

Broj 1/2018.

SLUŽBENI VJESNIK

BISKUPIJÂ
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik
Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik
Don Željko Majić
generalni vikar

Grafička obrada
Crkva na kamenu

Tisak
Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici
Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici
Katedrala u Trebinju

Sadržaj

SRETAN USKRS SVEMU KLERU I PUKU	5
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	7
Poruka pape Franje za Svjetski dan selilaca i izbjeglica, 14. siječnja 2018.	8
Poruka pape Franje za 52. Svjetski dan sredstava društvene komunikacije	11
Poruka pape Franje za 26. Svjetski dan bolesnika, 11. veljače 2018.	14
Poruka Svetoga Oca Franje za Korizmu 2018.	16
Poruka Svetoga Oca Franje za Svjetski dan mlađih 2018.	19
II. ZAJEDNIČKE BISKUPSKE KONFERENCIJE	23
Zajednička izjava članova Austrijske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	24
Priopćenje s 20. redovitoga zajedničkoga zasjedanja biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije	25
Poslanica biskupa Mrzljaka u povodu Tjedna solidarnosti s crkvom i ljudima u BiH	26
III. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	29
Priopćenje sa 72. zasjedanja BK BiH	30
Poruka za Dan života 2018.	31
IV. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	33
Imenovanja i razrješenja	34
OKRUŽNICE	35
Duhovni seminari Mije Bradare	35
Razvoj Župnih caritasa u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji	36
Molitvena osmina, 2018.	37
Hodočašće na grob bl. Alojzija Stepinca	38
Obavijest o organiziranju biskupijskog hodočašća	38
Velika nam djela učini Svesilni	40
Treća korizmena nedjelja - kolekta solidarnosti	41
Misa posvete ulja na Veliku srijedu 2018. u Trebinju	42
Misa posvete ulja na Veliki četvrtak 2018. u Mostaru	43
Novi saziv Prezbiteralskoga vijeća i Zbora konzultora	44
Prva sjednica Prezbiteralskoga vijeća u sazivu: 2018.-2023.	45
Zbor savjetnika Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije	49
Prva sjednica Zbora savjetnika u sazivu od 2018. do 2023.	49
IZVJEŠĆA NEKIH ŽUPA I BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2017. GODINU	53
O stanju i važnijim događajima u stoljetnoj župi Presvetoga Srca Isusova u Kongori	53
O stanju i važnijim događajima u stoljetnoj župi sv. Petra i Pavla na Rotimlji	55
Izvješće o djelovanju Caritasa hercegovačkih biskupija tijekom 2017.	56
O radu Dijecezanskoga misijskog ureda	64
O radu Katehetskoga ureda	70

O radu Teološko-katehetskoga instituta	72
O radu Crkve na kamenu	74
O Bolničkoj kapelaniji	75
Izvješće o Svećeničkom domu	76
BOŽIĆNO SLAVLJE U MOSTARU	79
Božićno čestitanje	79
Polnoćka u Katedrali	80
Đakonsko ređenje	83
Proslava sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije	87
DUHOVNOST	89
Predbožićna rekolekcija	89
Susret svećeničkih kandidata	90
Dan Bogu posvećenih osoba	91
Trostruki savjet/zavjet da se svlada trostruka kušnja	92
Korizmena molitva, milostinja i post	94
Duhovna obnova u Bogosloviji	98
VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR	100
Svetkovina Svete Obitelji	100
Srebreni jubilej četiriju župa	101
Srebreni jubilej sv. Marka i sv. Luke	102
Opet oskvruće na stolačkom Križevcu	103
Hercegovačko hodočašće na Stepinčev grob	104
Suradivali s darovima Duha Svetoga!	107
MEĐUGORSKI FENOMEN	108
Napadi "međugorske pojave" na dijecezanskoga biskupa Pavla Žanića	108
Vidjelica se Vicka ukazuje i smiješi	115
PREDSTAVLJANJE KNJIGA	117
Posadašnjenje prošlosti - s nadom u Boga u bolju budućnost	117
Davidijada	118
USNUŠE U NADI USKRSNUĆA	122
Don Vladislav Tomas	122
Don Nedjeljko Galić	123
Fra Hadrijan Sivrić	123
IN MEMORIAM	125
Budnost u vremenu s posljedicama u vječnosti	125
18. obljetnica smrti biskupa Žanića	127
Biskupova kratka kronika	129

SRETAN USKRS SVEMU KLERU I PUKU

Kako je jedan od učenika doživio Isusov Uskrs

Nijedan se od učenika nije tako mirno, razboroito i zaufano ponio prema Isusovoj patnji, smrti i uskrsnuću kao Ivan apostol. U četvrtom Evandelju spominje se barem pet puta "učenik koga je Isus ljubio" (Iv 13,23; 19,26.35; 20,2; 21,7) i "drugi učenik" (Iv 18,15; 20,3-4.8). U staro doba nije bilo dvojbe da je riječ o Ivanu evangelistu. Od polovice 19. stoljeća moderni sumnjivci o tome nabacuju pretpostavke koje običnu vjerniku ne mogu pasti na pamet. A glavni im je razlog u tome što je karakter Ivanov u sinoptičkim Evandeljima različit od karaktera ljubljenoga učenika u četvrtom Evandelju. Zar Isus nije moćan svojom milošću mijenjati ljudske mentalite? Zar ne može Ivan od mlada netolerantna učenika i "sina groma" (Mk 3,17) postati miran i tolerantan apostol ljubavi?

Povlašten. Ivan je bio član izabrane Trojke s Isusom, a sve su prilike da je bio čovjek potpuna Isusova povjerenja. zajedno s drugom dvojicom učenika, Petrom i Jakovom, naznačio je Isusovu Preobraženju na Taboru (Mk 9,2). U posljednjim Isusovim danima Ivana nalazimo zajedno s Petrom kako ih je Isus poslao da pripreme pashalnu večeru za Gospodina i njegove učenike (Lk 22,8). Prisustvovao je Isusovoj Muci u Getsemaniju (Mk 14,33).

Poznanstvo s Kajfom. U Ivanovu Evandelju (18,15-16) citamo kako su one noći Petar i "drugi učenik" - "poznat s velikim svećenikom" - došli pred vrata Kajfina, ali vratar nije pustio Petra nego samo drugoga učenika. Katolička je tradicija u Svetoj Zemlji da je u jednoj jeruzalemskoj ulici bila kuća sinova Zebedejevih koji su ribu iz Genezareta prodavalii u Jeruzalemu, čak i velikim svećenicima. Odatle valjda poznanstvo Ivana i velikoga svećenika.

Na Posljednjoj večeri do Isusa. U stara vremena ljudi nisu sjedili za stolom u blagovaonici kao mi danas, nego malo nagnuti na lijevu stranu, naslonivši se na lakat, a desnom rukom jeli. A ljevoruci obratno. Može to biti smiješno, ali tako je bilo i na Posljednjoj i na svakoj večeri. Ljubljeni učenik na Posljednjoj se večeri naslonio Isusu na grudi, tako da ga je Petar mogao zamoliti da upita Isusa tko će ga izdati (Iv 13,21-25).

Gospin "sin". On je jedini od apostola pratio Isusa na njegovu Križnom putu, na Kalvariju, u smrt. Isus je povjerio svoju Majku ljubljenomu učeniku koji je stajao pod križem. "Kad Isus vidje majku i kraj nje učenika koga je ljubio, reče majci: 'Ženo, evo ti sina!' Zatim reče učeniku: 'Evo ti majke!' I od toga časa uze je učenik k sebi" (Iv 19,26-27). Dva su razloga zašto je Isus predao svoju Majku Ivanu: prvo, njegova druga "braća" i rođaci "nisu vjerovali u njega" (Iv 7,5). Onaj tko ne vjeruje, kako u njega Isus može imati povjerenja? Drugo, Ivan je učenik koji je na poseban način ljubio svoga Učitelja. Na Isusovu ljubav odgovorio je posebnom ljubavlju. To znači, ne daje se povjerenje onomu tko je bliži po krvi, nego onomu tko je prvi po vjeri i ljubavi. Ivan je ljubio Isusa svim umom svojim i svim bićem svojim. Njemu Isus povjerava ono što je imao najdragocjenije na ovome svijetu: svoju rođenu Majku. Ivan je doista svaki onaj koji ljubi Isusa na osobit način. I tko Isusa ljubi, njemu Isus povjerava ono što mu je najdraže. Pravi Isusov učenik uvijek je i pravi štovatelj Marijin.

Ljubljeni je učenik prvi stigao na Isusov grob. Nakon što mu je Magdalena kazala, dotrčao je, zastao pred grobom i, iz poštovanja, pustio prvoga Petra da uđe. A kada je taj učenik ušao, odmah je povjerovao (Iv 20,1-10). Prvi svjedok Isusova Uskrsnuća! I prvi je prepoznao uskrsloga Isusa na Genezaretskom jezeru (Iv 21,7). Ljubljeni je učenik bio na obali jezera kada se Isus ukazao i pretkazao budućnost Petru i tomu učeniku (Iv 21,24).

Sveti ga Pavao spominje kao jednoga od stupova prve Crkve (Gal 2,9).

Zajedno s "ljubljenim učenikom" vjerujemo u Isusovo uskrsnuće koje je i nama jamstvo da ćemo tjelesno uskrsnuti: pravednici na život vječni, nepravedni na osudu vječnu. Neka nas uskrsli Gospodin svojom uskrsnom milošću prati na našem vjerničkom putovanju!

Mostar, na Josipovo 2018.

† Ratko Perić, biskup

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

PORUKA PAPE FRANJE ZA SVJETSKI DAN SELILACA I IZBJEGLICA, 14. SIJEĆNJA 2018.

PRIMITI, ZAŠTITITI, PROMICATI I INTEGRIRATI MIGRANTE I IZBJEGLICE

Draga braćo i sestre!

"Stranac koji s vama boravi neka vam bude kao sunarodnjak; ljubi ga kao sebe samoga. Ta i vi ste bili stranci u egipatskoj zemlji. Ja sam Jahve, Bog vaš!" (Lev 19,34).

U prvim godinama svoga pontifikata opetovano sam izražavao posebnu zabrinutost zbog žalosne situacije mnogih migranata i izbjeglica koji bježe od rata, progona, prirodnih katastrofa i siromaštva. Ta je situacija nesumnjivo "znak vremena", koji sam se trudio tumačiti, uz pomoć Duha Svetoga, još od svoga posjeta Lampedusi 8. srpnja 2013. Osnivanjem novog Dikasterija za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja htio sam da posebni odsjek - stavljen ad tempus pod moje izravno vodstvo - izrazi brigu Crkve za migrante, raseljene osobe, izbjeglice i žrtve trgovine ljudima.

Svaki stranac koji pokuca na naša vrata prilika je za susret s Isusom Kristom, koji se poistovjećuje s primljenim i odbačenim strancem svakog doba (usp. Mt 25,35-43). Gospodin povjerava majčinskoj ljubavi Crkve svaku osobu koja je prisiljena napustiti svoju domovinu u potrazi za boljom budućnošću.¹ Ta se solidarnost mora konkretno izražavati u svakoj etapi migracijskog iskustva - od polaska na putovanje do dolaska na odredište i povratka. To je velika odgovornost koju Crkva želi podijeliti sa svim vjernicima i muškarcima i ženama dobre volje, koji su pozvani odgovoriti na

mnoge izazove ovodobnih migracija s velikodušnošću, spremnošću, mudrošću i dalekovidnošću, svaki prema vlastitim mogućnostima.

U tome smislu želim potvrditi da "naš se zajednički odgovor može ubožićiti sa četiri glagola: prihvati, zaštiti, promicati i integrirati".²

Promatraljući trenutačnu situaciju, prihvatići znači, prije svega, pružiti veće mogućnosti migrantima i izbjeglicama za siguran i legalan ulazak u zemlje odredišta. U tome smislu poželjno je uložiti konkretne napore kako bi se povećalo i pojednostavilo postupke za odobravanje humanitarnih viza i ponovno spajanje obitelji. Istodobno, nadam se da će veći broj zemalja usvojiti pojedinačne i zajedničke programe pokroviteljstva, te otvoriti humanitarne koridore za posebno ranjive izbjeglice. Nadalje, trebalo bi se pobrinuti da se onima koji bježe od sukoba u susjednim zemljama dodjeljuju posebne privremene vize. Kolektivna i proizvoljna protjerivanja migrantata i izbjeglica nisu prikladna rješenja, osobito kad ih se vraća u zemlje koje ne mogu jamčiti poštivanje ljudskog dostojanstva i temeljnih prava.³ Još jednom želim istaknuti važnost pružanja migrantima i izbjeglicama prikladnog i doličnog početnog smještaja. "Širi programi prihvaćanja, već pokrenuti na različitim mjestima, čini se da olakšavaju osobni susret, omogućuju bolju kvalitetu usluga te pružaju veće jamstvo za uspjeh".⁴

¹ Usp. Pro XII., Apost. pobud. *Exsul Familia*, Titulus Primus, I.

² Govor sudionicima međunarodnog foruma "Migracije i mir", 21. veljače 2017.

³ Usp. Obraćanje stalnog promatrača Svetе Stolice na 103. sjednici Vijeća IOM-a, 26. studenoga 2013.

⁴ Govor sudionicima međunarodnog foruma "Migracije i mir", 21. veljače 2017.

Načelo središnjeg položaja ljudske osobe, koje je snažno zastupao moj dragi predšasnik Benedikt XVI.,⁵ obvezuje nas da uvek osobnu sigurnost stavljam ispred nacionalne. Potrebno je, stoga, osigurati odgovarajuću izobrazbu djelatnika zaduženih za kontrolu granica. Situacija migranta, tražitelja azila i izbjeglica zahtijeva da im se zajamči osobna sigurnost i pristup osnovnim uslugama. Poradi temeljnog dostojanstva svake ljudske osobe, moramo nastojati pronaći alternativna rješenja stavljanju u pritvor onih koji ulaze u zemlju bez dopuštenja.⁶

Drugi glagol - zaštititi - može se shvatiti kao niz koraka koje treba poduzeti u cilju obrane prava i dostojanstva migranata i izbjeglica, neovisno o njihovu pravnom statusu.⁷ Ta zaštita započinje u zemlji porijekla, a sastoji se u davanju pouzdanih i provjerenih informacija prije odlaska i pružanju zaštite od nezakonitih regrutacija.⁸ Tu se zaštitu mora nastaviti, u najvećoj mogućoj mjeri, u zemlji migracije, jamčeći tim osobama odgovarajuću konzularnu pomoć, pravo da u svakom trenutku imaju kod sebe svoje osobne dokumente, pravedan pristup pravdi, mogućnost otvaranja osobnog bankovnog računa i minimalna sredstva dovoljna za život. Kad su pravilno priznate i vrednovane, sposobnosti i znanja migranata, tražitelja azila i izbjeglica pravo su bogatstvo za zajednice koje ih primaju.⁹ Zato se nadam da će, u zemljama koje ih prime, migrantima, iz poštovanja prema njihovu dostojanstvu, biti pruženi sloboda kretanja, mogućnosti za zaposlenje i pristup sredstvima komunikacije. Što se tiče onih koji se odluče vratiti u domovinu, želim naglasiti potrebu za razvijanjem socijalnih i profesionalnih programa reintegracije. Međunarodna konvencija o pravima djeteta pruža univerzalnu pravnu osnovu za zaštitu maloljetnih migranata. Njih se mora poštovati svakog oblika pritvaranja zbog njihova statusa migranta i ujedno im se mora zajamčiti redovni pristup osnovnom i srednjoš-

kolskom obrazovanju. Jednako tako, mora im se zajamčiti pravo boravka do punoljetnosti i uživanje mogućnosti nastavka studija. Za maloljetnike bez pratnje i maloljetnike odvojene od njihovih obitelji važno je predvidjeti programe za privremeno čuvanje ili udomljavanje.¹⁰ Opće pravo na državljanstvo treba biti priznato i propisno potvrđeno za svu djecu u času rođenja. Bezdržavljanstvo u kojem se migranti i izbjeglice ponekad mogu naći moguće je lako izbjeći donošenjem "nacionalnog zakonodavstva koje je u skladu s temeljnim načelima međunarodnog prava".¹¹ Status migranta ne bi smio ograničavati pristup zdravstvenoj zaštiti i mirovinskom sustavu na tlu pojedine države, niti utjecati na prijenos ostvarenih prava u slučaju repatrijacije.

Promicati u biti znači poduzeti odlučni napor kako bi se osiguralo da se svim migrantima i izbjeglicama - kao i zajednicama koje ih primaju - omogući da se ostvare kao osobe u svim dimenzijama koje čine čovještvo koje je Stvoritelj htio.¹² Među njima moramo prepoznati istinsku vrijednost religijske dimenzije, te je u tome smislu potrebno osigurati svim strancima u svakoj zemlji slobodu vjeroispovijesti i mogućnost prakticiranja vlastite vjere. Mnogi migranti i izbjeglice imaju sposobnosti koje se moraju prikladno priznati i vrednovati. Budući da je "rad po svojoj naravi namijenjen ujedinjavanju naroda",¹³ potičem da se poduzme odlučni napor usmjeren promicanju uključivanja migranata i izbjeglica u društvo i svijet rada, jamčeći svima - uključujući tražitelje azila - mogućnost zapošljavanja, učenje jezika i aktivno građanstvo, zajedno s odgovarajućom informiranošću na njihovu materinskom jeziku. U slučaju maloljetnih migranata, njihovo uključivanje u svijet rada mora biti regulirano tako da se spriječe zloupotrebe i prijetnje njihovu normalnom rastu i razvoju. Godine 2006. Benedikt XVI. naglasio je kako je u kontekstu migracije obitelj "mjesto i resurs kulture života i faktor integraci-

⁵ Usp. BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, 47.

⁶ Usp. Obraćanje stalnog promatrača Svetе Stolice na XX. sjednici Vijeća za ljudska prava, 22. lipnja 2012.

⁷ Usp. BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, 62.

⁸ Usp. Papinsko vijeće za pastoral selilaca i izbjeglica, Nap. *Erga migrantes caritas Christi*, 6.

⁹ Usp. BENEDIKT XVI., Govor sudionicima VI. Svjetskog kongresa za pastoral selilaca i izbjeglica, 9. studenog 2009.

¹⁰ Usp. Isti, Poruka za Svjetski dan selilaca i izbjeglica (2010.); Stalni promatrač Svetе Stolice, Obraćanje na XXVI. redovnoj sjednici Vijeća za ljudska prava o ljudskim pravima migranata, 13. lipnja 2014.

¹¹ Papinsko vijeće za pastoral selilaca i izbjeglica i Papinsko vijeće Cor Unum, Prihvati Krista u izbjeglicama i prisilno raseljenim osobama (Accogliere Cristo nei rifugiati e nelle persone forzosamente sradicate), 2013., 70.

¹² Usp. PAVAO VI., *Populorum progressio*, 14.

¹³ IVAN PAVAO II., *Centesimus annus*, 27.

je vrijednosti".¹⁴ Cjelovitost obitelji treba uvijek unapređivati, podupirući ponovo spajanje obitelji - u koje će biti obuhvaćeni djedovi i bake, unuke i braće i sestre - neovisno o finansijskim izdatcima koje je potrebno za to izdvojiti. Migrantima, tražiteljima azila i izbjeglicama s invaliditetom mora se pružiti veća pomoć i podrška. Prepoznajući hvalevrijedne napore koje su do sada poduzele mnoge zemlje u smislu međunarodne suradnje i humanitarne pomoći, nadam se da će se u dijeljenju te pomoći uzeti u obzir potrebe (kao što su medicinska i socijalna pomoć, kao i obrazovanje) zemalja u razvoju u koje se slijevaju rijeke migranata i izbjeglica. Nadam se jednako tako da će lokalne zajednice koje su ranjive i suočene s materijalnim teškoćama biti uključene među korisnike pomoći.¹⁵

Posljednji glagol - integrirati - tiče se mogućnosti za interkulturno obogaćivanje koje migranti i izbjeglice pružaju svojom prisutnošću. Integracija nije "neka vrsta asimilacije, koja bi vodila zatiranju i zaboravu vlastitoga kulturnoga identiteta. Dodir s drugim, naprotiv, vodi otkrivanju njegove 'tajne', otvaranju drugome kako bi se prihvatiло njegove pozitivne vrijednosti i tako pridonijelo većem međusobnom poznавању. To je dugotrajan proces koji ima za cilj oblikovanje društava i kultura, čineći ih sve više odrazom mnogostrukih Božjih darova ljudima".¹⁶ Ovaj se proces može ubrzati odobravanjem državljanstva koje neće biti uvjetovano finansijskim zahtjevima ili poznavanjem jezika kao i nuđenjem mogućnosti izvanredne regulacije statusa za migrante koje će im omogućiti duži boravak u zemlji u koju su došli. Ponavljam potrebu da na svaki mogući način promičemo kulturu susreta - povećanjem mogućnosti za interkulturnu razmjenu, informiranjem i širenjem najboljih praksi integracije te razvijanjem programa za pripremu lokalnih zajednica za integracijske procese. Želim naglasiti poseban slučaj osoba prisiljenih napustiti zemlju imigracije zbog humanitarnih kriza. Te oso-be traže da im se osigura odgovarajuća pomoć za

repatrijaciju i učinkovite programe reintegracije u svijet rada u njihovim matičnim zemljama.

U skladu sa svojom pastoralnom tradicijom, Crkva je spremna izravno preuzeti obvezu ostvarivanja svih gore navedenih inicijativa. Ipak, kako bi se postigli željeni plodovi, nužan je doprinos političke zajednice i civilnog društva, sukladno njihovim odgovornostima.

Na samitu Ujedinjenih naroda održanom u New Yorku 29. rujna 2016., svjetski vođe jasno su izrazili svoju spremnost da poduzmu odlučne korake u pružanju potpore migrantima i izbjeglicama kako bi spasili njihove živote i zaštitili njihova prava, dijeleći tu odgovornost na globalnoj razini. U tu svrhu, države su se obvezale sastaviti i odobriti, do kraja 2018. godine, dva globalna sporazuma (Global Compacts), jedan posvećen izbjeglicama, a drugi migrantima.

Draga braćo i sestre, u svjetlu ovih pokrenutih procesa, naredni mjeseci nude jedinstvenu priliku za predstavljanje i podupiranje konkretnih djelovanja koja sam razložio s četiri glagola. Pozivam vas, stoga, da iskoristite svaku prigodu da podijelite ovu poruku sa svim političkim i društvenim akterima koji su uključeni - ili koji su zainteresirani za sudjelovanje - u procesu koji će dovesti do odobrenja dvaju globalnih sporazuma.

Danas, 15. kolovoza, slavimo svetkovinu Uznesenja Marijina. Sveta Majka Božja osobno je doživjela teškoće prognanstva (usp. Mt 2,13-15), prateći s ljubavlju Sina na njegovu putu sve do Kalvarije i sada vječno dijeli njegovu slavu. Njezinu majčinskom zagovoru povjeravamo nade svih migranata i izbjeglica na svijetu i težnje zajednica koje ih prihvaćaju, kako bismo, odgovarajući na najveću Božju zapovijed, svi naučili voljeti drugoga, stranca, kao sebe same.

Iz Vatikana, 15. kolovoza 2017.

Svetkovina Uznesenja Blažene Djevice Marije

Franjo

¹⁴ BENEDIKT XVI., Poruka za Svjetski dan selilaca i izbjeglica 2007.

¹⁵ Usp. Papinsko vijeće za pastoral selilaca i izbjeglica i Papinsko vijeće Cor Unum, Prihvaćati Krista u izbjeglicama i prisilno raseljenim osobama, 2013., 30-31.

¹⁶ IVAN PAVAO II., Poruka za Svjetski dan selilaca i izbjeglica 2005., 24. studenoga 2004.

PORUKA PAPE FRANJE ZA 52. SVJETSKI DAN SREDSTAVA DRUŠTVENE KOMUNIKACIJE

"ISTINA ĆE VAS OSLOBODITI" (Iv 8,32)

Draga braćo i sestre,
komunikacija je dio Božjeg nauma s čovjekom
i osnovni način na koji doživljavamo zajedništvo.
Čovjek, stvoren na sliku i priliku svoga Stvoritelja,
može izraziti i dijeliti sve što je istinito, dobro
i lijepo. Kadar je opisati svoja iskustva i svijet koji
ga okružuje, i tako stvarati povjesno sjećanje i
razumjeti zbivanja. Ali ako čovjek slijedi vlastitu
oholost i sebičnost, tada može i svoju sposobnost
komunikacije koristiti na krivi način kao što se
vidi od samih početaka iz biblijskih izvješća o
Kajinu i Abelu i Babilonskoj kuli (usp. Post 4,4-
16; 11,1-9). Iskrivljivanje istine tipični je znak
toga izobličavanja, kako na pojedinačnoj razini
tako i na razini zajednice. Naprotiv, kad smo vjer-
ni Božjem planu, komunikacija postaje djelotvo-
ran izraz našeg odgovornog traganja za istinom i
našeg stremljenja dobru.

U današnjem svijetu sve brže komunikacije
i digitalnih sustava, svjedoci smo širenja onoga
što se naziva "lažne vijesti", takozvane fake news.
To nas poziva na razmišljanje i zato sam odlu-
čio u ovoj poruci vratiti se temi istine o čemu su
već više puta govorili moji predšasnici počevši
od pape Pavla VI. (usp. Poruka iz 1972. godine:
"Društvene komunikacije u službi istine"). Na
taj način želim dati doprinos zajedničkom na-
stojanju oko sprječavanja širenja lažnih vijesti i
ponovnom otkrivanju dostojanstva novinarskog
zanimanja i osobne odgovornosti novinara u pri-
općivanju istine.

1. Što je to lažno u "lažnim vijestima"

Fake news je izraz o kojem se mnogo raspravlja
i govori. Općenito se odnosi na širenje dezinfor-
macija putem interneta ili tradicionalnih medija.
Pod tim se izrazom dakle misli na lažne informa-

cije, utemeljene na nepostojećim ili iskrivljenim
činjenicama a koje imaju za cilj zavaravanje i čak
manipuliranje čitateljima. Širenjem lažnih vijesti
može se težiti postizanju određenih ciljeva, vr-
šenju utjecaja na političke odluke i pogodovanju
gospodarskim interesima.

Učinkovitost lažnih vijesti prvenstveno se
ogleda u njihovoj sposobnosti oponašanja stvar-
nih vijesti, to jest njihovoj sposobnosti da izgle-
daju uvjerljive. Kao drugo, ove lažne, ali uvjerljive
vijesti su zavodljive, u smislu da su kadre privući
pažnju onih kojima su namijenjene, pribjegavaju-
ći stereotipima i predrasudama raširennim u druš-
tvu i iskoristavajući emocije koje se mogu lako i
brzo pobuditi poput tjeskobe, prezira, ljutnje i
frustracije. U širenju takvih lažnih vijesti često se
pribjegava manipulativnom korištenju društvenih
mreža i načina na koji one funkcioniraju. Tako se
sadržaji, iako neutemeljeni, mogu tako brzo pro-
širiti da se i njihovim službenim opovrgavanjem
teško više uspijeva popraviti nanesenu štetu.

Fake news je teško razotkriti i iskorijeniti među
ostalim i zato što se interakcija među mnoštvom
osoba odvija u homogenim digitalnim okruženji-
ma u koja ne prodiru različiti pogledi i mišljenja.
Plod te logike dezinformacija je izostanak zdrave
poredbe s drugim izvorima informacija što bi mo-
glo dovesti do pozitivnog sraza s predrasudama i
otvoriti konstruktivan dijalog; namjesto toga jav-
lja se opasnost da se osobe pretvori u nenamjerne
sudionike u širenju pristranih i neutemeljenih
ideja. Tragedija dezinformiranja je u tome da se
diskreditira drugoga kojega se predstavlja kao ne-
priatelja do te mjere da ga se demonizira što može
imati za posljedicu raspisirvanje sukoba. Lažne vi-
jesti ukazuju tako na prisutnost nesnošljivih i od-
više osjetljivih stavova i vode jedino prema širenju
arrogancije i mržnje. To je konačni ishod neistine.

2. Kako ih prepoznati?

Nitko se od nas ne može smatrati oslobođenim dužnosti suprotstavljanja tim lažima. To nije lak zadatak, jer se u širenju dezinformacija često namjerno pribjegava uvijenom govoru i retorici koja suptilno dovodi u zabludu, a katkad se koriste i sofisticirani psihološki mehanizmi. Hvalevrijedne su stoga odgojne inicijative i obrazovni programi koji imaju za cilj pomoći osobama da tumače i vrednuju informacije koje pružaju mediji i podučavaju ih da ne budu nesvesni širitelj dezinformacija, nego protagonisti razotkrivanja laži. Hvalevrijedne su također one institucionalne i zakonske inicijative koje su usmjerene na razvijanje propisa za suzbijanje tog fenomena, kao i inicijative koje poduzimaju tehnološke i medijske tvrtke sa ciljem definiranja novih kriterija za provjeru osobnih identiteta koji se skrivaju iza milijuna digitalnih profila.

No, sprječavanje i prepoznavanje mehanizama dezinformacije zahtijeva također duboki i pažljivi proces razlučivanja. Moramo razotkriti ono što bi se moglo nazvati "zmijskim taktikama" koje koriste oni koji se prorušavaju kako bi mogli udariti u bilo koje vrijeme i na bilo kojemu mjestu. To je bila strategija kojoj je pribjegla "lukava zmija" o kojoj se govori u Knjizi Postanka, koja je, u počecima čovječanstva, bila tvorcem prve "fake news" (usp. Post 3,1-15), a što je dovelo do tragičnih posljedica grijeha, počevši od prvog bratoubojstva (usp. Post 4) i bezbrojnih drugih vrsta zala počinjenih protiv Boga, bližnjega, društva i stvorova. Strategija ovog vještog "oca laži" (Iv 8,44) upravo je prikrivanje, podli i opasni oblik zavođenja koji probija put do čovjekova srca lažnim i privlačnim argumentima.

U izvješću o istočnome grijehu napasnik se približava ženi pretvarajući se da joj je prijatelj, da se zanima za njezinu dobro i počinje svoj govor tvrdnjom koja je samo djelomice istinita: "Zar vam je Bog rekao da ne smijete jesti ni s jednog drveta u vrtu?" (Post 3,1). Bog, zapravo, nikada nije rekao Adamu da ne jede ni s jednog drveta, već samo s jednog stabla: "sa stabla spoznaje dobra i zla da nisi jeo!" (Post 2,17). Žena je, istina, u svome odgovoru ispravila zmiju, ali je "zagrizla" na njezinu provokaciju: "Samo za plod stabla što je nasred vrta rekao je Bog: 'Da ga niste jeli! I ne dirajte u nj, da ne umrete!'" (Post 3,3). Njezin je odgovor formuliran u legalističkom i negativnom smislu: nakon što je povjerovala varalici i dopu-

stila da bude uvedena u njezinu verziju činjenica, žena podliježe zavođenju. Tako najprije posvećuje pažnju njezinu uvjeravanju: "Ne, nećete umrijeti!" (r. 4). Napasnikova "dekonstrukcija", zatim, poprima privid istine: "Nego, zna Bog: onog dana kad budete s njega jeli, otvorit će vam se oči, i vi ćete biti kao bogovi koji razlučuju dobro i зло" (r. 5). Božja očinska preporuka, koja je bila za njihovo dobro, osporavana je privlačnim zavođenjem neprijatelja: "Vidje žena da je stablo dobro za jelo, za oči zamamljivo, a za mudrost poželjno" (r. 6). Taj nam biblijski prikaz otkriva dakle bitnu činjenicu za naše razmišljanje: ne postoje bezopasne dezinformacije. Štoviše, vjerovati u laži može imati kobne posljedice. Čak i blago iskriviljavanje istine može imati opasne učinke.

U tome je uključena naša pohlepa. Fake news često postaju viralne, šire se naime tako brzo da ih je teško zaustaviti, ne zbog logike dijeljenja koja karakterizira društvene medije, već zato što oni koji ih šire igraju na kartu nezasitne pohlepe koju je lako pobuditi kod čovjeka. Sami ekonomski i oportunistički razlozi za širenje dezinformacije ukorijenjeni su u žeđi za moći, želji za posjedovanjem i uživanjem, što nas u konačnici čini žrtvama još tragičnije prevare: prijevarnoj moći zla koje ide od jedne laži do druge kako bi nam otelo slobodu srca. Zato poučiti istini znači podučavati ljude kako razlučiti, procijeniti i razumjeti naše najdublje želje i sklonosti, da ne bismo izgubili iz vida što je dobro podliježući svakoj napasti.

3. "Istina će vas oslobiti" (Iv 8,32)

Stalno trovanje lažima završava potamnjivanjem našeg unutarnjeg života. Dostojevski je mudro primijetio: "Onaj, koji sam sebi laže i sluša vlastitu laž svoju, dotjerat će dotle da neće više poznati nikakve istine ni u sebi, ni oko sebe, nego će, dosljedno, prestati poštovati i sebe i druge. A ne štujući nikoga, prestajete ljubiti, a da bi se bez ljubavi zabavio i razonodio, odaje se strastima i grubim slastima, te postaje prava životinja u svojim porocima, a sve zato, jer neprestano laže i drugima i samom sebi" (Braća Karamazovi, II, 2).

Kako se dakle obraniti? Najradikalniji protulijek za "virus laži" je čišćenje istinom. U kršćanskom shvaćanju, istina nije samo pojmovna stvarnost koja se tiče suda o stvarima, koje se definira kao istinite ili lažne. Istina nije samo iznošenje na vidjelo stvari koje su skrivene, "otkrivajući stvarnost", na što upućuje drevni grčki pojam aletheia

(koji dolazi od a-lethès, "neskriven"). Istina ima veze sa čitavim našim životom. U Bibliji uključuje značenja kao što su podrška, postojanost i povjerenje, kako što se vidi iz korijena 'aman, od kojeg dolazi također naš liturgijski izraz Amen. Istina je nešto na što se može osloniti da ne padneš. U ovom relacijskom smislu, jedini uistinu pouzdan i vrijedan povjerenja - onaj na koga možemo računati - odnosno "istiniti", je živi Bog. Isus kaže: "Ja sam... Istina" (Iv 14,6). Čovjek, dakle, otkriva istinu i iznova otkriva istinu kada je doživljava u sebi samom kao vjernost i pouzdanost Onoga koji ga ljubi. Jedino to može oslobođiti čovjeka: "Istina će vas oslobođiti" (Iv 8,32).

Oslobođenje od laži i traženje odnosa: to su dva neizostavna sastojka da bi naše riječi i djela bili istiniti, vjerodostojni i pouzdani. Da bismo prepoznali istinu trebamo razlučiti sve što potiče zajedništvo i promiče dobrotu od svega onoga što teži izoliranju, razdvajajući i suprotstavljanju. Istina se, prema tome, ne dohvaća kad se nameće izvana kao nešto neosobno, nego jedino kad proistječe iz slobodnog odnosa među osobama, iz međusobnog slušanja. K tome, istinu se nikada ne prestaje tražiti jer se laž uvijek može ušuljati, pa i onda kad tvrdimo stvari koje su istinite. Besprijeckorni argument može se, naime, temeljiti na neospornim činjenicama, ali ako se koristi zato da se povrijedi drugoga i da se tu osobu diskreditira u očima drugih, koliko god izgledao ispravno, nije istinit. Istinitu izjavu možemo prepoznati po njezinim plodovima: potiče li svađu, raspiruje li podjele, širi li rezignaciju, ili, pak, promiče informirano i zrelo promišljanje koje vodi prema konstruktivnom dijalogu i plodonosnim rezultatima

4. Istina je prava novost

Osobe, a ne strategije najbolji su protulijek za laži. Osobe koje su oslobođene od pohlepe, koje su spremne slušati i koje se trude stupiti u iskreni dijalog da bi na svjetlo dana izašla istina; osobe koje privlači dobrota i koje se odgovorno služe riječima. Ako je odgovornost odgovor na širenje lažnih vijesti, tada je velika odgovornost na onima čiji je zadatak pružati informacije, a to su novinari, čuvari vijesti. U današnjem svijetu njihov posao nije samo zanat, već pravo i istinsko poslanje. Oni imaju zadatak, u vrtlogu vijesti i silnoj

pomami za senzacionalnim vijestima, sjetiti se kako u središtu vijesti nije brzina njezinog objavlјivanja niti njezin utjecaj na publiku, nego osobe. Informirati druge znači oblikovati ih, to znači biti u doticaju s ljudskim životima. Zato su jamčenje točnosti izvora i čuvanje komunikacije stvarna sredstva u promicanju dobra, stvaranju povjerenja i otvaranju puta prema zajedništvu i miru.

Želim, dakle, pozvati sve na promicanje novinarstva mira. Pod time ne mislim na sladunjavu vrstu novinarstva koje nijeće postojanje ozbiljnih problema i ima prizvuk sentimentalizma. Naprotiv, pritom mislim na novinarstvo koje je istinito i protivi se lažima, dojmljivim sloganima i senzacionalnim naslovima; na novinarstvo koje su stvorili ljudi za ljudi, koje je u službi svih ljudi, posebno onih - a oni čine većinu u našem svijetu - koji nemaju glasa; na novinarstvo koje je manje usredotočeno na izvanredne vijesti, koje je zaukljeno traženjem stvarnih uzroka sukobâ, kako bi potaknulo dublje razumijevanje i pridonijelo njihovu rješavanju pokretanjem blagotornih procesa; na novinarstvo koje se stalno zalaže za to da upućuje prema rješenjima koja predstavlja alternativu eskalaciji vike i verbalnog nasilja.

U tome smislu, nadahnjujući se na jednoj franevačkoj molitvi, mogli bismo se ovako obratiti Istini u osobi:

Gospodine, učini nas oruđima svoga mira. Daj nam da prepoznamo zlo koje je prikriveno u komunikaciji koja ne izgrađuje zajedništvo; Pomozi nam da uklonimo otrov iz naših prosudbi. Pomozi nam da govorimo o drugima kao našoj braći i sestrama. Ti si vjeran i vrijedan povjerenja; daj da naše riječi budu sjeme dobra za svijet:

gdje je buka, da naučimo slušati;
gdje je konfuzija, da nadahnjujemo sklad;
gdje je nejasnoća, da donosimo jasnoću;
gdje je isključivost, da donosimo solidarnost;
gdje je senzacionalizam, da koristimo trezvenost;
gdje je površnost, da postavljamo prava pitanja;
gdje je predrasuda, da pobuđujemo povjerenje;
gdje je neprijateljstvo, da donosimo poštivanje;
gdje je laž, da donosimo istinu. Amen.

Iz Vatikana, 24. siječnja 2018.,
spomendan sv. Franje Saleškoga

Franjo

PORUKA PAPE FRANJE ZA 26. SVJETSKI DAN BOLESNIKA, 11. VELJAČE 2018.

"MATER ECCLESIAE: 'EVO TI SINA!... EVO TI MAJKE!'
I OD TOGA ČASA UZE JE UČENIK K SEBI" (Iv 19,26-27)

Draga braćo i sestre,

Crkva svoje služenje bolesnima i onima koji za njih skrbe mora nastaviti sa sve većim poletom, u vjernosti Gospodinovoj zapovijedi (usp. Lk 9,2-6; Mt 10,1-8; Mk 6,7-13) i nasljeđujući vrlo rječiti primjer svoje Glave i Učitelja. Ove godine za temu Dana bolesnika uzete su riječi koje Isus s križa upućuje svojoj Majci i Ivanu: "Evo ti sina!... Evo ti majke!" I od toga časa uze je učenik k sebi" (Iv 19,26-27).

1. Ove Gospodinove riječi bacaju snažno svjetlo na otajstvo križa. To nije beznadna tragedija, nego mjesto na kojem Isus očituje svoju slavu i pokazuje svoju beskrajnu ljubav, koja postaje temelj i pravilo kršćanske zajednice i života svakog učenika.

Prije svega, Isusove su riječi izvorište Marijina majčinskog poziva prema čitavom ljudskom rodu. Ona će na poseban način biti Majka učenika svoga Sina, brinuti se za njih i čuvati ih na njihovu životnom putu. A kao što znamo, majčinska briga za dijete obuhvaća i materijalne i duhovne aspekte njihova odgoja i podizanja.

Neizreciva bol križa probada Marijinu dušu (usp. Lk 2,35), ali je ne paralizira. Naprotiv, kao Gospodinova Majka, ona započinje novi put sedarja. Isus na križu pokazuje brigu za Crkvu i sav ljudski rod, a Marija je pozvana dijeliti tu istu brigu. U opisu velikog izlijevanja Duha Svetoga na Pedesetnicu Djela apostolska nam pokazuju da je Marija započela vršiti tu svoju zadaću u prvog zajednici Crkve. To je neprolazna zadaća.

2. Ivan, ljubljeni učenik, slika je Crkve, mesijanskog naroda. On mora priznati Mariju svojom majkom. A to znači da je pozvan uzeti je k sebi i gledati u njoj uzor učeništva i majčinski poziv koji joj je povjerio Isus, sa svim onim što to uk-

ljučuje: nježnost Majke koja rađa djecu sposobnu ljubiti prema Isusovoj zapovijedi. Stoga je Marijin majčinski poziv da skrbi za svoju djecu povjeren Ivanu i Crkvi u cjelini. Čitava zajednica učenika je uključena u Marijin majčinski poziv.

3. Ivan, kao učenik koji je sve dijelio s Isusom, zna da Učitelj želi sve ljude dovesti do susreta s Ocem. On može posvjedočiti da je Isus susretao mnoge osobe bolesne bilo u duhu zbog oholosti (usp. Iv 8,31-33), bilo u tijelu (usp. Iv 5,6). Svima je dijelio milosrđe i oproštenje, a bolesnima i tjelesno ozdravljenje, znak života u izobilju Kraljevstva nebeskog, gdje će svaka suza biti otrta. Učenici su, po uzoru na Mariju, pozvani brinuti se jedni za druge. I ne samo to. Oni znaju da je Isusovo srce otvoreno svima, bez iznimke. Evanđelje Kraljevstva mora se naviještati svima i svima koji su u potrebi mora se pružiti kršćansku ljubav, jednostavno zato što su osobe, Božja djeca.

4. Ovaj majčinski poziv Crkve prema potrebitima i bolesnima nalazio je konkretan izraz u njezinoj dvije tisuće godina dugoj povijesti u impresivnom nizu inicijativa u korist bolesnika. Tu se povijest predanosti ne smije zaboraviti. Ona se nastavlja i dan-danas diljem svijeta. U zemljama u kojima postoje odgovarajući sustavi javne zdravstvene zaštite, katoličke redovničke zajednice, biskupije i njihove bolnice nastoje ne samo pružiti kvalitetnu zdravstvenu skrb nego i staviti osobu u središte zdravstvenog procesa te provoditi znanstveno istraživanje uz puno poštovanje života i kršćanskih moralnih vrijednosti. U zemljama gdje su zdravstveni sustavi neodgovarajući ili uopće ne postoje, Crkva nastoji učiniti sve što je u njezinoj moći da unaprijedi zdravstvenu skrb, ukloni smrtnost dojenčadi i suzbije raširene bolesti. Posvuda nastoji pružati njegu, čak i kad

nije u mogućnosti ponuditi lijekove. Slika Crkve kao "poljske bolnice", u koju se primaju svi koji su ranjeni životom, veoma je konkretna stvarnost, jer su u nekim dijelovima svijeta misijske i biskupijske bolnice jedine institucije koje pružaju potrebnu skrb stanovništvu.

5. Sjećanje na ovu dugu povijest služenja bolesnima ispunja radošću kršćansku zajednicu, a osobito one koji danas obavljaju tu službu. No, prošlost moramo promatrati prije svega zato da nas ona obogati. Njome se moramo dati poučiti jer nas ona uči o samoprijegornoj velikodušnosti mnogih utemeljiteljâ ustanova koje su se stavile u službu bolesnika, zatim kreativnosti oživljenoj ljubavlju, mnogim inicijativama poduzimanima tijekom stoljećâ kao i predanosti znanstvenom istraživanju kako bi se bolesnima ponudilo nove i pouzdane lijekove. Ta nam ostavština iz prošlosti pomaže izgrađivati bolju budućnost. Pomaže nam, na primjer, zaštititi katoličke bolnice od one vrste upravljanja koja nikako ne priliči zdravstvenim ustanovama a kojim se diljem svijeta od zdravstvene skrbi nastoji ostvarivati unosna zaradu, što ima za posljedicu odbacivanje siromašnih. Mudra organizacija i ljubav zahtijevaju da se bolesnika poštuje u njegovu dostojanstvu i da stalno bude u središtu zdravstvene skrbi. Time bi se u svome radu trebali također voditi kršćani koji rade u javnim strukturama; oni su također, zbog svoje službe, pozvani dati dobro svjedočanstvo evanđelja.

6. Isus je Crkvi ostavio na dar svoju moć ozdravljanja: "A ovi će znakovi pratiti one koji uzvjeruju: [...] na nemoćnike će ruke polagati, i bit će im dobro" (Mk 16,17-18). U Djelima apostolskim čitamo opis ozdravljenjâ po Petrovim (usp. Dj 3,4-8) odnosno Pavlovim rukama (usp. Dj 14,8-11). Poslanje Crkve odgovor je na taj Isusov dar, jer ona zna da mora bolesnicima donositi isti pogled pun nježnosti i samilosti svojega Gospodi-

na. Pastoral djelatnika u zdravstvu jest i uvijek će biti nužna i bitna zadaća, koju svi trebaju ostvarivati s novim zanosom, od župnih zajednica pa sve do najvrsnijih zdravstvenih ustanova. Ne smijemo pritom zaboraviti ljubav i ustrajnost kojom brojne obitelji skrbe za svoju djecu, roditelje i rođake koji su kronični bolesnici ili teški invalidi. Skrb koju se pruža u obitelji izvanredno je svjedočanstvo ljubavi prema ljudskom biću i treba je na odgovarajući način priznati i pratiti odgovarajućim politikama. Zbog toga liječnici i zdravstveno osoblje, svećenici, Bogu posvećene osobe i volonteri, obitelji i svi oni koji skrbe za bolesnike sudjeluju u tom crkvenom poslanju. Riječ je o zajedničkoj odgovornosti koja obogaćuje vrijednost svakodnevnog služenja svakog pojedinca.

7. Mariji, Majci nježnosti, povjeravamo sve bolesne u tijelu i u duhu, da ih ona podupre u nadi. Upućujemo joj također molitvu da nam pomogne da budemo otvorena srca prema našoj bolesnoj braći i sestrama. Crkva zna da treba posebnu milost da bi mogla biti na visini svoje evanđeoske zadaće skrbi za bolesne. Ujedinimo se stoga u usrdnoj prošnji Gospodinovoj Majci da svaki član Crkve s ljubavlju živi svoj poziv na služenje životu i zdravlju. Neka nas Djevica Marija prati svojim zagовором na ovaj 26. Svjetski dan bolesnika, neka pomogne bolesnim osobama živjeti vlastito trpljenje u zajedništvu s Gospodinom Isusom i neka bude na pomoć onima koji se za njih skrbe. Svima, bolesnicima, zdravstvenim djelatnicima i volonterima, od srca udjelujem apostolski blagoslov.

Iz Vatikana, 26. studenoga 2017.
Svetkovina Gospodina našega Isusa Krista
Kralja svega stvorenja

Franjo

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA KORIZMU 2018.

**"RAZMAHAT ĆE SE BEZAKONJE I OHLADNJETI LJUBAV MNOGIH"
(Mt 24,12)**

Draga braćo i sestre,

Pasha Gospodinova ponovo nam je pred vratima! U našoj pripravi za Uskrs Božja nam Providnost svake godine daje Korizmu, "sakramentski znak našega obraćenja",¹ koja poziva i omogućuje povratak Gospodinu svim srcem i čitavim životom.

I ove godine ovom porukom želim pomoći čitavoj Crkvi da doživi u radosti i istini ovo milosno vrijeme. Kao nadahnuće za to poslužile su mi Isusove riječi iz Matejeva Evanđelja: "Razmahat će se bezakonje i ohladnjeti ljubav mnogih" (24,12).

Ova se rečenica nalazi u Isusovu govoru o posljednjim vremenima i izgovorena je u Jeruzalemu, na Maslinskoj gori, na istom onom mjestu na kojem će započeti Gospodinova muka. Odgovarajući na pitanje učenikâ, Isus najavljuje velike nevolje i opisuje situaciju u kojoj bi se mogla naći sama zajednica vjernika: usred velikih nevolja, neki će lažni proroci mnoge zavesti na krivi put a ljubav, koja je središte čitavog Evanđelja, ohladnjet će u srcima mnogih.

Lažni proroci

Poslušajmo ovaj ulomak i zapitajmo se u kojim se oblicima mogu pojaviti ti lažni proroci?

Oni su nalik "šaptačima zmija", odnosno služe se ljudskim emocijama da porobe ljude i vode ih kamo im se prohtije. Kolika su Božja djeca podlegla zavodljivosti kratkotrajnih užitaka, koje su zamijenili s istinskom srećom! Koliki muškarci i

žene žive kao opčinjeni opsjenom novca, koji ih zapravo čini robovima profita i sitnih interesa. Koliki samo prolaze kroz život misleći da su sami sebi dostatni i na kraju postaju pljenom samoće!

Drugi lažni proroci su oni "šarlatani" koji nude jednostavna i brza rješenja na patnje, koja se ubrzano pokažu potpuno nedjelotvornima. Kolikim se mladim ljudima nudi lažni lijek droge, "jednokratnih" odnosâ, lake ali nepoštene zarade! Koliki su, nadalje, uhvaćeni u zamku potpuno virtualnog života, u kojem se odnosi čine jednostavnijima i iskrenijima da bi se kasnije pokazali besmislenima u svojoj dramatičnosti! Ti prevaranti, koji nude bezvrijedne stvari, oduzimaju ljudima ono najvrjednije: dostojanstvo, slobodu i sposobnost za ljubav. U svojoj obmani igraju na kartu naše ispravnosti i taštine zbog čega se volimo razmetati i šepriti poput paunova a zapravo ispadamo beskrajno smiješni pred drugima. To nas ne smije nimalo čuditi. Zloduh, koji "je lažac i otac laži" (Iv 8,44), oduvijek prikazuje zlo kao dobro i lažno kao istinito, da bi zbunio čovjekovo srce. Svaki je od nas, stoga, pozvan razabrati u vlastitome srcu i preispitati se je li podlegao lažima i obmanama tih lažnih proroka. Moramo naučiti ne zaustavljati se na neposrednoj, površnoj razini, već prepoznati ono što ostavlja u nama dobar i trajni trag, jer je od Boga i doista je za naše dobro.

Hladno srce

U svome opisu pakla Dante Alighieri zamišlja davla kako sjedi na ledenom prijestolju;² on sta-

¹ Rimski misal, Prva korizmena nedjelja, Zborna.

² Pakao XXXIV, 28-29.

nuje u ledu ugušene ljubavi. Zapitajmo se dakle: kako se u nama hлади ljubav? Koji su znaci koji nam pokazuju da se u nama ljubav počinje gasiti?

Ljubav, više od svega drugog, gasi pohlepa za novcem, taj "korijen svih zala" (1 Tim 6,10); ubrzo nakon toga slijedi odbacivanje Boga i traženja utjehe i mira u njemu; draža nam je naša samoća no utjeha koju se nalazi u njegovoj Riječi i sakramentima.³ Sve to prerasta u nasilje koje se okreće protiv onih koje se smatra prijetnjom našim "sigurnostima": nerođeno dijete, bolesna starija osoba, privremeni gost, stranac, ali također bližnji koji ne odgovara našim očekivanjima.

I stvoreni je svijet tih svjedok tog hlađenja ljubavi. Zemlja je otrovana otpadom baćenim zbog nemara ili stjecanja koristi; mora, koja su također onečišćena, postala su groblja bezbrojnih brodolomaca žrtava prisilnih migracija; nebom, koje u Božjem naumu kazuje njegovu slavu, jure strojevi koji dažde oruđima smrti.

Ljubav se hlađi i u našim zajednicama: u apostolskoj pobudnici *Evangelii gaudium* pokušao sam opisati najočitije znakove toga pomanjkanja ljubavi. To su: sebičnost i duhovna lijenos, besplodni pesimizam, napast izoliranja i stalnih ratova među nama, svjetovni duh koji dovodi do bavljenja samo onim izvanjskim uslijed čega opada naš misionarski žar.⁴

Što nam je činiti?

Ako vidimo duboko u sebi i oko nas upravo opisane znakove, Crkva, naša majka i učiteljica, zajedno s često gorkim lijekom istine nudi nam u ovom korizmenom vremenu slatki lijek molitve, milostinje i posta.

Posvećujući više vremena molitvi, omogućujemo svome srcu da otkrije tajne laži kojima obmanjujemo sami sebe⁵ kako bismo konačno pronašli utjehu u Bogu. On je naš Otac i želi da živimo.

Milostinja nas oslobađa od pohlepe i pomaže nam otkriti u našim bližnjima braću i sestre. To što posjedujem nije samo moje. Kako bih želio da se milostinja za svakog od nas pretvori u pravi način života! Kako bih želio da, kao kršćani, sli-

jedimo primjer apostola i vidimo u mogućnosti dijeljenja s drugima svojih dobara opipljivo svedočanstvo zajedništva koje živimo u Crkvi. Zato ponavljam poticaj svetoga Pavla koji upućuje poziv Korinćanima za prikupljanje milostinje za jeruzalemsku zajednicu kao nešto što je njima na korist (usp. 2 Kor 8,10). To osobito priliči činiti u Korizmi, tijekom koje mnoga tijela organiziraju prikupljanje priloga za pomoć Crkvama i narodima u potrebi. Kako bih htio da i u našim svakodnevnim susretima s braćom koja od nas traže pomoć vidimo zov same Božje providnosti: svaka je milostinja prilika za sudjelovanje u Božjoj providnosti prema njegovoj djeci. I ako se On služi sa mnom da pomogne nekom bratu, kako se neće sutra pobrinuti za moje potrebe? Jer on se ne da nadmašiti u darežljivosti.⁶

Post, na kraju, slab u nama sklonost nasilju, razoružava nas i predstavlja važnu prigodu za rast. S jedne strane nam omogućuje iskusiti ono što proživljavaju oni kojima nedostaje i ono najnužnije i svakodnevno gladuju; s druge pak to je izraz stanja našeg duha koji je gladan dobrote i žedan Božjeg života. Post nas budi, čini nas pozornijima prema Bogu i bližnjemu i ponovno oživljava u nama želju da slušamo Boga koji je jedini kadar utažiti našu glad.

Želio bih također da moj glas odjekne izvan granica Katoličke Crkve i dopre do svih vas, muškaraca i žena dobre volje, koji ste otvoreni Božjem glasu. Ako ste poput nas ožalošćeni zbog širenja bezakonja u svijetu, ako vas brine led koji paralizira srca i djela, ako vidite da u nama slab osjećaj pripadnosti jednoj ljudskoj obitelji, pridružite nam se da zajedno uzdigneмо molitvu Bogu, da zajedno postimo i da zajedno s nama darujete koliko možete braći i sestrama u potrebi!

Uskrnsni oganj

Pozivam prije svega članove Crkve da gorljivo prionu korizmenom hodu, poduprti milostinjom, postom i molitvom. Ako se katkad čini da se ljubav gasi u mnogim srcima, znajmo da se to

³"Zanimljivo je da se mnogo puta bojimo utjeha i da nas se tješi. Štoviše, osjećamo se sigurnijima u žalosti i očaju. Znate li zašto? Zato što se u žalosti osjećamo malne protagonistima. Nasuprot tome, u utjesi je Duh Sveti protagonist!" (Angelus, 7. prosinca 2014.).

⁴Br. 76-109.

⁵Usp. BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, 33.

⁶Usp. PIO XII., *Fidei donum*, III.

nikada ne događa u Božjem srcu. On nam neprestano daje prigode da počnemo iznova ljubiti.

Jedna takva zgodna prigoda bit će i ove godine inicijativa "24 sata za Gospodina", koja poziva čitavu crkvenu zajednicu slaviti sakrament pomirenja u sklopu euharistijskog klanjanja. Ove, 2018. godine, održat će se u petak 9. i subotu 10. ožujka, nadahnjujući se na riječima Psalma 130,4: "U tebe je praštanje". U svakoj biskupiji bar jedna crkva će ostati otvorena dvadeset i četiri sata bez prestanka, pružajući vjernicima priliku i za euharistijsko klanjanje i za sakramentalnu ispovijed.

U vazmenoj noći još ćemo jednom proslaviti dirljivi obred paljenja uskrsne svijeće. Preuzeto s "novoga ognja" to će svjetlo malo po malo rastje-

rivati tamu i prosvjetljivati vjerničku zajednicu okupljenu na bogoslužju: "Svjetlo slavno uskrsnulog Krista raspršilo tmine pameti i srca"⁷ kako bismo svi uzmogli ponovno doživjeti iskustvo učenikâ iz Emausa. Slušajući Gospodinovu riječ i blagujući euharistijski Kruh naše će srce sve više gorjeti u vjeri, nadi i ljubavi.

Od srca vas blagoslivljam i molim za vas. Ne zaboravite moliti za mene.

Iz Vatikana, 1. studenoga 2017.
Svetkovina Svih Svetih

Franjo

⁷ Rimski misal, Vazmeno bdjenje, Služba svjetla.

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA SVJETSKI DAN MLADIH 2018.

"NE BOJ SE, MARIJO! TA NAŠLA SI MILOST U BOGA" (Lk 1,30)

Dragi mladi,

Svjetski dan mladih 2018. predstavlja još jedan korak naprijed u pripremi za Svjetski dan mladih koji će se održati u Panami u siječnju 2019. Ova nova etapa našeg hodočašća odvija se u istoj godini kad i redovna skupština Biskupske sinode na temu: Mladi, vjera i razlučivanje zvanja. To je lijepa koincidencija. U središtu pozornosti, molitve i razmišljanja Crkve bit će vi mladi, sa željom da se prihvati i, nadasve, prigri dragocjeni dar koji ste vi sami za Boga, Crkvu i svijet.

Kao što već znate, odlučili smo da nas na ovome putu prati primjer i zagovor Marije, mlađe žene iz Nazareta koju je Bog izabrao da bude Majka njegova Sina. Ona nas prati na našem putu prema Sinodi i prema Svjetskom danu mladih u Panami. Dok su nas prošle godine na tome putu vodile riječi iz njezina hvalospjeva - "Velika mi djela učini Svesilni" (Lk 1,49) - učeći nas spominjati se prošlosti, ove godine zajedno s njom želimo slušati Božji glas koji ulijeva hrabrost i daruje milost potrebnu da odgovorimo na njegov poziv: "Ne boj se, Marijo! Ta našla si milost u Boga" (Lk 1,30). To su riječi koje je uputio Božji glasnik, arkanđeo Gabriel, Mariji, jednostavnoj djevojci iz maloga sela u Galileji.

1. Ne boj se!

Kao što je razumljivo, iznenadna pojava andela i njegov tajanstveni pozdrav: "Zdravo, milosti puna! Gospodin s tobom!" (Lk 1,28), izazvali su veliku smetenost kod Marije, koja je bila izneđena tom prvom objavom njezina identiteta i njezina poziva, koji su njoj još uvijek nepoznati. Marija, kao i drugi u Svetom pismu, drhti pred otajstvom Božjeg poziva, koji je odjednom stavlja pred neizmjernost vlastitog nauma i daje joj

osjetiti svu njezinu malenost poniznog stvorenja. Andeo, koji vidi što se zbiva u dubini njezina srca, kaže: "Ne boj se!" Bog također čita ono što se odigrava duboko u našemu srcu. On dobro poznaje izazove s kojima se moramo suočiti u životu, pogotovo kad se nalazimo pred temeljnim izborima o kojima ovisi što ćemo biti i što ćemo činiti na ovome svijetu. To je ona "ustreptalost" koju osjetimo kada se suočimo s odlukama o našoj budućnosti, našem životu i našem pozivu. U tim trenucima smo zbutjeni i obuzeti mnogim strahovima.

A vi, mladi, koji su vaši strahovi? Koje su vaše najdublje brige? Glavni strah koji postoji kod mnogih od vas jeste taj da nećete biti voljeni, da se nećete svidjeti drugima ili biti prihvaćeni takvi kakvi jeste. Danas mnogi mladi osjećaju potrebu da budu drugaćiji no što jesu, u pokušaju da se prilagode često umjetnim i nedostižnim standardima. Neprestano "fotošopiraju" svoje slike, skrivaju se iza maski i lažnih identiteta, idu tako daleko da gotovo sami postaju "lažni" ("fake"). Mnogi su opsjednuti time da dobiju što je veći mogući broj "lajkova". Iz takvog osjećaja neprimjerenosti rađaju se mnogi strahovi i nesigurnosti. Drugi se, opet, boje da neće moći pronaći sigurnu luku u ljubavi i da će ostati sami. Zbog neizvjesnosti koja vlada u svijetu rada, kod mnogih postoji strah da neće pronaći zadovoljavajući profesionalni položaj i da im se neće ostvariti snovi. Ti su strahovi danas vrlo prisutni kod mnogih mladih, i vjernika i nevjernika. Pa i oni koji su prihvatili dar vjere i ozbiljno traže vlastiti poziv nisu jamačno lišeni strahova. Neki misle: možda Bog traži ili će previše tražiti od mene; ako budem krenuo/la putem koji mi pokazuje možda neću biti sretan/na ili neću moći biti na visini onoga što od mene traži. Drugi se pitaju: ako budem slijedio/la put

koji mi Bog pokazuje tko mi jamči da će uspjeti ići njime do kraja? Hoću li se obeshrabriti? Hoću li izgubiti oduševljenje? Hoću li moći ustrajati cijeli svoj život?

U trenutcima kada nam sumnja i strah obuzimaju srce, postaje nužno razlučivanje. Ono nam omogućuje da uvedemo reda u zbrici naših misli i osjećaja, da djelujemo na ispravan i razborit način. U tome procesu, prvi korak u prevladavanju strahova je taj da ih jasno prepoznamo, kako se ne bismo našli u situaciji da gubimo vrijeme i energiju na utvare bez lica i tijela. Zato vas pozivam da zavirite u svoju nutrinu i "imenujete" svoje strahove. Pitajte se: što u meni budi tjeskobu, čega se najviše bojam u ovom konkretnom trenutku svog života danas? Što me blokira i sprječava da krenem naprijed? Zašto nemam hrabrosti da donešem važne odluke koje trebam donijeti? Ne bojte se iskreno suočiti sa svojim strahovima, prepoznati ih i uhvatiti se s njima u koštac. Biblija ne poriče ljudsko iskustvo straha, niti mnoge razloge koji ga mogu izazvati. Abraham se bojao (usp. Post 12,10 sl.), Jakov se bojao (usp. Post 31,31; 32,8), a tako i Mojsije (usp. Izl 2,14; 17,4), Petar (usp. Mt 26,69 sl.) i apostoli (usp. Mk 4,38-40, Mt 26,56). Sâm Isus, iako na neusporediv način, doživio je strah i tjeskobu (usp. Mt 26,37; Lk 22,44).

"Što ste bojažljivi? Kako nemate vjere?" (Mk 4,40). Ovom opomenom učenicima Isus nam pomaže shvatiti kako zapreka vjeri često nije sumnjičavost, nego strah. U tome smislu, razlučivanje nam treba pomoći da, nakon što ih prepoznamo, pobijedimo vlastite strahove otvarajući se životu i ozbiljno se suočavajući s izazovima koje život stavlja pred nas. Za nas kršćane, na osobit način, strah ne smije nikada imati posljednju riječ, već bi trebao biti prigoda da izvršimo čin vjere u Boga... i u život! To znači vjerovati u temeljnu dobrotu postojanja koje nam je Bog dao i vjerovati da će nas On dovesti do dobrog svršetka, čak i kroz okolnosti i putovima koji su često za nas tajanstveni. Ako, naprotiv, hranimo svoje strahove, težit ćemo tome da se zatvorimo u same sebe kako bismo se obranili od svega i svih, i ostat ćemo kao paralizirani. Moramo djelovati! Nikad se ne smijemo zatvoriti! U Svetome pismu izraz "ne boj se" ponavlja se, u svojim različitim inačicama, 365 puta. Kao da nam se time želi reći da Gospodin želi da svaki dan u godini budemo slobodni od straha.

Razlučivanje je neophodno kada je riječ o traženju vlastitog poziva u životu. Taj poziv, često,

nije odmah u početku jasan ili očigledan, već nešto što postupno shvaćamo. Razlučivanje koje treba izvršiti, u ovom slučaju, ne smije se shvaćati kao individualni napor introspekcije, s ciljem boljeg razumijevanja naših unutarnjih mehanizama kako bismo ojačali i postigli određenu ravnotežu. U tome slučaju osoba može postati jača, ali ostaje još uvijek ograničena na uski obzor svojih mogućnosti i pogleda. Poziv je, međutim, poziv odozgo, a razlučivanje se u ovom slučaju prvenstveno sastoji u otvaranju Drugom koji poziva. Zato je potrebna molitvena tišina kako bi se čuo Božji glas koji odjekuje u našoj savjesti. Bog kuca na vrata našega srca, kao što je učinio s Marijom, željan uspostaviti prijateljstvo s nama kroz molitvu, razgovarati s nama po Svetome Pismu, ponuditi nam svoje milosrđe u sakramantu pomirenja i sjediniti se s nama u euharistijskom zajedništvu.

Ali važni su isto tako dijalog s drugima, susreti s drugima, našom braćom i sestrama u vjeri koji imaju više iskustva, jer nam pomažu bolje vidjeti i mudro izabrati između različitih mogućnosti. Kad mladi Samuel čuje Gospodinov glas, on ga ne prepoznaće odmah. Tri puta ide Eliju, starom svećeniku, koji mu na kraju predlaže pravi odgovor na Gospodinov poziv: "ako te zovne, ti reci: 'Govori, Gospodine, sluga tvoj sluša'" (1 Sam 3,9). U vašim dvojbama znajte da se možete osloniti na Crkvu. Znam da ima jako dobrih svećenika, Bogu posvećenih muškaraca i žena i vjernikâ laikâ, od kojih su mnogi mladi kao i vi, koji vam mogu pomoći kao starija braća i sestre u vjeri. Nadahnuti Duhom Svetim, pomoći će vam da odgonetnete svoje sumnje i shvatite plan svog osobnog poziva. "Drugi" nije samo duhovni vođa nego i osoba koja nam pomaže da se otvorimo svim beskonačnim bogatstvima života koje nam je Bog dao. Nužno je stvoriti prostore u našim gradovima i zajednicama koji će nam pomoći rasti, sanjati i proširiti obzore! Nikada nemojte izgubiti radost uživanja u društvu i prijateljstvu drugih, kao i radost sanjanja, hoda zajedno s drugima. Pravi kršćani se ne boje otvoriti drugima i dijeliti s njima svoje životne prostore, čineći ih prostorima bratstva. Dragi mladi, nemojte dopustiti da se iskra mладости ugasi u mraku zatvorene sobe u kojoj je jedini prozor prema vanjskom svijetu računalo i pametni telefon. Širom otvorite vrata vašeg života! Neka vaše vrijeme i prostor budu ispunjeni dubokim i smislenim odnosima, stvarnim ljudima, s kojima možete dijeliti svoja autentična i konkretna iskustva svakodnevnog života.

2. Marija

"Imenom sam te zazvao" (Iz 43,1). Prvi razlog zašto se ne treba bojati je činjenica da nas je Bog nazvao po imenu. Andeo, Božji glasnik, oslovio je Mariju imenom. Bogu pripada moć davati imena. Prilikom stvaranja On poziva na život svako stvorenje po imenu. Iza imena krije se identitet, ono što je jedinstveno u svakoj pojedinoj stvari, u svakoj osobi, ona duboka bît koju jedino Bog do kraja poznaje. Ovu povlasticu Bog je kasnije podijelio s čovjekom kada ga je pozvao da nadjene imena životinja, pticama i svome potomstvu (Post 2,19-21; 4,1). Mnoge kulture dijele ovu duboku biblijsku viziju; u imenu su prepoznivali očitovanje najdubljeg otajstva života i smisla postojanja.

Kad Bog neku osobu nazove imenom, otkriva joj također njezin poziv, njezin plan svetosti i dobra, po kojem će ta osoba biti dar drugima i jedinstvena. A kad Bog želi proširiti horizonte nekog života, on daje novo ime osobi koju zove, kao kod Šimuna, kojeg je nazvao "Petar". Otud potječe običaj uzimanja novog imena pri ulasku u redovničku zajednicu, kako bi se ukazalo na novi identitet i poslanje. Božji poziv, kao jedinstven i osoban, traži od nas hrabrost da se oslobođimo pritisaka kojima nas se želi oblikovati prema jednoličnom obrascu, tako da naš život uistinu može postati autentičan i nezamjenjiv dar Bogu, Crkvi i drugima.

Dragi mladi, biti pozvani po imenu je, dakle, znak našeg velikog dostojarstva u Božjim očima i znak njegove ljubavi prema nama. Bog poziva svakoga od vas po imenu. Svi ste vi Božji "ti", dragocjeni u njegovim očima, vrijedni poštovanja i ljubavi (usp. Iz 43,4). Prihvativate s radošću ovaj dijalog koji vam Bog nudi, taj poziv koji vam On upućuje pozivajući vas po imenu.

3. Našla si milost kod Boga

Glavni razlog zašto se Marija ne treba bojati je taj da je našla milost kod Boga. Riječ "milost" govori nam o ljubavi koja se slobodno daje, a ne dužuje. Koliko je za nas ohrabrujuće i poticajno znati da ne moramo zaslužiti Božju blizinu i pomoć, da mu ne moramo prethodno podastrijeti "životopis izvrsnosti", pun zasluga i uspjeha! Andeo kaže Mariji da je već pronašla milost kod Boga, a ne da će je dobiti u budućnosti. I sama formulacija kojom se poslužio andeo pomaže nam shvatiti da je Božja milost kontinuirana, ne nešto prolazno ili

trenutačno i zato nikada neće minuti. I u budućnosti Božja milost će uvijek biti tu da nas podrži, osobito u trenucima kušnje i tame.

Stalna prisutnost Božje milosti potiče nas da s povjerenjem priglimo naš poziv, koji traži trud oko vjernosti koju svakodnevno treba obnavljati. Put poziva nije bez križa: nisu to samo početne sumnje, već i česte napasti koje susrećemo na svom putu. Osjećaj neprimjerenoosti prati Kristova učenika sve do kraja, ali on ili ona znaju da im pomaže Božja milost.

Andelove riječi spuštaju se na ljudske strahove raspršujući ih snagom blagovijesti koju donosi: naš život nije puka slučajnost ili puka borba za opstanak, već je svatko od nas povijest koju Bog ljubi. To da smo "pronašli milost u njegovim očima" znači da Stvoritelj vidi jedinstvenu ljepotu u našem biću i da ima veličanstveni plan za naš život. Ta svijest, naravno, ne rješava sve naše probleme i ne otklanja životne nesigurnosti, ali ima moć duboko preobraziti naš život. Ono nepoznato što nam budućnost nosi nije mračna prijetnja koju moramo preživjeti, već milosno vrijeme koje nam je dano da živimo jedincatost našega osobnog poziva i da je dijelimo s našom braćom i sestrama u Crkvi i svijetu.

4. Hrabrost u sadašnjem trenutku

Sigurnost da je Božja milost s nama izvor snaže za hrabrost u sadašnjem trenutku: hrabrost da nastavimo provoditi ono što Bog traži od nas ovdje i sada, na svim poljima našega života; hrabrost da prihvativimo poziv koji nam Bog otkriva; hrabrost da živimo svoju vjeru a ne da je skrivamo ili umanjujemo.

Kad se otvorimo Božjoj milosti, nemoguće postaje stvarnost. "Ako je Bog za nas, tko će protiv nas?" (Rim 8,31). Božja milost dotiče sadašnji čas vašeg života, silno zahvaća vas takve kakvi jeste, sa svim vašim strahovima i ograničenjima, ali također otkriva Božje čudesne planove! Vi mladi imate potrebu osjetiti da netko zaista vjeruje u vas: znajte da Papa ima povjerenje u vas, da Crkva ima povjerenja u vas! I vi, sa svoje strane, imajte povjerenja u Crkvu!

Mladoj Mariji povjerena je važna zadaća upravo zato što je bila mlada. Vi mladi imate snagu, prolazite kroz razdoblje svoga života u kojem sigurno ne nedostaje energije. Koristite tu snagu i tu energiju da učinite svijet boljim, počevši od vama najbližih stvarnosti. Želim da vam se u

Crkvi povjere važne zadaće, da se ima hrabrosti stvoriti prostor za vas, a vi budite spremni preuzeti te odgovornosti i zadaće.

Ponovno vas pozivam da razmatrate Marijinu ljubav: brižnu, dinamičnu i konkretnu ljubav. Ljubav punu smjelosti i potpuno usredotočenu na sebedarje. Crkva prožeta tim marijanskim osobinama uvijek će biti Crkva u izlasku, koja izlazi izvan vlastitih granica kako bi se milost koju je primila dalje prelijevala. Ako dopustimo da nas "zarazi" Marijin primjer, konkretno ćemo živjeti onu ljubav koja nas potiče da ljubimo Boga iznad svega i više nego sebe same, da ljubimo one s kojima dijelimo svoj svakodnevni život. I ljubit ćemo također one za koje nam se ne čine da ih je teško ljubiti. To je ljubav koja postaje služenje i predanost, prije svega prema najslabijima i najsiromašnijima, ljubav koja preobražava lica i ispunjava nas radošću.

Želim završiti lijepim riječima koje je sveti Bernard upotrijebio u glasovitoj propovijedi o otajstvu navještenja, riječi su to koje izražavaju

očekivanje Marijina odgovora od strane čitavog čovječanstva: "Čula si, Djevice, da ćeš začeti i roditи sina; čula si da to neće biti po čovjeku nego po Duhu Svetom. Andeo čeka odgovor [...] I mi, Gospođo, čekamo riječ suošjećanja. [...] Po tvojem kratkom odgovoru trebamo biti obnovljeni i ponovno pozvani na život. [...] Čitav svijet čeka klečeći na koljenima. [...] Odgovorite brzo, o Djevice" (Homilija 4,8; Opera omnia).

Predragi mladi, Gospodin, Crkva i svijet čekaju i vaš odgovor na jedinstveni poziv koji svaki/a od vas prima u ovom životu! Dok se približava Svjetski dan mlađih u Panami, pozivam vas da se pripremite za taj naš skup s radošću i entuzijazmom onih koji žele sudjelovati u tako velikoj avanturi. Svjetski dan mlađih je za hrabre! Ne za mlade koji traže samo lagodnost i koji se povuku čin nadođu teškoće. Prihvataćete li izazov?

Iz Vatikana, 11. veljače 2018.

Franjo

II.

ZAJEDNIČKE BISKUPSKE KONFERENCIJE

ZAJEDNIČKA IZJAVA ČLANOVA AUSTRIJSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE I BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Po prvi put okupili su se 5. ožujka 2018. u Sarajevu članovi Austrijske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine da bi na taj način posvjedočili zajedništvo Crkve u ovim dvjema zemljama koja je povezana zajedničkom povijesku i brojnim događanjima. Mjesto zajedničkog susreta je Grad za koji je papa Franjo prigodom svoga pohoda 2015. godine kazao da je "s pravom dobio naziv 'europskog Jeruzalema'". Biskupi Bosne i Hercegovine zahvalni su svojoj subraći u biskupstvu iz Austrije da su ovamo došli kako bi zajednički molili, jedni druge susreli, upoznali se izmijenili razmišljanja te da bi podijelili radost i žalost ljudi i Crkve u Bosni i Hercegovini.

Posjeta biskupa na "Nedjelu solidarnosti", koja se u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini uvijek obilježava na treću korizmenu nedjelu, važan je znak. Prilozima ove nedjelje pomaže se potrebitima koji su ostali u Bosni i Hercegovini i koji još uvijek trpe posljedice rata. Svojim dolaskom ovamo austrijski biskupi dali su svjestan znak posebno i ponajprije mladim ljudima koji već godinama napuštaju ovu zemlju odlazeći prema zapadnoj Europi, a mnogi od njih idu u Austriju.

Radosna je činjenica da se pohod austrijskih biskupa događa o 100. obljetnici smrti prvog vrhbosanskog nadbiskupa Josipa Stadlera. Upravo su u vrijeme nadbiskupa Stadlera, uz veliku pomoć iz Austrije, u Bosni i Hercegovini izgrađene brojne crkve i uspostavljene crkvene institucije. To je bila velika pomoć za crkveno poslanje u zemlji u kojoj je do tada crkveni život održavao gotovo isključivao franjevački red. Prije sto godina Sarajevo i zemlja doživjeli su vrijeme osnutka o čemu svjedoče brojne građevine u centru glavnog i drugih gradova tada uspostavljenih državnih, kulturnih i drugih institucija.

Crkva i mnogi ljudi u Bosni i Hercegovini nisu zaboravili da su brojne karitativne institucije iz Austrije, kao što su Caritas ili Kirche in Not

(Crkva u nevolji), kao i akcije poput "Nachbar in Not" (Susjed u nevolji) i mnogi pojedinci mogli tijekom nedavnoga rata u velikoj nevolji. Uz spomenutu zahvalnost povezana je i zahvala za duhovne darove koji su proizigli iz povezanosti Crkve obiju zemalja. Među njima posebno se ističe dvoje blaženika podrijetlom iz Austrije koji su djelovali u Bosni i Hercegovini: s. Berchmana Leidenix, drinska mučenica, koja je bila posebno angažirana u odgoju i školstvu, kao i Ivan Merz koji se štuje kao zaštitnik mladeži.

Održavanjem svoga plenarnog zasjedanja austrijski biskupi idu stopama papa Ivana Pavla II. i Franje koji su pohodili Sarajevo kao glasnici mira i time htjeli pomoći u liječenju ratnih i poratnih rana. Posjet austrijskog episkopata je u isto vrijeme znak solidarnosti s Crkvom u Bosni i Hercegovini koja je tijekom rata od 1992. do 1995. godine i u vremenu nakon rata podnijela brojna iskušenja. U mnogim dijelovima zemlje katolicima prijeti potpuni nestanak. Svojom posjetom biskupi žele ohrabriti one koji su ostali i njima prenijeti nadu u budućnost. Impresivno je djelovanje Crkve u Bosni i Hercegovini: brojne crkvene školske, odgojne i socijalne institucije otvorene su za sve ljude bez obzira na vjeroispovijest i time su živi svjedok nade i konkretne kršćanske ljubavi.

Stoga austrijski biskupi žele i nadalje biti nositelji raznih inicijativa koje bi trebale pomoći vjernicima koji ovdje žive da ponovno uzmu život u svoje ruke i da skladno žive i surađuju s drugima. Biskupi također žele biti ambasadori dramatične situacije katolika u mnogim dijelovima zemlje i svratiti na to pozornost drugih Biskupskih konferencijskih predstavnici u zemlji htjeli su izraziti svoju blizinu i potporu svim ljudima dobre volje u Bosni i Hercegovini.

Mnogi ljudi iz Bosne i Hercegovine došli su u Austriju zbog rata. Pronašli su zaštitu i sigurnost

i istovremeno obogatili zemlju. Radi njih i radi Bosne i Hercegovine treba se nadati da će mnogi od njih ponovno vidjeti budućnost u svojoj domovini, vratiti se i pri tome pomoći u obnovi i obogaćivanju zemlje.

Bosna i Hercegovina još uvijek nije došla do punog i pravednog mira. Još uvijek postoje naptostti i nepovjerenje u zemlji koji ugrožavaju suživot. Stoga, biskupi iz Austrije, zajedno s biskupima iz Bosne i Hercegovine, apeliraju na sve nositelje odgovornosti u zemlji i na međunarodnoj razini da se zauzmu oko izgradnje pravednog mira. Za to je neophodno poštovanje ljudskog dostojanstva i svih prava i sloboda svih članova društva kao i jednakopravnosti tri naroda koji žive u Bosni i

Hercegovini. Ne smiju u ovoj zemlji postojati "građana drugog reda" ni mehanizmi sustavne diskriminacije. Biskupi obiju zemalja podupiru Bosnu i Hercegovinu na putu europske integracije. Bosna i Hercegovina bila je i jest dio Europe kroz svoju povijest i bogatu kulturnu baštinu.

Prije 100 godina završio je Prvi svjetski rat. Milijuni ljudi izgubili su živote. Sjećanje na ovu katastrofu i masovnu patnju trebalo bi osnažiti kršćane i sve ljude dobre volje da se zauzmu za miran suživot. Ispovijedamo Isusa Krista kao Kneza mira i molimo se njemu. U ovoj vjeri potičemo sve ljude da se ujedine na putu mira i dobra. To je put Božji, jedini pravi put svakog čovjeka, svakog društva i svake države.

PRIOPĆENJE S 20. REDOVITOGA ZAJEDNIČKOOGA ZASJEDANJA

Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije

Članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije održali su svoje dvadeseto redovito godišnje zajedničko zasjedanje, 14. ožujka 2018., u Nadbiskupskoj rezidenciji u Sarajevu pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinča Puljića, predsjednika BK BiH, i nadbiskupa zadarskog mons. Želimira Puljića, predsjednika HBK. U radu zasjedanja sudjelovala su 24 člana dviju Biskupskih konferencija dok su se tri člana ispričala.

Apostolski nuncij u BiH nadbiskup Luigi Pezzuto sudjelovao je u uvodnom dijelu zasjedanja te u svom obraćanju istaknuo važnost susreta dviju Biskupskih konferencija tijekom kojeg promišljaju o življenoj stvarnosti međusobnog zajedništva i načinima sve dublje povezanosti.

Biskupi su saslušali godišnje izvješće o radu Vijeća HBK i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu i Ravnateljstva dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu. Upoznati su: s personalnim i aktualnim pitanjima u hrvatskim župama i misijama, s finansijskim stanjem Fonda solidarnosti te s događanjima u 2017. i planovima za 2018. godinu kao i s nekim otvornim pitanjima i izazovima. Izrazili su zahvalnost članovima spomenutog Vijeća i djelatnicima dušobrižništva, a posebno svim svećenicima, đakonima, časnim sestrama

i pastoralnim suradnicima i suradnicama u hrvatskim župama i misijama širom svijeta. I ovom prigodom poticu sve Hrvate katolike koji su otišli iz Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine i drugih zemalja u kojima su Hrvati autohton, da gaje povezanost s Katoličkom Crkvom tamo gdje žive i aktivno se uključuju u hrvatske župe i misije. Također poticu vlasti u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini da stvore uvjete za ostanak posebno mladih ljudi, ali i da pomognu svim onima koji bi se željeli vratiti u Republiku Hrvatsku ili u Bosnu i Hercegovinu.

Iz izvješća o službenom pohodu Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu biskupi su upoznati sa stanjem te novostima i promjenama u spomenutom Zavodu i radu Nadzornog odbora kao i o broju studenata u tekućoj akademskoj godini koji studiraju na deset rimskih crkvenih (sve)učilišta, a dolaze iz 15 biskupija Crkve u hrvatskom narodu. Također su izabrali sadašnjeg vicerektora preč. Marka Đurina na novi mandat te s radošću prihvatali izvješće o pozitivnom ozračju u Zavodu koji je od posebne važnosti za Crkvu u hrvatskom narodu.

U izvješću o provedbi akcije *Tjedan solidarnosti s Crkvom i ljudima u BiH* pod geslom "Da se ne ohladi ljubav mnogih", biskupi su informirani o dobroj suradnji Hrvatskog Caritasa i Caritasa

Zajedničke biskupske konferencije

Bosne i Hercegovine. Zahvaljujući spomenutoj akciji, sufinancirani su brojni karitativni projekti u biskupijskim zajednicama u Bosni i Hercegovini kroz koje se pomaže starim i iznemoglim osobama, djeci i mladima u potrebi. Biskupi su, također, upoznati da je u isto vrijeme u Bosni i Hercegovini provedena karitativna akcija pod nazivom *Nedjelja solidarnosti*. Zahvaljuju svima koji svojim molitvama, prilozima i karitativnim pothvatima pokazuju otvoreno srce za ljude u potrebi. Posebnu su pozornost posvetili teškom stanju u katoličkim župnim zajednicama koje su prognane tijekom rata te u njima sada živi mali broj vjernika. Svjesni potrebe da učine sve što im je moguće kako bi pomogli opstanak, ostanak i povratak posebno u takve župe, biskupi potiču sve ljude u vlasti da se snažnije zauzmu oko ispravljanja nepravde te da se ponajprije tim ljudima pruži konkretna pomoć u stvaranju uvjeta za život dostojan čovjeka.

Na dnevnom redu zasjedanja bilo je i godišnje izvješće o radu Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij koja želi pomoći u rasvjjetljenju bremenite prošlosti s prvotnim ciljem što detaljnijeg prikupljanja podataka o mogućim žrtvama ubijenima iz mržnje "prema vjeri" (in odium fidei) za koje postoji mogućnost uzdizanja na čast oltara. Biskupi su izrazili zahvalnost biskupijskim povjerenicima i drugim članovima Komisije za njihov rad.

Svjesni da je svećenička formacija odlučujuća za poslanje Crkve, biskupi su upoznati s potrebom dorade Temeljnih odredbi o svećeničkom odgoju i izobrazbi za dvije Biskupske konferencije u skladu s novim dokumentom *Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis*. Dali su potporu za

nastavak izrade programa za trogodišnju trajnu formaciju biskupijskih i redovničkih odgojitelja i odgojiteljica kroz suradnju Vijeća HBK za sjemeništa i duhovna zvanja i Vijeća za bogoslovna i Vijeća za mala sjemeništa BK BiH.

Biskupi su upoznati s tijekom priprema za Treći nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji koji će se održati u Splitu i Solinu, 15. i 16. rujna 2018. pod geslom *Obitelj - izvor života i radosti*.

Biskupi su razmišljali o najboljim načinima suradnje HBK i BK BiH na liturgijskom planu u duhu Apostolskog pisma u obliku motu propria pape Franje *Magnum principium* gdje se ističe kako "u biskupskim konferencijama u kojima se govoriti istim jezikom treba jamčiti i vjerno sačuvati smisao izvornog teksta prevedenih bogoslužnih knjiga", i da to uvijek ima "odražavati jedinstvo rimskog obreda".

Svi nazočni biskupi, u zajedništvu s apostolskim nuncijem u Bosni i Hercegovini nadbiskupom Luigijem Pezzutom, 13. ožujka 2018., na petu godišnjicu izbora pape Franje, slavili su Svetu misu u katedrali Srca Isusova u Sarajevu. Svečanom Euharistijskom slavlju predsjedao je kardinal Vinko Puljić, a propovijedao nadbiskup Želimir Puljić. Također su, 14. ožujka 2018. slavili Euharistiju u crkvi sv. Ćirila i Metoda s bogoslovnim zajednicom i svećenicima u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu. Predsjedao je i propovijedao nadbiskup metropolit splitsko-makarski mons. Marin Barišić, predsjednik Vijeća HBK za sjemeništa i duhovna zvanja.

Sarajevo, 14. ožujka 2018.

Tajništvo HBK
Tajništvo BK BiH

POSLANICA BISKUPA MRZLJAKA U POVODU TJEDNA SOLIDARNOSTI S CRKVOM I LJUDIMA U BIH

Varaždinski biskup mons. Josip Mrzljak, predsjednik Hrvatskog Caritasa uputio je prigodnu poslanicu za Tjedan solidarnosti i zajedništva s Crkvom i ljudima u BiH, 26. 2. - 4. 3. 2018. Poslanicu biskupa Mrzljaka prenosimo u cijelosti:

Pripremajući se za proslavu Vazmenog otajstva, tj. muke, smrti i uskrsnuća Gospodina našega Isusa Krista, i ove godine 3. korizmennu nedjelju posvećujemo već dvanaestoj akciji "Tjedna solidarnosti i zajedništva s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini". Bog, Otac milosrđa, i ovu

nas Korizmu poziva na "sakramentalno obraćanje", na povratak Gospodinu u svim područjima naših života, pa tako i nadilaženjem samoljublja i sebičnosti, misleći na potrebe Katoličke Crkve i hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini. Nastojat ćemo molitvom i novčanim darom milostinje

ove nedjelje diljem Hrvatske pokazati da naša srca nisu hladna, kako se ne bi obistinile riječi iz Matejeva evanđelja: "Razmahat će se bezakonje i ohladnjeti ljubav mnogih." (Mt 24,12)

Papa Franjo u svojoj korizmenoj poruci podsjeća na zavođenja lažnih proroka što izazivaju sablazni i potiču na mržnju (usp. Mt 24,10-12). "Koliko je djece Božje očarano trenutnim zadovoljstvima, mijesajući ih s pravom srećom (...) zavedeni snom o bogatstvu, koje ih čini robljem profita i sitnih interesa (...) vjeruju da su sami sebi dovoljni, te završavaju uhvaćeni u mreže samoće!" govori, između ostalog, Papa. Nije li to prvi korak u propast pojedinca i društva? Nije li to izazov koji stoji pred svima nama - pojedincima, ali i pred cijelom Crkvom, zajednicom Kristovih vjernika, ma gdje se oni nalazili. Pod tim vidikom želim podsjetiti na brojne teškoće koje Hrvati u Bosni Hercegovini proživljavaju posljednjih dvadesetak godina, nastojeći u isto vrijeme održati plamen na vjekovnim ognjištima od Bosanske Posavine preko Srednje Bosne do Hercegovine. Suočeni s paležom i uništenjem svojih sela, domova, gubitkom radnih mjesta, baštine koju su im ostavili pređi, mnogi od njih i danas tiho i samozatajno rade, žive i mole, nastavljući nit života, čuvajući poklad vjere i kulture koja je oblikovala te prostore. Jednako tako, prisjetimo se mnogih djela milosrđa kojim Katolička Crkva u Bosni i Hercegovini svjedoči da ljubav Kristova nema kraja, da ju ništa ne može umanjiti, da je neuništiva i domišljata. Tomu smo svjedoci i u akciji "Tjedna solidarnosti" u kojem pomažemo studente, stare, bolesne, hendikepirane, one koji žive u izolaciji - fizičkoj ili duševnoj, one koji su postali manjina, zaboravljene, osuđene, prezrene.

Sa zabrinutošću gledamo na nastavljanje iseljavanja Hrvata iz Bosne i Hercegovine. Od 2003. do 2014. manje je 44.527 katolika, a iz četiriju biskupija - Vrhbosanske, Banjolučke, Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske u 2016. iselila su se još 15.494 Hrvata katolika. Alarmantni podatci govorile da je ukupan broj katolika u četiri nad/biskupije ukupno 390.241 (prije rata bilo ih je 825.000!). Pad broja Hrvata katolika najvjerojatnije će biti zabilježen i u sljedećim godinama. Ono što zabrinjava jest da sa župa odseljavaju mladići, djevojke i mlađe obitelji s djecom. Mnoge župe, osobito u Bosni, bilježe sve veću prosječnu dob svojih župljana, i iz godine u godinu se osjetno smanjuju.

Zbog ovih dramatičnih okolnosti trebamo se podsjetiti na pismo - poruku državnog tajništva Svete stolice iz 2012. godine, povodom 14. zasjeda-

nja biskupskih konferencija Bosne i Hercegovine i Hrvatske, u kojem se jasno ističe kako je u pitanje dovedena budućnost Katoličke Crkve u Bosni i Hercegovini pozvavši da "kolegijalno razmišljanje biskupa dviju biskupskih konferencija doprinese nadahnjivanju korisnih inicijativa, kako bi se učinilo da hrvatski narod nastavi vršiti svoje crkveno poslanje u Bosni i Hercegovini nudeći svoj dragocjen doprinos društvenom životu zemlje".

Zato i nastavljamo s aktivnostima koje kroz akciju "Tjedna solidarnosti" vraćaju nadu i povjerenje ljudima i Crkvi. Zato pazimo da se naša srca ne ohlade. Kada se srce ohladi i kada se tjesimo i napajamo tjelesnim užitcima radije negoli utjehom koju nalazimo u Riječi i sakramentima, u nama se istovremeno ohladi dar milosrđa. To se očituje u nemaru za sve one, i sve ono, oko nas što ne ispunjavaju naša očekivanja.

U Korizmi smo pozvani moliti, zahvaljivati i postiti. Pročistiti tijelo, duh i dušu postavljajući molitvu u središte života; davati srce Gospodinu; živjeti u poniznosti; zastupati istinu; težiti razvijanju vrlina u svakom trenutku. Posvetiti se produbljujući svijest o tome da smo svi jedna velika obitelj. A obitelj je, prisjetimo se, braća i sestre, mjesto dijeljenja dobara, mjesto podrške i prihvatanja, sigurna luka za sve nedaće kojima nas šiba more života. Crkva, Majka i Učiteljica, poziva nas produbiti molitveni odnos s Bogom, poziva nas osloboditi se pohlepe i usredotočenosti na sebe. Posteći od zla jezika, prljavih misli i zlih djela, pozvani smo okrenuti se drugima i ponuditi im ono što imamo, ono što možemo dati.

Pozivam Vas, braća i sestre, da misleći na naše sunarodnjake u Bosni i Hercegovini, molite za njihov ostanak i opstanak; da molite, zajedno sa svim biskupima, svećenicima, redovnicima i redovnicama, sa svim našim iseljenicima po cijelome svijetu i cjelokupnim Božjim narodom, da Crkva u Bosni i Hercegovini bude znak mira, zajedništva i solidarnosti, da svi mi u svojim srcima, kao plod korizmenih nastojanja, zapalimo svjetlo nade za Hrvate u Bosni i Hercegovini svjedočeći: Niste sami! Moleći i darujući, prema svojim mogućnostima, zahvalimo i pokažimo Gospodinu da nam naši bližnji u vjeri nisu daleko od srca.

Neka konkretna djela ljubavi učinjena u "Tjednu solidarnosti" pokažu snagu darivanja bližnjih koji nas trebaju.

Mons. Josip Mrzljak
predsjednik Hrvatskoga Caritasa

III.

BISKUPSKA KONFERENCIJA

BOSNE I HERCEGOVINE

PRIOPĆENJE SA 72. ZASJEDANJA BK BIH

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine 20. i 21. ožujka 2018. u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Mostaru održala je svoje 72. redovito zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinka Puljića, predsjednika BK BiH. Sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije BiH i biskup križevački mons. Nikola Kekić, delegat Hrvatske biskupske konferencije.

S biskupima se susreo i apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Luigi Pezzuto koji je prenio ohrabrenje Svete Stolice te kazao da duboko cjeni sveukupno djelovanje biskupa zajedno s njihovim suradnicima, svećenicima, redovnicima, redovnicama i vjernicima zauzetim za krajevnu Crkvu u Bosni i Hercegovini.

Nakon što su na nedavnom susretu s članovima Hrvatske biskupske konferencije pobliže informirani s tijekom rasprave o Istanbulskoj konvenciji, biskupi izražavaju žaljenje što je ta konvencija usvojena u Bosni i Hercegovini bez šire rasprave u koju bi bile uključene također Crkve i vjerske zajednice. Daju potporu braći u biskupstvu u Republici Hrvatskoj i svim ljudima koji se zalažu za istinsko vrjednovanje života, obitelji i bračnog zajedništva muškarca i žene na temeljima naravnog zakona i Božje objave.

U svojstvu predsjednika pojedinih vijeća i komisija Biskupske konferencije BiH, biskupi su iznijeli godišnja izvješće o djelovanju ovih tijela u 2017. godini. Tako su, između ostalog, upoznati s temama Šestoga studijskog dana za odgojitelje u bogoslovnim i malim sjemeništima u Bosni i Hercegovini održanog 11. studenoga 2017. u Sarajevu. Informirani su i o ekumenskim i međureligijskim događanjima organiziranim na inicijativu Vijeća za ekumenizam i dijalog među religijama i kulturama BK BiH. Saslušali su i izvješće o radu Vijeća za katehezu i novu evangelizaciju BK BiH i prijedloge za doradu plana i programa župne kateheze i upoznati s pripremama za završnu Vjero-

naučnu olimpijadu koja će se održati 25. travnja 2018. u Livnu. Na temelju izvješća Vijeća za kler BK BiH, biskupi su dogovorili teme za Peti međudekanski susret BiH koji će se održati 26. travnja 2018. u prostorijama Nadbiskupijskog sjemeništa "Petar Barbarić" u Travniku.

Kroz godišnje izvješće o radu Pedagoškog vijeća katoličkih Škola za Europu, biskupi su upoznati o inicijativama, smjernicama, odlukama i poduzetim mjerama i aktivnostima s ciljem inoviranja i unapređivanja odgojno-obrazovnog rada u sustavu katoličkih škola. Iz izvješća o radu Odbora za mlade BK BiH informirani su o brojnim inicijativama i akcijama na planu pastoralna mlađih te o pripravi za održavanje III. Nacionalne konferencije o pastoralu mlađih u Bosni i Hercegovini u Banjoj Luci. Odobrili su Pravilnik Ureda za mlade Biskupske konferencije BiH. Pošto su saslušali izvješće Vijeća za laike i za obitelj, biskupi potiču sve članove biskupijskih zajednica da promiču obitelj i budu otvorene za život jer time daju nemjerljiv doprinos obnovi Crkve, naroda i društva u cjelini. Podržali su inicijativu spomenutih vijeća za organiziranje susreta obitelji na razini Biskupske konferencije BiH.

U okviru izvješća o radu Komisije za nauk vjere, članovi BK BiH upoznati su s glavnim naglascima u "Pismu 'Placuit Deo' biskupima Katoličke Crkve o nekim aspektima kršćanskog spašenja" koje je Kongregacija za nauk vjere predstavila javnosti u Rimu 1. ožujka 2018. Kroz godišnje izvješće Vijeća za sredstva društvenog priopćivanja BK BiH informirani su, između ostalog, da je Stručno tijelo za prijenos liturgijskih slavlja BK BiH izradilo kalendar crkvenih događanja na području BiH, koja će biti predložena medijskim kućama za izravan prijenos ili informativno praćenje. Taj kalendar će uskoro biti objavljen i dostupan svima preko Katoličke tiskovne agencije BK BiH. Saslušavši izvješće o radu Vijeća za lituriju BK BiH, biskupi su dali potrebne smjernice

za pojedine konkretne akcije u suradnji s mjerodavnim tijelima Hrvatske biskupske konferencije.

Svjesni važnosti misijskog djelovanja Crkve te molitvene i svake druge potpore misionarima i misionarkama, a osobito potrebe buđenja svijesti za odlazak u misijska područja, biskupi su posebnu pozornost posvetili godišnjem izvješću o radu Nacionalne uprave Papinskih misijskih djebla Bosne i Hercegovine. Potiču osobito župnike i druge pastoralne djelatnike na širenje misijskog lista "Radosna vijest" te uključivanje što većeg broja vjernika u razne karitativne akcije kojima se gaji misijski duh i ostvaruje duhovna povezanost s onima koji su svoj život posvetili pastoralnom djelovanju u dalekim zemljama.

Biskupi su izabrali predsjednika Odbora za mlade BK BiH mons. Marka Semrena, pomoćnog biskupa banjolučkog, kao svoga delegata na XV. redovitom zasjedanju Biskupske Sinode koja će se održati od 3. do 28. listopada 2018. u Rimu.

Saslušavši izvješće i prijedloge Komisije *Justitia et pax* BK BiH, biskupi su raspravljali o aktualnoj vrlo složenoj društveno-političkoj situaciji. Pozivaju i potiču sve političke i društvene strukture da u središte svojih nastojanja stave čovjeka

kojem treba služiti svaki sustav i svaka institucija promičući njegovo dostojanstvo i sva osnovna ljudska prava i slobode. Ohrabruju sve da se okrenu izgradnji društva u kojem će svakom čovjeku i svakom narodu u cijeloj Bosni i Hercegovini biti priznato i poštivano pravo na vlastiti identitet jer je to temeljni preduvjet za izgradnju suživota u različitosti. Potiču članove svojih biskupijskih zajednica na usrdnu molitvu za ostvarenje Kristova mira ponajprije u srcima, obiteljima i zajednicama u duhu priprave za Vazmeno slavlje koje vjernički pogled usmjerava prema vječnom spasenju i izgradnji Božjega kraljevstva mira i pravde u dušama i među ljudima.

Biskupi su, 19. ožujka 2018., na svetkovinu sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, sudjelovali na zajedničkom Euharistijskom slavlju u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve. Predsjedao je kardinal Puljić, a prigodnu propovijed izrekao je biskup Kekić.

Mostar, 21. ožujka 2018.

Tajništvo BK BiH

PORUKA ZA DAN ŽIVOTA 2018.

Zaštita života i pravo na život od samoga začeća

Na prijedlog Svetog Oca i prema odluci naših biskupa svake je godine prva nedjelja veljače posvećena razmišljanju i molitvi za dar života. Naši biskupi pozivaju na odgajanje savjesti i svijesti o ljubavi te na prihvatanje i poštivanje istinskog života od samoga začeća. Stoga je predsjednik Vijeća za obitelj mons. dr. Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki, uputio Poruku za Dan života, koji se obilježava u nedjelju 4. veljače 2018. pod naslovom "Zaštita života i pravo na život od samog začeća".

Razmišljajući o Danu života, razmišljamo o obitelji u kojoj se rađa život, o dostojanstvu obitelji, o dostojanstvu roditelja i djece. Bračni parovi u Bosni i Hercegovini sve kasnije postaju roditeljima, a to je još vidljivije u srednjoeuropskim i zapadnoeuropskim zemljama. Prosječna dob u kojoj žena rađa prvo dijete postaje sve viša, a povećava se i prosječna dob za dobivanje drugoga i trećega djeteta. Natalitet opada i to je trajan proces, dok istodobno raste broj onih koji ne žele djecu. Roditeljstvo nosi sa sobom strahove i zahtjeve za novim spoznajama. Prijelaz u

roditeljstvo traži od bračnih parova sposobnost za preoblikovanje uloge muža i žene, jer kad se rodi dijete također se "rode" muž i žena kao otac i majka. To je ta promjena iz bračnoga u roditeljski par, koja uključuje promjenu muža i žene u svim aspektima njihovih bića. Iskustvo prijelaza iz bračnoga u roditeljski par jest iskustvo krize, koje može biti plodno ukoliko je otvoreno novim vrijednostima. Riječ je o kvaliteti odnosa među roditeljima, jer za vrijeme trudnoće počinje proces sazrijevanja bračnih parova koji ih preoblikuje u roditeljske parove. Mladi bračni parovi u procesu

sazrijevanja trebaju pomoći cijele obitelji te svoje šire crkvene i društvene zajednice.

Uloga žene i muškarca u braku promijenila se otkako su žene stupile u svijet rada. Žene su pozvane da se ostvare i na profesionalnom području, tako da danas muškarac preuzima poslove u kući, što uključuje brigu za djecu i njihov odgoj. Iako žene danas rade, kad se rodi dijete ipak one ponovno preuzimaju najveći dio poslova u kući. Proces podjele poslova u obitelji se nastavlja, pa očevi postupno preuzimaju zadaću skrbi za djecu i za njihov odgoj. Za roditelje s malom djecom velika je zadaća pomiriti obitelji pomiriti obiteljske i poslovne obvezе. Zato je potrebna fleksibilnost i u obitelji i na radnom mjestu. Danas nema jasnih odgojnih modela na koje se majke i očevi mogu pozivati, pa dolazi do dezorientacije u njihovim međusobnim odnosima i u njihovu odnosu prema djeci. Mladi roditelji napuštaju zastarjele sheme iz prošlosti, ali još uvijek ne pronalaze nove modele ponašanja u sadašnjosti. Dijeljenje obiteljskih i profesionalnih obveza zahtijeva od roditelja da izadu iz svojih tradicionalnih uloga i da se dogovaraju o novim oblicima djelovanja.

U obitelji najjasnije dolazi do izražaja uvjerenje da su ljudi relacijska bića, jer su muž i žena, koji su ujedno otac i majka, to što jesu upravo su po relaciji prema drugome. U toj relaciji ljubav se čisti od egoizma i postaje produktivna. Upravo u relaciji prema drugome čovjek postiže svoje najveće ostvarenje, a ne u negaciji drugoga. Takva je ljubav otvorena novom životu, tj. rađanju djece. Priznati drugost drugoga znači nadići svoje vlastito Ja i tako mu omogućiti obogaćenje u otvorenosti prema drugima i prema absolutno Drugom (tj. prema Bogu). Obitelj je zbog toga mjesto u kojem osobe postaju slobodni i odgovorni nosioци humanizma. Također, u obitelji različite generacije imaju mogućnost da se uzajamno razumijevaju i prihvaćaju.

Da je život Božji dar i da je ljubav Božji dar, to se najjasnije očituje u obitelji, koja veliku ulogu ima u prenošenju vjere djeci. Moramo biti svjesni da svako novo biće koje dolazi na svijet jest nositelj jedine i neponovljive sADBine. To je tajna koja se prihvaca i poštuje. Dijete ne smije biti ničije sredstvo. Ono je svrha. Ono je individualno biće, različito od drugih i neponovljivo. Cilj je odgoja slobodan čovjek koji će iz svoje slobode poštivati drugoga i širiti ljubav prema Bogu i bližnjemu.

Značajno je primjetiti važnost uzajamnoga sazrijevanja roditelja i djece. Jednako su danas u

krizi i djeca i roditelji: velik broj roditelja živi bez djece, ali i velik broj djece živi bez svojih roditelja. Ljubav ujedinjuje, povezuje, daje smisao, jamči trajnost i izgradnju obitelji. Ljubav briše udaljenosti između roditelja i djece te između roditelja među sobom.

Moramo se suočiti s činjenicom *opadanja nataliteta*, što je velika opasnost za gospodarsku, društvenu i kulturnu budućnost europskih naroda. Ovdje posebno ističem Bosnu i Hercegovinu i hrvatski narod u njoj. Obitelj se ne može dokidati, njome se ne smije manipulirati. Stoga je neprimjereno brkati obitelj s drugim oblicima zajedničkoga života.

Ovom prigodom u ime katoličkih biskupa Bosne i Hercegovine upućujem vapaj za obnovu obitelji - za rađanje djece, za obnovu Crkve i naroda. Zahvaljujem svima vama, svećenicima, redovnicima i drugima koji se na razne načine trudite oko stvaranja kulture i civilizacije života, a suzbijate kulturu smrti.

Posebno zahvaljujem i izražavam veliko poštovanje svima onima u našoj Domovini koji s velikom odgovornosti prema Bogu, prema svojoj savjesti i prema svome narodu štite ljudski život i visoko cijene dostojanstvo braka i obitelji.

Zahvaljujem svim pomagačima zaklade "Da životu", koju smo ustanovili prije više godina, a koja potiče naše hrabre bračne drugove da budu spremni imati više djece.

Zahvaljujem i karitativnim i molitvenim skupinama koje se veoma trude oko pružanja pomoći mladim bračnim parovima kao i siromašnjim obiteljima.

Zahvaljujem također svim liječnicima i bolničkom osoblju, kao i članovima obitelji koji su se istakli u spašavanju nerođenih života.

Sve Vas molim: bdijte i dalje nad svakim ljudskim životom! Branite i štitite i ubuduće ljudski život u njegovoj cjelovitosti! To je velika zadaća i veliko poslanje za sve nas koje nam je povjerio sam Bog Životvorac! Neka Vas On nagradi svojim blagoslovom i svojim mirom!

Banja Luka, Prvomučenici Franjevačkog reda,
16. 1. 2018.

Mons. Marko Semren
pomoćni biskup banjolučki i
predsjednik Vijeća za obitelj BK BiH

IV.
**MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA**

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja, mons. Ratka Perić, izvršena su sljedeća imenovanja i razrješenja:

- **Msgr. dr. don Ante Brajko**, umirovljen, br. 2/2018., od 2. siječnja 2018.

- **don Pero Miličević**, imenovan je presluštateljem na Crkvenom sudu u Mostaru, br. 253/2018., od 15. ožujka 2018.

Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja, msgr. Ratka Perića, podijeljene su kanonske misiye za predavanje vjeronauka u školama:

- **Kristini Soldo**, u Osnovnoj školi "Vladimir Pavlović" u Čapljini i Osnovnoj školi "Lipanjske zore" u Višićima u školskoj godini 2017./2018., br. 78/2018., od 30. siječnja 2018.

- **Damiru Čamberu**, u Osnovnoj školi "A. B. Bušić" u Rakitnu, u školskoj godini 2017./2018., br. 125/2018., od 13. veljače 2018.

- **Boženi Miličević**, u Osnovnoj školi u Ljubuškom, u školskoj godini 2017./2018., br. 142/2018., od 19. veljače 2018.

- **Moniki Miličević**, u Gimnaziji "fra Grge Martića" u Mostaru, u školskoj godini 2017./2018., br. 230/2018., od 12. ožujka 2018.

- **Matei Glibić**, u Gimnaziji "fra Grge Martića" u Mostaru, u školskoj godini 2017./2018., br. 235/2018., od 15. ožujka 2018.

OKRUŽNICE

DUHOVNI SEMINARI MIJE BRADARE

Mostar, 12. siječnja 2018.
Prot.: 26/2018.

Velečasni župniče!

Neki su nas župnici upozorili, a i neki portalni prenose vijest da će "poznati hrvatski karizmatik" Mijo Barada, kako ga isti ti portali nazivaju, održati "duhovne seminare" na nekim mjestima u Hercegovini, na primjer u Čapljini, 17. siječnja - hotel Mogorjelo; u Širokom Brijegu, 18. siječnja - kino Borak i u Sovićima (župa Gorica), 19. siječnja - svadbeni salon Valentino.

Ne ulazim u pitanje organizatora samopronavljenih "katoličkih laičkih zajednica", koje kao takve ni na civilnom području nisu zakonite jer ne mogu biti kao katoličke ni registrirane ako, sukladno pozitivnim zakonskim odredbama ove države, od ovoga Ordinarijata nisu zatražile i primile suglasnost.

Ne ulazim ni u pitanje osobe voditelja takvih "duhovnih seminara", koliko god "nacionalno

i internacionalno" bio poznat, a koji se nije niusmeno ni napismeno obraćao ovom Ordinarijatu da protumači o kakvu se "duhovnom seminaru" radi.

Odgovoran za katolički nauk i svjestan da u ovoj mjesnoj Crkvi postoji dostatan broj kvalificiranih i zaduženih svećenika koji se redovito brinu o duhovnom, sakramentom i liturgijskom životu svojih župljana, ovim molim župnike i sve svećenike s dekretom ovog Ordinarijata, sve redovnike i redovnice i sve vjernike laike na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije da ovakve oblike "duhovnih seminara" po hotelima, kinima i svadbenim salonima ne potiču, ne promiču i u njima uopće ne sudjeluju.

S poštovanjem vas pozdravljam

† Ratko Perić, biskup

RAZVOJ ŽUPNIH CARITASA U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ I TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

Mostar, 12. siječnja 2018.
Prot.: 25/2018.

Velečasni župniče!

Župni Caritas živi i djeluje u zajednicama pridonoseći duhu zajedništva i ljubavi. Tri su dimenzije svakoga karitativnoga djelovanja:

- caritas kao ljubav prema Bogu,
- caritas kao ljubav prema bližnjemu i
- caritas kao organizirana djelotvorna ljubav.

Temelj i izvorište svakomu karitativnom djelovanju jest Božja ljubav: "Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni" (Iv 3,16). Isti će ljubljeni učenik, Ivan apostol, u svojoj Prvoj poslanici Boga definirati kao Ljubav: "Deus Charitas est - Bog je Ljubav" (1 Iv 4,16). Ova je definicija nadahnula papu Benedikta XVI. da svoju prvu encikliku naslovi tim istim riječima i objavi na Božić 2005. potičući sve katolike na djelotvorno svjedočenje Evanđelja - Zapovijedi ljubavi u kojoj je sažet sav Zakon i Proroci. Crkva to čini od svoga početka dragovoljno - pojedinačno i sustavno - u obliku službe pomaganja potrebnima, kako ih prepoznaće u nazivima "diakonia" i "caritas".

Caritas biskupijâ Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan, na poticaj biskupa Pavla Žanića, već 35 godina nastoji sustavno u život provoditi ovu Isusovu zapovijed. Uz dužno poštovanje i zahvalnost svima koji su kroz sve ovo vrijeme imali sluha i srca za potrebne, uočljivo je još puno prostora i mogućnosti da se ova temeljna zapovijed naše vjere još više odjelotvori. Stoga, u suradnji s Caritasom Bosne i Hercegovine te uz odobrenje ovoga Ordinarijata, Caritas hercegovačkih biskupija otpočeo je novi projekt: "Razvoj župnih Caritasa u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji". Ovim se projektom želi, u okviru dvije godine, kako je sada planirano, osnovati i razviti 15 župnih Caritasa na području ovih naših biskupija.

Uvjereni kako je ovaj projekt važan i vrijedan ne samo u karitativnom nego i u općem pastoralnom smislu, preporučujemo ga svim župnicima da se zauzmu i senzibiliziraju svoje vjernike, napose mlade, da se karitativno angažiraju svjedočeći ljubav prema potrebnima u svojoj župi. Župni Caritas, odnosno djelotvorna ljubav prema bližnjemu, kao jedan od temeljnih poslanja Katoličke Crkve, treba se učinkovitije ustrojiti i u našim biskupijama. Ordinarijat će pratiti realizaciju ovoga projekta te, ustreba li, i nazočiti radnim susretima i akcijama. Isto tako, predstavnik će Ordinarijata, generalni vikar don Željko Majić, nastojati aktivno sudjelovati, prema potrebi, i na sastancima župnika koji budu uključeni u projekt zajedno s osobljem Caritasa. Projektom je planirano početno istraživanje, selekcija župa, sastanak, studijsko putovanje u Italiju, radionice i aktivnosti u župama, završna konferencija te druge aktivnosti.

Imajući u vidu značenje ovoga projekta za Mostarsko-duvanjsku i Trebinjsko-mrkansku biskupiju ovim pozivam sve župnike, župne vikare i pastoralne suradnike na suradnju s Biskupijskim Caritasom i osobama zaduženima za ovaj projekt da zajednički, u duhu solidarnosti i sukladno načelima socijalnoga nauka Crkve, poradite na osnivanju i razvoju župnog Caritasa u župnoj zajednici o kojoj pastoralno djelujete.

Ovom dopisu prilažemo i *Upitnik* koji su pri-premili djelatnici Biskupijskoga Caritasa i očekujem od svakoga župnika da na njega odgovori - izjasni se na kojoj je razini, sukladno priloženu Upitniku, karitativna djelatnost u povjerenoj mu župi. Odgovor će na Upitnik poštom vratiti na naznačenu adresu.

Sve vas s poštovanjem pozdravljam

† Ratko Perić, biskup
predsjednik Biskupijskoga Caritasa

MOLITVENA OSMINA, 2018.

Mostar, 16. siječnja 2018.
Prot.: 30/2018.

Prije pedeset godina, od 1968., uvedena je Molitvena osmina za promicanje kršćanskoga jedinstva u svijetu. Počinje 18., a završava 25. siječnja, na blagdan Obraćenja sv. Pavla.

Sam je Gospodin Isus molio Oca nebeskoga "da svi budu jedno", svi koji vjeruju u Krista. To je, dakle, osobna Isusova molitva koja treba biti i naša osobna i zajednička molitva.

Na zasjedanju BK BiH u ožujku u Mostaru, 2005. godine, odlučeno je da se nedjelja koja se nalazi u okviru spomenute Osmine proglaši Eku-

menskim danom. Ove godine ta "ekumenska nedjelja" pada na 21. siječnja.

Molimo župnike, župne upravitelje i ostale svećenike da u svojim zajednicama kroz *Molitvenu osminu*, uz eventualnu homiliju, na nakanu za jedinstvo kršćana pod sv. Misom izmole *Vjerovanje i Molitvu vjernika*.

Moleći Boga da pospješi dan kada će svi kršćani i svi ljudi biti "jedan u Kristu", sve vas iskreno pozdravljam

† Ratko Perić, biskup

HODOČAŠĆE NA GROB BL. ALOJZIJA STEPINCA

OBAVIJEST O ORGANIZIRANJU BISKUPIJSKOG HODOČAŠĆA

Mostar, 25. siječnja 2018.
Prot.: 61/2018.

Velečasni župniče!

Nakon što smo polovicom ovoga mjeseca, pri-godom godišnjega pohoda župnikâ Ordinarijatu, većinu usmeno izvjestili o namjeri organiziranja biskupijskoga hodočašća u zagrebačku prvostol-nicu, kao znakovito mjesto čuvanja zemnih osta-taka blaženika i mučenika Alojzija Stepinca, ovim i napismeno službeno potvrđujemo da će, ako Bog da, hodočašće vjernika, svećenika, redovni-ka i redovnica Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, predvođeno dijecezanskim biskupom Ratkom Perićem, prema već dogovo-renu terminu s Nadbiskupskim duhovnim sto-lom u Zagrebu, biti u subotu, 3. ožujka 2018.

Inicijativu za biskupijska hodočašća Crkve u Hrvata dali su hrvatski biskupi na prošlogodišnjem jesenjem zasjedanju Hrvatske biskupske konferencije. Naime, ova, 2018., dvostruko je Ju-bilarna godina bl. Alojzija: 120 godina od njegova rođenja (Krašić, 1898.) i 20 godina od proglašenja blaženim i mučenikom (Marija Bistrica, 1998.).

Iz razgovora s vama župnicima dalo se raz-abrati da bi ovo hodočašće moglo naići na velik odaziv naših vjernika. Svima nam je znano koliko se štovanje bl. Alojzija proširilo i među vjer-nicima naših biskupija i s kolikom ljubavlju svi iščekujemo dan kada će ga Sveti Otac proglasi-ti svetim. Stoga vas župnike i pozivamo da sve poduzmete što je u vašoj moći i izidete u susret ovoj duhovnoj potrebi povjerenih vam vjernika jer Stepinčev je grob mjesto neprekidne molitve i vrelo uslišanja.

Program hodočašća

Subota, 3. ožujka - zagrebačka prvostolnica:
10.30 pokorničko bogoslužje, mogućnost

osobne isповijedi i osobne pobožnosti na grobu bl. Alojzija.

11.30 svečana sv. Misa koju predvodi naš bi-skup Ratko Perić.

Nakon Misnoga slavlja slobodno vrijeme do 14 sati.

Već u 15 sati zagrebačku će prvostolnicu is-puniti vjernici Đakovačko-osječke nadbiskupije, koji taj isti dan imaju svoje biskupijsko hodočašće. Pretpostavlja se da će oni početi pristiza-ti već od 14.00 sati pa bi bilo uputno upozoriti vjernike da na vrijeme napuste prostor Katedrale i cijelog Kaptola kako bi se izbjegao bilo kakav prometni nered.

Prijevoz hodočasnika briga je svakoga župni-ka zasebno ili u zajedništvu s kolegama župni-ima. Vrijeme i mjesto polaska i povratka određuje svaki župnik ili voditelj hodočasnicike skupine. Moguće je s autobusima doći na sam Kaptol - ispred Katedrale ili na početku Palmotićeve gdje ima i nekoliko parkirnih mjesta. Na Kaptolu se autobusi ne mogu zadržavati, a nije potrebno da to čine ni u Palmotićevoj. Dakle, ova su stajališta samo iskrcaj i primanje hodočasnika. Vozači će sami pronaći mjesto gdje će se parkirati dok budu čekali vrijeme povratka.

Potrebno je do 20. veljače 2018. na Ordina-rijat prijaviti (e-mail-om ili telefonom) broj ho-dočasnika kako bismo znali koliko treba otisnuti hodočasnicičkih vodiča koje za tu prigodu kanimo izraditi. O svim ostalim potrebnim informaci-jama na vrijeme ćemo vas izvješćivati.

Gospodine Bože, izvore svetosti i milosti, bla-ženoga Alojzija, pastira i mučenika, pozvao si da ti služi kao navjestitelj i branitelj istine i kao hra-bri svjedok vjernosti Crkvi.

Poslušan tvojoj Riječi i vođen Duhom tvoje ljubavi zauzimao se za siromašne i obespravljenе; ostavio nam je divno svjetlo čiste savjesti, pouzdanja u tebe i ustrajnosti u trpljenju.

Ponizno te molimo da nas obdariš svojom radošću te blaženoga Alojzija ubrojiš među svece sveopće Crkve, da bismo ga mogli još predanije slijediti i uteći se njegovu moćnom zagovoru u svojim životnim potrebama.

Po njegovim molitvama jačaj proročki glas Crkve koji širi nadu u dolazak tvoga kraljevstva, praćen blizinom i utjehom Blažene Djevice Marije, Majke i Kraljice vjernoga ti naroda. Po Kristu Gospodinu našemu.

*Don Željko Majić
generalni vikar*

VELIKA NAM DJELA UČINI SVESILNI BISKUPOVA OKRUŽNICA

Mostar, Stepinčevo, 10. veljače 2018.
Prot.: 121/2018.

Kada Bog želi pokazati naklonost prema nekom narodu, onda čudesno uzvisuje prijatelje svoje u tome narodu. Mi tu Božju ljubav vidimo u bl. Alojziju Stepincu, zagrebačkom nadbiskupu i mučeniku za Krista i jedinstvo Crkve. O njegovoju duhovnoj snazi, moralnoj vertikali, svećeničkoj veličini svoj je sud Crkva izrazila 1934. kada ga je, nakon tri i pol godine prezbiterstva, u njegovoju 36. godini života, izabrala za nadbiskupa koadjutora najveće biskupije u Hrvata, rezidencijalnim nadbiskupom, 1937., stožernikom - kardinalom, 1953. i proglašila ga blaženim i mučenikom, 1998. Papa Benedikt XVI. u pobudnici *Verbum Domini*, br. 48, 2010. uvrstio ga je među šesnaestoricu uzornih ostvaritelja Evanđelja u dvotisučljetnoj povijesti Crkve.

U prigodi 120. obljetnice rođenja - Krašić, 8. V. 1898. i 20. obljetnice beatifikacije, Marija Bistrica, 3. X. 1998. - hrvatski su biskupi na jesenjem zasjedanju u Zagrebu prošle godine dali inicijativu da se u ovom dvostrukom Blaženikovu jubileju upriliče biskupijska hodočašća na grob bl. Alojzija, "mjesto neprekidne molitve i vrelo uslišanja".

Vjernici hercegovačkih biskupija kroz sve vrijeme od Blaženikove smrti - Krašić, 10. II. 1960. - proživljavaju duhovno zajedništvo s bl. Alojzijem, prepoznavajući u njemu jedan od najsvjetlijih izraza duhovne veličine u katoličkim Hrvata. Vjerujemo da nema svećenika i vjernika iz ovih biskupija koji se našao u Zagrebu, a da nije pohodio i katedralu, pomolio se na Stepinčevu grobu i osjetio potreban unutarnji mir i duhovnu snagu.

Stoga, dok vjernički očekujemo njegovu kanizaciju i za to se molimo i "u Tebe se, Gospodine, uzdamo", smatramo da je ovo hodočašće na grob bl. Alojzija iznimana Božja dar:

- da još jednom, osobno i kao župna i biskupijska zajednica, zahvalimo Presvetomu Trojstvu na daru bl. Alojzija, i na tolikim svjedocima vjere i domoljublja;

- da se, očišćeni u sakramentnoj ispovijedi i nahranjeni s euharistijskoga stola, napunimo potrebnom duhovnom snagom za svladavanje nemalih kušnji našega vremena;

- da potvrdimo i izmolimo dar crkvenoga jedinstva na biskupijskoj i nacionalnoj razini kao i na razini cijele Crkve; jedinstva koje je bl. Alojziju bilo toliko sveto i koje je vlastitim životom branio te s pravom i nazvan "mučenikom za Crkvu - jedinstvo i zajedništvo sa Svetim Ocem";

- da potvrdimo da znamo procijeniti pravu vrijednost velikana svoje povijesti i vlastito opredjeljenje da ih na tom putu naslijedujemo.

Hodočasnički molitveni program započet ćemo, *in nomine Domini*, organizirano, zajedničkim pokorničkim bogoslužjem u zagrebačkoj prvostolnici, u subotu 3. ožujka u 10.30 sati, nakon čega će biti mogućnost osobne sv. ispovijedi i osobne pobožnosti na Blaženikovu grobu. U 11.30 slavit ćemo svečanu sv. Misu u čast Blaženika.

Stoga ovim još jednom pozivam sve vjernike Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, kao i one koji su se iz raznih životnih razloga iselili - posebno one nastanjene u Zagrebu - da se priključe ovomu našem zajedničkom hodočašću vjere, ljubavi, odanosti i zahvalnosti. Prijave hodočasnika iz Hercegovine primaju se u župnim uredima.

Svim hodočasnicima želimo blagoslovjen put ispunjen radošću i snagom, a svim vjernicima sretan korizmeni hod prema proslavi Kristova Uskrsnuća.

† Ratko Perić, biskup

TREĆA KORIZMENA NEDJELJA - KOLEKTA SOLIDARNOSTI

Mostar, 22. veljače 2018.
Prot.: 160/2018.

SVEĆENICIMA I VJERNICIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Predmet: *Treća korizmena nedjelja - Kolekta solidarnosti*

1. - Nedjelja solidarnosti. Na zasjedanju BK BiH u Sarajevu, 3. studenoga 2015., usvojeno je da Treća korizmena nedjelja bude Nedjelja solidarnosti u partikularnoj Crkvi u BiH. Kao što je svojedobno uvedeno da Treća nedjelja Adventa bude **Nedjelja caritasa**, tako je odlučeno da Treća korizmena nedjelja bude **Nedjelja solidarnosti**.

2. - Duhovna razmjena. I dalje, razumije se, ostaje na prvom mjestu kršćanska obveza duhovne povezanosti među dekanatima u domaćoj Crkvi, ali imajući u vidu opće stanje u društvu i državi, želimo da vjernici također materijalno pomažu jedni drugima, kao i svećenicima, pod koordinacijom Vijeća za kler pri BK BiH.

3. - Kolekta za najpotrebnije župe. Ovim molim sve župnike i njihove vikare i suradnike da na prikladan način animiraju vjernike barem tjedan dana prije, u nedjelju, 25. veljače, a pogotovo na sam dan, u **nедjelju, 4. ožujka 2018.**, prije svetih Misa da sva milostinja, bez ikakva zadržavanja uobičajene provizije, skupljena na svim

sv. Misama toga dana, bude namijenjena fondu solidarnosti, koja će se podijeliti najpotrebnijim župama u BiH.

4. - Dekani dostavljaju na Ordinarijat. Ovim uljudno molim i zadužujem sve dekane da na području hercegovačkih dekanata prikupe od župnika kolekte i dostave ih isključivo na Ordinarijat u Mostaru najkasnije do Velikoga četvrtka, **29. ožujka ove godine** tako da bi se sva kolekta mogla raspodijeliti, prema dosadašnjoj praksi, do svršetka travnja kada će se, ako Bog da, u Travniku održati **Peti** po redu međudekanski susret.

Uvjeren da ćete ovom crkvenom pozivu odgovoriti spremno, savjesno i velikodušno, na slavu Božju i na opće dobro bližnjih, zazivam na sve vas kao i na vjernike vama povjerene obilan Božji blagoslov po zagovoru sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, brižljiva skrbnika Svetе Obitelji.

† Ratko Perić, biskup

MISA POSVETE ULJA NA VELIKU SRIJEDU 2018. U TREBINJU

Mostar, 20. ožujka 2018.
Prot. br.: 258/2018.

SVIM SVEĆENICIMA U TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

Na Veliku srijedu, 28. ožujka 2018., u 11 sati prije podne, slavit će se - ako Bog da - Misa posvete ulja u katedrali Male Gospe u Trebinju.

Molimo da se na slavlje Mise posvete i blagoslova ulja okupi sav kler Biskupije - u znak jedinstva i zajedništva mjesne Crkve. Tom ćemo prigodom obnoviti i svoja svećenička obećanja.

Stoga ovim se pozivaju svi svećenici, koji pastoralno djeluju u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, da sudjeluju u koncelebriranoj Misi posvete i blagoslova ulja.

Za koncelebraciju ponijeti ne samo albu i štolu, nego i misnicu bijele boje. Za preuzimanje posvećena ulja, koje će biti nakon svećane Euharistije u katedrali, neka se donesu prikladne posudice. Podsjećamo na kan. 847, čl. 2 *Zakonika kanonskoga prava* koji upozorava svećenike da "pomno i dolično" čuvaju sveta ulja.

Ako je neki župnik naumio, pa čak i proglašio, da će toga dana prije podne biti sv. isповijed u njegovoj župi, neka to premjesti na poslijepodne ili u drugi dan. I neka se nitko time ne ispričava, nego neka odgovorno liturgijski sudjeluje u ovom najuzvišenijem svećeničkom činu našega bratskog i crkvenog zajedništva.

Radujući se u Gospodinu liturgijskom susretu s vama i s ostalim Božjim narodom u trebinjskoj katedrali, u dogovoru sa župnikom don Ivom Šutalom, pozivamo također sve svećenike studio-nike da ostanu u katedralnom župnom domu na zajedničkom objedu, koji će biti odmah nakon sv. Mise i dijeljenja posvećena i blagoslovljena ulja.

† Ratko Perić, biskup
apostolski upravitelj

MISA POSVETE ULJA NA VELIKI ČETVRTAK 2018. U MOSTARU

Mostar, 20. ožujka 2018.
Prot. br.: 259/2018.

SVIM SVEĆENICIMA U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ BISKUPIJI

Na Veliki četvrtak, 29. ožujka 2018., u 11 sati prije podne, slavit će se - ako Bog da - Misa posvete ulja u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru.

Molimo da se na slavlje Mise posvete i blagoslova ulja okupi što veći broj svećenika - a bilo bi najbolje da dođu svi koji ikako mogu - u znak jedinstva i zajedništva mjesne Crkve. Tom ćemo prigodom obnoviti i svoja svećenička obećanja.

Stoga ovim se pozivaju svi svećenici, koji zاكонито pastoralno djeluju u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, da sudjeluju u koncelebriranoj Misi posvete i blagoslova ulja.

Za koncelebraciju ponijeti ne samo albu. Minsice za sve koncelebrante bit će osigurane. Za preuzimanje posvećena ulja, koje će biti nakon svećane Euharistije u katedrali, neka se donesu prikladne posudice. Podsjećamo na kan. 847, čl.

2 *Zakonika kanonskoga prava* koji upozorava svećenike da "pomno i dolično" čuvaju sveta ulja.

Ako je neki župnik naumio, pa čak i proglašio, da će toga dana prije podne biti sv. isповједi u njegovoj župi, neka to premjesti na poslijepodne ili u drugi dan. I neka se nitko time ne ispričava, nego neka odgovorno liturgijski sudjeluje u ovom najuzvišenijem svećeničkom činu našega bratskog i crkvenog zajedništva.

Radujući se u Gospodinu liturgijskom susretu s vama i s ostalim Božjim narodom u mostarskoj katedrali, u dogовору са župnikom msgr. Lukom Pavlovićem, pozivamo također sve svećenike sudionike da ostanu u katedralnom župnom domu na zajedničkom objedu, koji će biti odmah nakon sv. Mise i dijeljenja posvećena i blagoslovljena ulja.

† Ratko Perić, biskup

NOVI SAZIV PREZBITERSKOGA VIJEĆA I ZBORA KONZULTORA

PREZBITERSKO VIJEĆE MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Dijecezanski biskup Ratko Perić okružnicom, od 4. studenoga 2017., prot. 1536/2017., pozvao je Dekane da organiziraju korone na kojima se također provelo glasovanje za nove članove Prezbiteretskog vijeća prema Statutima istoga Vijeća objavljenima u *Službenom vjesniku*, 3/2008., str. 33-35.

Dekani su upriličili korone, proveli tajna glasovanja i sve dostavili na Ordinarijat. Biskup je odredio svećenike da prebroje glasove i dopisom od 5. veljače 2018., prot. 98/2018. zahvalio Dekanima i obavijestio ih koji su svećenici izabrani u Prezbitersko vijeće, a koji su im zamjenici. Evo biskupova pisma i potvrde izbora.

"Ovim dopisom zahvaljujem prečasnim Dekanima koji su proveli izbore zastupnika i njihovih zamjenika u Prezbiterском vijeću naših biskupija za novi saziv ili mandat, *ad quinquennium*.

Svi su dekanatski tajni izbori bili kanonski valjani. Za zastupnike su izabrani oni koji su imali najviše glasova, a njihovi zamjenici oni koji su po glasovima slijedili nakon zastupnika. Ako su bila dvojica s jednakim brojem glasova, izabran je za zamjenika onaj koji je stariji po ređenju, osim ako se takav ispričao (samo jedan slučaj). Zastupnici i njihovi zamjenici izabrani su onoga dana koji je označen u zagradi iza njihova imena. Ovim potvrđujem njihov pravovaljani izbor na petogodište (2018.-2023.). Time je ujedno prestao mandat dosadašnjim članovima Vijeća, što ovim potvrđujem. Eventualni premještaji koji se u međuvremenu dogode, osim ako izlaze izvan biskupijā, ne utječu na trajanje mandata. Prema kanonu koji biskupu ordinariju daje *Zakonik kanonskoga prava*, imenujem određen broj prezbitera u isto Vijeće. Nakon redovito izabranih i potvrđenih članova, navodim sve članove kojima

ovim potvrđenjem i imenovanjem počinje teći petogodišnji mandat.

Izabrani zastupnici

1. Broćanski dekanat: Fra Marinko Šakota, župnik Međugorja (22. studenoga 2017.)
2. Čapljinski dekanat: Don Ante Đerek, župnik Gabele (15. studenoga 2017.)
3. Duvanjski dekanat: Fra Mladen Rozić, župnik Bukovice (22. studenoga 2017.)
4. Grudski dekanat: Fra Tomislav Jelić, župnik Ružića (22. studenoga 2017.)
5. Ljubuški dekanat: Fra Robert Jolić, župnik Klobuka (22. studenoga 2017.)
6. Mostarski dekanat: Don Mladen Šutalo, župnik Sv. Ivana (16. studenoga 2017.)
7. Posuški dekanat: Don Slaven Ćorić, župnik Sutine (21. studenoga 2017.)
8. Širokobriješki dekanat: Fra Mario Knezović, župnik Kočerina (17. studenoga 2017.)
9. Stolački dekanat: Don Tomislav Ljuban, župnik Čeljeva (15. studenoga 2017.)
10. Trebinjski dekanat: Don Nedjeljko Krešić, župnik Gradca (15. studenoga 2017.)
11. Fra Sretan Ćurčić, župni vikar u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji
12. Don Davor Berezovski, župni vikar u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji
13. Don Ante Čarapina, župni vikar u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji
14. Don Mihovil Zrno, iz skupine svećenika bez župnoga dekreta
15. Don Milenko Krešić, iz skupine svećenika izvan Biskupije.

Izabrani zamjenici zastupnika

- Broćanski dekanat: Don Ivan Turudić, župnik Ploča-Tepčića (22. studenoga 2017.)
- Čapljinski dekanat: Don Marko Kutleša, župnik Gabele Polja (15. studenoga 2017.)
- Duvanjski dekanat: Don Blaž Ivanda, župnik Grabovice (22. studenoga 2017.)
- Grudski dekanat: Fra Josip Mioč, župnik Drinovaca (22. studenoga 2017.)
- Ljubuški dekanat: Fra Željko Grubišić, župnik Vitine (22. studenoga 2017.)
- Mostarski dekanat: Don Luka Pavlović, katedralni župnik (16. studenoga 2017.)
- Posuški dekanat: Don Ilija Drmić, župnik Vira (21. studenoga 2017.)
- Širokobriješki dekanat: Don Pero Marić, župnik Pologa / M. Gradca (17. studenoga 2017.)
- Stolački dekanat: Don Mile Vidić, župnik Prenja (15. studenoga 2017.)
- Trebinjski dekanat: Don Ivica Puljić, župnik Neuma (15. studenoga 2017.)

Prema Statutu Prezbiteraloga vijeća, sljedeći su svećenici članovi Vijeća po službi:

- 16. Don Željko Majić, generalni vikar
- 17. Fra Miljenko Šteko, provincijal hercegovačkih franjevaca
- 18. Don Ivo Šutalo, biskupski vikar za Trebinjsko-mrkansku biskupiju

- 19. Don Nikola Menalo, sudski vikar
- 20. Don Ante Luburić, ekonom biskupije
- 21. Don Marko Šutalo, predstojnik Teološkокatehetskog instituta
- 22. Don Ante Komadina, direktor Biskupijskoga caritasa
- 23. Don Đuro Bender, predsjednik Svećeničke uzajamnosti

Po biskupovu izboru članovi su:

- 24. Fra Stipe Biško, župnik Širokoga Brijega
 - 25. Fra Stipan Klarić, župni upravitelj Veljaka
- Ovim sazivom konstituirajući sjednicu novoga Prezbiteraloga vijeća za srijedu, 28. veljače ove godine u 15.00 na Ordinarijatu u Mostaru. Pozvani su i dužni su doći svi navedeni novi članovi - zastupnici, po službi i po biskupovu izboru - ne zamjenici zastupnika. Ako neki izabrani član ne može doći, neka napismeno i pravovremeno (pisom, faksom, e-mailom) opravda svoj izostanak.

Ratko Perić, biskup

PRVA SJEDNICA PREZBITERSKOGA VIJEĆA U SAZIVU: 2018.-2023.

Na početku je održano glasovanje za nove članove Odbora Prezbiteraloga vijeća: Izabrani su: don Nikola Menalo (predsjednik), don Mladen Šutalo (zamjenik) i don Davor Berezovski (tajnik).

Pregled događanja u kleru od prošle sjednice

- Susreti sa župnicima bili su od 11. do 16. siječnja 2017. I od 15. do 19. siječnja 2018. pri-godom podnošenja župnih statistika i računa na Ordinarijatu. Statistike: oko 5.000 vjernika manje u Hercegovini zbog seljenja. A 15.000 manje u posljednjih 5 godina.

- Preminula su petorica svećenika:
Fra Vinko Dragičević: na Humcu, 11. lipnja 2017.
Don Aleksandar Boras: u Mostaru, 16. rujna 2017.
Fra Oton Bilić: u Tomislavgradu, 14. siječnja 2018.
Don Nedjeljko Galić, u Mostaru, 20. siječnja 2018.
Fra Hadrijan Sivrić: na Humcu, 16. veljače 2018. *Requiescant in pace!*

Od 97 svećenika dijecezanskih ima ih u pastoralu u dijecezama: 63; izvan dijeceza, aktivnih: 21; umirovljenih 11; napustili, a nisu sredili svoj status: 2;

- Četvorica su na studiju.

Provincija OFM ima petoricu svećenika na studiju.

- Zaređena su za prezbitere, 25. lipnja 2017., četvorica đakona: fra Alen Pajić, fra Augustin Čordaš i fra Zvonimir Pavićić i don Marin Krešić. I raspoređeni na župe.

Zaređena su za đakone u Kongori na Stjepan-dan, 26. prosinca 2017.: fra Jure Barišić, fra Robert Kavelj, fra Jozo Hrkać i don Josip Radoš.

Đakonski practicum: Hercegovački franjevci u Zagrebu i na župama. Dijecezanski hercegovački

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

na župama provode pastoralnu godinu i polažu nekoliko predmeta na Ordinarijatu.

- Priređena su dva turnusa duhovnih vježbi za dijecezanske svećenike

- Egzortacija za Pepelnici 12. veljače 2018.

Narod koji nestaje

Don Željko Majić, predstavio je statistike drastična smanjenja hrvatskog naroda koje je uzrokovano ne samo odseljavanjem stanovništva u zemlje Zapadne Europe, nego i smanjenjem krštenja i povećanjem umrlih.

Već godinama crkvene statistike nepobitno upozoravaju da ćemo se, ako se nešto temeljito i sustavno ne učini, brzo naći na razini iz koje je - uz najbolju volju i ne znamo kakva i kolika ulaga-

nja i društvena zalaganja - demografski oporavak uopće moguć, osim Božjim čudom. Naime, na posljednji dan 2017. u odnosu na isti dan 2016. godine, 4.309 nas je manje (3.477 u Mostarsko-duvanjskoj i 832 u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji). Promatra li se odnos krštenja-sprovodi, statistika je na strani sprovoda: 2054 krštenja, a 2156 sprovoda (-102). Prateći crkvene statistike u posljednjih pet godina, uočava se drastičan pad broja katolika u Hercegovini, što više nije iznimka jedne godine nego konstanta - trend. U posljednjih pet godina Hercegovinu je napustilo oko 15.000 Hrvata katolika. Da bolje shvatimo o kojoj se to veličini radi, pravimo usporedbu s općinom Grude koja prema posljednjem službenom popisu broji 17.865 stanovnika. Dakle, nestala je gotovo jedna općina!

Godina	Ukupno	Krštenja	Sprovodi
2013.	206.584	2.137	2.074
2014.	203.090	2.212	2.068
2015.	197.656	2.074	2.184
2016.	196.029	2.148	2.063
2017.	191.720	2.054	2.156
	-14.864	10.625	10.545
2008.	213.064	2.296	2.003

Razlika ukupna broja u promatranu periodu (petogodište): -14.864, no unatoč tomu više je krštenih nego sprovoda: + 80 (10.625 krštenih, a 10.545 sprovoda).

Gledajući na odnos od prije 10 godina (2008.), razlika je u ukupnu broju od - 21.344 (2008. - 213.064, a 2017. - 191.720); broj krštenja se na godišnjoj razini smanjio za 242 (2008. - 2296, 2017. - 2054), a broj se sprovoda povećao za 153 (2008. - 2003, a 2017. - 2.156)

O ovoj temi, bolje rečeno gorućem problemu, hrvatskoga naroda u cjelini u posljednje vrijeme može se dosta toga pročitati i čuti i od demografa i od političara i novinara. Kako vidimo prst krivnje upire se u razne civilne institucije i politike. Jedan novinar u nabrajaju tko je sve kriv za ova-kvo stanje, nije zaobišao ni Crkvu.

Hrvata je prema popisu iz 1991. godine bilo 760.000, a 2013.: 545.000.

Prema crkvenim statistikama koje su župnici početkom ove godine predstavili na Ordinarijate za 2017., ukupan je broj katolika u BiH 376.591,

što je za 13.650 manje u odnosu na 2016. godinu (390.241).

Kada bi svake godine - na što upozoravaju crkvene statistike - iseljavalo Hrvata koliko je iselilo prošle godine (13.650) onda nas za 27 godina, dakle 2045. godine, uopće više ovdje ne bi bilo.

Znamenke o krštenima na nekim našim župama mogu zavaravati jer pojedina djeca na našim seoskim župama samo su "donešena izvana i krštena", a nisu nastavila živjeti s obiteljima i roditeljima u župi krštenja. Broj pokojnika koji su radi sprovoda i pokopa "dovezeni izvana" jest manji.

O težini situacije u RH najbolje govore riječi demografa S. Šterca koji je u HRT-ovoј emisiji *Otvoreno* rekao kako je u razdoblju petogodišnje agresije u Domovinskom ratu Hrvatska izgubila manje ljudi nego prošle godine u iseljavanju.

Rasprava nakon izlaganja

- Činjenicu je da odlaze i oni koji imaju osiguranu materijalnu egzistenciju, te radna mjesta.

Država je ona koja treba ljudima osigurati sigurnost i egzistenciju.

- I u prošlim su se vremenima ljudi iseljavali u potrazi za boljim životom, ali su osnivali obitelj, imali su djecu za koju su se brinuli. Biti neoženjen bila je sramota.

- Ljudi koji imaju sigurnost odlaze jer je to postala moda i trend je Zapada zahvatio i naš narod. Nije samo problem demografije, jer i Njemačka ima taj problem.

- Kakav je naš utjecaj na ljude koji donose odluke da stvari pođu na bolje, da se stvori pozitivna klima? Potrebno je stvoriti radne uvjete da ljudi bolje žive. Iako ima onih privrednika koji daju plaće, ljudi opet daju otkaze. Ljudi ne vide perspektivu budućnosti pa odlaze.

- Možemo li mi kao svećenici takvim poslodavcima reći da ljudima omoguće normalne uvjete za život?

- Jednako iseljavaju i ostali narodi.

- Nije problem imati blagostanje i bogatstvo nego je problem natalitetna politika. Znale su se prije čuti kako se po našim selima govorilo - da ovdje dođe struja i voda, nikuda ne bih išao. Danas je došlo vrijeme tehnologije pa se opet čuje: Ja odoh odavde! Hoće li imanje povećati broj djece i imovinu? Ne će! Tko je ovdje bolestan? I muškarac i žena!

- Nerazumna je odluka da ljudi odlaze unatoč sigurnim poslovima, i to ne pojedinačno kao 60-ih i 70-ih godina, nego cijele obitelji. Dva su osnovna problema: jedan je ekonomski a drugi psihičko-duhovni. Ljudi su izgubili nadu, ne vjeruju u svijetu budućnost. Ne vjeruju ni u državu, ni u društvo, možda ni u Crkvu. Napušta se sve i traži se posao gdje se više vjeruje u budućnost, gdje nije ostavljen i gdje ima nekakvu nadu. Naš narod ne vidi ovdje budućnosti kada promatra korupciju i nepotizam. Ljudima moramo kao Crkva vratiti nadu, reći im da su bila i gora vremena kroz povijest pa da smo se unatoč svemu uspjeli izboriti. Treba se boriti i tražiti izlaz iz ove situacije. Vjerujemo li mi svećenici da Bog daje vodu u pustinji, da Bog daje manu? Ako mi vjerujemo, onda ćemo moći o tome govoriti i narodu i buditi mu nadu.

- I država i Crkva imaju svoju razinu odgovornosti i nisu svi jednakо krivi. Kao Crkva sigurno ne možemo zaustaviti trend migracija i iseljavanja koji je svjetski fenomen, ali svojim djelovanjem možemo ublažiti posljedice iseljavanja. Uz nadu koja je spomenuta moramo ljudima pokazati vjerodstojnjost Kristove Crkve, što smo u posljednje vrijeme pomalo zaboravili svjedočiti. Važno

je promicati socijalni nauk Crkve, promicati glasno prava radnika. Mi se u Crkvi sada trebamo jasnije zauzeti za obična maloga čovjeka. U prošlosti smo se možda zbližili s političarima iz potrebe osiguranja slobode. Danas imamo slobodu, ali je ne možemo koristiti, treba se jasnije založiti za prava radnika. Ako treba, može se formirati i vijeće svećenika pa da posjetimo poduzeća i razgovaramo s radnicima i čujemo njihov glas. To bi bio naš konkretan potez i čin djelovanja. Moramo zadržati one koji žele ostati i omogućiti im dostažan život. A migracija je uvijek bilo, ljudi se sele i po Europi: Njemačka, Austrija, Švicarska - odlaze zbog posla u druge susjedne zemlje. Apsurd je da je u sadašnjoj situaciji skuplje studirati studentu iz Pologa u Mostaru nego u Zagrebu. Pozvani smo potaknuti i naše hrvatske županije da finančiraju Sveučilište kako bi se moglo studirati pa da onda oni mladi koji završe ovdje i ostanu.

- Jedna je župljanka uvjetovana da ne smije imati više od dvoje djece ako želi ostati na poslu.

- Nije poslanje Crkve rješavati društvene stvari. Zna se koji je poziv djelatnika Crkve i što treba činiti. Narod može izabrati gdje mu je bolje živjeti i mi to ne možemo zaustaviti.

- Problem je u našem društvu što samo mostarsko Sveučilište ima oko 400 završenih pravnika bez adekvatna posla.

- Potrebno je, unatoč svemu, vratiti se na temu nade koja se opisuje kao *spes contra spem* - Abrahamova nada. Kao svećenici s oltara imamo auktoritet riječi, pozvani smo govoriti o nadi, upozoriti na opasnost kako ne možemo predati samo novcu i zaradi.

- Kada naši ljudi čuju da je tamo "zalogaj sladi", oni samo čuju koliki je iznos plaće, što ih privuče, a ne znaju na što će tu plaću morati rasporediti. Mnogi ljudi na početku dožive krah, ali se zbog ponosa i zbog svega što su ovdje napustili srame vratiti natrag. Pozvani smo liječiti rane u društvu. Isto tako kada bismo imali dovoljno svećenika na raspolaganju, trebali bismo slati svećenike u inozemstvo da se ova prva generacija koja odlazi ne izgubi u duhovnom smislu.

- Potrebna je naša suradnja i naši susreti, da iskristaliziramo stajališta i pođemo i prema političarima i društvenim djelatnicima.

Tema i predavači na Pastoralnom danu 2018.

- Do sada se raspravljalo i predstavljalo sakramente i došlo se do Bolesničkog pomazanja.

Mostarsko-duvanska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Predlaže se tema Katekumenata - priprave odra-slih na sakramente.

- Bilo bi dobro pristupiti ozbiljno obradi teme, kako bi se zaključci predstavili svećenicima i ujednačile prakse.

- Predlaže se da se poveže dokument Kongre-gacije za nauk vjere o "Spasenju duša" s temom katekumenata.

- Prije više od 20 godina izdana su pravi-la pristupa katekumenatu te da pouka ne smije trajati manje od pola godine. Redovito se napiše da osobe prakticiraju vjeru i vjerski život i prije dotičnog datuma koji stoji na molbi. Tema kate-kumenata je dobra i treba se razjasniti što treba obdržavati kod pouke kandidata i gdje se ne smije ići ispod granice kao uvjet za ženidbu ili primanje nekih drugih sakramenata.

- Predlaže se tema o mladima, jer se bliži Sino-da o mladima u Vatikanu. Mi u Mostaru imamo dosta studenata i postavlja se pitanje može li se pastoral mladeži poboljšati.

- Predlaže se temu ekumenizma, ako ne ove godine onda dogodine. Ima pravoslavnih episko-

pa koji uopće ne priznaju katoličke sakramente. Trebali bismo imati konkretnije informacije kako s pravoslavcima voditi ekumenski dijalog.

- Ako se ide prema Sinodi o mladima, treba dotaknuti i (re)evangelizaciju mladih. Poslovod-ni odbor neka o tome doneše konačnu odluku.

Tema dekanatskih korona

- Tema za korone treba biti takva da opet iza-zove konstruktivnu raspravu i prinos nečemu.

Predavanje o motupropriju "Magnum prin-cipium"

Završni dio susreta sadržavao je predavanje don Nikole Menala o motupropriju pape Franje *Magnum principium* od 3. rujna 2017. vezan za promjene za kanon 838 i dva paragrafa navedena kanona... (cjelovito predavanje na Ordinarijatu).

*Iz zapisnika don Davora Berezovskoga,
tajnika Prezbiterorskoga vijeća*

ZBOR SAVJETNIKA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Nakon što su provedeni izbori za Prezbiter-sko vijeće, biskup Ratko Perić, dopisom 5. veljače 2018.; prot.: 99/2018. izdao je ove odluke i s obzirom na novi sastav Konzultorskoga zbora:

Ovim razrješujem službe članove dosadašnjega Zbora savjetnika, kojima je istekao 5-godišnji mandat (2012.-2017.) ili su imenovani na druge službe, a to su:

don Jozo Blažević (4. 12. 2012. - 4. 12. 2017.)
don Stipe Gale (4. 12. 2012. - 4. 12. 2017.)
don Ante Komadina (4. 12. 2012. - 4. 12. 2017.)
don Ante Luburić (4. 12. 2012. - 4. 12. 2017.)
don Željko Majić (4. 12. 2012. - 4. 12. 2017.)
fra Stipe Marković (4. 12. 2012. - 4. 12. 2017.)
don Nikola Menalo (4. 12. 2012. - 4. 12. 2017.)
don Damjan Raguž (4. 12. 2012. - 4. 12. 2017.)
fra Mladen Vukšić (4. 12. 2012. - 4. 12. 2017.)

A imenujem nove članove Zbora savjetnika, vijećnike Prezbiter-skoga vijeća na petogodište, 2018.-2023., prema kanonu 502, a to su:

Don Ante Đerek, župnik Gabele (2018.-2023.)
Don Đuro Bender, župnik Gradine, predsjednik Uzajamnosti (2018.-2023.)

Don Blaž Ivanda, župnik Grabovice (2018.-2023.)
Don Ante Luburić, župnik Nevesinja, ekonom-kancelar (2018.-2023.)

Don Željko Majić, generalni vikar (2018.-2023.)
Don Ivo Šutalo, župnik Trebinja, bisk. vikar Trebinjske biskupije (2018.-2023.)

Fra Marinko Šakota, župnik Međugorja (2018.-2023.)

Don Nikola Menalo, sudski vikar (2018.-2023.)
Fra Josip Mioč, župnik Drinovaca (2018.-2023.)
[...]

Na sve vas zazivam obilan Božji blagoslov

† Ratko Perić, biskup

PRVA SJEDNICA ZBORA SAVJETNIKA U SAZIVU OD 2018. DO 2023.

Mostar, 28. veljače 2018.

Objavljujemo ono što smatramo korisnim i za druge svećenike, redovnike, redovnice i vjernike. Imajući u vidu Biskupsku sinodu o mladima u Rimu ove jeseni, don Ivo Šutalo, biskupski vikar za Trebinjsku biskupiju, govorio je o

O duhovnim zvanjima u Hercegovini

Otac me biskup potaknuo da na ovom našem današnjem susretu, reknem nešto na temu "Duhovna zvana u Hercegovini", ali ne u obliku

nekoga predavanja, nego više kao poticaj i razmišljanje o tome što mi na svojim župama možemo učiniti u tom kontekstu, bilo kao dijecezanci,

bilo kao redovnici. Ovo je razmišljanje zapravo u kontekstu iduće 16. redovite biskupske sinode u Vatikanu koja bi se trebala održati u listopadu tekuće godine. Ako čitamo portale, možemo vidjeti kako je papa Franjo nakon uobičajenih konzultacija s biskupskim konferencijama i drugim crkvenim institucijama, tako odredio. Tema je Sinode: "Mladi, vjera i razlučivanje zvanja!"

U tom kontekstu na nama je svećenicima, napose župnicima, velika odgovornost pratiti sve staleže u župi, a budući da se kaže da "na mladim svijet ostaje", napose pratiti mlađi naraštaj na kojem onda počiva i budućnost Crkve.

Stoga razmišljamo i pitamo se što radimo u tom pogledu u svojoj župi, kako držimo mlađe na okupu, duhovno ih usmjeravamo, napose kako ih potičemo i oduševljavamo za duhovno zvanje.

Postoje dvije osnovne reakcije kod nas svećenika: prva: "Ah, nema ti od toga ništa" i odmahnećemo rukom ne poduzimajući ništa posebno u tom smislu. I druga: "Hajdemo učiniti što možemo, pa što dragi Bog dade". Sv. Pavao kaže: "Ja posadih, Apolon zali, Bog daje da uzraste" (1 Kor 3,6). Ako je moje da sadim - jesam li sadio?! Ako je moje da zalijevam - jesam li zalijevao?! A za Božje, "da uzraste", mi se ne trebamo brinuti. Neka dalje svakoga pojedinog vodi Božja Providnost.

Statističko stanje u našim biskupijama i provinciji

Što se tiče trenutačna stanja naših svećeničkih i redovničkih pripravnika u sjemeništima i bogoslovijama, stanje je sljedeće:

Kandidati za Mostarsko-duvanjsku i Trebinjsko-mrkansku biskupiju:

- bogoslova u velikom sjemeništu: 16; sjemeništaraca: 10; đakon: 1; ukupno: 27 kandidata.

Što se tiče redovničkih, franjevačkih, kandidata stanje je sljedeće:

- kandidati koji se nalaze u srednjoj školi, sjemeništu: 4; postulanata: 5; novaka: 5; bogoslova: 36; đakona: 3; ukupno: 54.

Ukupan broj i dijecezanskih i redovničkih kandidata i u sjemeništu i u bogosloviji: 81.

Vjerujem da u Hercegovini danas ima naših starih svećenika ili redovnika koji bi mogli posvjedočiti kako je njih, kada su došli u sjemenište, u prvom razredu bilo više nego danas sveukupno i dijecezanskih i franjevačkih sjemeništaraca i bogoslova zajedno, u svim razredima!

Dužni smo i pred Bogom i pred Crkvom učiniti sve da se stanje popravi.

Primjer zauzimanja don Stjepana Batinovića za duhovna zvanja

Ponekad u svojim mislima i razmišljanju o duhovnim zvanjima, "zavidim" onom don Stjepanu Batinoviću - Dumi - koji je u Hrasnu župnikovao 33 godine i za svoga župničkog mandata, odglio 8 svećenika i 23 redovnice. Govorim samo o zaređenima i zavjetovanim, ne o onima koji su pošli pa odustali. Dakle: za 33 godine župnikovanja - 31 duhovno zvanje! Gotovo po jedno svake godine! I ja sam, Bogu hvala, jedan od onih koje je on spremio u sjemenište!

Pa sam se pitao: što je ili tko je tomu razlog? Je li razlog don Stjepan ili netko drugi. To dragi Bog znade, ali ono što mogu sa sigurnošću reći jest sljedeće:

- don Stjepan je podupirao svećenička zvanja i molitveno-duhovno i materijalno koliko je god mogao;

- nije se bojao otvoreno reći dječaku iz svoje župe: "Bi li ti bio svećenik?" "A, što bi ti bila dobra časna sestra!" Bacio bi "udicu" ili "mrežu" i na takav način, pa što Bog dade! Možda upravo to pitanje bude početak jednoga duhovnog zvanja. (Upravo takvo njegovo pitanje bilo je u početku moga razmišljanja o svećeništvu. Tu je sve počelo);

- više sam ga puta zatekao kako u crkvi moli brevijar. On je vjerojatno najčešće tako molio brevijar - u crkvi, pred svetohraništem!

- svake prve nedjelje u župi nakon pučke Mise bilo je klanjanje od sat vremena pred Presvetim za sve vjernike;

- poticao je na molitvu; organizirao u župi "živu krunicu"; na njegov poticaj svaka je obitelj u svojoj kući imala "oltarić" pred kojim su zajednički molili; išao je po svim filijalama ispunjavati vjernike za prve petke; organizirao je župna natjecanja iz vjeronauka gdje bi djecu uvijek nagradio darom kakve duhovne knjige, krunice, križa, sličice; često organizirao u župi duhovne obnove, nagovore, pučke misije, duhovne igrokaze, susrete duhovnih zvanja; posjećivao sjemeništarce i bogoslove, te redovnice po samostanima gdje ih je spremao, a da ne govorim o njegovu angažmanu oko Gospinih blagdana u župi gdje je njoj u čast sagradio i ustanovio svetište Kraljice mira 1977., gdje bi se uz Gospine blagdane mnoštvo vjernika ispunjavalo i pričestilo.

Ne leži li možda i u takvu duhovnom angažmanu i izgaranju za Krista i Crkvu, i buđenje klice tolikih duhovnih zvanja u okviru njegove župničke službe? Ja vjerujem da jest. Neki će su-

vremeni svećenici reći da su prošla ta "stara vremena duhovnog i pastoralnog rada" i da danas treba ići tamo gdje su mladi: u kafiće, na utakmice, na plaže, na rođendane itd., kako bismo ih doveli u crkvu. Bojim se da će prije ti mladi odvući svećenika iz Crkve, nego što će on njih dovesti u Crkvu. Više vjerujem da će ih on privući Crkvi moleći za njih pred Presvetim oltarskim sakramentom i potičući vjernike na molitvu i žrtvu za duhovna zvanja, nego odlazeći k njima na sponenusta mjesta kao vid duhovnoga djelovanja.

Neka mi tko rekne bilo što hoće, ali model duhovnoga života i pastoralnog rada svetoga Ivana Vianneya ne može nikada zastarjeti. Naravno da smo otvoreni za sve vidove i suvremenog i modernog pastoralnog rada i duhovnog poticaja u župi, ali molitva je prva!

Što ćemo mi učiniti? - Na području pastoralnoga rada za duhovna zvanja, temeljna, polazišna točka jesu Isusove riječi: "Molite Gospodara žetve da pošalje radnika u žetu svoju" (Mt 9,38). Bez molitve nema duhovnih zvanja, svećenika, redovnika, časnih sestara. Naš mjesni biskup prije nekoliko godina u našim je hercegovačkim biskupijama osnovao *Djelo za duhovna zvanja* u koje su se mogli učlaniti vjernici svih župa i dobiti člansku iskaznicu kao članovi *Djela*. Na iskaznicu je bila molitva pape Benedikta XVI. za duhovna zvanja koju moli svaki član, ali također su napisana i druga djela ili žrtve koje se mogu činiti za napredak duhovnih zvanja. U Studencima ministri stranti nakon pričesti zajedno s narodom svaki put nakon nedjeljne svete Mise mole tu molitvu. Gotovo su je svi vjernici naučili napamet.

Što mi možemo učiniti kroz ovu 2018. godinu, idući ususret Sinodi, kao vid pastoralnoga rada za duhovna zvanja, dijecezanska ili redovnička? Evo nekoliko prijedloga:

- aktivirati na nov način članove *Djela za duhovna zvanja* u župi i uključiti nove članove, te ih sve potaknuti na redovitu molitvu, dobra djela ili žrtvu;

- u dogovoru s povjerenikom za duhovna zvanja napraviti neki duhovni susret s bogoslovima ili sjemeništarcima koji će svjedočiti o svom duhovnom zvanju;

- u propovijedima govoriti o duhovnom zvanju i svijetlim primjerima mladića kao što su bl. don Miro Bulešić ili sluga Božji Petar Barbarić;

- upriličiti duhovni susret ili predavanja za mlade u župi kroz Došašće, Korizmu ili uskrsno vrijeme, ako je to moguće. Reći im otvoreno: Što, ako Bog upravo tebe zove!

- u župi za župni patron organizirati trodnevni cu ili devetnicu molitve za duhovna zvanja, a propovjednik ili propovjednici neka o tome govore;

- četvrtkom ili drugim prikladnim danom organizirati sat vremena klanjanja pred Presvetim za duhovna zvanja;

- pozivati dječake u ministrantski zbor, jer ih se dobar broj iz ministranata javi za sjemenište, organizirati ministrantske susrete na razini dekanata;

- na župnom vjeronauku razgovarati na tu temu ili dati vjeroučenicima zadaću na temu: "Bih li ja mogao biti svećenik, redovnik?", "Što mi se najviše sviđa kod svećenika, redovnika, redovnice?", "Što mogu učiniti za porast duhovnih zvanja u Crkvi?" itd.

- otići sa sedmašima, osmašima ili ministrantima u posjet nekom od sjemeništa da malo vide, prohodaju, dožive unutarnji ambijent te duhovne kuće;

- osobnim primjerom molitve, duhovnog oduševljenja, optimizma, dolaskom u obitelj, razgovora s pojedincima ako je to zgodno;

- nije isključeno i umjereno druženje s njima u izletu, folkloru, pjevanju, sviranju, hodočašćima, planinarenju, raznim župnim akcijama i sličnim stvarima ako vidimo da će to poslužiti za njihovo duhovno dobro i sveukupan ljudski, duhovni i kulturni napredak.

Neka Gospodin blagoslovi naše iskreno zalaganje za napredak duhovnih zvanja u Hercegovini.

Razgovor biskupa s konzultorima

- Crkva je u krizi. Nedostatan je broj duhovnih zvanja pa samim je time i kriza zvanja. Jedan dio svijeta nije u krizi. Drugi dio jest. U Hercegovini imamo 81 bogoslova, sjemeništarca i redovničkoga pripravnika. Biskupi će na sljedećoj sjednici s višim redovničkim poglavarima raspravljati o duhovnim zvanjima. Ova je tema izabrana u vidu održavanja XV. opće redovite skupštine Biskupske sinode koja će se ove godine održati u Rimu i posvećena je mlađeži. Poslan je pripremni dokument s naslovom "Mladi, vjera i razlučivanje zvanja".

- Sjećanje nas živo pobuđuje vratiti se u nedavnu prošlost kada je u vrijeme biskupova školovanja bilo 112 dijecezanskih bogoslova i sjemeništaraca, a franjevačkih oko 260. Danas je drugo vrijeme. Četvrtina je krštenja manje. Naša poruka koju prenosimo kao da do drugih ne dopire. Kada mi govorimo, riječ nema snage. Zašto naš glas ne dopire? Ne vraća se s pozitivnim ehom.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

- Na župnikov poticaj počinje se razmišljati o onome što je u nama tinjalo. Isus poziva, a drugi mogu potaknuti duhovno zvanje.

- Danas je svećenikov rad velik. Možda se više trudi nego prije. Danas je puno ptica koje poću kaše posijano. Čuo sam podatak iz jedne naše župe u kojoj je oko 500 neoženjenih mladića i djevojaka. Ostaje nam molitva što je osnovno za duhovni poziv.

- Kao da mladi nisu sposobni za brak. Problem je raspada brakova. Svakodnevno na web portalu (...) može se pročitati o crkvenim skandalima. Kao da jedva dočekaju prikvačiti. Na takve tekstove nižu se ružni komentari. Crkvu se udara sa svake strane.

- Unatoč tomu prijavljuju se mladi za sjemenište i bogosloviju kao i za razne ženske kongregacije. Isus zove!

- Vlada sljedeća krilatica: *Kakvo je društvo, takva je i Crkva.* Vlada i proporcionalnost. Ako nema djece, nema ni zvanja. Unatoč tomu, ne smijemo se miriti s takvom situacijom. U nadi protiv svake nade, kao Abraham. Dogoditi se može svašta, ali treba istaknuti i drugačije i svjetlijе primjere. Divimo se uvijek onima koji plivaju uzvodno.

- Plivati uzvodno treba, ali nam je potrebnija molitva, euharistijsko klanjanje. Mi pozivamo na Isusov poticaj. Mnoštvo je školaraca koji bi htjeli u sjemenište do VII. ili VIII. razreda Osnovne

škole. Kada dođu do te dobi, onda odustanu. Treba ih pozivati da i oni mole.

- Kao da je jače protivljenje protiv Crkve. Na svačijem je stolu u kući mobitel, a ne molitvenik. Roditelji su i kontra Crkve. Često se plasira neki skandal u Crkvi. Što učiniti? Javno se oduprijeti? Prešućivati? Dobro i jedan mladić dođe u duhovno zvanje nakon svega ovoga. Mi smo imali uzore... Bog je onaj koji zove. To što ženske ministri- raju, poraz je za svećenička zvanja.

- Počeli smo gubiti zvanja i kada se ušlo s vje- ronaukom u školu. Dolaskom slobode došlo je drugo vrijeme. Isus kaže: "Ja sam izabrao vas a ne vi mene". Isus bira! Zašto nas je Isus izabrao? Sveti Luka ovako: "Onih dana iziđe na goru da se pomoli. I provede noć moleći se Bogu. Kad se razdanilo, dozva k sebi učenike te između njih izabra dvanaestoricu, koje prozva apostolima" (Lk 6,12-19). Dvije su bitne značajke Isusova po- ziva: molitva i slanje. Da budu s Njim, da se mole zajedno, da su u komunikaciji s Isusom. I, drugo, da ih šalje propovijedati. Ja sam vas izabrao protiv svijeta, nemojte posustati!

- U arhivu se može pronaći da su nekada učitelji signalizirali župniku tko bi bio dobar za duhovni poziv. Danas bi to trebali činiti vjeroučitelji. Koliko su vjeroučitelji u tome zauzeti?

*Iz zapisnika
don Nikole Menala*

IZVJEŠĆA NEKIH ŽUPA I BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2017. GODINU

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U STOLJETNOJ ŽUPI PRESVETOGLA SRCA ISUSOVA U KONGORI

Kongora, 16. siječnja 2018.
Prot. br.: 10/2018.

Tijekom 2017. godine u župi Kongori u 370 obitelji živjelo je 1554 župljanina, od kojih 553 žive u inozemstvu; tako da na području župe tijekom godine stalno živi 1.001 župljanin. Tijekom godine od 370 obiteljskih kuća - 67 ih je prazno jer su svi članovi obitelji u inozemstvu. Svake godine u župi je sve manje župljana. Tijekom blagoslova obitelji početkom ove 2018. god. u dogovoru s dekanom fra Vinkom Kurevijom zabilježio sam koliko je župljana Kongore u posljednjih 5 godina otišlo u inozemstvo. Od 553 župljanina koji ne žele da ih se briše iz statistike župe, a žive i rade u inozemstvu - a u župu dođu 1 put godišnje ili ne dođu - njih 168 - mlađih - muškaraca, žena i djece otišlo je u inozemstvo u posljednjih 5 godina i tamo sredili papire, žive, rade i idu u školu. Moje duboko uvjerenje - ali i po izjavi velike većine od njih s kojima sam uspio stupiti u kontakt - to je zato što u Duvnu nema mogućnosti za zapošljavanje - nema proizvodnje, a od trgovine se ne može živjeti. Na žalost, za Božić i za Novu godinu nije mi došlo u župu 29 obitelji koje su u inozemstvu. Pojedini od njih su čestitali Božić i rekli da ne mogu doći jer su veliki troškovi za 10 dana, zato su svi zajedno kao obitelj ostali u inozemstvu. Ako danas roditelji koji su otišli prije 2-3 godine sa svojom djecom ne dolaze u župu, nema izgleda da će se njihova djeca u budućnosti vratiti u ovu župu. Ne vraćaju se, na žalost, ni župljani koji su otišli na "privremeni rad" 70.-ih godina prošloga stoljeća, kamo li će njihovi unuci ili nova generacija koja odlazi.

Nisam pesimist, ali danas u ovoj župi živi 1001 župljanin i mlađi koji su završili srednju školu navljuju odlazak k rodbini u inozemstvo. Mi pastiri duša, zajedno s našim biskupima, poglavarima, s učenim vjernicima - društveno kulturnim dječatnicima i gospodarstvenicima trebali bismo se probuditi i pokušati kako i na koji način pomoći da naš čovjek ne odlazi sa svoje rodne grude, nego da može svojim poštenim radom i uz Božju pomoć zaraditi kruh svagdašnji sebi i svojoj obitelji ovdje u Duvnu. Nije rješenje za Katoličku Crkvu u Hercegovini da njezini pastiri idu za svojim standom u inozemstvo. Ako nam odlaze mlađi ljudi, kakva je budućnost domaće Crkve?

Vjerski je život župe veoma dobar, što se vidi po svakodnevnoj prisutnosti vjernika na sv. Misi, a posebno nedjeljom kada su crkve pune vjernika, kao i po pristupanju na sv. Pričest. Na žalost, vidi se i nedostatak mlađih i djece na nedjeljnim sv. Misama; jer je mali broj djece i mlađih koji žive u župi. Tijekom prošle godine podijeljeno je oko 33.000 svetih Pričesti.

U župi se radi i s djecom i s mladima. Tijekom školske 2016./17. god s. Branka imala je subotom vjeronauk za prvu Pričest; a ja susret za ministante i 2 sata vjeronauka za 2 skupine kandidata za sakrament potvrde. Subotom poslije podne imao sam u istom periodu tjedni susret za mlade iz župe koji su članovi Velike i Male Frame.

Prvu smo Pričest slavili 14. svibnja 2017. god. i bilo je 16 prvopričesnika. A sakrament potvrde

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

slavili smo 2. srpnja 2017. i bilo je 38 krizmanika. Sakrament je podijelio biskup Ratko Perić i sakramentalno slavlje bilo je zaista svečano.

Za svečanu proslavu naslovnika župe - Presvetoga Srca Isusova - pripremali smo se velikom devetnicom kroz 9 mjeseci; ali i devetnicom uoči svetkovine i naslovnika naše župe. Na večernjom sv. Misi propovijedali su svećenici rodom iz župe i bivši župnici. Svečana proslava bila je 23. lipnja 2017., a svečanu sv. Misu slavio je duvanjski gvardijan fra Sretan Čurčić u koncelebraciji s 14 svećenika.

Ove godine naša je župa slavila i 100. obljetnici svoga utemeljenja. Pripremili smo se duhovno - uz velike i male devetnice tijekom godine - imali smo i trodnevnicu s mogućnošću za sakrament pomirenja, sa sv. Misom i popratnim duhovno - kulturnim programom. Svečana proslava bila je 13. kolovoza 2017. sa sv. Misom u 11.00 sati koju je predvodio biskup Ratko Perić, a koncelebrirali su o. provincijal fra Miljenko Šteko i veći broj brace svećenika. Na sv. Misi bilo mnoštvo vjernika, a nakon sv. Mise bilo je vjerničko veselje pod šatorima na poljani ispod kuće Ante Malića iz Kongore. Na ručku je bilo oko 1500 uzvanika. Vjernici župe velikodušno su se odazvali u svakom pogledu. Sve je prošlo u najboljem redu i u vjerničkom raspoloženju. Ovom prigodom tiskana je i monografija "Sto godina župe Kongora". Autor fra Robert Jolić.

Na sv. Stjepana prvomučenika, bilo je također svečano u našoj župnoj crkvi u ovoj Jubilarnoj godini. Za vrijeme sv. Mise u 11.00 sati bilo je đakovsko ređenje don Josipa Radoša iz župe Kongore, fra Jure Barišića iz župe Šuica, fra Roberta Kavelja iz župe bl. Alojzija Stepinca iz Chicaga i fra Joze Hrkaća iz župe Široki Brijeg. Sveti red đakovata podijelio je biskup Ratko Perić, a u koncelebraciji bili su o. provincijal fra Miljenko Šteko i oko 25 svećenika. Nakon sv. Mise biskup, provincijal, braća svećenici, bogoslovi i članovi uže obitelji ostali su u bratskom druženju i domjenku. Tijekom ove Jubilarne godine, hvala Bogu, bila su mnoga sakramentalno-liturgijska slavlja u našoj župnoj zajednici i Bog dao da donešu obilne plove na slavu Božju i na spasenje duša.

Tijekom godine djeca i mladi iz župe imali su tjedno po 2 sata tečaj sviranja na gitari i klaviru, koje je vodio prof. Josip Skočibušić iz Tomislavgrada. Na žalost, sve je manje djece koja su zainteresirana za pouku - nemaju radne navike i nisu ustajna.

Pjevanje i sviranje u posljednje 2 godine na sv. Misama u župnoj crkvi u 8.00 i u 11.00 sati imali su mladi iz Frame i članovi Dječjega zbora i zbora Frame. U Borčanima je svirala polaznica župnoga glazbenog tečaja Lucija Knežević i pjevali su članovi velikog župnog zbora iz Borčana. Budući da su mladi iz Frame otišli na daljnje studije, ove godine sv. Misu u 8.00 sati nedjeljom slavim bez pjevanja i sviranja. U Borčanima na pučkoj sv. Misi nedjeljom svira s. Branka a pjevaju članovi velikoga zbor a s kojima po potrebi ima tjednu probu tijekom godine.

Svakoga prvog četvrtka u mjesecu imamo klanjanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu u našoj župnoj crkvi. Odazove se oko 20-30 vjernika.

U župi imamo oko 70 starih i bolesnih koji ne mogu doći na sv. Misu. Učinio sam oko 50 poleta bolesnicima. Na žalost, u župi živi i oko 30 osoba koje su same i koje očekuju da im svećenik ili tko od vjernika dođe u posjet, jer im je obitelj u inozemstvu. Posjetim ih kada mogu. Još jedno novo područje pastoralnog rada na slavu Božju i iz ljubavi prema braći ljudima: Brinemo se i za siromašne, bolesne i potrebite iz naše župe. Za teške bolesnike, uz Božju providnost, nabavljamo higijenske potrepštine za odrasle. Za siromašne župljane kupujemo zimski ogrjev, a tri puta godišnje siromašnim obiteljima dijelimo novčanu pomoć. Teškim bolesnicima i onima koji su potrebiti naše bratske pomoći pomognemo koliko nam providi Gospodin u svojoj svemoći i milosrđu.

Tijekom 2017. podmirili smo sve obaveze prema izvođačima radova u obnovi unutrašnjosti župne crkve u 2016. god. Početkom proljeća 2017. započeli smo i završili zemljane i betonske radove na ulazu u župnu crkvu, drenažu i odvod oborinskih voda s crkve i novoga župnog stana; kanalizacijski sustav iz novoga župnog stana, kamionklesarske radove na stubištu i na ulazu u župnu crkvu kao i na invalidskoj rampi.

U Mandinu Selu obavili smo arheološka istraživanja na grobovima fratara koji su ovdje živjeli, radili i umrli tijekom XVIII. st., sagradili betonsku grobnicu - koju treba završiti s jednostavnim franjevačkim obilježjem. U godini 2018. planiramo nastaviti, uz Božju pomoć, planirane radove na slavu Njegovu i dobro Crkve njegove.

fra Stjepan Martinović, župnik

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U STOLJETNOJ ŽUPI SV. PETRA I PAVLA NA ROTIMLJI

Rotimlja, 15. siječnja 2018.
Prot. br.: 4/2018.

U protekloj 2017. godini u župi je bilo 8 kršteњa (6 iz župe i 2 donesena iz drugih župa); sprovođa je bilo, kao i pretprošle godine, 17: iz župe 13, sa strane 4. Vjenčanja je bilo 5 (3 iz župe i 2 sa strane). U drugim župama vjenčana je jedna djevojka i 5 mladića iz naše župe. Iz ove župe oženilo 7 mladića i udale se tri djevojke; krizmanika je bilo 26. - svi su iz župe. U prošloj godini nismo imali Prvu Pričest, a ukupno je podijeljeno oko 17.000 Pričesti.

Prema popisu, prilikom blagoslova obitelji, početkom ove 2018. godine, statistike su porazne. Blagoslovili smo 207 obitelji tako da je ove godine 9 obitelji manje nego prošle godine. Ukupan broj članova u župi sada je 635. Dakle, 75 članova manje nego prošle 2017. godine. Razlog je tomu iseљavanje te umiranje starijih gdje je bila jedna ili dvije osobe, pa sada "vrata kuće ostaju zatvorena".

Na župnom vjeronauku 57 učenika od 1. do 9. razreda. U župi imamo 25 srednjoškolaca, tako i studenata. Učenici uglavnom idu u srednju školu u Stolac, a studenti u Mostar. Oni koji idu u Mostar možemo ih vidjeti samo vikendom, jer ih većina ima stan u Gradu, ili stanuju privatno ili u domovima, pa kući rijetko dolaze. U inozemstvu je 45 osoba, ostali su obiteljski odselili tako da na njih, na žalost, više ne možemo računati.

Nekih većih građevinskih radova u župi nije bilo ove godine, jer smo ostali u dugu od prošle godine kada smo izgradili kapelicu u čast Mariji Kraljici neba i zemlje koja je ujedno i ljetni oltar za Mise na otvorenom, te dvorana ispod oltara i kapelica veličine 64 m². Postavili smo novu pumpu na bušotini za vodu u crkvenom dvorištu, te neke manje prepravke u dvoranama pastoralnoga centra.

Glavno obilježje ove - protekloj godini jest proslava stoljetnice župe koju smo dostoјno i svećano proslavili. Naš biskup Ratko posjetio nas je tri puta u protekloj godini: najprije 5. veljače kada je slavio sv. Misu i prigodnu propovijed u Rotimlji u 11.00 sati, te na Stjepan Krstu u 13.00 sati. Na oba mjesta, svećano je najavljenja stoljetnica župe i njezina proslava: drugi put 26. lipnja kada je zajedno sa svećenicima iz duhovnih vježbi došao te predstavio zbornik Bios, i napokon 29.

lipnja predvodio Misno slavlje zahvale za stotinu godina župe i podijelio sv. krizmu pripravnicima kojih je bilo 26.

Tjedan dana prije, 22. lipnja, imali smo ministarski susret svih župa Trebinjsko-mrkanske biskupije na kojem je bilo prisutno oko 200 sudionika. Sv. Misu predvodio je biskupski vikar don Ivo Šutalo, a na oduševljenje svih časna sestra Bogdana Markić iz Aladinića održala je predavanje sa slikama o životu u misijama u Ugandi.

U sklopu pripreme za obljetnicu župe, 25. lipnja, Misno je slavlje predvodio i propovijedao upravitelj svetišta i župnik u Studencima don Ivan Štironja, a potom, u 19.00 sati, imali smo večer folklora, gdje je nastupilo 12 društava iz 12 župa BiH i Hrvatske.

Na poseban način za svetkovinu sv. zaštitnika Petra i Pavla spremali smo se trodnevnicom u kojoj su propovijedali susjedni svećenici: don Rajko Marković, župnik i dekan stolački, don Andelko Planinić, župnik prenski i don Marko Šutalo, župnik aladinski.

Za stoljetnicu župe izšao je i prigodni Zbornik, izvanredan broj župnoga časopisa BIOS s oko 240 stranica u kojem je radove objavilo dvadesetak autora. Promocija Zbornika bila je prvu večer trodnevnice. Predstavljači: biskup Ratko, don Luka Pavlović, katedralni župnik, glavni urednik dr. Marinko Marić i župnik domaćin. Zbornik, tiskan u 2000 primjeraka, razaslan je po svijetu gdje Rotimljani žive. Zbornik je predstavljen i u Zagrebu.

Središnja i glavna proslava Stoljetnice župe, bila je na svetkovinu sv. Petra i Pavla, patrona ove župe. Biskup je Ratko predvodio Misno slavlje i održao propovijed o apostolskim prvacima sv. Petru i sv. Pavlu. U koncelebraciji bilo je oko 20 svećenika, a u asistenciji veća skupina bogoslova i sjemeništaraca te veliko mnoštvo vjernika.

I ove smo se 2017. godine uključili u korizmeno pokorničko hodočašće u svetište Kraljice Mira na Hrasno. Organizirano smo pošli s jednim autobusom. Dosta je vjernika pristiglo osobnim automobilima. Isto tako hodočastili, s jednim autobusom i više vozila, i u drugu nedjelju mjeseca svibnja Kraljici mira u ovo njezino biskupijsko svetište.

Pedesetak mladića i djevojaka bilo je na susretu Hrvatske katoličke mlađeži u Vukovaru. Gostovali smo u župi Vrpolje.

Naš veliki zbor "Paulus" te tamburaši Prijatelji zajedno sa župnikom gostovali su u župi sv. Mihajla na Lapadu. Župnik je imao sv. Misu i propovijed u 10.00 sati i u 11.30 sati. Na prvoj je Misi pjevalo zbor "Paulus", a na drugoj su svirali i pjevali tamburaši. U istom sastavu gostovali smo na svetkovinu Duha Svetoga, 4. lipnja, u župi Stobreč kod Splita, gdje je opet župnik don Damjan predvodio sv. Misu. Na Misi su pjevali pjevači zbora "Paulus".

Od 16. do 19. listopada župnik je s mladima gostovao u prijateljskoj župi Munckirchenu u Austriji.

Stobrečani su nam uzvratili posjet 8. listopada. Sv. Misu predvodio je stobrečki župnik don Jozo Lončar, a pjevali su pjevači iz ove župe.

Za svetkovinu Svih Svetih i Dan mrtvih u svih 13 grobalja služena je sv. Misa za pokojne. Tako da se tom prigodom obidu sva sela u župama Rotimlja i Stjepan Krst, što župljani rado pozdravljaju, kako oni koji ovdje žive tako i oni koji su raseljeni i oni koji imaju mogućnost doći, posjetiti grobove svojih pokojnika i pomoliti se za njih.

Biskup nas je Ratko posjetio i 19. studenoga kada je slavio sv. Misu u filijalnoj kapelici u Ljucima, posjetivši neke obitelji među kojima roditelje našega misionara u Tanzaniji, don Bernarda Marijanovića. U župnoj crkvi u Rotimlji imao je sv. Misu u 11.00 sati, a na povratku u Mostar posjetio je sa župnikom obitelj bolesne djevojčice Ane Rite Puljić.

U župi je u nekoliko navrata provedena humanitarna akcija za liječenje bolesne djevojčice Ane

Rite, koja se trenutačno nalazi na liječenju u Zagrebu. Budući da imamo misionara iz župe don Bernarda, koji djeluje u Tanzaniji, u Africi, u više smo navrata organizirali akcije i za misije. Tako su naše učiteljice iz osnovne škole u Hodovu s djecom i roditeljima za Dane kruha skupili za misije 620 KM. U misijskim kutijicama kroz Advent školska su djeca skupila za misije 460 KM, a župljani su skupili za misije kroz godinu 1170 KM. Ukupno predajemo na Ordinarijat za misionare u Tanzaniji 2250 KM. Kada k tomu dodamo da jedna osoba placa svake godine za školovanje jednoga svećeničkog kandidata u misijama 1.000 KM, možemo Bogu zahvaliti da je i karitativna i misijska aktivnost u župi dosta dobra.

Iako su na početku ovoga izvješća statistike nevesele, ipak smo Bogu zahvalni da je vjerski život u župi prilično aktivan.

U župi imamo četveroglasan zbor "Paulus", velikih tamburaša "Prijatelja" 15 članova, malih desetaka; dvadeset mlađih u župnom folkloru, dvadeset aktivnih ministranata, malih folkloraša petnaestak. Sve to ipak govori da se ne damo pobijediti današnjim trendom koji odskače od vjere, morala i svih vrijednosti koje su potrebne posebno u ovo naše vrijeme.

Župni listić izdajemo svako tri do četiri tjedna, a župni časopis izlazi godišnje, ili i više puta u godini, prema potrebi, u oko 800 primjeraka i šaljemo ga po svim kontinentima našim iseljenicima, prijateljima koji se veseličati dobre vijesti. Neka i dalje sve bude na veću slavu Božju i na duhovno dobro našega čovjeka u župi i po cijelom svijetu.

Don Damjan Raguž, župnik

IZVJEŠĆE O DJELOVANJU CARITASA HERCEGOVAČKI BISKUPIJA TIJEKOM 2017.

Mostar, 26. veljače 2018.
Prot. br.: tak-33/2018.

Odlasci i iseljavanje. Tijekom 2017. mediji su se više nego prijašnjih godina bavili temom odlazaka i iseljavanja poglavito mlađih osoba u inozemstvo. Mnogi su otišli u tujinu zato što kod kuće nisu uspjeli naći posao. Ili ako su ga i imali, mizerna i neredovita mjesecna primanja, nisu im omogućivala život u kojem neće u posljednjim tjednima mjeseca strahovati kako preživjeti do

sljedeće plaće. Iz naših su krajeva ljudi šezdesetih godina prošloga stoljeća (1960. - 1980.) odlazili u inozemstvo raditi i više zarađivati, ali su se i vraćali zato što su mnogima od njih obitelji ostale u domovini. Značajan broj njih su ipak svoje obitelji "povukli za sobom". Računa se da je u vrijeme komunističkog režima iz naših krajeva iselilo više od 300.000 Hrvata što je imalo dalekosežne

posljedice nacionalne, vjerske, kulturne, političke, gospodarske i ekonomске naravi. Međutim, odlasci i iseljavanje koje je posljednjih desetak godina pogodilo BiH i Hrvatsku prema mišljenju stručnjaka mnogo su pogubniji.

Sarajevska "Slobodna Bosna", od 21. studenoga 2017., objavila je intervju s uglednim hrvatskim demografom Stjepanom Štercom, profesorom na Geografskom odsjeku PMF-a Sveučilišta u Zagrebu. Prof. Šterc upozorio je kako su po-

datci o iseljavanju iz BiH uistinu alarmantni. On tvrdi da je na pomolu pravi egzodus i problem raseljavanja iz BiH poprima razmjere koji su pogubni za sigurnost i opstanak države. Posljednji popis stanovništva 2013. prihvaćen je nakon višegodišnjih usklađivanja, jer nije jasna definicija stalna stanovništva te je u popis uvršten povelik broj fiktivna stanovništva. Uspoređujući popis iz 1991. i 2013. depopulacija je posebice pogodila Hrvate i Srbe.

Nacije i ostali	2013.	1991.	Promjena
Bošnjaci	1.769.592 (50,1%)	1.902.956 (43,5%)	- 7,0 %
Srbi	1.086.733 (30,8%)	1.366.104 (31,2%)	- 20,5 %
Hrvati	544.780 (15,4%)	760.852 (17,4%)	- 28,4 %
Ostali	130.054 (3,7%)	347.121 (7,9%)	- 62,5 %
Ukupno	3.791.662 (100,0%)	4.377.033 (100,0%)	- 13,4 %

Prema riječima prof. Šterca, oni koji upravljaju Bosnom i Hercegovinom te Hrvatskom najveći su krivci suvremena egzodusa, jer zanemaruju funkcionalnost demografskoga i gospodarskoga razvijatka. To se odnosi u prvom redu na subjekte izvršne vlasti, koja se i ne trudi oko projiciranja i modeliranja budućnosti. Ovakav način upravljanja Šterc naziva "političkom okupacijom". Sve je ili gotovo sve podložno osobnim i kratkoročnim interesima pojedinaca ili skupina i prožeto podničkim i lobističkim međuodnosima. Za takve je vlastodršće budućnost ukupne populacije nebitna, nikoga od njih nije briga za strukturu stanovništva, za trendove koji su vidljivi ili za predvidive posljedice koje mogu utjecati na buduće naraštaje. Političari izravno utječu svojim odlukama na egzodus stanovništva, posebice mladih, intelektualaca i stručnjaka sa svojim obiteljima. Demografska je problematika uistinu složena i vrlo često osrednji je političari nisu kadri ni razumjeti, a kamoli dokučiti njezine dalekosežne pozitivne i negativne posljedice.

Prema Štercovim prognozama, broj će Hrvata u BiH zbog negativna prirodna prirasta u sljedećih desetak godina opasti za oko 40.000. Depopulacija u razdoblju od 2013. do 2015. iznosila je 26.442 osobe, a smanjenje u odnosu na razdoblje od 2011.-2013. veće je za 2,4 puta. Riječ je, dakle, o prirodnjoj depopulaciji, jer ovim brojkama treba još pribrojati masovna iseljavanja iz BiH. Godišnje se, prema nedavnim trendovima iz BiH iseli oko 10.000 Hrvata, a prirodnim putem nas je manje za oko 2.500. Dakle, za deset godina u BiH

će biti 125.000 Hrvata manje. Zar ove prognoze ne bi trebale zabrinuti svakoga hrvatskog političara. Zar ovo nije strateško pitanje br. 1 Hrvata u BiH. Ako se ove prognoze obistine, to će imati kobne posljedice po državi, jer će u državi ugroziti sustav i raspodjelu radne snage, obrazovni sustav, mirovinski i zdravstveni te financijski sustav.

Don Josip Vajdner, glavni urednik *Katoličkoga tjednika*, u uvodniku od 25. veljače 2018., sa zabrinutošću konstatira i komentira bolnu realnost Crkve u Bosni i Hercegovini. Naime, prema podatcima koje su prikupili župnici tijekom blagoslova obitelji 2017. u BiH ima 376.591 katolik, a to znači da nas je za 13.650 manje nego prethodne 2016. godine. U sve četiri be-ha biskupije broj je umrlih veći od broja rođenih, a i broj je vjenčanja u odnosu na prethodne godine opao. Prema podatcima župnika 11.371 katolik napustio je BiH tijekom 2017. godine. Razlozi što poglavito mladi i mlade obitelji odlaze i iseljavaju se iz BiH jesu bojni, ali među prvima su siromaštvo, nezaposlenost te gospodarska i politička nesigurnost, nestabilnost i neizvjesnost. Među mladima ima i onih koji ostavljaju posao ovdje u BiH i odlaze, a s njima ili ubrzo nakon njih odlazi i iseljava cijela obitelj.

Plovicom 2017. Agencija za statistiku BiH objavila je prosječne cijene namirnica i režija te drugih usluga. S obzirom na prethodne godine cijene su znatno porasle, a plaće, koje su također rasle, nisu ravnomjerno pratile poskupljenja svega onoga što je neophodno za svakodnevni život. Cijena potrošačke košare četveročlane obitelji

iznosi više od 1.800,- KM. Visina minimalne plaće u RS iznosi 395,- KM, a u Federaciji BiH je za 15,- KM viša.

Prema službenom priopćenju Agencije za statistiku BiH, "prosječna mjesecačna isplaćena neto plaća po zaposlenome u pravnim osobama iznosila je 851,- KM, što pokazuje da se prosječna mjesecačna neto plaća u 2017. godini povećala za 1,5% u odnosu na 2016. godinu." Međutim, ova ko visoka prosječna neto plaća postiže se zahvaljujući prosjeku zaposlenih u telekomunikacijama, elektroprivredi te plaćama parlamentaraca i cijeloj sviti zaposlenih u državnom sektoru koji imaju iznimno visoke plaće u odnosu na uvjete u kojima živi velika većina građana BiH.

Broj nezaposlenih u BiH i dalje se penje. U prvoj polovici 2017. registrirane su 511.922 nezaposlene osobe, a većina su njih visokokvalificirane i kvalificirane osobe - više od 172.000. Potom slijede osobe sa SSS kojih ima više od 142.000 te nekvalificiranih više od 137.000 nezaposlenih radnika i radnika.

Svi ovi podatci govore o zabrinjavajućoj socijalnoj slici stanovnika države BiH koju iznutra razara i izjeda korupcija, nesposobnost političara da se bave konstruktivnom politikom na dobrobit svih građana ove zemlje.

Unatoč takvim nesigurnim i neizvjesnim uvjetima i okolnostima Caritas hercegovačkih biskupija nastoji širiti kršćansku ljubav, nadahnut čvrstom vjerom da je Bog jedini gospodar povijesti i da On svaku ljudsku nemoć i bijedu, egoizam i nepravdu te svaku vrstu indiferentnosti, mržnje i zla može okrenuti u dobro.

35 godina djelovanja Biskupijskoga Caritasa. "Živimo ljubav" geslo je obilježavanja 35. obljetnice postojanja i djelovanja Caritasa hercegovačkih biskupija.

Obljetnicu smo htjeli obilježiti radno i zato smo 12. i 13. listopada 2017. priredili dvodnevne Studijske dane u Caritasovu duhovno-obrazovnom centru "Emaus" u Potocima. Dvodnevni studijski program sadržavao je četiri tematske cjeline, a svaka od njih objedinjuje po nekoliko projekata i ustanova Caritasa hercegovačkih biskupija: 1. **Župni Caritas:** volontarijat, posebne akcije prikupljanja pomoći u došašcu i korizmi, tjedan solidarnosti, ured za razgovor i neposredna pomoć te suzbijanje siromaštva; 2. **Živjeti s invaliditetom:** radionice za osobe s invaliditetom: *Nazaret, Emanuel, Bethlehem*, Društvo za

zapošljavanje osoba s invaliditetom i *Rad - Dar te Rehabilitacijski centar Sveta Obitelj*; 3. **Djeca, mladi i obitelj:** Vrtić *Sveti Josip*, sigurna kuća *Mirjam*, Centar *Spes*, Obiteljsko savjetovalište; 4. **Palijativna skrb:** Dom za stare i iznemogle s hospicijem *Betanija* u Čapljini te stacionarni odjel Rehabilitacijskog centra *Sveta Obitelj*.

Za predavače smo pozvali kompetentne osobe koje su svojim izlaganjima, prezentacijama i radionicama prenijeli svoje znanje i iskušto o pojedinim temama. Nakon njihovih izlaganja na primjerima dobre prakse te razmjeni mišljenja i diskusiji za okruglim se stolovima govorilo o vlastitim iskustvima. Obogatili smo se također znanjem i konkretnim primjerima svojih prijatelja i partnera te drugih sudionika Studijskih dana.

Za geslo ovoga jubileja uzeli smo riječi iz enciklike *Deus Caritas est - Bog je ljubav* (dalje DC), koju je napisao Benedikt XVI. (sada papa emeritus). Pri tome želimo istaknuti kako ove riječi *Živimo ljubav* shvaćamo i tumačimo u dvostrukom, indikativnom i imperativnom smislu. Kao djelatnici Caritasa želimo svojim svakodnevnim radom *indicare* - naznačiti, pokazati, svjedočiti djelotvornu ljubav prema svakomu čovjeku, posebice prema onomu koji je u duševnoj i materijalnoj potrebi i nevolji. *Živimo ljubav!* jest također *imperativ*, zapovijed, zahtjev, Isusov nalog, to je smisao postojanja i svrha djelovanja svakoga Caritasa - župnoga, biskupijskoga, nacionalnoga i internacionalnoga. "Ljubav treba nadahnjivati cjelokupan život vjernikâ [...], jer čovjek, osim pravednosti, treba i uvijek će trebati ljubav" (DC, 29). To vrijedi poglavito za djelatnike Caritasa i zato molimo Krista Gospodina da nas ljubav njezina nikada ne prestane obuzimati kako bismo i ubuduće mogli biti što autentičniji svjedoci djelotvorne Božje ljubavi.

Dokumentarni film koji je napravljen u povođu ovoga jubileja i koji je prikazan na Studijskim danima također je naslovjen *Živimo ljubav*. U filmu su na sažet način predstavljene naše najvažnije ustanove/projekti. Koliko god nekada slika bila rječitija od riječi, ne može ni ona predstaviti svu istinu, svu ljepotu i poteškoće ljudskoga djelovanja. Tako i u ovom filmu. Svjesni smo da je proteklih godina naše djelovanje bilo također protkano i manje uspješnim trenutcima. Unatoč tomu naša je nakana bila da u filmskim kadrovima barem djelomično bude prepoznatljivo kako smo iskreno nastojali i trudili se svoja srca otvoriti.

ti za drugoga, jer "kršćaninov program..., Isusov program - jest 'srce koje vidi'." (DC, 31).

Na Studijskim danima sudjelovali su predstavnici nacionalnih i Biskupijskih Caritasa iz Hrvatske, Austrije, Italije, SAD, Slovenije, Srbije, Crne Gore i, naravno, iz BiH. Prvoga dana navečer, nakon predavanja, organizirali smo također susret s Prijateljima našega Biskupijskoga Caritasa tijekom kojega im je ravnatelj zahvalio na njihovoj duhovnoj, materijalnoj i financijskoj potpori tijekom godine, a posebice na njihovu prijateljstvu. Njima je također prikazan film Živimo ljubav. Nakon toga slijedila je Hercegovačka večer (večera i druženje) koju smo priredili za sudionike Studijskih dana i za Prijatelje Caritasa.

Prva Betanija i Druga Betanija. Tijekom 2017. kroz Dom za stare i iznemogle s hospicijem "Betaniju" "prošlo je" 50 pacijenata (35 žena i 15 muškaraca), a na čak 67 zahtjeva nije se moglo pozitivno odgovoriti zbog premalena kapaciteta Doma: 31 ležaj. Od ovih 67 zahtjeva 32 bila su za smještaj dementnih osoba.

Prosječna dob naših korisnika bila je 80 godina. U 2017. zaključili smo 27 ugovora o smještaju, a u istoj godini umrlo je 14 korisnika. Šestero se korisnika iz Doma vratilo u svoje obiteljske kuće.

Nakon pet godina (11. veljače 2013. - 2018.) djelovanja Doma za stare i iznemogle osobe "Betanija" raste brojem obitelji koje žele u našu ustanovu smjestiti svoje obiteljske osobe u poodmakloj dobi ili one koje su u terminalnoj fazi neizlječive bolesti. To je nesumnjivo dokaz da osoblike "Betanije" pruža kvalitetne usluge i njegu korisnicima. Na dan 31. prosinca 2107. u Domu je bilo zaposleno 17 osoba na neodređeno vrijeme.

Za duhovnu skrb korisnika Doma "Betanija" svakodnevno su na raspolaganju zakoniti župnik i duhovni pomoćnik župe sv. Franje Asiškoga u Čapljini.

Nakon prvih nekoliko mjeseci djelovanja 2013. kapaciteti su "Betanije" bili popunjeni. Popis onih koji su predali zahtjev i čekali da budu smješteni u "Betaniju" rastao je iz mjeseca u mjesec. Neki su i umrli a da nisu dočekali smještaja u "Betaniji". To nas je potaknulo na razmišljanje o proširenju kapaciteta Doma "Betanija".

Kada su nas iz ureda čapljinske općine pozvali na razgovor i predložili nam da građevinsku lokaciju na kojoj je Biskupski ordinarijat naumio graditi pastoralni centar zamijenimo za neko drugo građevinsko zemljишte, tada smo im

predložili zamjenu za građevinsko zemljишte koje se nalazi južno i neposredno uz parcelu Doma "Betanija". Naime, prema novom urbanističkom planu čapljinske općine, predviđeno je da preko građevinske parcele na kojoj je bio planiran pastoralni centar legalne župe Čapljina bude izgrađena nova gradska prometnica. Načelnik općine Čapljina dr. Smiljan Vidić pristao je na zamjenu kakvu smo predložili. Budući da je Ordinarijat već bio uložio određena sredstva u projekt izgradnje pastoralnoga centra Čapljina, koji je trebao imati i neke karitativne sadržaje, zahtijevali smo od općine da nam ta utrošena sredstva nadoknadi većim građevinskim zemljишtem, ali i da se na taj način kompenzira također renta za objekt koji namjeravamo graditi na parceli uz "Betanije". Za 1.000 m² našega građevinskog zemljишta dano nam je 1.300 m² na novoj lokaciji uz "Betaniju". Za novu smo "Betaniju" morali platiti rentu. Vlasnički list za novu građevinsku parcelu izdan nam je u srpnju 2015.

Zahvaljujući ozbiljnu obećanju "Renovabisa" - *Djelo solidarnosti njemačkih katolika s ljudima u srednjoj i istočnoj Europi* da će nam pružiti finansijsku potporu u izgradnji nove zgrade "Betanije", odlučili smo se na realizaciju projekta "Betanija 2". Projekt nove zgrade izradila je tvrtka "Marben d.o.o." iz Čitluka. Građevinska dozvola za "Betaniju 2" izdana nam je 24. veljače 2017.

U kolovozu 2017., zahvaljujući odobrenju Ministarstva obrane BiH, be-ha vojska sa svojim je strojevima započela s provedbom predviđenih zemljanih radova, jer je trebalo zbog blizine Neretve napraviti izmjenu tla kako bi temelji bili na što čvršćoj podlozi. Vojska je nakon mjesec dana rada dovršila sve zemljane radove, a tvrtka "GP Barbarić d.o.o." Mostar, koja je pobijedila na natječaju, započela je s izgradnjom temelja sve do tzv. mrtve ploče. Nakon što je u listopadu "mrtva ploča" izlivena, obustavili smo radove očekujući "Renovabisovo" konačno odobrenje projekta.

U prosincu 2017. "Renovabis" je svoje obećanje ispunio: Projekt "Betanija 2" ili kako ga oni zovu "Proširenje doma Betanija u Čapljinu" prihvaćen je i uvršten u Renovabisov plan finansiranja u 2018. Službeni početak projekta jest 1. siječnja 2018. Nadamo se, uz Božju pomoć, do svršetka 2018. privesti kraju izgradnju nove zgrade "Betanije".

Radionice osoba s invaliditetom i njihovo zapošljavanje. Caritasove radionice za radno ospo-

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

sobljavanje osoba s invaliditetom "Nazaret" i "Emanuel" u Mostaru te "Betlehem" u Čapljini djeluju uspješno na korist u prvom redu svojih korisnika te njihovih obitelji, ali i šire društvene zajednice. U mostarskom "Nazaretu" ima 17, u "Emanuelu" 9, a u čapljinskom "Betlehemu" 14 korisnika.

Sve tri radionice organiziraju godišnje 3-4 prodajne izložbe u župama hercegovačkih biskupija, kao i izložbe zajedno s drugim udrugama i organizacijama različite provenijencije koje su posvećene radnom osposobljavanju i skrbi za osobe s invaliditetom.

Naravno, radna sposobnost i postizanje radnih vještina uvelike ovisi o uspješnu razvijanju zapretanih radnih sposobnosti osobe s invaliditetom. U nekih su te sposobnosti uvelike ograničene. No, unatoč tomu cilj je te sposobnosti razvijati u smjeru što veće autonomije pojedinca tako da on unatoč svemu postane radno sposoban u ograničenu opseg, ali usmjeren raditi ono što zna i tako privrjeđivati za sebe.

Kao što je Biskupijski Caritas u mnogim drugim projektima bio "pionir" na ovim našim prostorima, tako smo također prvi započeli sa za-pošljavanjem osoba s invaliditetom osnivajući u kolovozu 2013. Gospodarsko društvo za zapošljavanje osoba s invaliditetom RAD - DAR d.o.o. u kojem je ukupno zaposleno 7 osoba, a od toga njih je pet osoba s invaliditetom. Izgrađena su četiri plastenika u kojima se uzgaja zdravo povrće, koje se prodaje Caritasovim i drugim crkvenim ustanovama. Rad - dar izrađuje također raznovrsne praktične i ukrasne te darovne predmete. Prodajom svojih proizvoda Rad-dar pokušava steći dovoljno novca za plaće osoba s invaliditetom kao i za mirovinsko i zdravstveno osiguranje svojih zaposlenika. U većini mjeseci tijekom godine djelatnici Rad-dara to uspjevaju.

U ožujku 2017. odlučeno je da se usluge kuhinje i smještaja Duhovno-obrazovnog centra "Emaus" registriraju kao podružnica RAD-DAR-a. Ubuduće će RAD-DAR izdavati račune za usluge smještaja i kuhinje u "Emausu".

Rehabilitacijski centar "Sveta Obitelj". Oba odjela Rehabilitacijskog centra "Sveta Obitelj" rade vrlo dobro. Tijekom godine bude nekih manjih poteškoća, ali sve se to u hodu uspješno rješava. Djelovanje Rehabilitacijskog centra "Sveta Obitelj" obilježeno je napornim radom koji se ne bi mogao obavljati bez velike požrtvovnosti i ljubavi djelatnika prema svim korisnicima.

U ambulantnu odjelu, odnosno u prizemlju tijekom poludnevna boravka tijekom 2017. bilo je 23 djece. Ovdje nisu uračunata djeca koja tijekom probnog razdoblja borave samo po nekoliko sati u centru kao ni ona koja primaju usluge senzorne terapije kojih ima desetak. U dnevnom boravku djeca s posebnim potrebama s izrazito teškim dijagnozama imaju različite programe i aktivnosti u radionicama, u velikoj igraonici te u prostorima fizioterapije i senzorne integracije.

U stacionarnom odjelu "Svete Obitelji" na svršetku 2017. bilo je 28 teško bolesnih nepokretnih korisnika. Tijekom godine umrlo je 5 korisnika. Jedan je od njih i mali Eldin Osmanbašić koji je umro u bolnici tijekom medicinskog zahvata ugrađivanja tracheokanile. Njegov je brat Aldin preživio taj zahvat i sada je njegovo zdravstveno stanje puno bolje.

Najzahtjevniji dio njegove jest održavanje besprijeckorne higijene pacijenata i primjena propisane terapije. Ali za osoblje je također vrlo zahtjevno hranjenje pacijenata jer od njih 28 treba svaki dan najmanje tri puta nahraniti 23 pacijenta, što uzima mnogo vremena za druge također neizostavne aktivnosti.

Ali Bog s velikom ljubavlju i obilnim milosnim darovima obasiplje ovu obitelj patnika i sve one koji o njima skrbe te tako svojom božanskom moćnom rukom ispravlja sve naše ljudske nedostatke i slabosti. Upravo je zato Caritasova "Sveta Obitelj" mjesto velike patnje i još veće ljubavi.

Vrtić "Sveti Josip" i "Spes". Caritasov dječji vrtić "Sveti Josip" svoj odgojno-obrazovni rad ostvaruje u pet odgojnih skupina sa 168 djece. U 2017. iz vrtića je u prvi razred osnovne škole otišlo 53 djece. Tijekom protekle godine pet je obitelji odselilo u Njemačku. Primjećuje se da u vrtiću raste broj djece s dijagnosticiranim poteškoćama u razvoju, a ove je godine petero djece koja trebaju posebnu pomoć i terapiju: jedno je dijete s autizmom, dvoje djece ima jezične poteškoće a u jednoga je riječ o poteškoćama senzorne integracije. Imamo još nekolicina djece s poteškoćama u razvoju bez uspostavljene dijagnoze.

U vrtiću je zaposleno 14 osoba, a s. Nevenka - vjeroučiteljica i glazbenica - honorarna je djelatnica. Ravnateljica i odgojiteljice vrtića, svjesne svoje odgovornosti za cijelovit razvoj dječice koju su im njihovi roditelji povjerili, savjesno i marljivo obavljaju svoj odgojiteljski posao. Ravnateljica s. Darija trudi se također da odgojiteljicama

omogući dodatnu izobrazbu. U tu je svrhu Caritasov vrtić prošle godine organizirao dva seminara na koje su također bile pozvane i sudjelovale odgojiteljice iz drugih državnih i privatnih vrtića. Predavači na ovim seminarima uvijek su stručne i poznate osobe sa zagrebačkih fakulteta i učilišta. Svi su seminari održavani u "Emausu", a posjećenost je bila iznimno velika: od 100 do 160 osoba.

Odgojiteljice vrtića sudjelovale su također i u djelatnostima duhovne naravi: zajedničke duhovne vježbe Caritasovih djelatnika kod karmeličana u Karmelu sv. Ilike, hodočastile su sv. Leopoldu u Dubrovnik te sudjelovale na duhovnoj obnovi na početku adventa opet u Karmelu sv. Ilike na Buškom jezeru kod karmeličana.

Duga lista čekanja roditelja koji žele da njihova djeca budu upisana u Caritasov vrtić "Sveti Josip" svojevrstan je dokaz da vrtić dobro radi i da je to itekako važan prinos Crkve u odgoju budućih naraštaja. Bogu hvala!

Caritasov centar za djecu, mlade i obitelj "Spes" postao je također veliko mjesto okupljanja i rada poglavito s djecom, mladima ali i s roditeljima. Svi su programi namijenjeni djeci, mladima i roditeljima - cijeloj obitelji.

U protekloj je godini održavano svaki dan tijekom školske godine u popodnevним satima 5 radionica u kojima je sudjelovalo 147 djece od 4 do 14 godine pod nadzorom više od 50 volontera - studenata raznih humanističkih fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Održano je ukupno 116 radionica preventivne i edukativne naravi. U programu "Učimo zajedno" organiziran je individualan rad s djecom koja su trebala pomoći pri učenju, a bilo je uključeno 95 djece i više od 50 volontera.

U srpnju 2017. organiziran je u dva navrata po tri dana "Ljetni kamp prijateljstva" za djecu u "Emausu", a sudjelovalo je 126 djece različitih uzrasta pod nadzorom 28 volontera i dvoje gostujućih voditelja radionica.

Za mlade su održana tri programa, sudjelovalo je više od 70 mlađih i 6 volontera.

Za 17 volontera doktorica pedagogije s iskuštvom rada u Americi održala je radionice "Lutkom do dječjega srca".

Pedagoginja je održala 7 edukativnih radionica za roditelje djece predškolske dobi. Volonterke "Sepsa" sudjelovale su također na brojnim znanstvenim predavanjima, seminarima i simpozijima u svrhu obogaćivanja svoga znanja na temu odgoja djece, sprječavanja vršnjačkoga nasilja, kao i nasilja nad djecom, nad ženama.

"Spes" je također objavio tri priručnika za djece i adolescente koji su bili predstavljeni 9. veljače 2017. na Maloj sceni Hrvatskoga narodnog kazališta u Mostaru: "Odnosi koji štite", "Život na društvenim mrežama" i "Reci mi tko sam". Na proslavi 35. obljetnice djelovanja Caritasa hercegovačkih biskupija predstavljena je i četvrta u nizu knjižica - priručnika za odrasle "Ljubav bez modrica. Ljubav bez granica", koja govori o obiteljskom nasilju.

Ovdje želimo izreći zahvalnost tolikim studenticama - volonterkama koje uistinu marljivo i savjesno rade s djecom u "Spesu". One taj posao obavljaju s toliko predanja i ljubavi te zasluzuju svaku pohvalu.

Župni Caritas. Prva tema o kojoj se govorilo na Studijskim danima u povodu 35. obljetnice djelovanja Caritasa hercegovačkih biskupija bila je Razvoj Župnih Caritasa. O tome je prvi govorio mjesni biskup msgr. Ratko Perić, a msgr. Fabijan Svalina, ravnatelj Hrvatskoga Caritasa, govorio je o volontarijatu i njegovoj važnosti za Župni Caritas. Potom su volonteri djevojke i mladići iz katedralne župe Marije Majke Crkve i mostarske župe Sv. Ivana, apostola i evangelista, govorili o svom iskustvu volontiranja i o aktivnostima njihovih Župnih Caritasa. Prezentacija, koju su napravili o svome karitativnom djelovanju, bila je doista dojmljiva, posebice njihova osobna iskustva. Zahvaljujemo sadašnjim župnicima ovih župa, njihovim kapelanim, kao i svim svećenicima koji su nekada djelovali u ovim župama što su posijali kvalitetno sjeme karitativna djelovanja u ovim župama i što su ga nakon što je prokljalo tako njegovali te je naraslo u divno stablo koje je na ponos ne samo svima njima, nego i cijeloj Crkvi u Hercegovini. Dao Bog da to sjeme bude posijano i u drugim župama i u onima gdje je već prokljalo s pomoću župničkoga njegovanja i velikodušna rada volontera izraste u stablo na kojem će se i ptice gnijezditi.

Nakon Caritasovih Studijskih dana msgr. Tomo Knežević javio nam je radosnu vijest da je američki CRS, uz koordinaciju Caritasa BiH, spreman financirati dvogodišnji program "Razvoj Župnih Caritasa" u župama hercegovačkih biskupija. Projekt započinje 1. siječnja 2018. Zahvalni smo najprije dragomu Bogu, a onda i američkom CRS-u na njihovoj velikodušnosti te mlađim volonterima iz katedralne župe i župe sv. Ivana na njihovim primjerima dobre prakse koji

su nadahnuli predstavnike CRS i potaknuli ih da financiraju ovaj vrlo važan projekt za razvoj Župnih Caritasa i u drugim župama Hercegovine.

Duhovno - obrazovni centar "Emaus". Budući da se projekt SEC (Socijalno Edukativni Centar) sa sjedištem u Banjoj Luci pri Banjalučkom Caritasu u proljeće 2016. ugasio, a imao je svoju podružnicu i u Mostaru s voditeljicom gđom Tannjom Raič Tarčuki od 1. lipnja 2016., odlučili smo, u dogovoru s Caritasom BiH i Caritasom Banja Luka, da se izobrazba odraslih, odnosno prekvalifikacija u socijalna zvanja organizira u "Emausu", odnosno da ovaj Caritasov duhovno-obrazovni centar preraste, između ostaloga, i u Centar za obrazovanje, prekvalifikaciju odraslih u socijalna zvanja za područje hercegovačkih biskupija.

U tu smo svrhu poslali zahtjev Ministarstvu obrazovanja HNŽ da "Emaus" bude registriran kao ustanova za obrazovanje odraslih kako bismo ljudima po završetku edukacije mogli izdavati certifikate koje će i država priznati. Međutim naša županija još uvijek nema zakon o obrazovanju odraslih. Voditeljica je preuzeila obvezu da bude neprestano u kontaktu s Ministarstvom sve dok taj zakon ne bude definiran i od Vlade HNŽ usvojen. Trebalo je više od godine i pol da zakon bude na sjednici Vlade usvojen, ali nedostaju provedbeni akti, tako da još uvijek ne možemo registrirati "Emaus" kao Socijalno Edukativni Centar za obrazovanje i prekvalificiranje odraslih.

Unatoč tomu "Emaus" je tijekom 2017. postigao značajne rezultate u pružanju raznovrsnih usluga. Zabilježeno je da je u prošloj godini kroz "Emaus" prošlo 3.217 osoba, a ostvareno je 493 noćenja.

U pripremnim poslovima za registriranje "Emausa" kao Socijalno Edukativni Centar spoznali smo da tako registrirani "Emaus" ne će moći pružati usluge smještaja (noćenje i objedi), jer obrazovna ustanova po zakonu ne može pružati usluge te vrste. Zato smo ove usluge stavili pod Caritasov RAD - DAR-a. Dakle, "Emaus" je s obzirom na pružanje usluga ove vrste filijala Društva za zapošljavanje osoba s invaliditetom RAD-DAR d.o.o. Svjesni smo da ova "trokutasta kombinacija" (Emaus↔SEC Emaus↔RAD-DAR d.o.o.) nije najpraktičnije rješenje iz više razloga, ali za sada ne vidimo nešto drugo što bi bilo razboritije i u skladu s važećim propisima o poslovanju obrazovnih i uslužnih djelatnosti.

Obiteljsko savjetovalište. Tijekom 2017. psihologinja i voditeljica Caritasova obiteljskog sa-

vjetovališta bila je na trudničkom dopustu. Zamjenjivala ju je dva prijepodneva tjedno njezina kolegica s fakulteta također psihologinja Marijana Barišić. Don Tomislav Ljuban kao svećenik i educirani obiteljski savjetnik dolazio je u savjetovalište u pružao usluge savjetovanja koliko su mu to dopuštali pastoralni poslovi u župi.

Prošle je godine na savjetovanju u Savjetovalištu bilo 56 osoba (17 muškaraca i 39 žena). Obavljen je 161 razgovor. Razlozi su, odnosno problematike koje su potaknule klijente da zatraže pomoć u savjetovalištu različite: odnosi s roditeljima, problemi djece s vršnjacima, obiteljski odnosi, roditelj i postavljanje granica djeci, anksioznosti, depresije, panični poremećaji, bračni problemi supružnika, mirenje supružnika, razvodi itd.

Osnaživanje žena. Riječ je o projektu koji finančira Slovenska vlada posredstvom Caritasa Slovenije. Provođenje projekta blisko je povezano s Caritasovim obiteljskim savjetovalištem i s Centrom za djecu, mlade i obitelj. Tijekom 2017. održane su ukupno 24 radionice za žene, a sudjelovalo je 114 žena. Neke su od ovih sudjelovale u više radionica. Starosna dob sudionica radionica jest između 18 i 65 godina starosti.

U spomenutim radionicama na području Mostara sudjelovale su socijalno ugrožene žene, nezaposlene, samohrane majke, žene koje se nisu uspjele ostvariti, potom one kojima je potrebna potpora i osnaživanje u svladavanju svakodnevnih problema te žene koje su bile savjetovane u savjetovalištu. U projektu su uz koordinatorice socijalne radnice Tee Pehar angažirane i tri volonterke. Održano je također i 27 sastanaka koordinatorice s Caritasovim volontерima.

Smanjivanje rizika od prirodnih nepogoda. U podnaslovu navedeni je projekt izrastao iz akcije pomoći koju je pružio Caritas Europe kada su 2014. područja Vrhbosanske nadbiskupije i Banjolučke biskupije pogodile velike poplave. Nakon toga Caritasu je Austrije povjerena zadataća educiranja osoblja svih be-ha Caritasa za što učinkovitije djelovanje u slučaju eventualnih prirodnih nepogoda ubuduće.

Ovaj je projekt započeo u ljeto 2015., a završava 31. prosinca 2018. U suradnji s organizacijama kao što su vatrogasci, gorska služba, domovi zdravlja, liječničke ekipe, škole i razne ustanove treba poučavati kako se ponašati u slučaju prirodnih nepogoda, poglavito kako pomoći najranjivijem stanovništvu: djeci, bolesnicima, starcima, in-

validnim osobama itd. Svrha je svih tih vježbi koje se provode smanjiti na minimum svaki rizik kada je pučanstvo pogodeno prirodnim nepogodama.

Ove korisne edukacije i vježbe održane su u 6 lokalnih zajednica i u 9 školskih ustanova. U projekt je tijekom godine bilo uključeno više od 170 djece i odraslih. Projektom je ostvarena na području Mostara suradnja s 5 različitih institucija, organizacija: GSS, Civilna zaštita, Dom zdravlja, Vatrogasci i Specijalna policija.

Prijamni ured. U razdoblju od 4. siječnja do 22. prosinca 2017. Prijamni je ured u Caritasovu socijalno-upravnom centru pohodilo 2.227 osoba. Svima je njima pružena neka vrsta pomoći i, ako je bilo potrebno, neki su također bili upućeni na druge adrese. Neke su osobe primile manju jednokratnu novčanu pomoć, posebice za lijekove, za ovjeru zdravstvene knjižice, za struju da ne bude isključena, itd. Dijelila se i hrana te je tako 220 osoba dobilo vrećice s najosnovnijim namirnicama. Podijelili smo također velike količine odjeće, nai-me, gotovo 600 osoba je donijelo odjeću da je darujemo najpotrebnijima. Tako smo mogli darovati relativno dobru odjeću za više od 550 osoba, a slali smo također odjeću drugim organizacijama koje se bave humanitarnim radom. Mnogi od potrebnika dođu da olakšaju dušu i porazgovaraju o svojim ja-dima i tjeskobama. Takvih je razgovara obavljeno više od 400.

Mnogi se obrate Caritasu zato što trebaju razna bolesnička pomagala. Prošle godine posudili 64 bolesnička kreveta, a 47 obitelji je vratilo takve krevete, jer je bolesnik ozdravio ili preminuo. Osim toga, 13 je osoba primilo invalidska kolica na posudbu (troja kolica nakon uporabe vraćena). Štake, noćnu stolicu, hodalicu dobine su ukupno 42 oso-be. Ova vrsta pomoći mnogima predstavlja veliku potporu, jer kada se ljudi u ovakvoj vrsti potrebe nadu, vrlo su zahvalni kada mogu pokucati na vrata Caritasa, jer od svoga ionako plitka džepa ne moraju još i za to izdvajati.

S ovim završavamo izvješće za proteklu godi-nu, koje iako opširno, nije obuhvatilo sve učinje-no. Npr. osim "Betanje 2" nisu navedene brojne druge aktivnosti građevinskih i raznih drugih radova koji su bili nužni ili će polučiti korisne plo-dove za budućnost Caritasa kao što je npr. sadnja Caritasova maslinika sa 128 sadnica biranih sorta maslina. Ili također projekt Podjele domaćih životinja (650 koka, 550 svinja, 20 košnica pčela i 10 koza) u sedam župa Trebinjsko-mrkanske bi-skupije što je financirao Caritas Austrije. Ili izrada termofasada na Caritasovu socijalno-upravnom centru u Zagrebačkoj i na "Emausu" u Potocima, zahvaljujući velikodušnoj pomoći Renovabisa.

Pod stalnim pritiskom brojnih aktivnosti koje se tijekom godine zbivaju ne uspijeva se ugraditi u godišnje izvješće one tihe, ali velike događaje koji su uistinu bitan sadržaj i daju konačan razlog i smisao svakomu karitativnom djelovanju. U en-ciklici *Deus caritas est* Benedikt XVI. to je nazvao "izobrazba srca": "Oni koji rade u crkvenim kari-tativnim ustanovama moraju se isticati po tome da se ne ograničavaju samo na to da izađu ususret trenutačnoj potrebi, već da se posvećuju drugima s iskrenom pažnjom koja izvire iz srca, tako da oni osjetе bogatstvo njihova čovještva. Zbog toga je, osim stručne sposobljenosti, tim karitativenim djelatnicima nužna i 'izobrazba srca'. Trebaju biti dovedeni do onog iskustva susreta s Bogom u Isusu Kristu koje će u njima pobuditi ljubav i njihovo srce otvoriti za drugoga" (br. 31).

Upravo zato potičemo sve djelatnike Caritasa na "izobrazbu srca", pozivajući ih na dosljedan kršćanski život. Redovito organiziramo u pojedinačnim Caritasovim ustanovama tijekom go-dine zajednička Euharistijska slavlja, duhovne nagovore i duhovne obnove te zajedničke duhov-ne vježbe. Zajednički duhovni sadržaji nužni su da se naše karitativno djelovanje ne bi izrodilo u puki aktivizam.

*Dr. don Ante Komadina,
ravnatelj Caritasa*

O RADU DIJECEZANSKOGA MISIJSKOG UREDA

Mostar, 26. siječnja 2018.
Prot. br. 3/2018.

Pastoralno i finansijsko Izvješće o misijskoj djelatnosti u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji za 2017. godinu donose se u četiri točke, poslije kojih slijedi tabelarni prikaz misijskih kolektiva u hercegovačkim biskupijama.

1. MISIJSKA ANIMACIJA na području biskupija uglavnom se odvijala pod vodstvom Nacionalne uprave PMD BiH. Misijski materijali koji su poslati na sve župe, crkvene ustanove i vjeroučiteljima, dobar su odjek imali.

Uočena je angažiranost većeg broja župnika koji u svojim župama imaju misijske sekcije i redovito u misijskom mjesecu organiziraju razne misijske akcije i animacije.

Prema dostupnim informacijama, postoji znatan broj vjeroučitelja koji u sklopu razredne nastave čine razne misijske aktivnosti. Ipak se čini da je najbolji način animiranja kada netko od misionara posjeti određenu župnu zajednicu i tom prigodom prenosi svoje proživljeno misijsko iskustvo, poteškoće ali i radosti koje doživljava u svom misijskom poslanju. Zato je važno da misionari posjećuju župe. Oni su najbolji animatori. Zahvalni smo našim misionarima iz Hercegovine koji se rado odazovu na poziv svećenika. Prošle godine su to bili: don Bernard Marijanović, don Velimir Tomić, s. Liberija Filipović, s. Klementina Banožić te s. Ruža Rajić.

Od ove godine Hercegovina je bogatija za još jednu misionarku. Naime, 29. srpnja 2017., u samostanu Svete Obitelji u Mostaru, s. Adriana Galić, Školska sestra franjevka Provincije Svetе

Obitelji u Hercegovini primila je misijski križ kao znak misijskoga poslanja i službe koju će uskoro započeti u Demokratskoj Republici Congo. Isto tako iz misija su se vratili na nove službe u Hercegovini: fra Pere Čuić, fra Filip Sučić i fra Ante Kutleša.

2. MISIJSKA RUBRIKA *Za evangelizaciju naroda u Pastoralno informativnom listu hercegovačkih biskupija Crkve na kamenu* bila je redovita i tijekom 2016. I tu je stalo. Nadam se da ćemo opet poći s tom rubrikom jer to je bio poseban prinos misijskoj animaciji, kao i u senzibiliziranju vjernika za misijske akcije koje se provode na području BiH.

3. AKCIJA za izgradnju crkve. Što se tiče drugih akcija na području naših biskupija, premda je službeno završena još uvijek pristižu sredstva za župu Kisongo u kojoj djeluju naši misionari don Bernard i don Velimir. Nešto je slično i s akcijom MIVA.

4. MISIJSKE KOLEKTE već više godina dostupne vjernicima preko informativnog lista *Crkve na kamenu*.

Kolekta Bogojavljenja, Dan Djela sv. Djatinjstva za 2017. godinu iznosila je 32,677,11 i uredno dostavljena Nacionalnoj upravi u Sarajevo.

Kolekta Misijske nedjelje dostavljena Nacionalnoj upravi u Sarajevo u iznosu od: 116,362,52 KM.

Kolekta Djelo sv. Petra (prilog svećenika hercegovačkih biskupija): 3800,00 KM + 510 eura + 50 HRK + 50 USD.

MISIJSKE KOLEKTE CRKVE U HERCEGOVINI

PAPINSKO DJELO DJETINJSTVA - BOGOJAVLJENJE 2017.	
Mostarsko-duvanjska biskupija	
Blagaj-Buna	331,00
Buhovo	70,00
Bukovica	190,00
<i>Crnač</i>	0,00
Čapljina	1.000,00
Čerin	357,00
Čitluk	670,00
Drežnica	0,00
Drinovci	312,00
Duvno	1.660,00
Gabela	300,00
Gabela Polje	543,00
<i>Glavatičevo</i>	0,00
Goranci	70,00
Gorica	477,00
Gorica-Struge	111,00
Grabovica	129,20
<i>Gradac Mostarski</i>	0,00
Gradac Posuški	275,00
Gradnići	370,00
Gradina	110,10
Grljevići	157,00
<i>Grude</i>	0,00
Humac	1.530,00
Izbično	60,00
Jablanica	19,00
Jare	190,00
Klobuk	135,00
Kočerin	620,00
Kongora	256,52
Konjic	120,00
Kruševo	161,00
Ledinac	421,00
Ljuti Dolac	300,00
Međugorje	1.784,64
Katedrala - Mostar	3.121,00
Mostar - Sv. Ivan	1.245,50
Mostar - Sv. Luka	0,00
Mostar - Sv. Marko	345,00
Mostar - Sv. Matej	362,00

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Mostar - Sv. Petar i Pavao	1.700,00
Mostar - Sv. Toma	700,00
Nevesinje	10,60
Ploče-Tepčići	78,60
Polog	143,00
Posušje	1.180,00
Potoci	267,20
Prisoje	77,00
Rakitno	156,00
Raskrižje	46,00
Rasno	216,00
Rašeljke	130,00
Roško Polje	141,00
Ružići	660,00
Seonica	380,00
Studenci	462,00
Sutina	122,00
Šipovača-Vojnići	225,00
Široki Brijeg	2.082,00
Šuica	260,00
Tihaljina	180,00
Veljaci	350,00
Vinica	210,00
Vinjani Hercegovački	0,00
Vir	474,00
Vitina	312,00
Zagorje	147,00
Kapelania - Polja	0,00
Karmel - Zidine	0,00
Ukupno	28.512,36

Trebinjsko-mrkanska biskupija	
Aladinići	504,00
Čeljevo	190,00
Domanovići	383,00
Dračevo	334,25
Gradac	180,00
Hrasno	365,00
Hutovo	80,00
Neum	1.120,00

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Prenj	73,50
Ravno	45,00
Rotimlja	240,00
<i>Stjepan Krst</i>	0,00
Stolac	600,00
Trebinja	50,00
Katedrala - Trebinje	0,00
Ukupno	4.164,75
Mostarsko-duvanjska b.	28.512,36
Trebinjsko-mrkanska b.	4.164,75
Ukupno	32.677,11

MISIJSKA NEDJELJA 2017.

Mostarsko-duvanjska biskupija	
Blagaj-Buna	889,00
Buhovo	280,00
Bukovica	780,00
<i>Crnač</i>	0,00
Čapljina	2.000,00
Čerin	1.523,00
Čitluk	3.150,00
Drežnica	36,00
Drinovci	1.316,00
Duvno	4.351,00
Gabela	500,00
Gabela Polje	1.231,00
<i>Glavatičevo</i>	0,00
Goranci	400,00
Gorica	1.919,00
Gorica-Struge	202,00
Grabovica	1.100,00
<i>Gradac Mostarski</i>	0,00
Gradac Posuški	720,00
Gradnići	2.580,00
Gradina	648,00
Grljevići	780,00
<i>Grude</i>	0,00
Humac	4.005,00
Izbično	185,00
Jablanica	43,00

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Jare	330,00
Klobuk	376,00
Kočerin	2.250,00
Kongora	592,43
Konjic	260,00
Kruševo	556,00
Ledinac	910,00
Ljuti Dolac	600,00
Međugorje	10.873,89
Katedrala - Mostar	10.000,00
Mostar - Sv. Ivan	5.973,00
Mostar - Sv. Luka	0,00
Mostar - Sv. Marko	2.780,00
Mostar - Sv. Matej	1.925,00
Mostar - Sv. Petar i Pavao	5.480,00
Mostar - Sv. Toma	743,00
Nevesinje	125,00
Ploče-Tepčići	274,20
Polog	1.000,00
Posušje	5.000,00
Potoci	396,50
Prisoje	594,00
Rakitno	1.176,00
Raskrižje	89,00
Rasno	970,00
Rašeljke	1.500,00
Roško Polje	1.179,00
Ružići	910,00
Seonica	1.570,00
Studenci	2.804,00
Sutina	410,00
Šipovača-Vojnići	900,00
Široki Brijeg	7.721,00
Šuica	1.100,00
Tihaljina	400,00
Veljaci	300,00
Vinica	700,00
Vinjani Hercegovački	680,00
Vir	521,00
Vitina	1.693,00
Zagorje	450,00
Kapelania - Polja	0,00
Karmel - Zidine	217,00
Ukupno	105.167,02

Trebinjsko-mrkanska biskupija	
Aladinići	1.605,00
Čeljevo	1.186,00
Domanovići	806,00
Dračevo	1.134,50
Gradac	350,00
Hrasno	786,00
Hutovo	162,00
Neum	1.873,00
Prenj	550,00
Ravno	320,00
Rotimlja	820,00
Stjepan Krst	0,00
Stolac	1.500,00
Trebinja	300,00
Katedrala - Trebinje	20,00
Ukupno	11.412,50
Mostarsko-duvanjska b.	105.167,02
Trebinjsko-mrkanska b.	11.412,50
Ukupno	116.579,52

Zaključak

Ovo je samo dio onoga što su vjernici hercegovačkih biskupija pridonijeli za PMD, za misije i misionare, i to zajednički u okviru svojih župa. Ako bi se ovomu dodali i osobni prilozi vjernika, stanje bi bilo još vjernije.

Molitve i žrtve, osobito naših bolesnika i ne moćnika, koje su prvi i najvrjedniji prinos za misije, poznate su svemuogućem Bogu pred čiji ćemo sud jednoga dana svi stati.

To nas potiče na svakodnevno kršćansko na stojanje, kao i molitveno sjećanje na naše dobro činitelje i prijatelje Papinskih misijskih djela, na misije i misionare.

Bogu, po zagovoru Marije Majke Crkve, preporučujemo naše misionare i misionarke, misijske animatore i djelatnike, prijatelje i dobročinitelje.

*Don Pero Miličević
dijecezanski ravnatelj*

O RADU KATEHETSKOGA UREDA

Mostar, 30. siječnja 2018.
Prot. br. 13/2018.

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

Predmet: Izvješće o radu Katehetskoga ureda (KU) u 2017.

Ured i osoblje: Katehetski ured od svoga osnutka 3. rujna 1994. do 10. listopada 2017. djeluje pri Uredu i tajništvu Teološko-katehetskog instituta u Mostaru. Predstojnik obiju ustanova do listopada 2017. bio je dr. don Ante Pavlović, jer je tada dekretom biskupa msgr. Ratka Perića određeno da Katehetski ured bude po svojoj naravi i zadaći "usko povezan s Teološkim institutom". Predstojniku je u administrativno-tehničkim poslovima pomagala tajnica Instituta Ljiljana Drežnjak. Nakon kanonskog ustanovljenja TKIM-a u veljači 2017. i izbora njegova novoga predstojnika, Katehetski ured biskupovom odlukom u listopadu 2017. djeluje na prvom katu u zgradici Crkve na kamenu. Predstojnik tim razdvajanjem preuzima sve poslove vezane uz Katehetski ured, ali u skladu sa Statutom TKIM-a ostaje povezan s njegovim radom, osobito oko zajedničkoga promicanja teološko-katehetske i trajne stručne formacije vjeroučitelja. U novi je ured prenesen Arhiv Katehetskog ureda, uveden je novi telefon i internet, nabavljen je potreban inventar i tehnička (računalska) oprema. Novi telefonski broj Katehetskog ureda jest 036 316 495 i e-mail: kum.mdtm@tel.net.ba

Statistički podatci o školama i vjeroučiteljima. U županijama i općinama na području hercegovačkih biskupija redovito se održava nastava katoličkoga vjeroučaka u 64 osnovne i srednje škole (42 osnovne i 22 srednje škole odnosno srednjoškolska centra) koje rade prema nastavnom planu i programu na hrvatskome jeziku (bez općina Rama/Prozor, Livno i Kupres), te u osnovnim i srednjim školama u Jablanici i Konjicu. Vjeroučnu nastavu održavalo je 148 vjeroučitelja i vjeroučiteljica: 2 dijecezanska svećenika, 16 svećenika franjevaca, 21 redovnica i 109 vjeroučitelja i vjeroučiteljica laika. Od navedena broja jedan svećenik ima punu normu (20 do 22 sata tjedno), 10 svećenika oko pola norme i njih četvorica od

4 do 6 sati vjeroučenja tjedno. Vjeroučiteljice redovnice uglavnom imaju punu nastavnu normu (dvije pola norme), a vjeroučitelji laici uglavnom punu nastavnu satnicu. Dio njih punu normu nadoknađuju izvan matične škole. Na porodiljnom dopustu bilo je 10 vjeroučiteljica, i dvije su imale naplaćen dopust. Njih zamjenjuju vjeroučitelji s "listi čekanja", prema postojećim kriterijima o zapošljavanju, poznatima svim vjeroučiteljima. Vjeroučitelj Jozo Martinović dijelom nadopunjuje vjeroučiteljsku normu obavljajući poslove pomoćnika ravnatelja u Osnovnoj školi u Biogradima.

Aktivnosti vezane uz rad KU u 2017. godini: Organiziranje, provođenje i promicanje vjeroučenja. KU je redovito pratilo, uskladišavalo i ravnalo, u suradnji sa Savjetnikom za vjeroučenje u školi don Milom Vidićem, županijskim ministrima obrazovanja i školskim ravnateljima, vjeroučiteljski rad u školi, izvođenje vjeroučene nastave, pripravnički staž i stručno usavršavanje vjeroučitelja. Na početku školske 2017./2018. godine biskup je Ordinarij, na prijedlog KU, podijelio 18 kanonskih mandata, od toga 3 redovnicama, 3 svećenicima franjevcima koji su imali pastoralan premještaj i 12 vjeroučiteljima laicima u zamjeni na godinu dana. Predstojnik je tijekom godine posjetio osnovne škole u Višćima, na Humcu, u Tomislavgradu, Posušju i Mostaru, i bio je u stalnu kontaktu sa Zavodom za školstvo u Mostaru. Kao voditelj KU hercegovačkih biskupija član je Vijeća za katehezu i novu evangelizaciju BK BiH, te od 2016. Katehetskog ureda Biskupske konferencije BiH koji ima zadaću, u suradnji s biskupijskim Katehetskim uredima, pratiti i promicati vjerski odgoj, školski vjeroučenje i župnu katehezu, stručnu formaciju vjeroučitelja i druge poslove na razini BK BiH.

Na svršetku školske godine, u razdoblju od 27. lipnja do 5. srpnja 2017. organiziran je 16. redoviti susret s vjeroučiteljima po dekanatskim sre-

dištima radi njihova raspoređivanja za sljedeću školsku godinu i rješavanja drugih tekućih pitanja. U mjesecu kolovozu, pred početak nove školske godine, predstojnik je Ureda ponovo obišao neke dekanate i škole radi rasporeda vjeroučitelja i nadopune njihove nastavne norme, pri čemu je registrirao daljnje odlaske cijelih obitelji s njihovih ognjišta u zapadnoeuropske zemlje i sve manji broj učenika u školama. Vlade i ministarstva nastoje donošenjem novih pedagoških standara, osobito smanjenjem nastavne norme, rješavati pojavu tehnološkoga viška učitelja i nastavnika po školama. KU poslao je svim nezaposlenim vjeroučiteljima upute, pravila i kriterije, s popratnim obrascima koje trebaju popuniti i dostaviti u Ured, radi izrade jedinstvene liste nezaposlenih vjeroučitelja i pravedna načina njihove zamjene i zaposlenja po mjestima prebivališta (općinama), kada se za to ukaže potreba. KU ima trenutačno 22 prijavljena vjeroučitelja na raspolaganju za stalno zaposlenje s područja svih naših općina i dekanata. Od toga broja 12 vjeroučitelja radi kao zamjena, dok njih 9 ne radi, premda neki od njih rade u drugim zanimanjima i nisu na zavodu za zapošljavanje.

Savjetnik za katolički vjeronauk pri Zavodu za školstvo Mostar. Službu Savjetnika za katolički vjeronauk u Zavodu za školstvo u Mostaru, kao vanjski suradnik, obavljao je mr. don Mile Vidić. Posjetio je 9 osnovnih i srednjih škola, obavio je stručne nadzore i vodio vježbanike u njihovu pripravničkom radu. Kao savjetnik Zavoda, i u ime Katehetskog ureda, proveo je dva stručna nadzora o radu vjeroučitelja u Osnovnoj školi u Cimu i Osnovnoj školi V. Pavlovića u Čapljini. Kao član Komisije za polaganje stručnoga ispita pohodio je četiri škole. Četiri su vježbanka uspješno završila pripravnički staž i položila stručni ispit: fra Hrvoje Miletić u Osnovnoj školi Čerin, s. Danijela Brekalo u Osnovnoj školi Cim te Antea Bagarić i Iva Baković u Osnovnoj školi u Bukovici. Savjetnik u Izvješću KU navodi da su pristupnici ispunili potrebne zakonske uvjete i da su uspješno položili stručni ispit, te da su ravnatelji škola pozitivno ocijenili kvalitetu i stručan rad vjeroučitelja u školama koje je pohodio.

Stručno usavršavanje vjeroučitelja i programi župne kateheze. KU organizirao je 20. travnja 2017. redoviti godišnji stručni skup vjeroučitelja u Kući susreta "Emaus" u Potocima kod Mostara. Na stručnom usavršavanju bilo je 111 sudionika. Središnja tema skupa bila je *Plan i program župne*

kateheze. Prema katehetskim priručnicima za župnu katehezu. Predstojnik KU poslao je prije održavanja skupa svim vjeroučiteljima prijedlog katehetskih tema po godištima i zadužio pojedine dekanate da izrade, na temelju predloženih tema i kriterija, cjelovit sadržaj, odgojan i didaktičko-metodički nacrt i razradu tih tema. Dogovoren je da vjeroučitelji po dekanatima preuzmu, u suradnji s Katehetskim uredom, posao oko priređivanja prijedloga planova i programa i potom katehetskih materijala (priručnike za vjeroučenike i katehete) za devet vjeronaučnih godišta: 3 pravopričesnička godišta kateheze kršćanske inicijacije, 3 godišta kateheze kršćanskoga dozrijevanja i 3 krizmanička godišta kateheze kršćanske zrelosti. Predstojnik KU uveo je sudionike u tematiku, nakon čega su predstavnici pojedinih skupina do dekanatima predstavili razrađene programe za sva godišta. U tijeku je sređivanje učinjena rada vjeroučitelja koji će biti poslan pojedinim svećenicima i stručnim osobama na uvid i recenzije, nakon čega slijedi nadopuna Plana i programa i konačna recenzija mjesnog Ordinarija i njegovo odobrenje. Potom slijedi izrada vjeronaučnih materijala, na kojima se već dijelom radi (vidi: "Vjeroučitelji u radu na Programu župne kateheze", Cnak, 5/2017.).

4. Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike. Duhovne vježbe održane su u Duhovno-obrazovnom centru "Emaus" u Bijelom Polju od 1. do 3. prosinca 2017. Na njima je sudjelovalo 23 vjeroučitelja, a pridružio im se i predstojnik KU. Duhovne vježbe vodio je vlč. Jakov Kajinić, duhovnik u Bogoslovnom sjemeništu u Sarajevu. Okvirna tema bila je *Riječ Božja u našem životu (Kol 3,7-12)*. Voditelj je, uz aktivno sudioništvo vjeroučitelja, razmatrao konkretna životna pitanja s kojima se vjeroučitelji susreću u svom osobnom, vjeroučiteljskom i obiteljskom životu i radu u svjetlu Božje riječi te duhovnih i moralnih iskustava biblijskih osoba, svetaca i crkvenih duhovnih velikana.

5. Obilježavanje 25. obljetnice povratka vjeronauka u škole. Vijeće za katehezu i novu evangelizaciju i Katehetski ured BK BiH, u suradnji s biskupijskim Katehetskim uredima, organiziralo je 21. lipnja 2017. svečano obilježavanje 25. obljetnice ponovna uvođenja vjeronauka u javne škole u BiH. Na proslavi je sudjelovalo oko 130 vjeroučitelja, od toga njih 60 iz hercegovačkih biskupija.

U sarajevskoj crkvi Kraljice Krunice na Banjskom Brijegu slavljen je sv. Misa koju je predvodio đakačko-osječki nadbiskup msgr. Đuro Hranić, predsjednik Vijeća za katehezu i novu evangelizaciju HBK, a propovijedao je msgr. Ratko Perić, predsjednik istoga Vijeća pri BK BiH. Na svečanoj Akademiji o vjeronauku u školi u Katoličkom školskom centru iz domaće i europske perspektive govorili su kardinal Vinko Puljić i msgr. Hra-

nić. Četvero vjeroučitelja, predstavnika četiriju biskupija u BiH, svjedočilo je o vlastitim iskustvima vjeronauka u školi, a Hercegovinu su predstavljale vjeroučiteljice Mirjana Perić iz Stoca i Davorka Eljuga iz Širokoga Brijega.

*Don Ante Pavlović
predstojnik Katehetskog ureda*

O RADU TEOLOŠKO-KATEHETSKOGA INSTITUTA

Mostar, 23. ožujka 2018.
Prot. br.: 21/2018.

Ovdje želim ukratko prikazati samo osnovne podatke o radu TKIM-a, jer sam TKIM preuzeo kao predstojnik u listopadu 2017. Sve ostale potrebne informacije nalaze se u Izvješću koje je napravio bivši predstojnik TKIM-a don Ante Pavlović (prot. br.: 59/2017.), u Financijskom izvješću za primopredaju (prot. br.: 61/2017.) i u Zapisniku primopredaje (prot. br.: 63/2017.) koji je vodio generalni vikar don Željko Majić kao delegat Moderatora TKIM-a.

Uprava, tajništvo i profesori. Dana 10. listopada, na osnovi dekreta Velikoga kancelara KBF-a u Sarajevu i Instituta u Mostaru, kard. Vinka Puljića, izvršena je primopredaja Teološko-katehetskoga instituta u Mostaru između dosadašnjega predstojnika dr. sc. Ante Pavlovića (dekretni prot. br. 744-A/2017. od 31. kolovoza 2017.) i novoimenovanoga dr. sc. Marka Šutala (dekretni prot. br. 744/2017. od 31. kolovoza 2017.). TKIM ima stalan radni odnos s Ljiljanom Drežnjak, tajnicom, i četirima nastavnicima: dr. sc. Ivanom Ivandom, dr. sc. Markom Šutalom, dr. sc. Antonom Komadinom i dr. sc. Sandom Smoljo Dobrovoljski. Svi drugi nastavnici rade honorarno i s njima se sklapa ugovor o djelu na godinu dana.

Sveučilišnu nastavu na TKIM-u u ovoj akademskoj godini održava 20 sveučilišnih nastavnika, doktora ili magistara znanosti, te dva diplomirana nastavnika kao asistenti. Među nastavnicima 11 je svećenika Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, 4 nastavnika dolaze s KBF-a iz Sarajeva (3 svećenika) i 5 kao honorarni nastavnici sa Sveučilišta u Mostaru.

Studenti. U akademskoj godini 2017./2018., na TKIM-u su u oba studijska programa upisana 52 studenta: 43 redovita studenta i 9 apsolvenata, 1 studentica ponavlja treću godinu prvoga ciklusa studija, a dvoje studenta iz prve godine u ovom je razdoblju napustilo studij.

Proslava Dana TKIM-a. U Mostaru, 15. studenoga 2017., na spomendan sv. Alberta Velikoga, svečanom akademijom i promocijom studenata, obilježena je 30. obljetnica Teološko-katehetskoga instituta. Slavlje je započelo svečanom sv. Misom, koju je u mostarskoj katedrali predvodio mjesni biskup Ratko Perić u koncelebraciji s vojnim biskupom u Bosni i Hercegovini mons. dr. sc. Tomom Vukšićem koji je i propovijedao, te još 15 svećenika profesora na Institutu. Zatim je bila svećana akademija na kojoj su nazočili, uz roditelje, brojnu rodbinu i prijatelje diplomiranih studenata, biskup Ratko Perić, vojni biskup Tomo Vukšić, generalni vikar mr. sc. Željko Majić, dosadašnji predstojnik TKIM-a don Ante Pavlović, dekan KBF-a u Sarajevu prof. dr. Darko Tomašević, zamjenik rektora Sveučilišta u Mostaru prof. dr. Zdenko Klepić; predsjednik Vlade Hercegovačko-neretvanske županije prof. dr. Nevenko Herceg, profesori Instituta te predstavnici znanstvenih, obrazovnih, kulturnih ustanova.

Prigodom porukom nazočne goste i diplomirane studente pozdravili su predstojnik TKIM-a don Marko Šutalo, dekan KBF-a dr. Darko Tomašević, u ime rektora Sveučilišta prof. dr. Zorana Tomicića obratio se dr. Zdenko Klepić. Don Marko Šutalo, novoimenovani predstoj-

nik Teološko-katehetskoga instituta u Mostaru, pozdravio je uzvanike, roditelje i rodbinu naših diplomiranih studenata u ime TKIM-a, njegove uprave, profesora i studenata. Predstojnik je posebno pozdravio biskupa Perića, koji kao moderator Instituta prati, usmjerava i podupire njegov rad i razvoj. Posebno je pozdravio dr. Darka Tomovića, dekana KBF-a u Sarajevu, i preko njega sve profesore ove ustanove, zahvalio na pomoći prilikom donošenja i potpisivanja dokumenata o ustanovljenju TKIM-a. Zatim je pozdravio sve nazočne članove Ordinarijata, dekana i katedralnoga župnika msgr. Luku Pavlovića, provincijala Hercegovačke franjevačke provincije fra Miljenka Šteku, te poglavare i članove crkvenih, redovničkih i župnih zajednica, svećenike, redovnike, redovnice i vjernike laike. Predstojnik je zahvalio upravi i profesorima Instituta, posebno don Anti Pavloviću koji je dvadeset pet godina radio i vodio ovaj Institut. Pročitana je čestitka koju je u ovoj prigodi uputio uzoriti kard. vrhbosanski nadbiskup Vinko Puljić, Veliki kancelar KBF-a u Sarajevu, kao i bivšega profesora dr. Želimira Puljića, zadarskoga nadbiskupa i predsjednika HBK. Zatim je predstojnik izložio povjesni put nastanka, razvoja i djelovanja Instituta.

Na karaju akademske godine 2015./2016. studentima nisu uručene diplome pa su stoga prigodom proslave 30. obljetnice TKIM-a svečanim akademskim činom njima i generaciji 2016./2017. zajedno dodijeljene diplome. Prvostupnika 2016. godine bilo je 13, diplomiranih 2016. bilo je 10. Prvostupnika 2017. godine bilo je 15, a diplomiranih 9. Predstojnik je prigodnim darovima nagradio najbolje studente, pojedinim institucijama i profesorima uručio zahvalnice, te zahvalio katedralnom župniku don Luki Pavloviću za gostoprимstvo u katedralnom domu, Mješovitom zboru TKIM-a s voditeljem prof. Nikom Luburićem, Katedralnom orkestru i prof. mr. art. Katji Krolo-Šarac, zatim prof. Marijani Pavlović, glazbenici na klaviru, i Nikolini Zovko, sopranu, te voditelju programa Viktoru Zubcu bivšem studentu a sada vjeroučitelju.

Sveučilišni ustroj, poslanje, prostor i finančiranje TKIM-a. Nakon što su Uprava i Vijeće TKIM-a završili u lipnju 2016. godine sve potrebne radnje i usvojili dokumente koje su do stavili Fakultetskom vijeću KBF-a u Sarajevu na usvajanje i dostavljanje Velikom kancelaru kard. Vinku Puljiću radi njihova slanja Kongregaciji za

katolički odgoj na odobrenje, ista je Kongregacija donijela 22. veljače 2017. Dekret o kanonskom ustanovljenju Teološko-katehetskoga instituta u Mostaru (TKIM) kao crkvenoj visokoškolskoj znanstveno-nastavnoj ustanovi u poveznici s KBF-om Univerziteta u Sarajevu. TKIM je tim Dekretom, u skladu s Naputkom Kongregacije o visokim učilištima (institutima) religijskih znanosti iz 2008. i Sporazumom o akademskoj odgovornosti i suradnji između Vrhbosanske nadbiskupije i Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije iz 2016., institucijski povezan s KBF-om koji za njega preuzima akademsku odgovornost, jamči mu akademsku razinu djelovanja i prikladnost postizanja akademskih ciljeva.

Kongregacija je također potvrđila i odobrila na pet godina Statut TKIM-a, njegov Plan i program trogodišnjega preddiplomskog i dvogodišnjega diplomskog teološko-katehetskoga i religijsko-pedagoškoga programa studija. Ona je tim činom uvrstila TKIM među visokoškolska crkvena učilišta Katoličke Crkve na kojima se provode sveučilišni studijski programi prvoga i drugoga ciklusa studija i stječu, u skladu s bolonjskim procesom, akademske titule i diplome prvostupnika (bakalureata) i magistra (master) religijske pedagogije i katehetike. Kongregacija je također time omogućila pokretljivost studenata TKIM-a i mogućnost njihova diplomskoga i poslijediplomskoga studija na crkvenim učilištima diljem Europe i svijeta. Dekret Kongregacije u tom pogledu predstavlja crkvenu visokoškolsku akreditaciju TKIM-a, njegov crkveni i javni sveučilišni akademski status, njegove znanstveno-nastavne programe i njihovu nastavnu provedbu na sveučilišnoj razini koja je temelj i njegova priznanja i akreditacije na visokoškolskom civilnom području. TKIM je ujedeno pravna osoba, upisana u Registar za Katoličku Crkvu kod Ministarstva pravde BiH, registriran je u županijskom sudu u Mostaru i u Upisniku mjerodavnoga županijskog ministarstva znanosti i obrazovanja u Mostaru. On je također, u skladu sa Statutom, otvoren mogućnostima povezivanja sa Sveučilištem u Mostaru, na temelju sporazuma.

U skladu sa Sporazumom, Statutom i pravilnicima TKIM-a, sa stalnim nastavnicima potpisuje se ugovor o radu, a s drugim nastavnicima kao vanjskim suradnicima i nositeljima kolegija, ugovor o djelu. Financiranje nastavničkoga rada usklađeno je s finansijskim sredstvima koje TKIM prima u obliku granta iz godišnjega proračuna Hercegovačko-neretvanske županije. U

financijski proračun TKIM-a ulaze, uz upravu, materijalni i putni troškovi, pet stalnih nastavnika i 23 honorarna nastavnika te pomoćno osoblje. Izvršenje financijskoga poslovanja, u skladu sa zakonskim propisima, povjeren je RIF Agenciji za računovodstvo i financije Alga & Omega d.o.o. u Mostaru (Agencija redovito o transakcijama i drugim računima izvješće upravu TKIM-a).

TKIM se 2000. godine odlukom Ordinarijata smjestio u prizemlje biskupijske zgrade u ulici Nikole Šubića Zrinskog 7. Do tada je njegovo tajništvo radilo u današnjem župnom uredu katedralne župe u Mostaru, a nastava se održavala u ustupljenim prostorijama Pedagoškog i Strojarskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Biskupski ordinariat je službenim dekretom prot. br.: 1443/2017. pravno riješio odnose u ovoj biskupijskoj zgradbi dok TKIM ne riješi trajno svoje stambeno pitanje u narednom razdoblju.

Aktivnosti TKIM-a i profesora. 2017. godine organiziran je redoviti godišnji Pastoralni dan svećenika u dušobrižništvu na području hercegovačkih biskupija, u suradnji s Biskupskim ordina-

rijatom u srijedu 19. travnja 2017. u kući susreta "Emaus" u Potocima kod Mostara. Tema je bila "Medicinski potpomognuto začeće" i čudoredni kriteriji prosudbe umjetnoga začeća ljudske osobe (čovjeka). Sadržajno se u dvije teme obradile znanstveno-medicinski i teološko-moralni pristupi, spoznaje i stavovi: "'Medicinski potpomognuto začeće' - indikacije i metode" (doc. dr. sc. Vajdana Tomić, dr. med.), te "Čudoredni kriteriji prosudbe tehnikā umjetnog začeća ljudske osobe" (doc. dr. sc. don Ante Komadina).

Održane su četiri sjednice Vijeća TKIM-a na kojima se, uz razmatranje i usvajanje dokumenta za kanonsko ustanovljenje TKIM-a, također razmatralo: izvješće predstojnika o radu TKIM-a za prošlu akademsku godinu, godišnji plan i program studija, radni kalendar, rad sveučilišnih nastavnika, pitanja polaganja ispita, završnoga i diplomskoga ispita, zamolbe studenata i druga tekuća pitanja. U lipnju 2017. godine bila je konstituirajuća sjednica novoga saziva Vijeća TKIM-a te je proveden izbor kandidata za novoga predstojnika.

*Dr. don Marko Šutalo
predstojnik TKIM-a*

O RADU CRKVE NA KAMENU

Mostar, 1. siječnja 2018.

U protekloj 2017. godini *Crkva na kamenu* izišla je 11 puta na 52 stranice. Dvobroj je bio za kolovoz - rujan. Od svibnja protekle godine započeli smo objelodanjivati Poseban prilog, u kojemu objavljujemo članke o biskupu Pavlu Žaniću u povodu njegove 100. obljetnice rođenja. Tako smo se uključili u proslavu "Godine biskupa Žanića" koja traje do svibnja ove 2018. godine. Kao i prethodnih godina, tijekom prošle godine *Crkva na kamenu* tiskana je u 4800 primjeraka. Prodavano je oko 4400 primjeraka. U pojedine naše župe i institucije jedan je broj primjeraka išao gratis. Uz ovo, gratis također šaljemo i nekim pri-

jateljima *Crkve na kamenu* ili Crkve u Hercegovini, kao i našim misionarima.

U prošloj godini u biblioteci Crkve na kamenu tiskali smo tri knjige: RATKO PERIĆ, *Sjeti me se kada u raj dođeš!*; MILE VIDIĆ (prir.), *Župa Jablanica*; IZABELA ĐAKOVIĆ (prir.), *Milosrđe mi je milo*. Do sada je *Crkva na kamenu* objavila 147 knjiga. Tijekom protekle godine, kako se već ustalilo, pripremili smo za tisk i tri broja biskupijskoga *Službenog vjesnika*.

I prošle godine naši su nas djelatnici zastupali na Teološko-pastoralnom tjednu u Zagrebu.

*Don Božo Goluža
glavni urednik*

O BOLNIČKOJ KAPELANIJI

Rad bolničkoga kapelana u mostarskim bolnicama sastoji se od posjeta bolesnicima, dijeljenja svetih sakramenata onima koji to žele, te slavljenja sv. Misa u bolničkoj kapelici. Raspored posjeta bolnicama ne mijenjam već godinama, želeći tako priviknuti medicinsko osoblje i bolesnike da znaju kada je u njihovoj bolnici svećenik. Raspored moga dolaska u bolnicu nalazi se na ulazu u SKB i na oglasnoj ploči pred kapelicom (kapelica je na - 1. katu u SKB) te na web stranici bolničkoga kapelana www.bolnickikapelan-mostar.blogspot.com

Redovito se pridržavam toga rasporeda pa svatko tko ima pametan mobitel ili internet, može znati kada je svećenik u bolnici i u kojoj zgradi bolnice. Ponekada se čuje prigovor od bolesnika zašto svećenik odmah ne dođe kada ga se pozove. Treba imati u vidu da u Mostaru ima 7 zgrada bolnica plus Južni logor i više od 1000 bolesnika pa se ne može doći hitno na svaki poziv, pogotovo ako je to u jutarnjim satima kada je pred svim bolnicama velika vreva u prometu a teško je naći mjesto za parkiranje auta.

Mnogi župnici na svojim oglašnim pločama ili župnim listićima imaju prikaze telefona i web stranice bolničkoga svećenika. Dobro bi bilo da svi to imaju i da znaju kada svećenik dolazi u bolnicu i da mogu pristupiti svetim sakramentima koji to žele. Dobro bi bilo da župnici opreme bolesnike dok su još kod kuće jer je to lakše obaviti u kući nego u CUM-u ili u bolničkim sobama gdje su mnogi bolesnici.

U bolnici dnevno provodim 3-5 sati, i to u popodnevnim satima jer tada najmanje smetam liječnicima i većina je bolesnika tada u svojim sobama, a ne po raznim pregledima. Mobitel je uvijek uza me, osim kada sam na sv. Misi, tako da me bolesnici ili njihova rodbina mogu pozvati za hitne slučajeve u svaku dobu dana i noći. Treba imati u vidu da, dok ispovijedam, ne javljam se na mobitel, pa me treba nazvati opet kroz nekoliko minuta ako se na prvi poziv ne javim.

Ovo je dobro imati u vidu za sve one koji budu trebali bolničkoga svećenika.

U mostarskim bolnicama nalazi se uvijek oko 1000 bolesnika, od toga je oko 70% katolika pa nije moguće na svaki poziv doći odmah, pogotovo ako su ti pozivi u različite bolnice. Pogotovo u jutarnjim satima kada je vrlo mnogo naroda i

vozila kod bolnice pa je pristup otežan. **Zato bi dobro bilo da bolesnici pristupaju sv. sakramentima kada svećenik dođe u njihovu sobu.**

Ako netko od rodbine želi svomu bolesniku u bolnici pozvati svećenika, najprije neka pogleda u bolesnikovu ladicu, u ormariću pokraj bolničkoga kreveta, ima li potvrdu je li svećenik već bio jer svakom bolesniku kojem podijelim bolesničko pomazanje ostavim u ladici potvrdu o tome.

Ako ste u bolnici a ne znate broj svećenikova telefona, pogledajte onda na oglašnu ploču na ulaznom hodniku SKB ili pred kapelicom (kapelica je na katu - 1. u novoj bolnici) ili slobodno zamolite bilo koju sestru na odjeljenju, ona će vam u tome pomoći.

Kad zovete svećenika, bitno je navesti ove podatke: **ime i prezime bolesnika, bolnicu u kojoj je bolesnik, odjeljenje bolnice, kat i broj sobe,** a ne liječnika kod koga se liječi jer u bolnici ima nekoliko stotina liječnika, a više je njih s istim prezimenom. Svećenik obično obilazi bolesnike u bolnicama od ručka do večere 13-17 sati jer su tada bolesnici u svojim sobama i svećenik svojim dolaskom ne ometa pregledne, visite i druge liječničke poslove.

Rodbina je dužna brinuti se ne samo za tjelesno zdravlje svojih bolesnika nego i za njihovo duševno spasenje. Medicinske sestre, ako im ne reknete, rijetko će same pozvati svećenika za vaše bolesnike jer one ne znaju je li vaš bolesnik katolik, nevjernik ili pripadnik neke sekte ili je već primio svete sakramente kod kuće. Rodbina je dužna pobrinuti se za duševno spasenje svoga bolesnika ako on to sam ne može. Mnogi su bolesnici u komi ili teškom stanju ili spavaju kada naiđem kroz bolničke sobe i ja ne znam tko su oni, pogotovo ako je s kreveta uklonjen njihov karton, ako mi rodbina ne javi gdje im je bolesnik.

U 2017. godini ispovjedile su se i pričestile 633 osobe, a još 1978 osoba pričestilo se u bolnici i bolničkoj kapelici.

Po hitnom postupku u bolnici krstio sam 10 djece. Njima dajem potvrdu da ih njihovi župnici upišu u njihove matične knjige.

Bolesničko pomazanje primilo je 1654 (2016. godine: 1475) bolesnika i, ako su mogli, ispovjedili su se i pričestili. Broj pomazanja povećan je za gotovo 200 bolesnika. To je znak da je više bolesnika prošlo kroz bolnicu, nego li lani. Mnogi

bolesnici izbjegavaju primiti svete sakramente. Je li u pitanju nepoučenost ili strah od smrti?

Moje je iskustvo da od 100 osoba kojima podijelim bolesničko pomazanje za njih bude oko 20 poziva, a 80 ih je pomazano a da za njih niti ko nije zvao niti se interesirao za njihovo duševno spasenje. Obično su to osobe u komi ili teški bolesnici, a ja ih pomažem, samo zato jer imaju hrvatsko ime i prezime. Zato bih zamolio župnike da prilikom krštenja, ne dopuste davanje djeci svakakvih imena, jer ih budući bolnički svećenici ne će moći prepoznati kao katolike ako budu u komi u bolnici.

Broj posjetitelja svetih Misa u kapelici nedjeljom prilično je dobar. Budu uglavnom popunjena sva sjedeća mjesta (25 mjesta). Radnim je danom kako kada. Posjetitelji svetih Misa u kapelici uglavnom su radno osoblje bolnice: čistačice, spremaćice, medicinske sestre, pokoji liječnik ili liječnica i poneki od bolesnika. Od medicinskog osoblja ima sestara i liječnica koje gotovo redovito dođu na sv. Misu, ali ima mnogo onih koji nikada nisu bili na sv. Misi u bolničkoj kapelici.

Ovom prilikom zahvaljujem sestrama franjevkama, s. Mili koja predvodi misno pjevanje i čita-

nje i pomaže u mnogim prilikama, te milosrdnici s. Tamari koja redovito uređuje misno i oltarsko rublje i priprema oltar za pojedine zgode: Došće, Božić, Uskrs itd.

Sestri Arkandeli Kvesić, milosrdnici, koja je preminula 26. svibnja 2017., Gospodine, podaj pokoj vječni! Ona je godinama dolazila u kapelicu i predvodila misno pjevanje i čitanja.

Uredništvo Crkve na kamenu svaki mi je mjesec davalo 50 primjeraka svoga lista da podijelim bolesnicima. Župnik sv. Ivana Mostar darovao je sve hostije, a Caritas misno vino.

Sestra Paulina darovala je nekoliko paketa krunica i medaljica, a fra Žarko Ilić nekoliko Zbornika Kršnoga zavičaja te džepnih kalendara. Biskupija je darovala paket knjiga biskupa Ratka Perića. Braća don Tadija i don Ilija Ivoš darovali su Križni put za kapelicu. Neke sestre i druge osobe donosile su cvijeće u kapelicu i kitile oltar i Gospin kip. Svima najljepša hvala.

Mostar, 5. siječnja 2018.

Don Radoslav Zovko, bolnički svećenik

IZVJEŠĆE O SVEĆENIČKOM DOMU

Mostar, 31. prosinca 2017.

Uz redovito obavljanje vlastitih poslova i obveza naš Biskupski ordinariat, kao administrativni ured Biskupija, vodi posebnu brigu o životu i funkciranju Svećeničkoga doma, čiji je vlasnik.

Kao ravnatelj Doma želim izraziti zahvalnost biskupu Ratku što je 28. kolovoza 2017., dekretom br. 1170/2017., radi što boljega obavljanja poslova u našim biskupijskim uredima i ustavama, vlč. don IVANA ZOVKU imenovao zamjenikom (pomoćnikom) Ravnatelju Svećeničkoga doma u Mostaru, podjeljujući mu ovlasti da, u okviru važećega Statuta Svećeničkog doma, pogl. IV., tč. 14, a u trajnoj povezanosti s ravnateljem, preuzme brigu oko organizacije i nadzora redovita funkciranja svakodnevnih poslova u Domu, u raznim područjima i oblicima.

Općenito održavanje Doma

U 2017. godini vršeni su česti radovi u stanicima svećenika:

- na sanitarnim čvorovima i prostorima obavljene su izmjene invalidskih tuš-kabina i poslova vezane uz te zahvate;
- krečene prostorije nakon promjene korisnika stana;
- postavljane su zaštitne mrežne ograde, zaštitni limova na klima-uređajima, izolacija velike terase s postavljanjem nove keramike;
- postavljena su i natkrivena tri kontejnera za odlaganje stvari;
- intervencije u kuhinjskom prostoru, te na elektroinstalacijama i utičnicama - posebno u

stanovima, osigurači bojlera, utičnica, vanjske žarulje;

- redovito čišćenje slivnika na krovu i terasama, sanacija odvodnje s krova, zamjena slivnika i dijela oluka;

- sanacija zvona i nosača na kapelici;

- sanacija balkonskih vrata i zamjena brava;

- nabavljen je cisterna za vodu u slučaju nestanka vode sanacija kućišta lifta;

- **stanje kuhinje** u tehničkom smislu zadovoljavajuće, sva je oprema u funkciji, ipak, češće treba intervenirati u raznim instalacijskim sustavima odvodnje, zamjene baterija na sudoperama, servisiranju aparata i opreme;

- **u dnevnom boravku**, dobrotom vlč. don Dragana Filipovića nabavljen je i postavljen veliki TV-aparat za zajedničko gledanje programa, posebno športa;

- **medicinska je ambulanta** s opremom u funkciji, bez primjedbi;

- **teretana sa saunom** dobro je opremljena (a dovoljno se ne koristi);

- **kotlovnica** je u urednu stanju te grijanje i hlađenje objekta funkcionira bez problema i svaki najmanji kvar brzo se otklanja, a grijanje se nastoji regulirati prema klimatskim uvjetima i potrebama;

- **protu-požarna zaštita** kompletirana je nabavkom aparata-boca (S-9) za suho gašenje požara;

- **sigurnosna zaštita** - najveća su ugroza provalnici, kojima se nastoji doskočiti postavljanjem novih zaprjeka, a ljeti - požar koji može buknuti na "Glavici";

- **deratizacija, dezinfekcija i dezinsekcija** - Dom je, kao i zgrada Biskupije, smješten na padini šumovite "Biskupske glavice", pogodna prostora za kojekakve kukce, gmizavce i glodavce, posebno miševe svake vrste i veličine. Zato je potrebno češće vršiti tzv. deratizaciju, dezinfekciju i dezinsekciju prostora radi zaštite od ovih nametnika. U ovom razdoblju to je vršeno u nekoliko navrata (i od pozvanih i nepozvanih komunalnih službi) i to uspješno jer nisu primijećeni nikakvi štetnici;

- **okoliš** oko Doma nastoji se redovito održavati, posebno "Glavice": košenjem trave... radi urednosti i suzbijanja navale razne živine.

Dakle, u ovoj godini, nakon 14-godišnje uporabe Doma, vršeni su radovi i općega servisiranja, i potrebne obnove onih prostorija gdje je to bilo potrebno. Sve prijavljene kvarove brzo otklanjaju djelatnici ili vanjski suradnici.

- **Pripremanje hrane i rad kuhinje** oko pripremanja hrane, njezine kvalitete i raznolikosti posvećuje se posebna pažnja. Hrana se priprema od dnevno svježih namirnica i svaki korisnik Doma može naći nešto za sebe bez obzira na dob i zdravstveno stanje.

Djelatnice redovito ispune i posebne dijetalne želje, pogotovo težim bolesnicima, bilo da se radi o vrsti jela ili vremenu priprave.

- Hrana se nabavlja uglavnom u dnevnoj kupovini tako da je svježa i kvalitetna.

Zahvalna napomena: Hvala svima koji se svojim prilozima u naravi i bilo kojem drugom obliku, sjete potreba ove naše zajedničke ustanove. A ako se na kojoj župi kada pojavi viška zdrava voća i povrća ili bilo što drugo što može biti od koristi - dolazimo po pozivu preuzeti.

Tako, npr. u naravi učiniše:

- don Jozo Čirko, don Krešo Puljić, don Vinko Raguž, don Marko Šutalo, braća Ivoši - don Ilija i don Tadija, don Mato Križanac, a u novcu:

- fra Jozo Radoš, 400,- KM, don Blaž Ivanda, 200,- KM, don Dragan Filipović, 300,- KM

- Dom pruža usluge i drugim svećenicima koji to zatraže na određeno vrijeme.

O korisnicima Doma

Broj svećenika koji borave i koriste usluge Svećeničkog doma trenutačno je devet (9) kao i prošle godine u ovo vrijeme. U ovoj godini preminuo je **don ALEKSANDAR BORAS** - u Domu od 25. 7. 1998. (18. godinu). U Domu mu je pružena medicinska pomoć. Zbog njegova zdravstvenog stanja bila je česta potreba hitne liječničke intervencije - u ovom razdoblju pa do njegove smrti 39 puta. Radi loša zdravstvena stanja trebala mu je 24-satna njega, bio je smješten u Rehabilitacijski centar "Sveta Obitelj", gdje je, nakon dva tjedna, i preminuo 16. rujna 2017. Pokoj mu duši!

Stanje sadašnjih svećenika - korisnika Doma

Nadzor i održavanje zdravstvenog stanja korisnika, zahvaljujući kućnom liječniku i osoblju Doma, vrlo je uspješan. Naš obiteljski liječnik, s kojim naše kućno osoblje dobro surađuje, svoje poslove obavlja na zadovoljstvo korisnika Doma. Kućni liječnik redovito dolazi u vizite svakoga prvog u mjesecu, propisuje terapije, piše re-

cepte i uputnice te se kontinuirano zanima za stanje svakoga pacijenta. Odaziva se na svaki poziv i u svakom je trenutku spremjan doći na intervenciju, a ako je spriječen, pošalje drugoga liječnika ili kola hitne pomoći, ako je stvar žurna.

Sadašnji korisnici Doma:

1. don **Srećko ČULINA**, u Domu od 5. 9. 1991.
- treba svakodnevnu pomoć druge osobe, terapija mu se daje u naznačeno vrijeme, stanje stabilno.
2. don **Stipe IVANČIĆ**, u Domu od ožujka 1997. - stanje stabilno.
3. don **Mihovil ZRNO**, u Domu od 17. 8. 2009.
- obavlja redovite kontrole, uzima terapiju, odlazi na liječničke kontrole.
4. don **Mijo BOSANKIĆ**, u Domu od 24. 2. 2010. - pokretan i stabilna zdravstvena stanja.
5. don **Nedjeljko GALIĆ**, u Domu od 8. 9. 2010.
- zbog 24-satne njege od 4. siječnja 2017. smješten u Rehabilitacijskom centru "Sveta Obitelj".
6. don **Mate ŠOLA**, u Domu od 9. 7. 2012. - stanje stabilno.
7. don **Slavko MASLAĆ**, u Domu od 17. 5. 2013. - zbog potreba intenzivne brige i liječenja od studenog 2017. smješten u Rehabilitacijskom centru "Svete Obitelji" u Mostaru.
8. don **Ivan ZOVKO** - umirovljen 26. 9. 2016. - bori se i nastoji biti pokretan, i u vrtu i u kućnom okolišu, a u posljednje vrijeme i brine se za funkcioniranje Doma.
9. don **BARIŠA ČARAPINA** - nakon umirovljenja u Domu od 27. listopada 2017.
10. don **Vjeko JARAK** smješten je u državnom Domu za stare osobe u Varaždinu, gdje obavlja službu duhovnika Doma. Ovog mu je ljeta ugrađen "stand" na KBC-Rebro i sada se osjeća bolje. Opće stanje pod kontrolom.

Svećenici - bili na rehabilitaciji u Domu

1. don **Marko KUTLEŠA**, nakon boravka u KBC - Bijeli Brijeg u Mostaru, bio u Domu na oporavku, gdje mu je pružana potrebna njega i usluge.

Uzdržavanje Doma

Za prošlo obračunsko razdoblje mjeseci troškovi po korisniku Doma određeni su na 1.500,-KM.

"Svećenička Uzajamnost" kao ustanova ute-meljena za "međusobno pomaganje svećenika kad zatreba" pretvorila se u naš interni Mirovin-ski fond u koji se uplaćuju 'mrvice' da bi se pri-mala "redovita mirovina".

Ukupni troškovi Svećeničkog doma: redovi-ti honorari, božićnica i druge nagrade osoblju Doma, prinosi na plaće uposlenika, noćne dežure uz bolesnike, troškovi kuhinje, komunalni troš-kovi: struha, voda, smeće, lož ulje, higijena, deratizacija, deterdženti, lijekovi, sanitetski materijal i pomagala, servisi i sve servisne usluge, redovito građevinsko održavanje objekta...priporemljeni za obračunsko razdoblje od studenoga do stu-denoga u godini, kada se održava skupština sve-ćeničke Uzajamnosti, kojoj su opširno i detaljno prikazani, iznosili su 218.538,07 KM.

Ovi su troškovi pokriveni s "mirovinama" svećenika korisnika u iznosu od 58.200,- KM, a razlika je pokrivena od Ekonomata Biskupije u iznosu od 160.383,07 KM.

Živimo u vremenu materijalne oskudice i teš-ka pokrivanja redovitih troškova života i našihvjernika i nas samih.

Treba reći da mi svećenici danas uglavnom ži-vimo od misnih intencija, tj. priloga za suženje sv. Mise po nakani vjernika.

Svaki svećenik od misnih intencija nominalno ima oko 600,- KM mjesечно, župnici 520,- KM, jer za nedjeljne Mise, koje slave "za narod = pro populo", ne mogu primiti priloga. Naš biskupijski taksofonik, koji određuje takse za različite usluge i obveze vjernika prema župnom ili biskupijskom uredu, a po kojem je prilog za misnu nakanu" određen u visini 20,- KM, nije se mijenjao od 19. IX. 2005.

Hvala svim svećenicima koji, prema važećim odredbama, redovito uplaćuju svoju članarinu u naše zajedničke fondove "UZAJAMNOST" - za našu "mirovinu" i "SEMINARISTICUM" - za naš sveće-nički pomladak.

Don Ante Luburić, ravnatelj

BOŽIĆNO SLAVLJE U MOSTARU

BOŽIĆNO ČESTITANJE

U četvrtak pred Božić, 21. prosinca 2017., biskup Ratko Perić priredio je u mostarskom Ordinarijatu tradicionalno uzajamno čestitanje za svećenike, redovnike i redovnice s područja Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Na primanje je došlo oko pedeset svećenika, redovnika i redovnica te četvorica kandidata za sveti red đakonata, koji im kani, Božjom voljom, podijeliti biskup Ratko na blagdan sv. Stjepana, đakona i prvomučenika, u župi Kongori, u Duvanjskom dekanatu.

Nakon adventske pjesme "Zlatnih krila", sve je nazočne pozdravio don Željko Majić, generalni vikar, koji je u svoje osobno ime i u ime svih svećenika, redovnika, redovnica i vjernika s područja hercegovačkih biskupija izrazio Ordinariju božićne čestitke i novogodišnje dobre želje u Gospodinu.

Bio je to još jedan blagoslovjen susret, koji je, uz pružanje čestitarske ruke, potvrđio svećeničko i redovničko opredjeljenje za Maloga Isusa, ali i prigoda da svatko pojedinačno u svojoj nutritri i svojoj sredini obnovi svoja svećenička i redovnička obećanja trajne vjernosti Kristu Gospodinu i njegovoj Crkvi.

Čestitka generalnoga vikara

Braćo svećenici i redovnici i sestre redovnice!

Milošcu Božjom evo nas ponovo u ovom duhovnom zajedništvu s našim ocem Biskupom da podijelimo radost Božića, pružimo čestitarsku ruku kako Biskupu tako i međusobno; da potvrđimo svoje opredjeljenje za Maloga Isusa i obnovimo svoja svećenička i redovnička obećanja vjernosti uskrslomu Kristu i njegovoj Crkvi. A sve uoči velike svetkovine objave velike Božje Ljubavi, Presvetoga Rođenja Jedinorođenoga

Sina Božjega, našega Otkupitelja i Spasitelja, Krista Gospodina.

U ovim danima, klanjajući se utjelovljenoj Ljubavi, promatramo našu Majku po Milosti, Blaženu Gospu u njezinu strahopštovanju i odlučnosti, krhkosti i snazi gdje strahove pobjeđuje i krhkosti jača Duh Sveti po kojem je osjenjena, začela i rodila, đavlu silu slomila, svijetu Spasa podala, nama Majka postala, Sveta Djeva Marija.

Časna službenica Božja Marija Agredska (1602.-1665.), velika mističarka, u svom djelu "Život Blažene Djevice Marije" zapisala je kako je "Tijelo Gospodinovo postalo tijelom u krilu Bezgrješne, koja je to ostala od začeća. Prečista Djevica prihvatile je Nebo u svoje krilo odijevajući svojim tijelom Riječ Očevu nakon božanskoga vjenčanja s Duhom Svetim. Tako je Blažena Djevica postala prvo živo Svetohranište Presvetoga Trojstva gdje se Otac Nebeski neprestano slavi, Sin savršeno ljubi a Duh Sveti u potpunosti posjeduje. Marija je činom stalne vjere u svome Sinu Isusu vidjela svoga Boga i duboko Mu se ljubavljku klanjala; kao sitnom zametku dajući Mu svoju krv i tijelo; nakon rođenja promatrajući Ga u jaslama siromašne spilje; dječaku Isusu koji raste, mlađičku koji se razvija te mladom čovjeku nad svakodnevnim tesarskim poslom i Mesiji koji vrši svoje javno poslanje. Klanjala se Isusu primivši ga u prilikama Kruha i Vina nakon Apostola na Posljednjoj Večeri. Kada su Isusa svukli na Kalvariju Majka Mesije daruje svoj bijeli veo da se zaštiti Sin u svojoj stidljivosti. Tako je na Velik petak bila prisutna kod Isusova prikazanja Njegove kravne žrtve na Križu."

Braćo svećenici redovnici i redovnice! Čini mi se da ovakav Božić naši vjernici od nas s pravom očekuje. Da otvorimo srce i prihvatimo Dar Neba; da čuvamo sveti vez sakramenta i zavjeta u neo-

skvrnjenu tijelu, to spasonosno duhovsko vjenčanje; da budemo živo Svetohranište i betlehemska štalica u kojoj se Otac Nebeski neprestano slavi, Sin savršeno ljubi, a Duh Sveti u potpunosti prebiva. Stoga i moj, zajedno s Vama, molitveni zaziv novorođenom Kralju i Njegovu i našemu Ocu da nas ovih Božićnih dana Duhom Svetim jača; svakoga nas straha oslobođi te budemo utjeha i nada, mir i ljubav svima s kojima ćemo stvarnost utjelovljena i rođenja Spasitelja slaviti. A to je Božić u sebi.

Brojimo zadnje dane ove kalendarske godine. Spremamo se na zbrajanje svojih, vjerničkih i narodnih, uspona i padova. Zahvalni smo Bogu na svakom njegovu daru uz iskreno kajanje što nismo više surađivali s darovanim i ponuđenim milosrdjem. Kao mjesna Crkva i duhovni stalež na poseban način želimo zahvaliti što nam umiranja svećenika i redovnika nisu nadvisila ređenja i za-vjetovanja. Žalosti nas što ova zemlja nema sna-ge, a često ni potrebne volje, da očuva i dostoјnim životom obdari svoje stanovnike, nego svjedočimo odlasku i izumiranju naroda. Jasno nam je da prvo-tan poziv Crkve nije osiguranje materijalne egzistencije. No, s pravom se moramo pitati koliko smo ponudili duhovne utjehe i koliko smo nastojali da nas u djelima ljubavi nitko ne preteče i ne nadvisi.

Ova godina za našu mjesnu Crkvu bila je svojevrsna Jubilejska godina. U svibnju smo otvorili "Godinu biskupa Žanića" (1918.-2018.) te u rujnu, na Uzvišenje Svetoga Križa, Bogu zahvalili na 25 godina biskupstva našega biskupa Ratka.

Zahvaljujemo svima koji su uzeli udjela u ovim jubilarnim i duhovnim slavlјima, jednako molitvom, sudjelovanjem u euharistijskim slavlјima u Kaštelima i Mostaru i pisanom i izgovorenom riječju. Godinu biskupa Žanića nastavljamo.

Preuzvišeni biskupe Ratko! I u ovom svečanom božićnom okupljanju još jednom Vam u ime svih nas ovdje okupljenih svećenika, redovnika i redovnica, kao i onih koji zbog pastoralnih obveza danas nisu ovdje s nama izričem iskrene jubilejske čestitke i zahvalu za sve dobro koje ste ovoj Crkvi nudili i ostvarivali kroz 25 godina vjerna apostolskoga rada i služenja.

Izričemo žaljenje, ali još veću solidarnost, zbog besmislenih napada koje ste morali pretrpjeti, kada ste, ovoga proljeća i ljeta zajedno s Vašim predšasnikom biskupom Pavlom, filmski oklevetani. No svima nam je "kroz mnoge nevolje u Kraljevstvo Božje". Vjerujemo da su ove nevolje kod Gospodina prepoznate i da će u svoje vrijeme milosno biti nagrađene.

Svoju božićnu čestitku koju ste uputili svim svećenicima, redovnicima, redovnicama i vjernicima naših biskupija završili ste riječima: "Put je spasenja nesebičnost. Božić znači bližnji moj!" Sve vrijeme Vaše biskupske službe osjećali smo Vašu veliku nesebičnost u vodenju povjerene Vam Crkve na putu spasenja i da ste nam uistinu bližnji. Hvala Vam. Moleći Boga da Vas obdari dobrim zdravljem duha i tijela, u ime cijele Crkve u Hercegovini radosno Vam kličem:

Na dobro Vam došao Božić - Sveti Porođenje Isusovo!

POLNOĆKA U KATEDRALI

Svečanu sv. Misu polnoćku na Božić 2017. u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve predvodio je biskup Ratko Perić u koncelebraciji s više svećenika. Pjevalo je veliki katedralni zbor "Marija", koji je pola sata prije ponoći održao koncert pjesama u kojima se osobito isticao refren: Mesija će doći, Mesija će doći! U asistenciji bili su katedralni bogoslovi Petar, Ivan i Zvonimir s drugim ministrantima raznih razreda. Postavljene su skromne i sasvim prikladne jaslice ispod oltarskih stepenica, a ispred njih pokoje živo dijete protrči kao proljetno janje u okrajku. Vjernici su ispunili katedralu u svakom kutu, čak ih je skupina ostala ispred glavnih vrata na temperaturi od 2° Celsiusa. U katedrali je savršen mir i sabranost, samo se čuje molitva i pjesma. U blizini ambona svoje tradicionalno mjesto zauzima žitomislčki iguman Danilo Pavlović kojega župnik don Luka Pavlović srdačno pozdravlja. Biskup kadi malog Isusa u jaslicama i otpočinje Službu riječi s propovijedu koju prenosimo u nastavku:

Gospo, sad ponovi što si nekad rekla!

Braćo svećenici, bogoljubni narode!

Pogledajmo najprije današnji život. Čudesna je pojava ovoga života još prije buđenja na svjesnu uporabu razuma i slobodne volje. Čudesan je život koji nam roditelji prenose naravnim darom i brinu se o nama godinama, sve dok nas neki ljudski zakoni ne proglose punoljetnima. Mi ljudi uopće čudesno i dolazimo na ovaj svijet, ali to ne smatramo čudom jer se taj čudesni dolazak događa svaki dan, pa postaje normalan, nečudesan. Život je ipak čudesan fenomen, gdje svatko od nas nalazi sve što je potrebno za samodržanje: urođenu instinktu gladi nalazimo hranu, instinktu žedi tražimo zemaljsko piće, zakonu održanja života odgovara moć rađanja, suprot strahu pružaju se razna osiguranja, intelektualnoj radoznalosti odgovara stjecanje znanja, a sloboda se očituje u mogućnosti izbora, pa čak i griješenja. Tvorac života ili Životvorac - Duh Gospodnj - nije ništa izostavio ugraditi u naš ljudski organizam od tjemena do tabana. Ima još puno toga što ne znamo čemu sve služi, a sve savršeno funkcionira od prvoga trenutka. Sve je to Bog učinio beskrajno osjetljivim i delikatnim. I, ako nam se, našom krivnjom, pokvari bilo koji organ, ne možemo ga mi nadomještati novim organom, jer nismo tvorci života. Čudesna je pojava života i po tome što zabljesne neko vrijeme na ovome svijetu, poput leptira, cvijeta, ptice, ribe. I nestane. I svi oni ljudi koji su rođeni prije stotinu i više godina na ovim prostorima danas više ne žive. Najveći dio njih ne poznamo ni po imenu, jedva pratimo i svoje obiteljsko rodoslovje do trećega ili četvrtoga koljena. I svi vidimo da taj tjelesni život, koliko god delikatan i propadljiv, neizmjerno vrijedi: sve bismo materijalno dali za zdrave životne organe - oči, uši, zube, ruke, noge itd. U nama postoji naravna čežnja: ne umrijeti nikada, nego živjeti zavazda, i to po mogućnosti uvijek biti mladi i zdravi. To je naša narav, urođenost.

Drugo, prije 2000 godina u ovaj isti ljudski oblik života, u liku Djeteta, utjelovio se vjekovječni Božji Sin rodivši se u Betlehemu od Djevice Marije. Dijete je prošlo sve ove naše razvojne stadije do naravna ljudskog uzrasta, do punine čovjeka. Doživio je i umiranje na križu, ali je pobijedio svaki grijeh pa i samu smrt i čudesno oživio, ustao od mrtvih, uskrsnuo da bude trajno životan, zdrav i mlad. I nama obećao da ćemo to

isto doživjeti budemo li imali vjere, nade i ljubavi prema njemu i njegovu novomu zakonu bratske ljubavi. To je uskrsnuće tijela još čudesnije, jer se dogodilo samo Isusu i njegovo majci Mariji. A nas čeka o Sudnjemu danu.

U službi života. Sveti nam Pismo donosi povjesni okvir u kojem se pojavio taj božanski Život u našem ljudskom životu, u vrijeme kada je rimski car August izdao naredbu "da se provede popis svega svijeta (Lk 2,1) poradi državnih, vojnih i financijskih motiva. Bijaše to u vrijeme kada je Publike Sulpicije Kvirinije upravljao Sirjom i Judejom. A onda se navodi i judejski grad Betlehem, iz kojega je rodom kralj David, koji je živio oko 1000. godine prije toga događaja. Grad iz kojega je bio rodom i sv. Josip koji je od Boga određen da prati Novorođenče od rođenja do odrašle dobi, i Majku njegovu. Uključena je, dakle, u prvom redu majka Marija, koja se nađe trudna, osjenjenja Silom Svevišnjega (Lk 1,35), kako to evanđelist nadahnuto objavljuje. Ovo dvoje, Marija majka i Josip zaštitnik i pratitelj poput oca bit će u izravnoj službi Isusova života.

Sveta se Obitelj u prvi mah našla začuđena negostoljubivošću Betlehemčana, koji nisu otvarali svojih kuća ni na pristojno kuckanje na vrata, kamoli da bi se oni sami sjetili i izišli ususret blagoslovljenoj Trudnici pred porodom da izraze dobrodošlicu i njoj i njezinu Čedu. Ljudi su se puževski sklupčali u svoju bolesnu sebičnost, možda i smijali došljačkoj Obitelji koja s gladnim magaretom luta i prosi ulicama negostoljubiva grada. I tako se bogati božanski Život nađe u bijednoj štali, na bijednoj slami, u bijednim pelenama, u bijednim jaslama (Lk 2,7), u noći, u hladnoći. Ali Malomu je Isusu Bog Otac odredio da iznese pobjedu nad svom ljudskom bijedom i neljudskim uvjetima. Marija i Josip bili su religiozno osjetljivi da po važećem zakonu postupe i obave obrede, osobito da pohode Hram i prikažu maloga Isusa na slavu Bogu uzvraćajući mu uzdarjem na dar.

Ali kao da ne bijaše dosta to što novorođeni Isus ne bijaše ne samo prihvaćen među betlehemske obitelji, nego se na njega htjede sručiti i atentatorska sila kralja Heroda kojemu mudraci s Istoka zalutaše pitajući ga gdje je taj novi Kralj da mu se poklone, jer su vidjeli Zvijezdu njegovu koja ih je dopratila do Jeruzalema. Kakav kralj, kakva li mu zvijezda?! Jedan je kralj - ja, Herod!

Jedini su kraljevići - moji sinovi: Agripa, Antipa, Arhelaj i Filip! A druga su trojica sinova Aleksandar, Aristobul i Antipater već pobijena, jer su ugrožavala očevu kraljevsku moć! Ubiti i novoga Kralja i oboriti mu Zvijezdu, pala je odluka u Herodovu dvoru!

Božjoj se dojavljuje Josip ponizno i poslušno pokorava, uzima novorođenoga Kralja i Majku njegovu i bježi u Egipat, u progon, da se Dijete spasi. On je bio pokazao posluh Gospodinu u Nazaretu kada je uzeo Mariju zaručnicu, koja bijaše zanjela Dijete bez njegova znanja i naslućaja. A kada mu je čudesno u snu protumačeno, Josip je to prihvatio bez pogovora. Upravo onako kako pjevamo u adventskom himnu: "Bez čovjekova udjela, po snazi Duha Svetoga Riječ, evo, tijelom postade, i krilo Djeve procvate".

Možemo sami zamisliti kako je majci Mariji mač probio srce kada je čula da su druge majke u Betlehemu zakukale što im suludi Herod pobimajušku novorođenčad, prve male mučenike Gospoda Boga.

Gospo, sada ponovi "Neka mi bude po riječi tvojoj!"

- Ponavljam: Neka se savršeno ostvari sveta volja Božja, pa koliko god ja anđela pitala i u životu patila!

- Neka se ispuni sve kako je Svemogući zamislio, pa kako god meni tvrdo bilo!

- Božja volja - moja volja!

- Božji puti - moji puti!

- Božje misli - moje provođenje tih svetih misli!

- Kao što veliča duša moja Gospodina u Hramu, jednako tako klikće duh moj u Bogu, mome Spasitelju, u štali!

- Velika mi djela učini Svesilni u Betlehemu, isto tako bilo ime njegovo sveto i u progonstvu!

- Spremna sam napustiti ovo malo kućice koju je Josip podigao na periferiji Betlehema, a spre-

mna sam dati se u nepoznatu tuđinu i potucati se od nemila do nedraga ako je to volja Oca nebeskoga.

- Vjerujem u Boga! Samo Bog zna kako će očitovati dobrotu svoju, od koljena do koljena, ali nad onima što se njega boje.

- Ja se Boga bojam i Boga volim! On zna raspršiti oholice umišljene i zbaciti silnike s njihova prijestolja, a čudesno uzvisiti neznatne prijatelje svoje.

- Vjerujem u Oca nebeskoga. Oni koji su gladni Božje pravde on napunja dobrima, a one samouvjereni bogate otpušta prazne.

Braća i sestre! I svatko od nas ima svoje nezahvalne Betlehemčane. A upitajmo se: da nismo i mi slučajno drugima Betlehemčani?

Svatko od nas ima svoga Heroda i njegove dželate. Ali da nismo, ne daj Bože, i mi drugima njihovi Herodi i krvoše koji ubijaju život: da se uopće ne začne; ako se začne da se ne rodi, nego pobaci; ako se rodi, da ga ostave pred poštrom u košu za smeće ili da se uopće ne brinu za njega.

Ili da glasuju u parlamentu za eutanaziju nevinih?

Puštamo li da mlade živote luda droga odnese, nemoral zgazi, alkohol potopi?

I svatko od nas ima svoj progon, svoj Egipat i nepoznatu budućnost. Upitajmo se da nismo i mi drugima progonitelji i hladni Egipat i faraon nezainteresiran za njihov život? Imamo li snage ponoviti s Gospom: Neka mi bude svuda i vazda po planu Gospodnjem!

Ne možeš Bogu prigovarati kako ti je dao mnoge nevolje u životu kada je Sin njegov od rođenja prošao mnoge i ljute nevolje do smrti. Vrijediš onoliko koliko nadvisiš nevolje, poraziš grijehu, pobradiš silu đavolsku, uz pomoć Božju.

Na dobro vam došao Božić - sveto Porodjenje Isusovo!

DAKONSKO REĐENJE

Na blagdan sv. Stjepana, đakona i prvomučenika, mostarski biskup msgr. Ratko Perić, u dogovoru s ocem provincijalom fra Miljenkom Štekom, mjesnim župnikom fra Stjepanom Martinovićem i kandidatima za red đakonata, u župi Presvetoga Srca Isusova u Kongori, Duvanjski dekanat, zaredio je četvoricu kandidata:

- za Mostarsko-duvanjsku biskupiju Josipa Radoša,
- za Hercegovačku franjevačku provinciju: fra Juru Barišića, fra Jozu Hrkaća i fra Roberta Kavelja.

Bilo je to slavlje koje je odisalo duhovnom snagom i crkvenim jedinstvom. A stoljetna župa Kongora - veliki jubilej svečano je proslavila 13. kolovoza 2017. - po prvi put doživjela je da se u župnoj crkvi podijeli sveti red đakonata. Stoga je i bilo veliko vjerničko zanimanje i odaziv na ovo duhovsko - sakramentno slavlje.

U koncelebraciji s biskupom bilo je dvadesetak svećenika, a među njima i provincijal fra Miljenko, generalni vikar don Željko Majić i dekan fra Vinko Kurevija. U asistenciji bogoslovi, dijecezanski i redovnički - franjevački. Svima ravna biskupov osobni tajnik don Pero Miličević. Božićnu pjesmu započinje uvježbani župni zbor, a sav narod prihvata te pjesmom i molitvom daje Bogu slavu i moli za novoređenike da ih Bog podrži u njihovoj odlučnosti da mu se u potpunosti predaju, sada u redu đakonata, a doskora, ako Bog da, i u redu svećeništva.

Kandidate za ređenje biskupu su predstavili generalni vikar don Željko i tajnik Provincije fra Stanko Čosić. Uslijedila je biskupova propovijed koju u cijelosti donosimo na ovom portalu. Nakon propovijedi nastavak ređenja: obećanje da će vjerno, marljivo, u beženstvu i molitvi vršiti đakonsku službu te obećanje poslušnosti dijecezanskom biskupu a redovnicima i zakonitu redovničkom poglavaru. Biskup, svećenici i vjernici molili su klečeći litanije Svih Svetih, a đakoni prostirli

na pod pred oltarom. Polaganje biskupovih ruku nakon kojih je izgovorena ređenička molitva jest sam čin ređenja. Nakon što su župnici rodnih župa novoređenicima pomogli obući đakonsko ruho, đakoni su ponovo pristupili pred biskupa koji im je predao Evanđelistar uz poziv da ono što naviještaju i druge uče i sami žive. Obred ređenja završio je cjelovom miru i iskrenim čestitkama.

Đakoni su pričestili Bogu zahvalne roditelje, rodbinu i ostale vjernike. Sve je na početku pozdravio župnik fra Stjepan, a prije završna misnoga blagoslova biskupu je zahvalio i ređenicima čestitao provincijal o. Šteko.

Župnik fra Stjepan pripravio je objed za biskupa i svećenike, ređenike i njihovu rodbinu te sve vjernike počastio u župnoj dvorani.

Kratki životopisi ređenika

Josip Radoš

Rođen 27. veljače 1992. u Tomislavgradu, od oca Ivana, sada već pokojnoga, i majke Ive r. Milić.

Kršten na svetkovinu sv. Josipa, 19. ožujka 1992., i dano mu ime Josip, u crkvi Presvetoga Srca Isusova u župi Kongori u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji.

Krizman u Kongori, 16. lipnja 2007.

Završio osnovnu školu u Kongori (1998.-2006.), četverogodišnju Srednju elektrotehničku školu u Tomislavgradu (2006.-2010.), maturirao, 2010.

Uzeo godinu dana pauze.

Upisao si se na Teološko-katehetski institut u Mostaru, pohađao 5 godina (2011.-2016.) i postigao diplomu.

U ožujku 2016. javio se predstojniku Instituta da bi želio biti svećenik, a on ga je u travnju iste godine poslao biskupu Ratku na razgovor.

Biskup ga prošle jeseni poslao u Kolegij Družbe Isusove na Filozofsko-teološki institut na Jordanovcu u Zagrebu, gdje su mu uvažili mostarski

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

studij uz pohađanje i polaganje nekoliko predmeta za koje su profesori ocijenili da ih treba dopuniti. Diplomirao 7. srpnja 2017.

Biskup ga je odredio na pastoralnu godinu u Studence, 12. kolovoza 2017.

Pozitivno izvješće rektora Isusovačkoga kolegija, 13. lipnja 2017. u vezi s njegovom ljudskom, duhovnom, akademskom i pastoralnom formacijom. Preporučen za đakonat.

Konzultirano više profesora u Mostaru na Institutu, od svih primljeno pozitivno mišljenje o njegovoj prikladnosti za ređenje.

29. prosinca 2016. u Mostaru pripušten među kandidate za đakonat i prezbiterat za Mostarsko-duvanjsku biskupiju;

18. travnja 2017. primio službu čitača-lektora u Mostaru;

22. lipnja 2017. primio službu svjećonoše-akolita u Mostaru.

Obavio predviđene 5-dnevne duhovne vježbe za đakonat u Dobroti kod Kotora od 29. kolovoza do 2. rujna 2017.

Završio bogoslovni studiji potreban za đakonat, s diplomom iz teologije.

Preporuka pitanih župnika i župljana u župnim crkvama Presvetoga Srca Isusova u Kongoriji i u Studencima, 3. prosinca 2017.

Molba za đakonat, od 30. studenoga 2017.

Ispovijestvjere, Prisega vjernosti pri preuzimanju službe koja se ima obavljati u ime Crkve i Prisega doživotna služenja Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, sve položene na Ordinarijatu, 21. prosinca 2017.

Biskupov pozitivan odgovor, od 21. prosinca ove godine.

Fra Jure Barišić

- Rođen: 29. ožujka 1979. u Tomislavgradu
- Kršten: 29. travnja 1979. u Šuici
- Krizman: 21. svibnja 1994. u Velikoj Gorici
- Roditelji: Ante i Matija r. Mašić
- Pučka škola: 1986.-1994. u Šuici i Velikoj Gorici
- Srednja škola: 1994.-1998. u Velikoj Gorici
- Postulatura: 6. rujna 2010. do 17. srpnja 2011.
- Oblačenje: Široki Brijeg, 17. srpnja 2011.
- Novicijat: od 17. srpnja 2011. - 8. srpnja 2012. na Humcu

- Prvi privremeni zavjeti: 8. srpnja 2012. na Humcu

- Lektorat: 20. listopada 2012. u Zagrebu

- Akolitat: 13. listopada 2013. u Zagrebu

- Svečani (doživotni) zavjeti: 18. rujna 2016. u Mostaru

- Filozofsko-teološki fakultet: KBF u Zagrebu od 2012.-2017.

- Diplomirao: 19. rujna 2017.

- Molbu za primanje sv. reda đakonata napisao 16. prosinca 2017.

te pozitivan odgovor nakon svih izvida dobio 18. prosinca 2017.

- Duhovne vježbe: u Slanom od 4. do 8. prosinca 2017.

- Ispovijestvjere (usp. kan. 833,6), Izjavu i prisegu vjernosti pri preuzimanju službe koja se ima obavljati u ime Crkve, izrekao je i potpisao u samostanu u Mostaru 18. prosinca 2017.

- Puk koji je pitan o prikladnosti fra Jure Barišića za sveti red đakonata nije imao nikakve primjedbe.

Fra Jozo Hrkać

- Rođen: 15. studenoga 1992. u Grudama
- Kršten: 27. prosinca 1992. na Širokom Brijegu
- Krizman: 20. svibnja 2007. na Širokom Brijegu
- Roditelji: Pero i Vinka rođ. Soldo
- Osnovna škola: 1999.-2007. na Širokom Brijegu
- Srednja škola: 2007.-2011. u Visokom
- Postulatura: 6. rujna 2010. do 17. srpnja 2011. u Mostaru
- Oblačenje: Široki Brijeg, 17. srpnja 2011.
- Novicijat: od 17. srpnja 2011. - 8. srpnja 2012. na Humcu
- Prvi privremeni zavjeti: 8. srpnja 2012. na Humcu
- Lektorat: 20. listopada 2012. u Zagrebu
- Akolitat: 13. listopada 2013. u Zagrebu
- Svečani (doživotni) zavjeti: 18. rujna 2016. u Mostaru

- Filozofsko-teološki fakultet: KBF u Zagrebu od 2012.-2017.

- Diplomirao: 6. srpnja 2017.

- Molbu za primanje sv. reda đakonata napisao 17. prosinca 2017.

te pozitivan odgovor nakon svih izvida dobio 17. prosinca 2017.

- Duhovne vježbe: u Slanom od 4. do 8. prosinca 2017.

- Ispovijestvjere (usp. kan. 833,6), Izjavu i prisegu vjernosti pri preuzimanju službe koja se ima obavljati u ime Crkve, izrekao je i potpisao u samostanu u Mostaru 17. prosinca 2017.

- Puk koji je pitan o prikladnosti fra Jozu Hrkaću za sveti red đakonata nije imao nikakve primjedbe.

Fra Robert Kavelj

- Rođen: 11. veljače 1990. u Sarajevu
- Kršten: 24. ožujka 1990. u Obrima
- Krizman: 21. svibnja 1994. u Velikoj Gorici
- Roditelji: Zdenko i Borka r. Bolta
- Pučka škola: 1986.-1994. u Šuici i Velikoj Gorici
- Srednja škola: 1994.-1998. u Velikoj Gorici
- Postulatura: 6. rujna 2010. do 17. srpnja 2011. u Mostaru
 - Oblačenje: Široki Brijeg, 17. srpnja 2011.
 - Novicijat: od 17. srpnja 2011. - 8. srpnja 2012. na Humcu
 - Prvi privremeni zavjeti: 8. srpnja 2012. na Humcu
 - Lektorat: 20. listopada 2012. u Zagrebu
 - Akolitat: 13. listopada 2013. u Zagrebu
 - Svečani (doživotni) zavjeti: 18. rujna 2016. u Mostaru

- Filozofsko-teološki fakultet: KBF u Zagrebu od 2012.-2017.

- Diplomirao: 19. rujna 2017.

- Molbu za primanje sv. reda đakonata napisao 17. prosinca 2017.

te pozitivan odgovor nakon svih izvida dobio 17. prosinca 2017.

- Duhovne vježbe: u Slanom od 4. do 8. prosinca 2017.

- Ispovijest vjere (usp. kan. 833,6), Izjavu i prilogu vjernosti pri preuzimanju službe koja se ima obavljati u ime Crkve, izrekao je i potpisao u samostanu u Mostaru 17. prosinca 2017.

- Puk koji je pitan o prikladnosti fra Roberta Kavelja za sveti red đakonata nije imao nikakve primjedbe.

ISUSOVA PRAVILA ZA UČENIKE U SVIJETU

Propovijed biskupa Ratka na đakonskom ređenju četvorice kandidata, u Kongori, na blagdan sv. Stjepana đakona i prvomučenika.

Kada pročitamo ovih šest redaka iz današnjega Evandelja s nekoliko važnih uputa koje Isus kazuje apostolima šaljući ih u svijet (Mt 10,17-22), jasno možemo razabrati da je evangelist i apostol Matej, svjedok očevidac, pokupio razne zgode i naputke Gospodinove i složio ih zajedno kao što je složio onih Osam blaženstava (5,1-12), ili onih Deset čudesa (pogl. 8-9), ili onih Osam prispodoba (13,1-52). Kao pravi učitelj, sustavan profesor, koji zna predati svojim studentima Isusov nauk, tako je sv. Matej i ovdje sastavio šest redaka s pravilima kako ovaj svijet postupa prema Isusovim učenicima i sljedbenicima, i kako bi se trebali poнашati Isusovi učenici - đakoni, prezbiteri, biskupi u odnosu na svijet.

Prvo - "Čuvajte se ljudi, jer će vas predavati vjećima i po svojim će vas sinagogama bičevati."

- Nitko od nas ne može ne ostati zadriven Isusovom jasnoćom, čestitošću i poštanjem govora i naputaka. On ne uvija niti ikoga zavarava. On razgovijetno kazuje svojim učenicima što ih čeka u svijetu: Učenici, ovo je moja zadaća koju vam povjeravam! Ovo je moj put na kojem se moja zadaća ispunjava. Nema ruža, ni lakoća; nema komfora, ni izležavanja. Apostolski život nije cvjetić do cvjetića, nego bič do biča! Predavat će

vas "ljudi", s kojima ste se vi družili, gradskim vjećima i bičevat će vas u religioznim bogomoljama, u sinagogama! Budite mudri kao zmije, a bezazleni kao golubovi (Mt 10,16). Ne povjeravajte se bilo komu. Za Isusa drugi evanđelist, sv. Ivan, također svjedok očevidac, zapisa: "No sam se Isus njima [Jeruzalemcima] nije povjeravao jer ih je sve dobro poznavao i nije trebalo da mu tko daje svjedočanstvo o čovjeku: ta sam je dobro znao što je u čovjeku" (Iv 2,24-25).

- Jednako i Crkva ponavlja svojim službenicima: Pozivam vas na herojstvo, a ne na uživalaštvo. Javite se, dobrovoljci, koji u srcu osjećate da vas Bog zove. I jasno vam se kaže: čekaju vas izdaje i bičevanja. I to od onih od kojih niste uopće očekivali, kojima ste se povjeravali. Znate li vi da je danas, 2017. godine, u svijetu 500.000 kršćana progonjeno, potjerano iz svojih mjesta, sela, krajeva, biskupija? Je li i ove godine ubijeno 30 kršćana u katedrali u Aleksandriji, a domalo drugih 25 u crkvi u blizini Kaira u Egiptu?

Drugo - Pred upravitelje i kraljeve vodit će vas poradi mene, za svjedočanstvo njima i poganicima.

- Država će vas progoniti. Bit ćete dovođeni pred kraljevske sudove, ne zato što ste počinili nekakve zločine, nego: poradi mene i moga imena, zato što

ste moji, kaže im Isus. To je zločin u očima svijeta! Kršćani koji donose Božje poruke, koji ističu opsluživanje Božjih zapovijedi, oni su optuženi da izvrću svjetovne zakone i pravila. A kada se obranite, bit će taj vaš postupak na svjedočanstvo i Židovima i poganim. Djela apostolska za apostole Pavla i Silvana u Solunu pišu kako pogani "odvukoše Jasona i neke od braće pred gradskе glavare vičući: 'Evo i ovdje onih koji pobuniše sav svijet. Jason ih ugostio. Svi oni rade protiv carskih odredaba: tvrde da postoji drugi kralj - Isus'" (Dj 17,6-7). Postoji, ali u duhovnom pogledu, on ne oduzima političke krune rimskomu caru.

- Zar je daleka 1945. da je se ne sjetimo? Sjećamo se barem po onih 66 hercegovačkih franjevaca pobijenih i onih 14 hercegovačkih biskupijskih svećenika što "nestalih" što javno usmrćenih, i dvojice bogoslova, jednoga iz petoga tečaja studija, pred ređenjem, a drugoga iz trećega tečaja. Vi ste mladi kandidati za đakone, a sutra za prezbitere, Josipe i fra Jozo, fra Jure i fra Roberte, u novim vremenima pozvani stati na njihova nekadašnja svećenička mjesta i preuzeti zadaće gdje su oni nekada obavljeni. Je li i u ovom posljednjem ratu ubijeno šest biskupijskih svećenika u banjalučkoj biskupiji i tri svećenika franjevca u provinciji Bosni Srebrenoj? I dvije časne sestre? Ništa ti to ne kaže?

Treće - Kad vas predadu, ne budite zabrinuti kako ili što ćete govoriti. Dat će vam se u onaj čas što ćete govoriti. - Isus kaže učenicima da se ne brinu zbog toga što će na sudovima govoriti, jer kršćani mogu biti doduše u srcu hrabri i poći i na križ, ali nisu uvijek vješti u govoru, pa se boje da ne bi nešto izrekli što će biti više na poniženje negoli na uzvišenje svete vjere. Kaže Isus: Ne bojte se! Bog će vas nadahnjivati što ćete govoriti. Vi se molite, a Bog će vam kazivati kako ćete svjedočiti.

- Blistav nam je primjer ostavio blaženi mučenik Alojzije Stepinac koji je 3. listopada 1946. na komunističkom суду u Zagrebu veličanstveno svjedočio za božanstvo Isusa Krista: "U školskim udžbenicima tvrdite, protivno od svih dokaza povijesti, da Isus Krist nije postojao. Znajte, Isus Krist je Bog! Za Njega smo spremni umirati, a danas je nauka to, da on uopće nije postojao!" Ili s obzirom na Gospu: "Za Majku Božiju kaže se u knjigama, da je bila bludnica. A znadete li, da je ona za pravoslavne i katolike najsvetiji pojam?" Stepinac je dao svoj život i za jedinstvo Crkve u hrvatskom narodu s Apostolskom Stolicom u Rimu. Tu je ključ i njihova mučenja i njegova mučeništva.

Četvrtto - Ta ne govorite to vi, nego Duh Oca vašega govori u vama!" - Duh Oca nebeskoga to će vam kazivati. U onaj trenutak on će vas nadahnuti. Tako je nadahnuo i današnjega svećara svećoga đakona Stjepana, koji je sažeto, enciklopedijski, prikazao povijest svoga židovskoga naroda (Dj 7,1-53). Očito je izazvao veliku zavist u Židova, pa su ga smaknuli izvan grada. Nisu ni tražili dopuštenja od Rimljana da ga ubiju, kao ono za Isusa. Oni su ga sami kamenovali, nije se mogao identificirati jedan zločinac, jer su svi sudjelovali u zločinu. Sve je to promatrao, i pristao na sve to, i mladi Savao, prije svoga susreta s Isusom pred Damaskom. Možda su Stjepanove molitve i pomogle Savlu da se obrati u Pavla.

- Vi ste, kandidati za đakonat, pozvani biti ne samo hrabri, nego i teološki učeni, i u dogmatici i u fundamentalcima, i u moralu i u pravu, da možete dati obrazloženje nade koja je u vama. Zato i studirate pet godina do diplome i šestu godinu u pastoralu s polaganjem pastoralnih ispita.

Peto - "Brat će brata predavati na smrt i otac djete. Djeca će ustajati na roditelje i ubijati ih. - Isus kazuje kako će se same obitelji njegovih učenika protiviti njihovu stajalištu i svjedočanstvu za Isusa, ali neka ih to ne zbujuje.

- Obitelji će biti i danas protiv tebe. Ne će ti dati da ideš u sjemenište, u bogosloviju, u redovništvo. Odvraćat će te bližnja rodbina: kuda si začorio... Zatvarat će vrata pred vama. Priča jedan svećenik kako je njegov otac bio toliko protiv njega i njegove bogoslovije, da mu nije htio doći na Mladu Misu. "Meni je vrhunska radost moja Mlada Misa, a nije ta tvoja mlâda, koju mi želiš naći!"

Šesto - "Svi će vas zamrziti zbog imena moga. Ali tko ustraje do svršetka, bit će spašen." - Eto što očekuje Isus od svojih učenika: ustrajnost do kraja. Do posljednjega daha. Nema spasenja ni oslobođenja dok se ne završi posljednja bitka.

- To su poruke Isusove njegovim sljedbenicima. Čisto i bistro. Ne možete kazati da su vas prevarili i Isus i Crkva. To vam se reklo u početku bogoslovije. To vam se ponavlja na ređenju. To će vam biti i u dekretu za službu. A vi se pokažite hrabri, dosljedni i s potrebnim znanjem Svetoga Pisma i crkvene povijesti! Pretvorite sebe optuženike u Kristove svjedoke! Činite to "blago i s poštovanjem, dobre savjesti da oni koji ozloglašuju vaš dobar život u Kristu, upravo onim budu postiženi za što vas potvaraju" (1 Pt 3,16). Uspješnije je nevolje podnositi, ako je to volja Božja, nego ih drugima nanositi!

PROSLAVA SV. JOSIPA, ZAŠTITNIKA MOSTARSKO-DUVANJSKE BISKUPIJE

Mostar, 19. ožujka 2018. - Svečanim Euharijskim slavlјem u čast sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, u ponедjeljak, 19. ožujka 2018. u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru, biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine započeli su svoje 72. redovito zasjedanje koje se održava 20. i 21. ožujka u prostorijama Biskupskog ordinarijata.

Misnim slavlјem u prepunoj katedrali predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, a riječi pozdrava i dobrodošlice svim prisutnima uputio je biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanjski mons. Ratko Perić. "Najprije pozdravljam Papina predstavnika, apostolskog nuncija mons. Luigija Pezzuta. Srdačno mu zahvaljujem što je došao u našu koncelebraciju da proslavimo zajedno sv. Josipa, zaštitnika ove Mostarsko-duvanjske biskupije", kazao je biskup Perić te srdačno zahvalio kardinalu Puljiću što je došao "da uzveliča ovu našu svečanost i našeg zaštitnika". Jednako srdačno pozdravio je biskupa mons. Franju Komaricu i pomoćnog biskupa mons. Marka Semrena iz Banje Luke. Napose bih htio pozdravio biskupa, vladiku Križevačke eparhije ili biskupije mons. Nikolu Kekića, svoga školskog kolegu sa studija iz Rima", rekao je biskup Perić te zahvalio mons. Kekiću što će propovijedati napominjući da je došao i kao delegat Hrvatske biskupske konferencije. Pojasnio je da se u isto vrijeme dopredsjednik BK BiH mons. Tomo Vučkić, vojni biskup, nalazi u Rimu na biskupskom ređenju bivšeg tajnika Apostolske nunciature mons. Waldemara Sommertaga, budućeg apostolskog nuncija u Nikaragvi. Također je rekao da će pomoćni biskup vrhbosanski mons. Pero Sudar također stići u Mostar nakon Misnih slavlja u crkvi sv. Josipa na Marijinu Dvoru i u Katoličkom školskom centru sv. Josipa u Sarajevu. Pozdravio je i sve svećenika među kojima su bili: generalni vikar don Željko Majić, predstavnik Hercegovač-

ke franjevačke provincije fra Ivan Ševo i pratitelj mons. Kekića vlč. Ivan Radeljak, duhovnik grkokatoličkog sjemeništa u Zagrebu. "Vas koji ste u tako dobru broju došli na svetu Misu od svega srca pozdravljam. Molit ću pod ovom Svetom misom sv. Josipa za vas, za vaše potrebe, za vaše obitelji, za ovaj grad i za cijelu Mostarsko-duvanjsku biskupiju i cijelu Hercegovinu", kazao je biskup Perić upućujući poseban pozdrav nastavnicima i učenicima iz Srednje prometne škole u Mostaru koji su uzeli sv. Josipa za svoga zaštitnika.

Uvodeći u Misno slavlje kardinal Puljić je zahvalio biskupu Periću na riječima dobrodošlice te pozdravi njega i svu braću biskupe, svećenike, redovnike, redovnice i sve okupljene vjernike. "Evo nas da prikažemo Svetu misu u čast sv. Josipa moleći njegov zagovor u prvom redu za ovu mjesnu Crkvu na čelu s njezinim pastirom mons. Ratkom. Preporučujemo zagovoru sv. Josipa i cijelu Katoličku Crkvu, a posebno one katolike koji proživljavaju progonstvo. Preporučujemo i sve naše obitelji koje su Crkva u malom. Neka ih zagovor sv. Josipa štiti. Na poseban način preporučujemo sve naše očeve sv. Josipu, poočimu Isusa Krista. Neka štiti sve naše muževe i očeve da budu pravi odgojitelji svoje djece. Također preporučujemo sve one koji nose njegovo ime", kazao je kardinal Puljić.

Prigodnu propovijed uputio je biskup Kekić koji je nazočnima posvijestio da se "nalazimo u jednom povlaštenom vremenu u liturgijskoj godini, a to je vrijeme Svetе četrdesetnice ili korizme. To nam je vrijeme dano da se ozbiljno pozabavimo samima sobom, da vidimo gdje smo i što smo kao kršćani, da uspostavimo dijagnozu svojih bolesti, bolesti duhovne naravi, i da potražimo lijek kojim ćemo se riješiti tih bolesti ili barem malo svoju situaciju učini boljom".

Osvrćući se potom na prvu stranicu Svetoga pisma, na Knjigu postanka, gdje stoji: "Reče Bog: 'Načinimo čovjeka na svoju sliku i priliku!'"

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

(1,26), "Stvori ih kao muža i ženu" (I, 27c), kazao je da, poput ikone, svete slike, koja s vremenom zbog prašine potamni i ošteći se, čovjek, ako "zbog teških grijeha izgubi posvetnu milost, onda u njemu slika Božja više nije prepoznatljiva" te je stoga potreban "radikalni zahvat" svete isповijedi. Kazavši da se kršćani puno puta u svome životu moraju podvrći tom Božjem zahvatu, potaknuo je sve da to čine i sljedećih dana "kako bi Uskrs doista bio naš uskrs, naše duhovno uskrsnuće".

Progovorio je potom o liku sv. Josipa te kazao: "I kao što je Bog na početku paloga ljudskoga roda navijestio svoju izabranicu novu Evu - Bogorodicu, tako je u Božjem planu sigurno bio i Josip, iz doma i loze kralja Davida. Evandelje ga naziva 'muž pravedan' (Mt 1,19), a to znači svet. On je Bogu poslušan, posve Bogu predan, spremam u svemu vršiti volju Božju, iako mu uloga koju mu je Bog namijenio i nije bila uvijek jasna. Zato Bog nalazi svoj put da veliku tjeskobu, koja je obuzela Josipa vidjevši da mu je zaručnica u blagoslovljenom stanju, riješi na svoj način, kroz san. 'Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti k sebi Mariju, ženu svoju. Sto je u njoj začeto, doista je od Duha Svetoga. Rodit će sina, a ti ćeš mu nadjenuti ime Isus' (Mt 1, 20 - 21). Dakle, sam Bog Otac jednorodenome sinu svome kao čovjeku izabire ime, a Josip će to provesti u djelo. Dajući djetetu ime, time na njega prenosi bogatu baštinu obećanja danih Davidu, jer je iz kuće Davidove. Marija i Josip ovu tajnu čuvat će cijeloga života", kazao je biskup Kekić posvijestivši da je zbog svega što mi znamo, a još više onoga što ne znamo o svetome Josipu, on "naš moćni zagovornik kod našega spasitelja Isusa Krista".

Podsjetivši potom da je Sveti Otac Franjo veliki štovatelj svetoga Josipa, kazao je da Papa, kad se pojavi neko važno pitanje koje mora riješiti, on to napiše na papir i stavi ga uz lik svetoga Josipa u svojoj radnoj sobi moleći ga usrdno da pomogne. "I Papa na svoj način uskoro dobije odgovor. Baš lijepo od svetoga Josipa!", primjetio je biskup Kekić koji je potom molio zagovor kod sveca: "Josipe sveti, mi svi ovdje okupljeni, na tvoj spomendan, prosimo te i usrdno zazivamo: moli za nas da i mi u potpunom predanju vršimo volju Božju, a posebno ti se preporučujemo da budeš uz nas na času smrti naše kako bismo i mi bili dostojni primiti vijenac slave."

Na kraju Svetе mise nazočnima je obratio nuncij Pezzuto koji je izrazio veliku radost i zadovoljstvo da im na veliku svetkovinu sv. Josipa može prenijeti pozdrave i blagoslov pape Franje. Dodao je da je taj pozdrav i blagoslov upućen ponajprije pastiru mjesne Crkve ali i svim svećenicima, redovnicima, redovnicima i vjernicima laicima koji surađuju na dobro mjesne Crkve. Kazao je da Sveti Otac u svoj blagoslov želi uključiti i drugu braću u biskupstvu koji predvode mjesne Crkve u zemlji Bosni i Hercegovini. "Danas smo svi u velikoj radosti. Slavimo velikog čovjeka sv. Josipa", kazao je nuncij Pezzuto. "U čemu je tajna svetosti sv. Josipa? To je njegova tiha i ustrajna poslušnost u traženju onoga što je plan samoga Boga, veliki program i plan koji smjera na cijelo čovječanstvo na cijeli svijet", rekao je nuncij Pezzuto ističući da je sv. Josipa surađivao u tom božanskom planu. Pozvao je sve prisutne na pobožnost sv. Josipu.

KTA

DUHOVNOST

PREDBOŽIĆNA REKOLEKCIJA

Travnik, 13. i 14. prosinca 2017. - Poziv. Početkom prosinca 2017. mr. don Željko Marić, rektor Nadbiskupskoga sjemeništa "Petar Barbarić" u Travniku, pozvao je biskupa Ratka Perića iz Mostara da posjeti Stadlerovo Sjemenište, izgrađeno 1882. godine, i održi Predbožićnu rekolekciju. Dogovorenog za srijedu popodne i četvrtak dopodne, 13. i 14. prosinca. Zamolivši blagoslov nadbiskupa Vinka, Ordinarija, i zazvavši Božju pomoć, biskup sa suputnikom don Perom u srijedu povezuje, po kiši, Mostar - Jablanicu - Uskoplje - Novi Travnik - Travnik.

Srijeda, 17.00: Ispit savjesti u sjemenišnoj crkvi sv. Alojzija Gonzage. Nazočno je šezdesetak profesora, nastavnika i drugih djelatnika Katoličkoga školskog centra i, razumije se, sjemeništarci, među kojima i Andrej iz Šipovače, Mate iz Vinjana, Tomislav iz Bijelog Polja i Stjepan iz Rotimlje. Ključ ispita srca: Isusova prispoloba o oholu i neskrušenu farizeju, prva prispoloba; te o poniznu i raskajanu cariniku u Hramu, druga. Gospodin uspoređuje duševni status židovskoga farizeja i židovskoga carinika. A sve nam to prenosi sv. Luka u šest redaka (18,9-14). Isus nas poučava tko je pred Bogom opravdan i velik, i koga treba naslijedovati, a tko neopravdan i nikakav, bez obzira na to što takav čovjek misli o sebi ili što ostali smrtnici misle o njemu, a čije ponašanje valja izbjegavati. Mjerilo ljudske vrijednosti daje Bog sudac, a ne čovjek nepravednik.

17.30: Ispovijed. Preostalo je oko 45 minuta za sakramentnu ispjovijed nazočnih pred petoricom svećenika.

18.15: sv. Misu predvodi biskup u koncelebraciji s rektorm i prefektom don Predragom Ivandićem. U homiliji propovjednik govori o Isusovim teškim riječima i činjenicama: umoru, opterećenju, jarmu i bremenu, koje tište ljud-

ska ramena, ali koje postaju lake i podnošljive ako se traži pomoć od Gospodina koji odmora i okrjepljuje ljudska srca. Zato njegovo breme - njegov zakon i križ - lako se nosi, a "jaram" postaje "sladak". On je primjer u krotkosti i pomoć u poniznosti (Mt 11,28-30). Tko je to kušao, to je i doživio; a tko u to ne vjeruje, teško će to ikada i doživjeti.

20.00: nakon večere, **susret s hercegovačkim sjemeništarcima** i razgovor o njihovu vladanju u sjemeništu i u školi, o studiju i o odnosu prema profesorima, odgojiteljima i suučenicima. Biskup ih potiče na ozbiljnije učenje jer su pozvani na uzvišeno zvanje kojemu treba odgovarati marljivije i iskrenije zalaganje. I čuvati zdravlje.

20.30: razgovor sa svim sjemeništarcima u kapelici, gdje su bili i poglavari. Primjer Alojzija Stepinca, koji je proveo dvije posljedne godine velike gimnazije u sjemeništu u Zagrebu pa dignut u vojsku 1916., u kojoj je služio za vrijeme Prvoga svjetskog rata tri godine. Vrativši se u Krašić 1919. nije nastavio studij na teologiji. Upisao agronomiju. Niti je redovito pohađao, niti je polagao. Napustio nakon prvoga semestra. Više zbumen nego prosvijetljen s obzirom na izbor pravoga zvanja. Predzaručničko doba traje tri mjeseca, od svršetka prosinca 1923. do početka travnja 1924. Razmijenjeno je dvadesetak pisama između njega i Marije Horvat, kćeri Stepinčeva učitelja iz Krašića. Nisu se bili ni zaručili; ona je po savjesti odustala, ne smatrajući da bi mogli ići zajedno u životu. On se 1924., osam punih godina nakon mature, javlja u bogosloviju, pravo zvanje: sedam godina studija u Rimu (1924.-1931.), tri godine svećeništva u Zagrebu (1931.-1934.), tri godine biskupske službe kao koadjutora i dvadeset i tri godine nadbiskupske i metropolitske službe (1934.-1960.), od kojih pet godina u lepo-

glavskom zatvoru (1946.-1951.) i devet godina u krašićkom zatočeništu na temelju montirane komunističke presude. Sjemeništari postavljaju brojna pitanja. Neka im pomogne blaženi Alojzije, mučenik, koji je prošao i pobijedio brojne životne kušnje.

Četvrtak, 8.30 susret s poglavarima Sjemeništa: rektorm don Željkom, s prefektom don Predragom i duhovnikom don Đurom Arlovićem. Rektor prikazuje stanje u sjemeništu. Poglavarji se nadaju skorašnjem vraćanju druge polovice sjemenišne zgrade, gdje bi se mogli formirati smjerovi strukovnih škola koji nedostaju Školskom centru. Priznaju da duh vremena, informatika, koju učenici imaju i kao predmet u školi, osobito računalo i mobitel, ne potiču na učenje, nego se učenici spotiču i odvlače od prave svrhe. Duhovna zvana vidljivo opadaju. Više se javlja onih koji dolaze u bogosloviju iz vanjskih srednjih škola negoli iz malih sjemeništa. Valjalo bi da biskupi o tome progovore svojom javnom porukom, a i dekani kada budu imali svoj godišnji susret ovdje u Travniku.

11.00: sv. Misa za hodočasnike koji su ispunili sjemenišnu crkvu. Biskup prikazuje presvetu Euharistiju za sretan put beatifikacije časnoga sluge Božjega Petra Barbarića. Obrazlaže Isusovu prosudbu o sv. Ivanu Krstitelju (Mt 11,11-15), od kojega nema većega rođena od žene, gledano povjesno i biblijski tradicionalno. Tko je velik u očima Božjim? Onaj tko prihvata božanska otкупiteljska mjerila svoga spasenja. Sinovi ovoga svijeta nekada daju naslov "veliki" najvećim razbojnicima u povijesti, koji su rušili i uništavali carstva i kraljevstva. A Isus daje pravilo veličine ako je čovjek pobijedio sama sebe, svoje požude i strasti, a usmjerio se stazom Božjih zapovijedi. Biskup svima želi Božji blagoslov za preostali dio Došašća i dobru pripremu za Božićne blagdane.

Poslije objeda povratak u Mostar, uz pozdrav i blagoslov, preporučujući sve učitelje i učenike, sjemeništare i poglavare u zagovor Sluge Božjeg Josipa Stadlera, graditelja Sjemeništa, i časnoga Sluge, Naslovnika Školskoga centra, Petra iz Klobuka!

SUSRET SVEĆENIČKIH KANDIDATA

Mostar, 30. prosinca 2017. - Ovogodišnji susret hercegovačkih dijecezanskih kandidata za svećeništvo bio je u subotu, 30. prosinca 2017. na Biskupskom ordinarijatu u Mostaru. Najprije je biskup Ratko imao zajednički radni sastanak u 10.00 sati u velikoj dvorani, gdje su za dugi stol sjela dvadeset i šestorica pripravnika, deset sjemeništara i šesnaest bogoslova, i pisala domaću zadaću o odgojnoj funkciji svojih poglavara. Poglavarji redovito o njima daju godišnja izvješća, ozbiljno i odgovorno, dobro je vidjeti kako oni doživljavaju svoje poglavare. Iz osvrta mogla se čitati zahvalnost poglavarima za njihov nesebičan i stručan rad u službi današnjih pripravnika za dušobrižničko djelovanje, posebno zahvala na izmaku jedne godine.

Euharistija. Zatim je u 11.00 sati biskup predvodio sv. Misu u kapelici Duha Svetoga. Nakon uvodne božićne pjesme biskup je pozvao pripravnike na čin čišćenja savjesti od svih nečistih misli, riječi, želja i djela na kraju ove građanske godine, da svi stanemo pred Gospodina, raskajani i omolioščeni, kako bismo bili dostojni i svetoga misno-

ga Otajstva, a pripravljeni bogoslovi zavrijedili nove liturgijske službe.

Don Pero Miličević predstavio je bogoslove koji su sjedili u prvim klupama i koji su prošlih dana vlastoručno napisali i potpisali molbe biskupu za pripuštanje među kandidate za đakonat, a drugi za primanje liturgijskih služba lektorata i akolitata, crkvenih stupnjeva prije đakonata. A to su:

Petar Filipović, petotečajac Filozofsko-teološkoga instituta i bogoslov u Kolegiju Družbe Isusove na Jordanovcu u Zagrebu, kandidat za akolitata, rodom iz katedralne župe.

Ante Jukić, četvrtotečajac na istom Institutu, kandidat za lektorat, iz Posušja.

Mate Pehar, sve isto, samo iz katedralne župe u Mostaru.

Antonio Krešić, sve kao gore, samo rodom iz Hrasna za Trebinjsko-mrkansku biskupiju.

Na drugoj su se strani poredali upisnici među "kandidate" za svete redove:

Goran Žabčić, trećotečajac na spomenutom Institutu u Zagrebu, pripušta se među kandidate za đakonat i prezbiterat Mostarsko-duvanjske biskupije, rodom iz Čapljine.

Branimir Bevanda, trećotečajac iz sarajevske Bogoslovije i Katoličkoga bogoslovnog fakulteta, kandidat za đakonat i prezbiterat iste biskupije, iz župe sv. Mateja mostarskoga.

Tomislav Rajić, sve kao kod prethodnoga kandidata, samo iz župe Jablanica.

Svi ovi kandidati poduzimaju odlučan korak bliže đakonatu nakon što su nedavno njihovi poglavari odgovorno preporučili njihov pristup pojedinim službama.

Domagoj Markić, petotečajac s boravkom u Kolegiju Germanico-Hungaricum na studiju na Papinskom sveučilištu Gregorijani u Rimu, rodom iz Pologa, primio je 25. studenoga 2017. liturgijsku službu akolita.

Homilija. Nakon predstavljanja kandidata za akolitat i lektorat biskup je u propovijedi podsjetio svećeničke pripravnike na četiri temeljne vrline iz kojih se onda granaju i druge:

U ljudskom pogledu - poniznost, koja čovjeka poučava da bude istinit i iskren, i u školi i u sjeništu, i kod kuće i u društvu, i u mladosti i u starosti. Ponizne osobe mile su i Bogu i ljudima. A ohole nisu drage ni Bogu ni ljudima!

U moralnom pogledu - poštenje koje svakomu kazuje da je nedopustivo krasti i lagati, ni pod razno. Laž je autogol, a krađa još gori. I pod laž i po krađu potпадa "šverc", nepošteno se domaći ocjene, mature, diplome. Život će ti se osvetiti kada najmanje očekuješ!

U intelektualnom pogledu - trojstvo shvaćanja/pamćenja/zaključivanja koje učenika i studenta stalno upozorava da bez dobrih muka nema uspješna nauka. Ne gleda se koliko imaš talenata, nego koliko imaš marljivosti da te talente uložiš i da izvučeš što više koristi i za sebe i za druge, i za Crkvu Božju.

U duhovnom pogledu - pobožnost koja nas uči i nagovara da budemo po-Božju, a ovo je prava pobožnost: Budite milosrdni, sveti, pravedni i savršeni kao što je milosrdan, svet, pravedan i savršen Otac vaš nebeski, kazuje nam Gospodin Isus. Doista je da samo jedna od ovih vrlina nedostaje pa da ne valja posao. Što će mi tvoja pamet, ako uz nju nemaš i poštjenja? Što će mi tvoja poniznost ako te prati više negativnih nego pozitivnih ocjena?

Zato su upravo poglavari i profesori da prate vaš cjelovit razvoj i da mogu zajamčiti da se razvijate uredno, odgovorno i ozbiljno. I da danas svjesno, slobodno i spremno pristupate ovom činu.

Razgovor. Za ručkom u dvorani u biskupovoj rezidenciji biskup je predložio maturantima i najstarijim bogoslovima u pojedinim zavodima gdje ima hercegovačkih kandidata, kao što su na Lateranu u Rimu (2), u Germanicumu u Rimu (3), u Travniku (4), u Sarajevu (4), u Zadru (6), u Zagrebu (7), da prikažu zajednički život pod raznim vidovima, što su oni rado učinili. Tako rekoše da u Germanicumu ima najviše Hrvata, njih dvadeset, pa onda Mađara, Nijemaca itd. Na Lateranu je u bogosloviji 65 bogoslova iz više zemalja. Bogoslovi mogu iskoristiti raznolikosti kulture, mentaliteta, jezika da obogate svoje životno iskustvo. U Zagrebu na Jordanovcu kod otaca isusovaca ima više od dvadeset bogoslova iz raznih biskupija. Bogatstvo.

Na rastanku svi su uzajamno izrazili novogodišnje čestitke da svima Nova 2018. omogući ne samo rast u fizičkoj dobi nego i u evanđeoskoj mudrosti te da milost Božja bude nad svima njišta, kako današnji dio misnoga Evanđelja kaže o Isusovu jačanju i rastu (Lk 2,39-40).

Sretna svima Nova godina!

DAN BOGU POSVEĆENIH OSOBA

Mostar, 2. veljače 2018. - Na blagdan Prikazanja Gospodinova u Hramu - Svjećnice, 2. veljače 2018., kada se već od 1999. slavi Dan Bogu posvećenih osoba, u mostarskoj stolnici Marije Majke Crkve sabrali su se redovnici i redovnica te pripravnici i pripravnice na redovništvo različitih kongregacija koje imaju sjedište, samostane ili pastoralno djeluju u crkvenim ustanovama ili po župama u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji. Među 80-tak redovnica i redovnika u molitvenom-duhovnom i euharistijskom zajedništvu sudjelovao je i provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Miljenko Šteko kao i provincijalka hercegovačkih franjevaka s. Zdenka Kozina. Sv. Misu, u koncelebraciji s 12 svećenika, predvodio je i prigodnu propovijed održao mjesni biskup msgr. Ratko Perić. Misna čitanja

pročitale su redovnice, Evandelje je navijestio provincijal o. Šteko, a molitvene zazive uputili franjevački postulanti. Liturgijsko pjevanje predvodile su sestre franjevke.

Prije Misnoga slavlja upriličeno je pokorničko bogoslužje koje je predvodio generalni vikar don Željko Majić. Za vrijeme osobne ispovijedi moljena je Gospina krunica. Nakon sv. Mise zajedništvo je nastavljeno u velikoj katedralnoj dvorani uz okrjepu.

Prenosimo biskupovu propovijed:

TROSTRUKI SAVJET/ZAVJET DA SE SVLADA TROSTRUKA KUŠNJA

Braćo i sestre, Bogu posvećene osobe!

Čestitam svima vama, i ovdje nazočnima i onima po samostanima i redovničkim kućama u našim biskupijama, blagdan Prikazanja Gospodinova u Hramu, Dan vašega posvećenog života! Nekoliko riječi o Isusovoj pouci i praksi s obzirom na evanđeoske savjete i o konkretnu proživljavanju zavjeta i prevladavanju kušnji koje se nerijetko pretvaraju u prave napasti kojima se trebamo suprotstaviti.

Isusov nauk. Na više evanđeoskih mesta nalazimo riječi kojima Isus potiče svoje sljedbenike na potpuno obdržavanje čistoće, siromaštva i posluha. Tako u Govoru na gori čestita i obećava: "Blago siromasima duhom: njihovo je kraljevstvo nebesko!" - eto savjeta siromaštva. Blago krotkima, oni će baštini zemlju!" - eto savjeta posluha. "Blago čistima srcem: oni će Boga gledati!" - eto savjeta čistoće "(Mt 5,3-12).

Isusova praksa. Odmah u početku javnoga djelovanja Isus čovjek provodi svoju korizmu ili četrdesetnicu u judejskoj pustinji gdje ga Duh Božji prokušava. A zloduh ga zavodnički napastuje (Mt 4,1-11) da od kamenja napeče kruha - protiv samonadzora tijela; da se paradnim skokom s Hrama pokaže pred radoznalom svjetinom - protiv poniznosti; da se polakomi za kraljevstvima ovoga svijeta - protiv samosvladavanja.

Trostruka formula. Sv. Ivan apostol i evanđelist, učenik kojega je Isus osobno izabrao i osobito volio, kako nam njegovo Evandelje barem pet puta prenosi (Iv 13,23; 19,24.35; 20,3; 21,7), u svojoj *Prvoj poslanici*, po nadahnucu Duha Božjega, piše: "što je god svjetsko - požuda tijela, i požuda očiju, i oholost života - nije od Oca, nego od svijeta" (1 Iv 2,16). Suprot toj trostrukoj svjetskoj težnji utjelovljeni je Sin Božji pokazao trostruku vjernost Ocu: čistoćom ponašanja, siromaštvo života i posluhom do smrti, smrti na križu. Tom se vjernošću i Crkva, snagom i primjerom svoga Utjemeljitelja i Učitelja, nastoji odupirati trovr-

snoj žudnji ovoga svijeta već dvije tisuće godina, napose u onim svojim sinovima i kćerima koji svjesno i zrelo pretvaraju Isusove savjete u svoje osobne zavjete evanđeoske čistoće, siromaštva i potpune poslušnosti prikazujući ih Bogu kao ugodno uzdarje na njegov dar. Brojni su sinovi i kćeri Katoličke Crkve po tim ljestvama tročlanih zavjeta doprli do glasa svetosti, a neki i proglašeni svećima i sveticama da nam budu uzorima i zagonovnicima na putu vječnoga spasenja. Podimo u prouku po nekom redu, kako nam samo Sveti Pismo i Crkva, osobito koncilска (PC, 12-14), preporučuje.

1) ČISTOĆOM odgovoriti na žudnju tijela. Kada se spomene taj pojam tjelesne požude, možda se odmah pomisli na 6. i 9. Božju zapovijedi *Ne sagriješi bludno*, odnosno: *Ne poželi ženidbenog druga bližnjega svoga*. Istina, ta urođena pohota i to obuhvaća, ali ona nadilazi takav predbračni i bračni nered. Žudan je sličan kao žedan odnosno gladan. Požuda ili pohota - to su svjetovne ambicije i sebične težnje koje izviru iz tijela kao zemaljskoga sastojka čovjekova bića i slijepo teže za ispunjenjem, bez obzira na moralni red i odgovornost. Onaj koji se ravna po tjelesnom porivu, sve mjeri i sudi po normama zemaljske i svjetske pojavnosti. Tako, koji se ponaša po tjelesnoj sjetilnosti, može biti neumjeren u jelu i piću, bestidan u čudoređu, razvratan u zadovoljavanju materijalnim stvarima. Kao da nikada nije čuo za zakon duha, kao da u sebi nema nečega trajno vrijedna i vječna što nadilazi osjetnu požudljivost. Požuda tijela nema obzira prema Božjim zapovijedima, prkosim nemilice; kao ni prema Božjemu sudu i Božjoj egzistenciji koju konkretno i praktično nijeće. Postupa kao da Boga nema. Ima samo nje, te neuredne pohotljivosti, lakomosti. Požuda se ruga svakoj ozbiljnosti duha. Načelo joj je: ti meni udovolji ovdje i sada, pa makar tvoja savjest ostala na cjedilu svega života tvoga! Stoga i svakovrsna kultura duha ima služiti takvoj

pohoti i praksi. Strasti se bore za trenutačna, a svjest za trajna rješenja. Požuda je tijela prirodan most preko kojega se lako dospijeva u svjetski vrt svakakva nemoralu. Ne treba pomišljati na neke teške odmetnike koji se odriču Boga da bi mogli grijesiti u tijelu. Ne, svaki od nas koji iskorišćuje bližnjega svoga u svoje sebične svrhe, koji zlorabi bližnjega, ponižavajući mu ljudsku osobu i zdravu slobodu, taj popušta požudi tijela i grijesi protiv duha.

Suprot toj nagonskoj žudnji kršćanstvo je u svojoj izvornosti unijelo novost: čistoću srca i tijela, otpor naravnu nagonu, nadzor nad osjećajima, maštrom, mislima, rječnikom i stilom života. Klasičan je primjer Krist Gospodin, koji nam svojim ponašanjem i propovijedanjem kazuje da je vrhunac čovjekove ljepote u cijelovitoj tjelesnoj čistoći prema sebi, drugom biću i prema Bogu. Ta je čistoća dar što višnji nam Bog je dao, ali i plod čovjekova nastojanja i suradnje s milošću Božjom. Isus je pokazao da dominira svojim tijelom i kroz onih 40 dana u pustinji, tjelesne gladi i žeđi, i kroz sve vrijeme svoga javnoga naučavanja bez stalna kruha i krova. Dokazao je i činom i načinom da tijelo doista ne koristi ništa, ako mu duh ne ulije smisao i život. On tijelu daje vječnu vrijednost po svom uskrsnuću i uzašašću u nebo!

Tisuće i stotine tisuća pustinjaka, kontemplativnih redovnika i redovnica, aktivne časne braće i sestara doslovno su slijedili i Isusov nauk i praksu u svome životu, prikazujući misli, riječi i djela Bogu. Evo ideała i suvremenim oduševljenicima uzorne čistoće! Kada su mogli tako ini i ine, zašto ne bi i ti, Augustine?

2) SIROMAŠTVOM odgovoriti na žudnju očiju - Riječ je o pohoti kojom je netko u svome pogledu zarobljen vanjskim izgledom stvarnosti. To je poriv kojim netko žudi da što više stekne i ima, a kada se domogne da se time raskošno razmeće. Čovjek požudnih očiju smatra da se u zemaljskom bogatstvu nalazi životna sreća, koja se može novcem kupiti samo ako se može okom dokopati. Kako su često oči premalene, a kako li su požude očiju pogoleme!

Suprot toj lakomosti pogleda kršćanstvo je unijelo kategoriju svjesno izabrana siromaštva. Najprije Krist sam, siromašan od početka do svršetka: od štalice do grobnice. Posudio je i utrobu Djevice Marije da se rodi. Posudio je i grob zemaljski da se ukopa. A za života govoraše: *Lisice imaju jazbine i ptice nebeske gnijezda, a Sin čovječji nema gdje bi glavu naslonio* (Mt 8,20). Crkva u

svojoj pozvanoj i izabranoj djeci taj nauk i praksu nastoji provoditi od početka. I Bog je samu drži u tom djelu: čim njezini sinovi i kćeri, svećenici, redovnici i redovnice, prijeđu granice zdrava siromaštva, nerijetko se dogode progoni, elementarne nepogode, da nas podsjetete na razliku između požude očiju i blaženstva duha? Pozvan si da dadneš svjedočanstvo a ne opovrgnuće Isusova siromaštva. Nemoj čeznuti za zemaljštinom! Ti si, sestro, duhovna zvijezda, a ne tjelesna požuda!

Brojni ini i ine slijedili su doslovno u stopu Isusov primjer i nauk. A mnogi su postigli i svjetokrug svetosti po Božjoj milosti. Doista Bogu posvećene osobe.

3) POSLUHOM odgovoriti na oholost života. Oholost je ono isprazno samonapuhivanje. Reklama za proizvod koji puno košta, a ništa ne vrijedi! Oholica se domogne društvene službe i ponaša se kao da će vjekovati, zaboravljući da će i o njemu drugi objelodanjivati njegove tajne kao što on ponižava druge. Što se u podrumima kuje s krovova se razglašuje! Oholica je umišljen u kvaliteti koje ne posjeduje, ili posjeduje u daleko nižem stupnju nego što se njima nadima. Ili tvrdi da mu pripadaju stvari koje nisu njegove. Njegove prazne i ohole riječi istisnu savjete koje je čuo od dobrih roditelja i od Duha Božjega. Oholice su lažni učitelji koji se hvale da poučavaju istinu, a ne znaju je ni sami. Nude rješenja za tvoje probleme, a nisu kadri riješiti ni svoje. Ti učitelji naučavaju zemaljsko znanje mjesto nebeske mudrosti. Pletu duge i lijepе riječi, a nigdje istinskih akcija i rezultata. Oholnici života obećaju nešto što ne mogu ispuniti, ili obećaju da prevare i otmu.

Suprot toj oholosti života Krist dolazi sa savršenim posluhom i svješću da objavi Boga Oca od kojega sve imamo. Nije Gospodin pohađao jeruzalemsko sveučilište, ali je posjedovao svu božansku i ljudsku mudrost. Nije se natjecao ni s Herodom ni s Pilatom, vlastohlepcima i oholicama, a držao je narod oko svojih razumnih riječi i primjera, kao što se i danas više od dvije milijarde ljudi naziva njegovim svetim imenom: kršćani! A najviše ih je privukao kada je bio uzdignut od zemlje, tj. na križ. On nam je, uzašavši na nebo, zajedno s Ocem, poslao Duha Svetoga da nas u svemu pročišćuje i prosvjetljuje. To je smisao i našega života.

Zaključimo. Govorili smo o ove tri velike požudne "zmije": o oholosti života, o bludnoj žudnji srca, o požudnoj zavisti oka, a ima još četiri: lakomost ruku, neumerenost u jelu i pilu, srditost

čela i lijenosť svega tijela. I te nam "zmije" svega života nude sa zabranjena stabla onu Adamovu i Evinu crvljivu "jabuku" strasti, za oči zamamljivu (Post 3,6), koju radoznalo grickamo, a ne sluša-

mo Boga koji nam daje cio rajske vrt svoga božanskoga voća naše odgojene savjesti! I nad tom se činjenicom ne čudimo!

KORIZMENA MOLITVA, MILOSTINJA I POST

Mostar, 14. veljače 2018. - Na Čistu srijedu, 14. veljače 2018., održana je korizmena obnova hercegovačkoga klera, dijecezanskoga i redovničkoga. Srednji čas izmoljen je u katedralnoj kripti sv. Josipa. Nagovor je izrekao fra Ljubo Kurtović, humački župnik i ljubuški dekan. Ujedno je ponudio i svećenički ispit savjesti. Svima je ostavljena mogućnost sakramentne ispovijedi.

- Zajednički Križni put u katedrali predvodili su ovogodišnji đakoni don Josip Radoš i fra Robert Kavelj
- Koncelebriranu Misu vodio je biskup Ratko koji je uputio i prigodnu propovijed. Nakon propovijedi obavljen je obred pepeljanja: Sjeti se, čovječe, da si praha...
- U katedralnoj dvorani ponuđen je posni ručak, uz koji je bila prilika da svećenici odvoje milodar za katoličke misije.

Donosimo fra Ljubin nagovor:

ŠUTNJOM DO BOGA

Kako kaže utemeljiteljica pokreta fokolara Chiara Lubich: "Što vrijedi izgarati u aktivnosti da steknemo što više osoba za Božju stvar, ako naša duša ostaje malena i nesavršena jer ne nalazi sat vremena mira za sebi svojstvenu hranu koja je molitva? Ili pak su naše molitve, koje su za nas sveta dužnost, obavljene u rastresenosti, rečene površno i u žurbi, ili se skraćuju."

Negdje sam pročitao da je psihijatar Carl Jung jednom rekao: "Žurba nije od vraga, žurba je vrag." Žurba je odraz našeg unutrašnjeg stanja.

Možda će izgledati neobična tema koju sam uzeo za nagovor početka ovog korizmenog vremena koje je pred nama. Tema se tiče ovog vremena, ali i cjelokupnog našega života kao svećenika, redovnika i redovnica. Tema je: šutnja, koja je zanemarena u teologiji, duhovnosti i u svakodnevnom životu. Bio mi je poticaj knjiga od pročelnika kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata Roberta Saraha "**Snaga tišine**" - "**protiv diktature buke**".

Kršćanstvo je religija riječi - Božjeg govora. Bog je govorio i progovorio čovjeku u svome Sinu Isusu Kristu. Bog nam je sve rekao u svome Sinu. Kakvog smisla onda ima govoriti o šutnji.

Mi znamo da riječi imaju snagu. Poželjni su dobri govornici, propovjednici koji privlače mase, koji se lako slušaju, koji lako prodaju svoju

"robu", i izgledaju puno pametniji od onih koji ne znaju dobro govoriti ili malo govore.

Zato se nije čuditi što više čeznemo za umijećem govora negoli za umijećem šutnje. Šutnja se čini bezvrijedna, neutjecajna i slaba. Izgleda kao da je danas i nemoguće šutjeti, jer smo izloženi gomili riječi, najrazličitijim komunikacijskim sredstvima (WhatsApp, Viber, Instagram), - sve moguće i nemoguće društvene mreže, knjige koje nastaju i tiskaju se iz dana u dan. Gotovo da i ne postoji javni prostor u kojem ne vlada buka tako da nema mjesta za šutnju u našem životu.

I u Crkvi se naglašava kako su kršćani pozvani govoriti o Bogu, navještati ga i propovijedati drugima. Rijetko se govori kako je za kršćane važno njegovati šutnju. Naš Bog je i Bog šutnje. I u liturgiji sve vrvi od riječi. Nekada predvoditelji misnih slavlja imaju potrebu sve protumačiti tako da ne ostane prostora za otajstvo-misterij koji slavimo.

Šutnja je mjesto otkrivanja Boga - kako čitamo u knjizi "Na vrelu liturgije" - Crnčević Šaško - Svet je danas zaglušen mnoštvom riječi, apela, poruka, poslanica... "Svatko se osjeća pozvanim i odgovornim nešto reći o svemu što se zbiva. Važne su riječi, mišljenja. Na kraju, nakon toliko riječi, mišljenja opet smo na početku, u neznanju koje nas sili na šutnju, na osluškivanje, a ne na izricanje riječi i mišljenja."

Ta zaglušenost riječima prisutna je i u govoru o Bogu, u teologiji, liturgiji, u molitvi. Riječi se slažu na riječi. Toliko su prisutne da više ne ostavljaju prostor slušanju. I tako postaju nemoćne. Što su snažnije, to je zaglušenost veća i ne-podnošljivija, sa sve manjom mogućnošću slušanja. Sveti Ivan Pavao II upozoravao je da je danas u našim zajednicama potrebno "s posebnom zauzetošću njegovati iskustvo šutnje". Crkva ne smije prestati govoriti ali njezin glas mora izrancati iz otajstvene šutnje koja riječi daje novu snagu.

Tišina i molitva Ako pratimo najstariju knjigu molitava, biblijske Psalme, primjećujemo u njima dva osnovna oblika molitve. Jedan je tužaljka i vapaj za pomoći, a drugi zahvala i slavljenje Boga. Na jedan skriveniji način postoji i treći oblik molitve, bez prošnji ili izričitih izraza hvale. Psalm 131, na primjer, nije drugo no sama smirenost i povjerenje: "Ja sam se smirio i upokojio dušu svoju... U Gospodina se uzdaj od-sada dovijeka." Katkad molitva utihne, jer jedno mirno zajedništvo s Bogom može bez riječi. "Ja sam se smirio i upokojio dušu svoju; kao dojenče na grudima majke... duša je moja u meni." Kao zadovoljno dijete koje je prestalo plakati u majčinim rukama, tako "moja duša u meni" može biti u Božjoj prisutnosti. Onda molitva ne treba riječi, možda čak ni misli.

Kako postići unutarnju tišinu? Ponekad utihnemo, ali, u dubini, vodimo rasprave, su-protstavljamo se izmišljenim sugovornicima ili se borimo sa samim sobom. Održati svoju dušu mirnom prepostavlja svojevrsnu jednostavnost. "Ne idem za stvarima velikim ni za čudima što su iznad mene." Biti u tišini znači uvidjeti da svojim brigama ne mogu mnogo učiniti. Biti u tišini, to znači povjeriti Bogu ono što je izvan mog domašaja i mojih snaga. Trenutak tišine, čak i vrlo kratak, je poput šabatnog počinka, svetog zastanka, primirja brigâ. **Uznemirenost naših misli** može se usporediti s olujom koja je uzdrmala lađu učenikâ na Galilejskom moru dok je Isus spavao. I nama se događa da smo izgubljeni, tjeskobni, nesposobni da se sami umirimo. Ali Krist je jednako sposoban doći nam u pomoć. Kao što je zaprijetio vjetru i moru i "nasta velika utiha", tako on može smiriti naše srce kad je uznemireno strahom i brigama (Mk 4). Ostajući u tišini, uzdamo se u Bogu. Jeden psalam napućuje da je i tišina jedan oblik slavljenja Boga. Uobičajeno citamo prvi stih Psalma 65: "Bože, tebi dolikuje

hvalospjev". Ovaj prijevod slijedi grčki tekst, dok hebrejski tekst tiskan u većini Biblijia glasi: "**Bože, tebi je šutnja hvalospjev.**" Kada prestanu riječi i misli, Bog je slavljen u tijoh začuđenosti i udijenosti.

Riječ Božja: grmljavina i tišina Na Sinaju, Bog je govorio Mojsiju i Izraelcima. Grmljavina, munje i sve glasniji zvuk trube prethodile su i pratile Riječ Božju (Izl 19). Stoljećima kasnije, prorok Ilija vratio se na isto brdo Božje. Tamo je proživio iskustvo svojih predaka: olujni vihor, potres i oganj, i bio je spreman slušati Boga kako govorci u grmljavini. Ali Gospodin nije bio niti u jednoj od uobičajenih pojava svoje moći. Kada presta velika buka, Ilija ču "šapat laganog i blagog lahora" i tada mu Bog govoraše (1 Kr 19).

Priča li Bog jakim glasom ili lahorom tišine? Treba li za primjer uzeti narod okupljen u podnožju Sinaja ili proroka Iliju? Ovo je vjerojatno pogrešna dvojba. Zastrašujuće pojave koje prate dar deset zapovijedi naglašavaju njihovu važnost. Čuvati zapovijedi ili ih odbaciti, pitanje je života ili smrti. Onaj tko vidi dijete kako trči ravno pod auto, ima jako dobar razlog da povikne što jače može. U istovrsnim situacijama, proroci su naviještali riječ Božju tako da su se uši tresle.

Riječi izrečene glasno se čuju, one su dojmljive. Ali mi dobro znamo da one jedva dotiču srca. Umjesto prijema, one nailaze na otpor. Ilijino iskustvo pokazuje da Bog ne želi dojmiti, već biti shvaćen i primljen. Bog je izabrao "šapat blage tišine" kako bi govorio. To je paradoks: Božja tišina govorci.

Kada riječ Božja postane "šapat blage tišine", ona je učinkovitija više nego ikad da promjeni naša srca. Olujni vihor na brdu Sinaju lomio je hridi, ali Božja tiha riječ sposobna je razbiti ljudska kamena srca. Za samog Iliju iznenadna tišina bila je vjerojatno strašnija od vihora i grmljavine. Glasna i moćna očitovanja Božja bila su mu na neki način poznata. Božja tišina je ta koja zbujuje, jer je potpuno drugačija od svega što je Ilija poznavao do tada. Tišina nas priprema na novi susret s Bogom. U tišini Božja riječ dopire do skrovitih kutaka našeg srca. U tišini ona se pokazuje "oštira od svakog dvosjekla mača, prodire dotle da dijeli dušu i duh" (Hebrejima 4,12). U tišini se prestajemo skrivati pred Bogom, te svjetlo Kristovo može zahvatiti i izlijеčiti i preobraziti čak i ono čega se stidimo.

Tišina i ljubav Krist kaže: "Ovo je moja zapovijed: ljubite jedni druge kao što sam ja vas lju-

bio!" (Iv 15,12). Mi trebamo tišinu kako bismo mogli primiti ove riječi i provesti ih u djelo. Kad smo uznemireni i nespokojni, puni smo argumenata i razloga da ne praštamo i da ne ljubimo odviše lako. Ali kada "se smirimo i upokojimo svoju dušu", ovi razlozi postaju beznačajni. Ponekad možda izbjegavamo tišinu, više volimo bilo kakvu buku, riječi ili razonodu, jer unutarnji mir je rizična stvar: čini nas praznima i jadnima, rastače gorčinu i pobune i vodi nas do dara samih sebe. Tiha i jadna, naša srca su preplavljeni Duhom Svetim, ispunjena bezuvjetnom ljubavlju. Na ponizan, no siguran način, tišina nas vodi ljubavi.

Ako u svetoj misi nastane šutnja mnogi će pomisliti da se svećenik zbumio, da ne zna nastaviti, ili tome slično. Šteta je što je tišina tako rijetka u našem bogoslužju. Jednako je šteta što tek rijetki njome nešto započinju. Ima nekih mješta u službi Božjoj na kojima je šutnja oduvijek imala svoje mjesto: prilikom pretvorbe i osobito u trenucima nakon pobudnoga "Pomolimo se". Druga bi smislena tišina slijedila nakon propovijedi - kako bismo nad upravo rečenim još malo promislili. Šutnja nije izbjegavanje govora. TO bi trebala biti ispunjena šutnja, šutnja koja godi.

Postoje razne vrste šutnje. Postoji šutnja uslijed zbumjenosti. Nastupa nakon nekog loma, uslijed srdžbe. Kada smo povrijeđeni. Postoji i bolna šutnja. Bolna u smislu jer nam pribavlja gorčinu i patnju. U neizrečenom osjećamo izazov, možda i želju za ranjavanjem. Postoji i promišljajuća šutnja, kada slijedimo neku misao. Postoji i ispunjena šutnja kojom čovjek pokazuje kako je svjestan sebe, prirode, bližnjih i Boga.

Nužni uvjet duhovnih vježbi jest disciplina šutnje. Da bi bio uspješan učinak duhovnih vježbi, plodan i trajan, nužno je potrebno ispuniti ovaj važan uvjet da bismo trajno ušli u Božju dubinu. Da bismo preispitali naš život, potrebna nam je mirnoća, spokojstvo, povjerenje, a šutnja nam dopušta stanje spokoja i absolutnog mira te doživimo iskustvo Ilike proroka na Horebu (1 Kr 19,9-18). Neprestano govorenje, brbljanje, naklapanje, strah pred samoćom, rađaju u nama nesnalaženje, otupljenost tako da nas dovode u stanje, te izgubimo divnu priliku zamijetiti lagani povjetarac Božje nazočnosti.

Šutnja se stvara ne samo prestankom govorenja već umrivenjem i ostalih osjetila: sluha... da zaboravim sve ono što me okružuje, i zvukove stvorenja, da bih ulovio nadnaravne zvukove Apsolutnoga. Ova je šutnja teža, jer zahtijeva dušev-

nu snagu i spremnost prepustiti se Bogu, te žarku čežnju za Njim.

Duhovan čovjek ima u sebi sklonost i težnju za šutnjom, želi živjeti šutnju, tražiti je; jednom riječju: on je čovjek sabranosti. Pojam sabranosti ne želi reći drugo nego biti usredotočen tijelom i mišiju na ono što će reći Bog.

Duhovna dubina jedne osobe temelji se na sposobnosti da se kontrolira i svladava. Katkada se misli da je za pobjedu napastovanja govora i rastresenosti za vrijeme duhovnih vježbi imati dobru duhovnu knjigu. Ali ove knjige mogu biti anestezija naše čežnje da tražimo Boga. Biblija je najizvrsnija knjiga koju bismo trebali čitati kroz ove dane. Teško je na početku, ali vježbom i molitvom postiže se nutarnja ravnoteža. Zamislite kako se sprema i pripravlja mladić koji je zaljubljen, kada se nada susresti sa zaručnicom. Ne misli na druge stvari osim na svoj susret. A što ne bismo trebali mi uraditi da bismo se susreli sa svojim Bogom?

Srce pozna ono što jezik nikad ne će moći izreći, i što uši nikada ne će moći čuti (Gibran). Takva je i šutnja Biblije. U evanđeljima Isusova djetinjstva postoji šutnja. Ali ta šutnja nije ona na koju se sam čovjek odluči i nju izabere, da bi mogao lakše susresti Boga. To je nešto drugo. Ove osobe ne šute da bi susrele Boga, nego jer su susrele Boga one šute. Postoje dvije temeljne vrste šutnje: šutnja koju možemo nazvati asketskom ili naravnom, i šutnja koju, po njezinu uzroku, možemo nazvati nadnaravnom. Šutnja koja dovodi do susreta s Bogom i šutnja koju proizvodi susret s Bogom.

Svi poznaju prvu vrstu šutnje koja je asketska ili naravna. Ona se ostvaruje na različite načine i na sve dubljim i dubljim razinama; postoji vanjska šutnja i nutarnja šutnja, šutnja riječi, misli, pokreta, srca. Sva istočnjačka monaška duhovnost mira srca (hesychia) temelji se na ovoj postepenoj šutnji koja dovodi do prestanka svake aktivnosti razuma da prepusti mjesto samo molitvi. Sam čovjek sebi nameće šutnju i razum onda šuti.

Sveti Augustin opisuje jednu svoju ekstazu i kaže: "Kada bi netko došao dotle da stiša svaki nemir tijela, da mu utihnu sva zemaljska prividjenja, da mu i duša zanijemi u sebi, da mu zanijeme snovi i objave, svaka riječ i svaki znak, kad bi mu sve to zanijemjelo, da bi taj moga, barem za čas, dohvati Boga i vječni život."

Svi poznaju ovu šutnju i nastojali su je prakticirati. Ali ona je ljudsko djelo, ona je naravna šut-

nja. Biblija pozna jednu drugu šutnju: šutnju koju možemo zvati šutnjom zbog Božje objave. Šutnja, šutnja mira, odmora, odsustva pokreta; sama u sebi, prije nego li je ispuni Bog, to je prazna šutnja. Šutnja Božje objave je popraćena čuđenjem, klanjanjem, strepnjom, radošću, a katkada čak i zgranutošću. To je puna šutnja. To je mnogo više nego li je jednostavna šutnja. Ovdje Bog ima inicijativu a ne čovjek. Prva je šutnja čovjeka koji se želi približiti Bogu, a druga je šutnja čovjeka koji je osvojen ili "svladan" od Boga. Ako netko šuti, njemu se Bog otkriva - kažu askete; ali Biblija nadodaje: "Ako se nekome Bog otkriva, taj šuti". Asketska šutnja, ili naravna, je dragocjena i ne pretjeruje se kada se preporučuje njezina praksa, osobito u vremenu kakvo je naše, "bolesno od buke". Današnji svijet je bolestan i od nepažnje prema Bogu, od nebrige za Boga. Savršena šutnja nije ona koja je potaknuta prije svega vlastitom potrebom, nego ona koja je potaknuta Božjim veličanstvom. Kao što savršena poniznost, npr. Marijina nije potaknuta toliko sviješću vlastite bijede koliko sviješću veličine i svetosti Boga. Bog govorи i svojom šutnjom, i njom ga privodi istini. Marijina šutnja na Božić više je od obične šutnje; to je divljenje, klanjanje, to je religiozna šutnja, to znači biti nadvladan stvarnošću. U starim bizantskim ikonama nalazimo Majku Božju koju pokažu nepomičnu, uprta pogleda, otvorenih očiju, kao ona koja je vidjela stvari koje ne može kazati.

Pogовор Benedikta XVI. за knjigu "Snaga tišine - protiv diktature buke" kardinala Saraha prefekta Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata

Kada sam pedesetih godina prvi puta pročitao Poslanice svetog Ignacija Antiohijskog, na poseban način me je pratila misao iz njegovog pisma Efežanima: "Bolje je šutjeti i biti, nego govoriti i ne biti. Dobro je poučavati ako onaj tko poučava to i čini. Jedan je Učitelj, koji reče i postade, a i ono što je šutke učinio dostoјno je Oca. Tko ima Isusovu riječ, taj može čuti i njegovu šutnju da bude savršen, da vrši ono što govorи i da se pozna po onomu o čemu šuti." (XV 1-2).

Onaj tko danas čita sve bujnije komentare Evandjela, naposljetku ostaje razočaran. Osoba nauči puno toga korisnog o tadašnjem vremenu te velik broj hipoteza koje naposljetku ničime ne

pridonose razumijevanju teksta. Na kraju, osoba osjeća kako u svoj toj hrpi riječi nedostaje nešto ključno: ulazak u Isusovu tišinu, iz koje se Riječ rađa. Kad nismo sposobni ući u njegovu šutnju, uvijek ćemo Riječ čuti samo na njenoj površini ne razumjevši je u potpunosti.

Tišina je očitovanje najsnažnije prisutnosti. Omraza tišine u modernim društвima znak je teškog i zabrinjavajućeg oboljenja. Istinska životna pitanja postavljaju se u šutnji. Krv u našim žilama teče bez ikakve buke, a i kucanje srca možemo čuti tek u tišini. Bog je prijatelj tišine. Stabla, cvijeće i trava potiču na tišinu. Pogledajte mjesec, zvijezde i sunce, kako li se u tišini kreću - rekla je sv. majka Terezija u svom govoru na primanju Nobelove nagrade za mir, u Oslu 1979.

I u životu svagdanjem, svjetovnom, građanskom, redovničkom, izvanskih tišina je nužna. Thomas Merton u Znaku Joninu zapisao je: "Koliko je nužna posebno je očito u ovome svijetu, u kojem je toliko buke i glupih riječi. Tišina je nužna kako bi se osporavala i ispravila razaranja i kvarovi što su ih napravili grijesi buke. Jasno je da tišina nije krepост, kao što ni buka nije grijeh. Ali halabuka, metež i neprestana graja, što vladaju u suvremenom društvu, izraz su njegovih najtežih grijeha - njegove bezbožnosti, njegovih orgija i moralnog rasapa."

Časoslov koji se recitira bez sabranosti, bez zanosa i gorljivosti, ili čak neredovito, dapače samo sporadično, vodi u mlakost srca i ubija djevičanstvo naše ljubavi prema Bogu.

Postupno, naše svećeničko služenje može postati poput posla kopača bunara, koji kopa bunar gdje vode nema. Pristajući na svijet bučnosti i površnosti, izazivamo Božje razočaranje i ne možemo a da ne čujemo tugu i plač njegova srca.

Kako zapisa Blaise Pascal u svojim Mislima: "Sva nevolja ljudima dolazi samo iz jednoga, a to je što ne znaju ostati mirni u svojoj sobi."

Čak i na običnoj fizičkoj razini čovjek se ne može opustiti osim u tišini. Najdivnije stvari u životu događaju se u tišini.

Ako prestane buka, čovjek postaje uz nemiren, grozničav, izgubljen. Buka mu daje sigurnost poput opijata o kojem je postao ovisan.

Unutarnja smirenost i sklad mogu izvirati jedino iz šutnje. Bez nje, život je nemoguć.

DUHOVNA OBNOVA U BOGOSLOVIJI

POZVANI ZA SVJEDOKE

Sarajevo, 16. i 17. ožujka 2018. - Na poziv duhovnika Vrhbosanskoga bogoslovnog sjemeništa u Sarajevu vlč. don Jakova Kajinića, uz blagoslov nadbiskupa kard. Vinka Puljića, biskup Ratko Perić iz Mostara vodio je korizmeno-preduskrsnu duhovnu obnovu bogoslovima u petak 16. i u subotu 17. ožujka 2018.

U petak u 16.00 sati prije prvoga razmatranja rektor Bogoslovije preč. Josip Knežević u sjemenišnoj kapelici Gospodnjega Navještenja pozdravio je voditelja i sve bogoslove moleći od Boga svima blagoslavljenu obnovu duha.

Biskup je u izlaganju poticao slušatelje na ispit savjesti navodeći primjer nekoga svećeničkog kandidata koji se bio upustio u zemaljski "šverc" i u crkvenom zavodu i izvan njega. Zašto mu je trebao taj "belaj"? To znaš da belaj dolazi od Belijara. Sv. Pavao kaže: "Kakve veze ima Krist s Belijarom" (2 Kor 6,15). Krist istine s Beliarom laži? Krist dobrote s Beliarom zloće? Krist milosrđa i spasenja s Belijarom nemilosrđa i propasti? Vi ste bogoslovi pozvani biti svjedoci Kristove Istine, Mudrosti i Života. Za to se pripremate od prvoga razreda sjemenišne gimnazije do đakonske pastoralne godine na župama. Trebaju nam svjedoci: iskreni, istiniti, časni i pošteni! Treba nam vaše teološko znanje, trebate nam kao učitelji, ali Crkva u prvom redu računa s vama kao svjedocima Kristova spasonosna djelovanja!

Od 17.00 do 18.00 sati bila je mogućnost osobne sv. ispovijedi - uz kućnoga duhovnika pozvana su iz grada i dvojica redovnika - a kroz to je vrijeme bilo izloženo Presveto Otajstvo na oltaru u kapelici gdje je stalno bilo "klanjatelja u duhu i istini".

U 18.00 sati, za vrijeme koncelebrirane sv. Mise, biskup je na temu prvoga čitanja iz stara-zavjetne knjige Mudrosti (2,12-20) govorio

o mudracima-bezboćima koji su se zatvorili u ovaj svijet - to je taj sekularizam! - i koji ne mogu podnijeti pravednosti Sina Božjega, ni pravednosti onih koji Njega slijede. Sve su neznabوci poduzeli da ga ubiju, pogotovo što je sam govorio da će mu Bog dati "izbavljenje". I dao mu je: u uskrsnuću, u preobrazbi ovoga smrtnoga tijela u ono besmrtno. On je svojim uskrsnućem otvorio vrata svima koji ga slijede na Njegovu putu dobrote, milosrđa, podnošenja patnje poradi imena Njegova obećavajući im da će uskrsnuti na život vječni.

Poslije večere u 20.00 sati biskup se sastao s bogoslovima u dvorani Pavla VI. Tajnik don Pero podijelio im je knjigu "Sjeti me se kada u raj dođe!", zbirku nagovora Velikoga petka i Uskrsa od 1992. do 2017. godine. Voditelj je potaknuo bogoslove na razmatranje o Muci Krista Gospodina i o Njegovu Uskrsnuću jer je taj Božji plan - jedina ekonomija početnog otkupljenja i završenog spasenja koju je Bog Otac poduzeo u ovome svijetu.

U subotu u 7.30 jutarnja molitva. Nakon doručka biskup se susreo s četvoricom hercegovačkih bogoslova: Branimirom i Tomislavom iz trećega tečaja, i Matom i Svenom iz drugoga. Spomenuo im je davnu činjenicu da su u periodu od 1969. do 1975., u tih sedam godina, zaređena 42 dijecezanska svećenika u Hercegovini. Sada te generacije postupno dolaze na dobnu granicu umirovljenja. Tko će tolike zamijeniti?

U 9.00 sati bilo je drugo temeljno razmatranje s temom o duhovnom rastu intelektualca Nikodema, farizeja, imućnika, ugledna člana Velikoga vijeća izraelskoga. U 3. poglavljju Ivanova Evanđelja Nikodem dolazi k Isusu po noći, bojeći se Židova da ga, doznaju li za posjet, ne izbace iz Vijeća. Dobro je slušao što je Isus govorio. I pri-

mio k srcu. U 7. poglavlju smogao je snage da se u Sinedriju pozove na Zakon po kojem se ne može ubiti nekoga čovjeka - kao što je Veliko vijeće odlučilo likvidirati Isusa - bez sudskoga procesa! Ali su mu se oni usprotivili ironičnim dobacivanjem na Isusovo galilejsko podrijetlo! Pojavio se i u 19. poglavlju istoga Evandželja, kada je Nikodem, zajedno s drugim vijećnikom, Arimatejcem, sve učinio da Isus bude dostojanstveno pokopan. Isus je poštovao taj Nikodemov duhovni i spoznajni rast i pratio svojom milošću ono duhovno sjeme koje je zasijano u srce Nikodemovo one večeri u Jeruzalemu. Židovski je vijećnik uspješno prevalio put od potajna učenika do otvorena Kristova svjedoka!

U 10.00 sati biskup se zadržao u razgovoru s rektorm Kneževićem o stanju u bogosloviji u

kojoj se priprema na svećeništvo 36 bogoslova iz raznih dijeceza, a najviše iz vrhbosanske. U istoj zgradi, koju je 1893. godine podigao nadbiskup Josip Stadler, Sluga Božji, nalazi se i Katolički bogoslovni fakultet na kojem predaju i dvojica Hercegovaca: Patrologiju biskup Tomo Vuksić, a Crkvenu povijest don Milenko Krešić.

U 11.00 sati slavljenja je sv. Misa. Biskup je govorio o Isusu propovjedniku i o svećeničkoj zadaći propovijedanja podsjećajući bogoslove da će im propovijedi biti to učinkovitije što iza njih budu stajali živi svjedoci onoga što sami propovijedaju.

Prije završna blagoslova vicerektor vlč. Marko Mikić zaželio je voditelju i svima koji su sudjelovali u ovoj duhovnoj obnovi obilje Božje milosti i ploda.

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR

SVETKOVINA SVETE OBITELJI

Dok Katolička Crkva slavi Svetu Obitelj na blagdanskom stupnju, Školske sestre franjevke u Mostaru slave na svetkovinski način, kao Naslovnicu svoje Provincije od njezina osnutka, 1932. godine. Sestre su zaželjele, s provincijalkom s. Ždenkom Kozinom na čelu, da im u nedjelju, 31. prosinca 2017., jutarnju svetu Misu zahvalnicu predvodi mjesni biskup Ratko Perić i s njime župnik Sv. Petra i Pavla, fra Bože Milić.

Sestre su pod sv. Misom pjevale božićne pjesme, čitale starozavjetno i novozavjetno misno čitanje i molitvu vjernika, a župnik je navjestio sveto Evanđelje po Luki koji prikazuje Svetu Obitelj u Hramu prigodom Isusova prikazanja Bogu Ocu, osobito u susretu sa starom proročicom Anom - osamdeset joj i četiri godine - i starim prorokom Šimunom, koji Gospo proreče da će joj mač boli probosti dušu - "da se razotkriju namisli mnogih srdaca" (2,22-40).

Biskup je u propovijedi govorio o nekoliko iznenadnih "prepada" koji su potresli cijelu Svetu Obitelj, ili pojedine njezine članove.

Tako je Djevica **Marija**, "Milosti puna", u vlastitoj kući u Nazaretu doživjela ne samo smetenost nego i preplašenost na dolazak arkandela Gabrijela. Zato je Arkandeo i umiljato sokoli: "Ne boj se, Marijo!" Neka te napusti svaki strah, osim onoga Božjega! "Našla si milost u Boga!" (Lk 1,29-30). Oslobođena svakoga straha i trepeta, osobito uočljive smetenosti, odgovara na Arkanđelove riječi koje prenose Božju poruku o čudesnu i otajstvenu začeću Sina Božjega, Svjetla od Svjetla i pravoga Boga Sina od pravoga Boga Oca.

Druga je smetenost i strah u Betlehemu u vrijeme Marijina poroda. **Josip** je tražio kakvo do-

lično ljudsko rješenje, molio mjesta u svratištu, obijao kućne pragove Betlehemčana, ali ništa nije koristilo. **Marija** je mogla samo uzdahnuti i reći: Pa neće valjda biti u štali?! Eto hoće! Sve su poduzeli da ne bude u štali, ali Bog je sve poduzeo da bude u štali! Bog je sve to tako božanski "organizirao" da ništa nije "organizirao" kako bi to odgovaralo Josipu i Mariji gledano po ljudsku.

A da ti ne pričam o prepadu kada su **Josip i Marija** morali bježati iz Betlehema u Egipat: pod jednom rukom dijete **Isus**, a u drugoj siromašni prognanički zavežljaj. I to je Bog providnosno režirao, da dozove svoga Sina iz Egipta, onoga ropskog Egipta iz kojega je izabrani narod 400 godina svom dušom čeznuo da se ponovo domogne Obećane zemlje.

A najteža se prepadnutost **Marije i Josipa** dogodila kada su dvanaestogodišnjega **Isusa**, koji je postao religiozno punoljetan, "izgubili" u Jerusalemu i jedva ga našli. Da se nisu svratili u Hram da se Bogu pomole ne bi li ga našli, za dugo bi ga tražili.

I Marija i Josip bili su na stalnoj vatri i kušnji, pravoj i punoj. Što veće milosti, to veće kušnje. Puna milosti - puna kušnje. I treba polagati kušnje, i osobne i obiteljske, u vjeri, u nadi i ljubavi. Gospa ih je položila, s odlikom. Josip ih je položio, s odlikom. I dali nam izvrstan primjer i ujedno su nam stalna pomoć kod Gospodina kako se i mi vjernici moramo boriti da kušnje svladamo, s milošću Božjom, i budemo prokušani u Gospodinu.

Biskup je na svršetku sv. Mise sestrama zaželio sretnu 2018. godinu: u krjeposti, mudrosti i milosti!

SREBRENI JUBILEJ ČETIRIJU ŽUPA

Na Bogojavljenje, 6. siječnja 2018., naša župa Sv. Ivana - kao i ostale tri svetih Evandelistu u Mostaru - slavi srebreni jubilej postojanja. Na svetkovinu Bogojavljenja - Tri kralja, 6. siječnja 1993., točno prije 25 godina, župu sv. Ivana, apostola i evanđelista, osnovao je msgr. Pavao Žanić, biskup. Smatram da bi bilo hvale vrijedno da taj dan obilježimo svečanom sv. Misom u 11.00 sati..., pisao je na Ordinarijat župnik don Mladen Šutalo, dodajući:

Podatci o krštenjima, vjenčanjima, sprovodima i sv. krizmama - u proteklih 25 godina postojanja župe - izgledaju ovako:

Pastoralno osoblje kroz ovih 25 godina:

Župnici: msgr. Ivan Vukšić, don Krešo Puljić, don Mladen Šutalo;

Kapelani: don Gordan Božić, don Bernard Marijanović, don Stipe Gale, don Marko Šutalo, don Marinko Pervan, don Mladen Šutalo, don Drago Ćurković, don Niko Luburić, don Ivan Marčić, don Damir Pažin.

Statistika matica kroz 25 godina:

Krštenih: 1233 djece i odraslih, i to 1993.: 9 krštenja; najviše 2014. i 2015. po 101, ove 2017. godine 98;

Krizmanih: Iz ove župe u katedrali i u ovoj župi kroz ovo razdoblje bilo je 2245 kandidata. Najmanje 1994. godine: 33; najviše 2001. godine 211.; ove godine 103.

Vjenčanih: 319 parova. Godine 1993. bilo je jedno; najviše posljednje tri godine: po 28 vjenčanja.

Umrlji - sproveđeni sa svećenicima iz ove župe: 560; 1993. godine: 5; najviše 2015. godine: 44; a ove godine: 34.

Svećeničko ređenje: don Pero Miličević, 29. lipnja 2012. i fra Augustin Čordaš, 25. lipnja 2017., član Hercegovačke franjevačke provincije. Bogu hvala na svemu!

Na svetkovinu Bogojavljenja biskup je Ratko slavio sv. Misu u 11.00 sati. Bio je to uobičajen svečan dan: crkva popunjena vjernicima s djecom ispred oltara, a dosta svijeta vani pod kišobranima! Župnik je don Mladen izrazio pozdravnu dobrodošlicu.

Biskup je čestitao srebrni jubilej i župniku i župljanim. I rekao da su bila dva velika motiva da se župe osnuju i prorade. Prvi, da se provede dekret Svetе Stolice *Romanis Pontificibus*, koji je

blaženi papa Pavao VI. odobrio *in forma specifica*. To znači da nema više nikakva priziva, ima se provesti; drugi razlog, da se izade u susret ljudima u teškim ratnim uvjetima: karitativno, pastoralno, sakramentno i u svakom drugom ljudskom i crkvenom pogledu. Uostalom, navedene statistike pokazuju kako se trebalo kroz ljute nevolje probijati. A poseban je problem izgradnja crkve i crkvenih prostorija. Prije 25 godina zamolili smo i molimo sve do danas svete Evanđeliste da oni re-evangeliziraju gradske župe i sredine. A i ovih 13 svećenika koji su spomenuti očito nisu bili skrštenih ruku, nego sklopljenih na molitvu i otvorenih na djelovanje. Svima bila velika hvala i od Boga plaća!

Biskup je u homiliji na Evanđelje dnevne svetkovine spomenuo tri kategorije kraljevstva: **prva**, **ona tri kralja s Istoka**, koja je crkvena tradicija tako identificirala prema trima velikim darovima: zlatu, tamjanu i smirni. Čak im je dala i imena: Gašpar, Melkior i Baltazar. Oni su pravi Bogotražitelji, istražitelji knjige Božje prirode i kozmosa, zvjezdonočnici. Kada su primijetili čudesnu "zvjezdu" Isusovu, nisu je više noću puštaли iz vida. Slijedili su je vjerno i neumorno. Bila im je putokaz u tminama hoda i posrtanja do cilja. Tako u neka doba izbiše u Jeruzalemu da pozdrave i raspitaju se kod kralja Heroda: "Gdje je taj novorođeni kralj židovski? Vidjesmo gdje izlazi zvijezda njegova pa dodosmo pokloniti mu se".

Pravo je čudo kako Herod - to je **druga kategorija kraljevanja** - mirno sluša mudrake ili kraljeve i svjetuje ih da podu u Betlehem, da se raspitaju za dijete. "Kad ga nađete, javite mi da i ja podem pokloniti mu se." To je kralj koji se ne drži poklona Bogu, nego samo pokolja svojih suparnika. On je smaknuo ili potjerao više svojih žena iz svoga krvoločna dvora, a tri je sina doslovno udavio: Aleksandra, Antipatera i Aristobula. Svoje je kraljevstvo kanio razdijeliti među preostala četiri sina: Agripu, Antipu, Arhelaja i Filipa. Mudraci se pozdravile i podoše, Dijete nađoše, duboko mu se pokloniše, darove mu dadoše i, poučeni u snu, vratiše se "drugim putem u svoju zemlju" (Mt 2,1-12).

A **treća je kategorija kraljevstva** ova Isusova. Isusa čak poganski mudraci i kraljevi proglašavaju "novorođenim kraljem židovskim". Njemu je Bog Otac dao kraljevstvo Istine i Života, kra-

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

ljevstvo Svetosti i Milosti, kraljevstvo Pravednosti, Ljubavi i Mira. Kako divne karakteristike kraljevstva koje je ponuđeno svim ljudima. Čak i u molitvi Očenaša kršćani zazivaju Boga Oca da dođe Kraljevstvo njegovo u ljudska srca! Vidjevši da je izigran, kralj Herod, posla dželate da u Betlehemu pobiju svu mušku djecu od dvije godine na niže, da mu ne izmakne novorođeni kralj židovski. On je, međutim, taj put izmaknuo, ali ne će izmakinuti onaj posljednji, gdje će mu čak iznad glave biti napisan naslov: Isus Nazarećanin, kralj židovski! Znamo da nije Kralj samo židovski, nego svega svijeta.

I ove četiri župe slavljenice u Mostaru: Svetoga Mateja na Rudniku, Svetoga Marka u Cimu,

Svetoga Luke u Ilićima i Svetoga Ivana u Centru II. već 25 godina probijaju se poput istočnih kraljeva za zvijezdom, koja je Isusova,

da se unese što više njezina svjetla u ovaj grad;

da Crkva, poput svoga utemeljitelja Krista Gospodina, bude *lumen gentium* - svjetlo narodima;

da ljudski nered ne postane zakon i sustav iz Herodove obitelji;

da se novi životi radosno dočekuju, a da se preminuli dostojanstveno ispraćuju;

da se sveti sakramenti zakonito primaju i dijele;

da se nova duhovna zvanja množe i ostvaruju!

Sve na slavu i diku Božju, a na ponos gradu i narodu!

SREBRENI JUBILEJ SV. MARKA I SV. LUKE

Na svetkovinu Bogojavljenja, 6. siječnja 2018., župe sv. Luke u Ilićima i sv. Marka u Cimu u Mostaru proslavile su svoj srebrni jubilej postojanja i djelovanja. Svečanu sv. Misu u zajedničkoj crkvi za obje župe, crkvi posvećenoj Kristu Dobromu Pastiru, u 10.00 sati predvodio je msgr. Luka Pavlović, mostarski dekan i župnik katedralne župe, od koje je 1993. biskup Pavao Žanić odvojio četiri nove mostarske župne zajednice pod naslovom četiriju svetih Evandelistu.

Uz obred blagoslova vode i soli na početku Euharistijskoga slavlja, don Luka je u prigodnoj homiliji vjernicima protumačio smisao današnje svetkovine Gospodnje, govoreći o Kristovu Bogočovjećjem objavljenju tadašnjemu nežidovskom svijetu preko trojice mudraca ili kraljeva pristiglih s Istoka u Betlehem na poklonstvo "novorođenomu židovskom kralju". Čestitao je župniku don Ivanu i svim župljanima Cima i Ilića srebrni jubilej, žečeći još više Božjega blagoslova u novim obljetnicama!

Na svršetku sv. Mise čestitki župljanima obiju župa pridružio se i župnik mr. don Ivan Perić, koji pastoralno vodi ove župne zajednice od kolovoza 2011. godine, zahvaljujući don Luki što je u svojoj nekadašnjoj službi generalnoga vikara naših hercegovačkih biskupija (1985.-2006.) podnio osobit teret i žegu dana prigodom rješavanja raznih pravnih problema oko pribavljanja lokacije i svih potrebnih dozvola za izgradnju prostrane župne crkve Dobroga Pastira koja je u službi i

Svetoga Marka i Svetoga Luke. U ovom je slučaju samo župna crkva zajednička i jedan je župnik za obje župe, koje imaju svoje vlastite matice i knjige. Bogu hvala i slava na svih ovih 25 godina i početnih župnih porođajnih bolova i svih križnih postaja koje su pratile ove dvije župe od osnutka do danas, ali i na svim milostima kojima je Gospodin, po zagovoru svetih Evandelisti, obasipao vjernike Cima i Ilića.

Statističko stanje župa sv. Marka evandelistu u Cimu i sv. Luke evandelistu u Ilićima u razdoblju od 1993. do 2017. izgleda ovako:

Vjernika u župama:

Cim: 3000 - Ilići: 2500.

Novokrštenih:

Sv. Marko: 1993. - 3; 1994. - 1; 1995. - 3; 1996. - 2; 1997. - 2; 2001. - 1; 2008. - 2; 2009. - 4; 2012. - 7; 2013. - 26; 2014. - 23; 2015. - 36; 2016. - 47; 2017. - 40.

Sv. Luka: 1994. - 2; 1995. - 4; 1996. - 1; 1997. - 4; 1998. - 1; 1999. - 2; 2000. - 2; 2001. - 1; 2002. - 1; 2003. - 1; 2004. - 1; 2005. - 1; 2006. - 2; 2007. - 5; 2008. - 5; 2009. - 3; 2010. - 1; 2011. - 4; 2012. - 16; 2013. - 20; 2014. - 22; 2015. - 33; 2016. - 31; 2017. - 18.

Prvopričešćenih:

Sv. Marko: 2008. - 2; 2009. - 1; 2010. - 1; 2011. - 2; 2012. - 4; 2013. - 7; 2014. - 4; 2015. - 6; 2016. - 23; 2017. - 17.

Sv. Luka: 2007. - 8; 2008. - 5; 2010. - 2; 2011. - 4; 2012. - 3; 2013. - 5; 2014. - 7; 2015. - 2; 2016. - 10; 2017. - 15.

Krizmanihi:

Sv. Marko: 2004. - 3; 2007. - 3; 2008. - 3; 2009. - 2; 2010. - 4; 2011. - 3; 2013. - 20; 2014. - 18; 2015. - 37; 2016. - 20; 2017. - 35.

Sv. Luka: 2000. - 1; 2004. - 1; 2007. - 9; 2008. - 9; 2009. - 7; 2010. - 17; 2011. - 10; 2013. - 13; 2014. - 18; 2015. - 22; 2016. - 11; 2017. - 20.

Vjenčanih parova:

Sv. Marko: 2010. - 1; 2015. - 16; 2016. - 14; 2017. - 20.

Sv. Luka: 1995. - 1; 1996. - 2; 2000. - 1; 2006. - 1; 2009. - 1; 2012. - 1; 2013. - 1; 2014. - 1; 2015. - 3; 2016. - 12; 2017. - 11.

Umrlih i zakonito sprovedenih:

Sv. Marko: 1993. - 1; 1994. - 1; 2001. - 1; 2005. - 2; 2006. - 1; 2007. - 4; 2008. - 4; 2009. - 2; 2010.

- 5; 2011. - 4; 2012. - 9; 2013. - 5; 2014. - 2; 2015. - 10; 2016. - 7; 2017. - 11.

Sv. Luka: 1993. - 1; 2004. - 5; 2005. - 1; 2016. - 5; 2008. - 4; 2009. - 2; 2010. - 1; 2011. - 3; 2012. - 2; 2013. - 4; 2014. - 5; 2015. - 2; 2016. - 6; 2017. - 7.

Djeca na vjeronomaku (učenici i učenice osnovne škole):

Obje župe: 2008./2009. - 54; 2009./2010. - 67; 2010./2011. - 57; 2014./2015. - 209; 2015./2016. - 270; 2016./2017. - 301; 2017./2018. - 336.

Riječ je o svetim sakramentima, crkvenim obredima i vjeronomaku pod vodstvom zakonitih župnika. Župe, Bogu hvala, laganim a sigurnim hodom napreduju u nauku crkvenom, u zajedništvu, u lomljenju kruha i molitvama. A Krist Dobri Pastir danomice zajednici pridružuje nove članove, kao u drevna apostolska vremena (Dj 2,42-47).

OPET OSKVRNUĆE NA STOLAČKOM KRIŽEVCU

Stolački župnik i dekan don Rajko Marković službeno je, 10. siječnja 2018., prot. br. 3/2018., izvijestio ovaj Ordinariat o još jednom neljudskom i protujverskom činu - oskvrnuću Križa i Oltara na Križevcu iznad grada Stoca. O tome je župniku dojavljeno na blagdan Krštenja Gospodinova, 7. siječnja 2018. O svemu je upoznat i načelnik Općine Stjepan Bošković kao i Policijska postaja u Stocu.

Na mjesto obeščaćenja izišla su dva djelatnika Policijske postaje i o zatečenu stanju sastavili zapisnik. Na pročelju Križa ispisano je masnom bojom slovo "U" [Ustaše], a niz Križ tri jedinice "111" [zbroj godina osuđenih haških uznika] dok je na bočnim stranama Križa ispisano "UZP" [Udruženi Zločinački Pothvat] te na pročelju kamennog Oltara istom masnom bojom: "Krivi ste".

Koliko nam je poznato, sve se sada nalazi na Tužiteljstvu Hercegovačko-neretvanske županije. Što će učiniti i kako će se stvari dalje odvijati, ne znamo. Ovo nije prvi put da se vandalski nasrće na postaje Križnoga puta i na sam Kristov Križ i u Stocu i na nekim drugim mjestima u Hercegovini, a o čemu se ovaj Ordinariat već oglašavao i takve protuljudske i protujverske čine osuđivao. Poučeni dosadašnjim iskustvom, bojimo se da će, kao i do sada, sve ostati na "nepoznatom" počinitelju, na "maloljetnicima", ili na "psihički pore-

mećenima" i nikada adekvatno procesuiranima i primjereno kažnjenima. Takav neodgovoran postupak ohrabruje kako one koji su to već činili tako i eventualno buduće zlikovce. Ne smatramo da na ovakva mjesta oskvrnuća trebaju izlaziti razni religiozni lideri te pozirati i paradirati pred fotografima. Ovakve antireligijske izljeve rješavaju moćna sudska tijela!

Stolački je Križevac spomenik nulte kategorije i kao takav pod izravnim je nadzorom i zaštitom Federalnoga zavoda za zaštitu kulturnih spomenika. Nije li konačno vrijeme da se u rješenje i stvarnu zaštitu ovoga spomen-obilježja uključe i mjerodavne federalne službe?! Prepustiti slučaj policijskom službenom izvješću i tužiteljskoj ladici, bez adekvatne intervencije najodgovornijih, znači in/direktno ohrabrivati svaki budući vandalski napad i zločin. Država, koja nije u stanju zaštiti vjerske simbole i izričaje, kulturnu baštinu i vjernički osjećaj, nije dorasla zvati se državom i gubi zakonsko i moralno pravo pozivanja na vjersko i nacionalno zajedništvo i miran suživot.

Vjernici župe Stolac i ostalih župa Stolačkoga dekanata, kao i svi vjernici hercegovačkih biskupija na čelu s ovim Ordinarijatom, koji na poseban način iskazuju ljubav prema Kristovu Križu i pijetet prema svojoj stradalačkoj povijesti, koju simbolizira i brdo Križevac iznad Stoca, uvijek

su bili, i jesu, opredijeljeni za zajednički život sa svim građanima i pripadnicima drugih religija i vjeroispovijesti Stoca i Hercegovine. To, ipak, никакo ne uključuje odreknuće od Kristova Križa i vjerničke stradalničke povijesti kao ni od nacionalnog identiteta, po kojima jesu ono što jesu i u čemu su crpili i danas crpe snagu za opstankom.

Vjernike Stoca pozivamo da se ne obeshrabre ovim protukatoličkim činom, da istom mjerom

ne uzvraćaju onima prema kojima se pokazuje prst sumnje za ovo nedjelo te da uvijek, i u progonima, svoj pogled usmjeruju prema Kristovu Križu i Uskrsnuću u kojem je Otkupljenje i Spasenje naše. Mi smo pozvani preporučivati Bogu one koji nas progone (Mt 5,44).

Mostar, 12. siječnja 2018.

Don Željko Majić
generalni vikar

HERCEGOVACKO HODOČAŠĆE NA STEPINČEV GROB

Okružnica. U povodu 120. obljetnice rođenja i 20. obljetnice beatifikacije Alojzija Stepinca, zagrebačkoga nadbiskupa, zakazano je biskupijsko hodočašće na njegov grob u zagrebačkoj katedrali okružnicom biskupa ordinarija Ratka Perića, od 25. siječnja 2018. Organiziranje je povjerenog generalnom vikaru don Željku Majiću za subotu, 3. ožujka 2018. Don Željko se stavio u kontakt sa svim župnicima. I s Duhovnim stolom u Zagrebu. Kardinal je odgovorio biskupu srdačnom dobrodošlicom.

Hodočasnički vodič. Don Željko je priredio vodič s naslovom *Velika nam djela učini Svesilni s biskupovom Okružnicom, s Pokorničkim bogoslužjem, sa Životopisom blaženoga Alojzija, s prikazom zagrebačke katedrale, s programom hodočašća.*

U katedrali Velike Gospe. Skupilo se u Zagrebu tridesetak autobusa s više od 1500 vjernika iz hercegovačkih biskupija. Priključilo se i oko 500 vjernika podrijetlom iz Hercegovine iz Zagreba i okolice. Zima, i kalendarska i atmosferska. Kiša od Mostara do Zagreba i natrag, ponegdje i ona ledena. Kroz Liku snijeg, ali cesta dobro prohodna. Biskup i generalni vikar zahvalni su kardinalu Bozaniću i njegovim suradnicima na ugošćenju. U subotnje jutro nema nikoga da se tuži da se nešto loše dogodilo na putovanju. Svi sretno stigli. Bogu hvala. U katedrali pokorničko bogoslužje u 10.30 predvodi fra Miljenko Šteko, provincijal hercegovačkih franjevaca. Oštrosa od relativizma, nerazlikovanja dobra od zla, nemoralia od morala, valjana od nevaljana, pravovjerja od krivovjerja, pojave koja napada gotovo sve slojeva i suvremene Crkve. Potiče na kajanje. Pojedinačna ispovijed pred ispovjednicima u katedrali.

U 11.30 sv. Misa koju predvodi biskup Ratko, koncelebrira i pomoćni biskup zagrebački msgr. Ivan Šaško koji pozdravlja hodočasnike u ime kardinalovo, a biskup Ratko zahvaljuje. U koncelebraciji je više od 30 svećenika, biskupijskih i redovničko-franjevačkih. Asistiraju đakoni fra Jure Barišić iz Širokoga Brijega i don Josip Radoš iz Studenaca. Ministiraju bogoslovi s Jordanovca. Pučko pjevanje predvodi don Dragan iz Čapljine. Evanđelje pjeva fra Jure. Pri svršetku sv. Mise zahvalnica Tebe Boga hvalimo, molitva za kanonizaciju blaženoga Alojzija na njegovu grobu, Ispovijest vjere Hrvata katolika, Blagoslov, Lijepa naša i Idite u miru. Neke su skupine otišle i u rodni Blaženikov Krašić.

Biskup je Ratko izgovorio propovijed, zapravo Križni put blaženoga Alojzija Stepinca.

Gospodin Isus, vršeći volju Očevo, svoj je život na ovome svijetu savršeno ispunio u 33 godine. Propovijedao je 3 godine čineći dobro po Palestini. U tome su mu 3 najuzvišenija dana otкупiteljske Euharistije, Križa, Smrti i Uskrsnuća. Svoju je žrtvovanu ljubav zgušnuo u 3 sata patnje na Kalvariji sa 7 izgovorenih objaviteljskih riječi. A vrhunac su bile one 3 sekunde kada se probudio od mrtvih, otvorio grobna vrata i izišao u novi preobraženi život. Uskrsnuće! Pobjeda nad

smrću, nad đavlom i nad svakovrsnim grijehom čovječanstva. Eto to je cilj i svega našega hodočašća u ovoj suznoj dolini.

Nadbiskup Alojzije Stepinac, kojemu ove godine obilježujemo 120. obljetnicu rođenja i 20. obljetnicu beatifikacije, doživio je 14 stajališta Križnoga puta u 14 godina svoga zatvorsko-zatočeničkog sužanjstva: od presude u Zagrebu, 11. listopada 1946. do preminuća u Krašiću, 10. veljače 1960. Pratimo ga u ključu Isusova Križnog puta:

Prva postaja - Isusa osuđuju na smrt. Kao što je saducejsko-poncijevska optužnica kojom

je Isus osuđen na smrt bila besmislena, tako je i protiv nadbiskupa Stepinca godinu i pol dana pripremno nekoliko vjersko-političkih kleveta koje nemaju nikakva utemeljenja. Nadbiskup je na Badnjak, 1945. posjetio tajnika apostolskoga vizitatora: "U 8,45 sati - piše don Giuseppe Masucci - došao je Nadbiskup obavijestiti me da je doznao da se skupljaju potpisi sa zahtjevom da bude osuđen na smrt! 'Ako se to dogodi, izvijestite Svetog Oca, da rado dajem svoj život za Katoličku Crkvu'." Ova dragovoljnost u herojskom stupnju ljubavi prema Bogu prvi je uvjet mučeništva.

- Bože, pogledaj na zasluge sluge svoga Alojzija koji je, poput Sina Tvoga Isusa, rado prihvatio nepravednu osudu te daj da i mi budemo spremni u istinskoj ljubavi život svoj položiti za Tebe i za Tvoju jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu!

Druga postaja - Isus prima na se križ: Svjesno i svojevoljno. U listopadu 1946. Nadbiskupa, prava-zdrava, osuđuju na 16 godina prisilna rada i dodatno 5 godina bez ljudskih prava. Osuđeni Nadbiskup uzima na se križ ne samo svoj osobni, nego i onaj Zagrebačke nadbiskupije, pa i cijele Crkve u hrvatskome narodu. Nosi svakodnevni križ radosno i vjerno poput Krista Učitelja, najvećega Mučenika na ovome svijetu.

- Bože, ugodnik Tvoj Alojzije dragovoljno je uzeo i nosio svoj križ za Tvojim Sinom Isusom. Daj da i mi, svatko prema svomu staležu, Tvojom pomoći, nosimo svoj svakodnevni križ boreći se za svoje mjesto u domovini, razvijajući obitelji, čuvajući zakonit ženidbeni život, ostajući u duhovnom zvanju.

Treća postaja - Isus pada prvi put pod križem. Radi se o fizičkom padu. Nadbiskup pada u lepoglavlji zatvor sa sviješću 21 godine bez ljudskih prava. Pio XII. mogao je umjesto njega imenovati nekoga svećenika nadbiskupom, ali on je Stepincu dao do znanja da on ostaje zagrebačkim Nadbiskupom i u Lepoglavlji. Bila je to Nadbiskupu rječita poruka jer je Sveti Otac imao u njega povjerenje da i svojim trpljenjem i molitvom jednako može pridonijeti dobrobiti Nadbiskupije kao i s katedre zagrebačke katedrale! Bilo je Nadbiskupu teško, svjestan da je u životnoj snazi, u 48. godini života, s biskupskim pravima i obvezama, a ne može ih vršiti, može samo patiti.

- Bože, daj da i mi, pastiri i vjernici, s molitvom i ljubavlju prihvaćamo Tvoju svetu volju koja nam je po našoj razumnoj volji - što neprotumačivija, to spasenosnija!

Četvrta postaja - Isus susreće svoju svetu Majku. Možda su se pozdravili samo obrvama - On

njoj: *Izdrži, Majko!* Ona njemu: *Izdrži, Sine!* Sa Stepincem je majka Barbara tri puta u zatvoru mogla ostati po desetak minuta. I sigurno nijednom mu nije propustila reći: "Sine, izdrži! Ne prestaje za te moliti i postiti tvoja majka da budeš dobar biskup", kao što je od njegova krštenja tajno tjedno postila da bude "dobar svećenik". Majka mu je preminula 11. prosinca 1947., a da mu tјedan dana nitko nije kazao za majčinu smrt. Mučitelji su mu dokazali da na križnom putu nema utjehe!

- Hvala Ti, Bože, što si uslišio molitve i postove majke Bare da joj sin postane svećenik. Ali Ti, sve mogući Oče, učinio si kudikamo izobilnije: on je postao i Svećenik, i Nadbiskup, i Kardinal, i Blaženik, i Mučenik. Daj mu da po Ljubavi Tvojoj uživa stupanj svetačke časti u cijeloj Crkvi na zemlji kao što uživa Tvoju slavu pred svima Svetima u nebesima. Udijeli obilje duhovnih zvanja, svećeničkih i redovničkih, hrvatskomu narodu!

Peta postaja - Šimun Cirenac pomaže Isusu nositi križ: Nadbiskup je mnogima pomogao nositi križ: zauzimanjem kod državnih vlasti, organiziranjem Caritasa. Brojni svećenici, redovnici, vjernici željeli su pomoći njemu, zatvoreniku, barem molitvom. A u neka doba bilo je zabranjeno i moliti za njega javno u crkvama! Vjerujem da su uzajamno suošjećali u Duhu Svetom nadbiskup u Lepoglavlji Alojzije i mostarski biskup u Zenici Petar Čule, kojemu ove godine također pada 120. obljetnica rođenja.

- Bože, izlij svoj milosni blagoslov na sve one koji velikodušno pomažu drugima nositi križ kao i na one koji strpljivo slijede Krista na njegovu Križnom putu.

Šesta postaja - Veronika pruža Isusu rubac: Stepinčeva je sestra Veronika, nije Veronika, nego Štefanija mogla dolaziti bratu jednom mjesечно u zatvor u Lepoglavlju donositi mu knjige i ostale potrepštine. Došla je desetak puta s bližom rodbinom, ali nitko se, osim nje, nije mogao susresti s Alojzijem, koji bi sve samo blagoslovio s prozora svoje sobe. Nadbiskupu su sestre Služavke Maloga Isusa u Krašiću pružale rubac svoga nesebična služenja više od osam godina. Ali i on je još više njima davao utjehu i primjer.

- Bože, pogledaj na sve sestre Štefanije i služiteljice Maloga Isusa koje vrše svoje životne zadaće da svojim plemenitim radom i svojevoljnom patnjom zavrijede nagradu vječnoga života.

Sedma postaja - Isus pada drugi put pod križem: Nakon 6 godina Lepoglave, pilatovske vlasti

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

premještaju Nadbiskupa u Krašić gdje po drugi put pada u zatvor, nešto blaži oblik robije, boraveći u župnoj kući. Kada je u Krašiću 1953. poštom primio pismo iz Vatikana, a u omotnici diploma kojom ga Papa imenuje kardinalom, bio je pozvan u ured općinskoga narodnog odbora, gdje ga je činovnik upitao: "Što je bilo u jučerašnjoj pošiljci iz Vatikana?", Stepinac mu odgovara: "Pa znate što. Bilo Vam je u rukama. Ta još ste malo poderali list i diplomu". I fotografirali je za trajnu uspomenu!

- Bože, udostoj se svaki put iz prašine podizati i sve nas koji dnevno posrćemo po sedam puta na svome Križnom putu, makar i ne bili dostojni Tvoje milosti.

Osmá postaja - *Isus tješi jeruzalemske žene:* Neke su žene našle zgode da preuzvišenoga zatvorenika utješe u zatvoru. Na brežuljku iznad Lepoglave znale su se okupiti i iz svega glasa zapjevati neku pobožnu pjesmu kao da su s Nadbiskupom na kakvu Euharistijskom kongresu. Nadbiskup ih je pozorno slušao u svojoj sobi. Kada bi ih stražari rastjerali, poruka je ohrabrenja već bila doprla do srca! O, vrijedne lepoglavske žene, ušle ste s dobrim glasom u Stepinčev Križni put!

- Bože, od Tebe dolazi svaka prava utjeha, svaki dobar dar. Daj da ustrajemo na Križnome putu pružajući utjehu drugima prihvaćanjem Tvoga spasonosnog nauma.

Deveta postaja - *Isus pada treći put pod križem:* Kardinal kod ovoga stajališta misli na svoju tjelesnu klonulost, na svoje noge koje su bolovale od tromboze i operirane dva puta, na krvotok iz kojega su isciđene 34 litre krvi. Misli na pluća, na povećana crvena krvna zrnca i drugo. Istina, tjelesno je onemoćao i oslabio, ali duhovno sve moćniji i sve zrelijiji.

- Bože, neka zagовор blaženoga Alojzija kod Tebe pomogne svima koji mu se utječu molitvom da budu živa potpora drugima u njihovim životnim posrtanjima!

Deseta postaja - *Isusa svlače.* Nadbiskupa razgoličuju i razapinju po novinama i predavanjima: nema bezobraštine koju nisu napisali protiv Crkve. Od uspostave jugo-države do Stepinčeve osude u godini i pol dana 1400 bezočnih urada: u prosjeku 2,5 priloga dnevno. Prije nekoliko godina Postulatura u Zagrebu priredila je izložbu crteža, karikatura, rugalica kojima je izvraćena pamet vrijedala Nadbiskupa. Eto došlo vrijeme da se djeca mogu stidjeti zbog ruganja svojih očeva. Što progoni i sarkazmi jači, to jača Kardinalova molitva: "U Tebe se, Gospodine, uzdam da se ne postidim dovjeka!"

- Bože, Tvoja je Crkva u ovom opakom i preljubničkom naraštaju svaki dan izvrgnuta povećanu rugglu a umanjenu priznanju vršenja dobra. Ne gledaj, molimo, na naše grijehu, nego na vjeru Crkve svoje!

Jedanaesta postaja - *Isusa pribijaju na križ:* Zatočeniku govore čak neki biskupi, iz bratske sučuti, da će oni tražiti od bezbožnih vlasti da bude oslobođen prije isteka osude. - Ni govora! To bi bilo ravno kušnji: Siđi s križa! Stepinac uzvraća Čekadi: Ti se sjećaš višekratnih izjava maršala, dok je on tu, da mene u Zagrebu nema. Gospodin si maršal valjda utvara da jako žalim za Zagrebom. "Moja jedina ambicija na ovom svijetu jest izdržati do kraja i preminuti u milosti Božjoj".

- Bože, sveznajući i svemoćni, daj da i naša jedina ambicija i želja na ovome svijetu bude izdržati do kraja u dobru - radu ili patnji - i preminuti u milosti Tvojoj!

Dvanaesta postaja - *Isus umire na križu:* Stepinac je prikovan na križu svoje postelje. Kako da mu sve te godine, burne i teške, ne slome životnu snagu? Umire na postelji svoje boli, progonjen i trovan, iskapivši 14 godina svoga "Raspni ga! Raspni!": Nadbiskup si, ali ima da te nema!

- Bože, kao što je Tvoj Sin Isus oprostio svima koji su ga progonili, razapeli i ubili, a isto tako i kardinal Stepinac oprostio svojim progoniteljima i molio za njihovo obraćenje, potiči i sve nas da uviđek i od srca oprštamo dužnicima svojim!

Trinaesta postaja - *Isusa skidaju s križa:* Na obdukciji na Šlati u noći od 10. na 11. veljače 1960., prigodom "balzamiranja" Zatočenikovo je tijelo bilo zatrovano tako da je prilikom ekshumacije 1993. bilo slično ugljenu. Bilo se pokušalo prenijeti njegovo srce, kao simbol ljubavi, na Duhovni stol. Nakon dva tjedna srce je moralo biti враćeno i progonitelji su ga spalili u peći u Šarengradskoj! Nisu mu ni mrtvu dali pokoja i mira!

- A Ti, Gospodine, smiluj se svima nama: grješnima podaj kajanje i oproštenje, bolesnima zdravlje, živima mir i jedinstvo, pokojnima život vječni.

Cetrnaesta postaja - *Isusa polazu u grob:* Iako je sve bilo spremno za pokop u Krašiću, dopušteno je da Kardinalovo tijelo bude pokopano ovdje u Katedrali. Njegov je grob postao mjesto hodočašća i izvan hrvatskoga naroda.

- Bože, pravedni i milosrdni, mi, današnji hodočasnici, žarko Te molimo daj da raste naše čašće: bl. Alojzija, biskupa i mučenika, kao i štovanje svih hrvatskih svetaca, blaženika i blaženica te da Tvojom milošću kanonski procesi omoguće tolikim Slugama i Službenicama Božjim u našoj Crkvi doći do časti oltara.

SURAĐIVALI S DAROVIMA DUHA SVETOGLA!

Gradac, 18. ožujka 2018. - U župi Gradac u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji župnik don Nedjeljko Krešić dogovorio je s biskupom Ratkom Perićem, apostolskim upraviteljem, da ove školske godine sv. krizma bude u župi na Petu korizmenu nedjelju, 18. ožujka 2018. Za sakrament potvrde spremalo se sedmoro krizmanika devetoga osnovne i prvoga srednje škole: Danijela, Marija i Mihaela, te Ivan, Jerko, Mihael i Nikola.

Divan Božji nedjeljni dan. Sv. Misa u 11.00 sati. Uz biskupa su u koncelebraciji domaći župnik, te don Andelko Planinić iz Hutova i don Ante Čarapina, župni vikar iz Neuma. Župna je crkva puna misara, čak i kor, ima vjernika i vani. Sviračica predvodi liturgijsko i pučko pjevanje, a pridružuju joj se svi sudionici sv. Mise. Pjeva se skladno, pobožno i dostojanstveno.

Prije Misnoga slavlja krizmanica pozdravlja biskupa u ime sedmoro krizmanika, koji na kraju jednoglasno izražavaju dobrodošlicu. Nakon nje župnik se radosno obraća cijeloj zajednici, napose pozdravlja kandidate sv. krizme i poziva biskupa da uvede puk u Euharistijsko i krizmeno slavlje. Prigodna čitanja čitaju druge dvije krizmanice a Evanelje po Ivanu don Andelko zvani Đela.

Zahvalivši krizmanicima i župniku na dobrodošlici, u prigodnoj se propovijedi biskup obratio u prvome redu krizmanicima te im progovorio o milosnom značenju i svrsi Sedam darova koji se primaju u ovom sakramenu.

Mudrost: mudar je onaj koji sluša svoje roditelje, koji su od vas krizmanika duplo stariji i duplo pametniji, životno pametniji. Poštuj i slušaj svoje roditelje koji te vole više nego itko na ovome svijetu, i bit će pametan učenik i mudra učenica. A sutra kada ti budeš roditelj, učit ćeš svoju djecu da poštuju Božje zapovijedi i svoje roditelje.

Razbor: razborit je onaj koji dobro razabire koji put izabrati u životu, koju školu slijediti, s kom se osobom kao svojom bračnom družicom vjenčati u crkvi. Moli se Duhu Svetomu da ti po kaže pravi put na kružnom toku života.

Znanje: nije riječ o znanju iz povijesti, iz geografije, fizike i kemije, nego o spasonosnu znanju, koje nas vodi dobru svršetku na ovomu svijetu i u život vječni na onome. To nam je znanje potrebno, a daje nam ga Duh Božji.

Savjet: ti danas primaš dar savjeta od Duha Svetoga, ali rastu toga dara pomažu savjetom two-

ji roditelji, učitelji, starije i iskusnije osobe. Možda ti netko kaže zašto ti ne bi u sjemenište, zašto ti ne bi u časne? Ako ne osjećaš da imaš duhovo zvanje, ne ide ni u sjemenište ni u samostan. A ako u sebi osjećaš da te Bog zove, odazovi se. Bog će ti pomoći, svi ćemo ti pomoći da do kraja ostvariš to Božje zvanje u sebi.

Jakost: jak je onaj koji drži do Božjega zakona i do svoje dobro odgojene savjesti, a ne vlada se po tome kako svijet govori i piše. Jak je onaj koji se ne stidi svoga križa, svoje vjere, svoje Crkve, Boga.

Pobožnost: znači biti po Božju, po Božjem zakonu. Pobožan je onaj koji ide Božjim putem i kojega vodi Duh Sveti do konačna cilja.

Strah Božji: Boga poštuj iznad svega i njega se boj i nikoga se drugoga ne straši. Strah je Božji početak mudrosti.

Umjesto nedjelnoga Vjerovanja bio je biskupov upit iz obrednika o odreknuću od đavla i o vjerovanju u Boga. Ako krizmanici, kumovi i svi vjernici budu tako živjeli kako su se javno i glasno odrekli đavla i njegova sjaja i zavodništva, a iskazali vjeru u Boga, u Isusovo otkupiteljsko djelo, u Crkvu jednu, svetu, katoličku i apostolsku, bit će pravi svjedoci Božje dobrote i istine u ovome svijetu.

Biskup je izmolio zazivnu molitvu i podijelio sedam darova Duha Svetoga na sedmoro kandidata. Molitvu vjernika izgovorila su četvorica krizmanica.

Na kraju Misnoga slavlja župnik je zahvalio biskupu na pastoralnom pohodu i poticajnim riječima. Biskup je udijelio svim misarima blagoslov Presvetoga Trojstva. Pred oltarom zajednički snimak, ali i pojedinačno s krizmanicama i njihovim kumovima.

U župnoj kući našli su se na bratskom razgovoru i čašćenju još i okolni svećenici, koji su nakon pučkih Misa stigli čestitati župniku i župi: don Ivo Šutalo, biskupski vikar i župnik iz Trebinja; don Ivica Puljić, dekan trebinjski i župnik iz Neuma; don Pero Pavlović, župnik iz Ravna i župni upravitelj s Trebinje.

Poslije objeda svećenici su otišli isповijedati korizmene hodočasnike koji su imali Križni put uz Gradinu i sv. Misu u svetištu Kraljice mira u Hrasnu.

MEĐUGORSKI FENOMEN

NAPADI "MEĐUGORSKE POJAVE" NA DIJECEZANSKOGA BISKUPA PAVLA ŽANIĆA

Na spomendan velikoga biskupa i naučitelja sveopće Crkve sv. Atanazija Aleksandrijskoga, 2. svibnja, u hercegovačkim biskupijama sjećamo se 46. obljetnice biskupskoga ređenja koje je u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru biskup Petar Čule, zajedno s nadbiskupom Smiljanom Čekadom iz Sarajeva i nadbiskupom Franom Franićem iz Splita, podijelio svećeniku Split-sko-makarske nadbiskupije i rektoru dječačkoga sjemeništa don Pavlu Žaniću.¹ Imenovan je koadjutorom, naslijednikom biskupa Petra Čule, 9. prosinca 1970.² Preuzeo je upravu Biskupijâ devet godina poslije, na blagdan Uzvišenja sv. Križa, 14. rujna 1980., postavši rezidencijalnim biskupom Mostarsko-duvanjske biskupije i apostolskim upraviteljem Trebinjsko-mrkanske. Njegovo biskupsko geslo isto je kao i ono prezbiterško: *U vjeri, nadi i ljubavi.* U razdoblju između 3. studenoga 1988. i 14. siječnja 1990., imenovanjem svetoga Ivana Pavla II., preuzeo je brigu i o Dubrovačkoj biskupiji kao njezin apostolski administrator.

Navršivši 75 godina (rođen 20. svibnja 1918.) prihvatio mu je odreknuće od službe Sveti Otac. Dana 23. srpnja 1993. povukao se u mirovinu u rodni grad Kaštel Novi. Umro je u Splitu 11. siječnja 2000. Pokopan je u obiteljskoj grobnici na groblju u rodnoj župi.

Od početka svoje biskupske službe kao koadjutor i prvi suradnik biskupa Čule u Mostaru zalagao se:

- u izgradnji i dovršenju katedrale Marije Majke Crkve u Mostaru (1975.-1980.);

- u mnogovrsnoj pastoralnoj djelatnosti Biskupijâ: podjelbi sv. potvrde u svim župama, u pučkim misijama na mnogo župa, u pohodu misionarima u Africi 1983. godine, u pastoralnim pohodima po Hercegovini;

- u brizi za obitelj, i kao predsjednik Vijeća za obitelj pri Biskupskoj konferenciji Jugoslavije (1973.-1990.);

- u brizi za kler počevši od maloga sjemeništa: od 1980. do 1993. zaredio je 29 svećenika; 8 ih je poslao na više studije u Rim i drugdje, drugu je dvojicu poslao na druge fakultete, književnost i glazbu, u Zagreb, a tijekom njegova episkopata bilo je 8 njegovih svećenika u misijama u Africi, 18 u hrvatskim misijama u inozemstvu; držao je re kolekcije i duhovne vježbe svećenicima, bogoslovima, redovnicama;

- u praćenju redovničkoga života u Biskupijama;

- u promicanju zdrave marijinske pobožnosti marijinskim propovijedima po župama, posebno u svetištu Kraljice mira na Hrasno, zatim kao voditelj, desetak hodočašća, redovito vlakom, u Lourdes i Fatimu;

- godine 1980. utemeljuje "Crkvu na kamenu", biskupijski pastoralni informativni mjesecačnik, u kojem se javljao svojim člancima;

- godine 1982. osniva Caritas Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, suosjećajući s patnjama rubnih i siromašnih;

¹ Ovaj je tekst objavljen na biskupijskom portalu, a ovdje neznatno dopunjeno:

<https://www.md-tm.ba/clanci/napadi-medugorske-pojave-na-dijecezanskoga-biskupa-pavla-zanica>

² P. ŽANIĆ, Liber intentionum, 1959.-1982.: papinsko imenovanje 9. prosinca, priopćeno don Pavlu Žaniću 28. prosinca 1970., objavljeno 4. siječnja 1971.

- od 1982. do 1984. izgrađuje se Svećenički dom u Bijelom Polju;

- godine 1984. predsjeda slavljima Tisućljeća Trebinjsko-mrkanske biskupije, posvećuje stoljetnu župnu crkvu, 17. lipnja iste godine, u Trebinju, zauzevši se da je Sveta Stolica dekretom uzdigne na dostojanstvo katedrale;

- godine 1987. odlučuje utemeljiti Teološki institut u Mostaru, koji komunisti smjesti zabraňuju pod tim imenom, ali 1991. godine vraćen je naslov;

- godine 1987. uvodi obvezatan katehetski tečaj od nekoliko dana za zaručnike;

- dana 2. lipnja 1991. u Mostaru slavi 50. obljetnicu svoga prezbiteretskog ređenja: 1941.-1991.,³ i srebrnu obljetnicu episkopata 5. svibnja 1996. u Mostaru: 1971.-1996.⁴

Za tu zgodu papa Ivan Pavao II. uputio je, 21. svibnja 1991., Slavljeniku i ove riječi: "Kao što Nam je poznato, nevolje i poteškoće Tvoje pastirske službe učinile su teret još gorčim, ali nikada Ti nije uzmanjkalo neustrašive vjere; dapače, sasvim su porasle Tvoja ljubav prema svima, izvrsna pobožnost i Tvoja marljivost u izboru i odgoju mladića pozvanih u službu Gospodnju". A kard. Jozef Tomko, predstojnik Kongregacije za evangelizaciju naroda poslao mu je, 29. svibnja 1991., telegram u kojem se čitaju i ove riječi: "Pridružujući se svim srcem uzvišenoj poruci koju je Kristov Namjesnik uputio Vama, dragi Preuzvišeni, u sretnu povodu dvaju desetljeća propaćene i plodonosne biskupske službe, usmjerene posve na dobro dviju ljubljenih Crkava Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan kao i drugdje gdje Vas je vrhovno povjerenje Papino pozvalo da posvetite svoja apostolska nastojanja velikodušno ispunjena pod nebeskim zagovorom Presvete Marije Roditeljke Otkupiteljeve koju ste Vi uvijek nježno ljubili i svojim dragim vjernicima propovijedali kao Majku i Pomoćnicu Božju...".⁵

Onda je biskup Žanić doživio ratnu tragediju od 1991. do 1993. godine:

ubijeno je nekoliko tisuća njegovih vjernika, desetci tisuća su morali poći u progonstvo, ostav-

ljajući iza sebe imovinu gotovo uništenu, doživio je spaljenu biskupijsku zgradu, srušenu katedralu, oštećeno, srušeno ili uništeno više od 100 kuća i crkava župnih i filijalnih, samostana i grobalja.⁶

Od 1980. do 1993. godine, kao prvu brigu, pratio je "hercegovački slučaj". Tijekom burna razdoblja u povijesti ove zemlje pod komunističkim režimom, on vodi Biskupije s ljubavlju prema Crkvi i s vjernošću Svetoj Stolici. To mu je Sveta Stolica priznala zadužujući ga, za neko vrijeme, da upravlja čak trima Biskupijama: mostarsko-duvanjskom, trebinjsko-mrkanskom i dubrovačkom.

Od 1981. do 1993. slijedio je "međugorski fenomen" uspostavljanjem Prve komisije od 1982. do 1984., zatim njezinim proširenjem, od 1984. do 1986.

Kao marijinski biskup bio je od početka otvoren "ukazanjima". U prvima izjavama brani svećenike pred komunističkim napadima kao i mogućnost mariofanije. Vjeruje da "vidioci" imaju neka unutarnja iskustva, ali je vrlo oprezan da se njihova subjektivnost ne zamijeni nadnaravnosću "ukazanja".

Naime, takozvana "pojava" u Međugorju, zvana "Gospa", od prvih trenutaka navodnih ukazanja nastupa ne samo na vrlo čudan način, nego i posve nedostojno Bezgrješne Djevice Marije.⁷ To njezino ponašanje još više zabrinjava suslijednih mjeseci kada "pojava" baca - preko samozvanih međugorskih vidjelaca - niz optužaba protiv ovoga vjernoga sluge Crkve i vrlo odanoga sina Majke Božje.

Kao odgovor na brojne zahtjeve vjernika s obzirom na ponašanje međugorske "pojave" tijekom početnoga razdoblja navodnih ukazanja u župi sv. Jakova u ovoj Biskupiji, kao njegov naslijednik osjećam se obveznim predstaviti ovoga vjernog slugu Crkve braneći ga od mnogih laži i kleveta.⁸ Ovdje je skupljeno gradivo, između prosinca 1981. i siječnja 1983., koje se odnosi na jedan zaista čudan fenomen da se međugorska "pojava", prema dokumentiranim izjavama "vidjelaca" i njihova "duhovnog vođe" fra Tomislava

³ T. VUKŠIĆ, priredio, Istina oslobođa. Zbornik biskupa Pavla Žanića, Mostar, 1992.

⁴ I. DRMIĆ, "Srebrni biskup jubilarac", u: Crkva na kamenu, 5/1996., str. 5, 12.

⁵ T. VUKŠIĆ, nav. dj., str. 35-40.

⁶ Raspeta Crkva u Bosni i Hercegovini. Uništavanje katoličkih sakralnih objekata u Bosni i Hercegovini, Banja Luka - Sarajevo - Mostar - Zagreb, 1997., str. 208.

⁷ Usp. <http://md-tm.ba/clanci/le-apparizioni-dei-primi-sette-giorni-medugorje>

⁸ Usp. <http://www.md-tm.ba/clanci/il-dodicesimo-anniversario-della-morte-del-ve...>

Vlašića, OFM⁹ (koji je 2009. zbog teških djela i nedjela otpušten iz Franjevačkoga reda i sveden na laički stalež), u svojim "ukazanjima" i "porukama", oštro obara raznim prijetnjama i napadima na mostarsko-duvanjskoga biskupa Pavla Žanića, stavljući istodobno pod svoju zaštitu dvojicu franjevaca neposlušnih odlukama njihovih redovničkih Poglavarja i Svetе Stolice.

Ova tumačenja, na temelju vjerodostojnih isprava, očuvanih u Arhivu Biskupskoga ordinarijata u Mostaru, nužna su zbog ozbiljnih i nepravednih napada i kleveta protiv biskupa, ponizna i vjerna službenika Crkve, koji se može braniti samo svojim spisima i djelima. Sve to, napose u svjetlu trajnih "pastoralnih djelatnosti" gore navedenoga bivšeg franjevca Tomislava Vlašića, OFM, "mistifikatora i karizmatičnog maga",¹⁰ ute-meljitelja pothvata tipa new age nazvana "Nucleo Centrale" [Središnja jezgra], koji od 2012. godine, s pomoću novih sredstava priopćavanja, sada dje luje na globalnoj razini,¹¹ a i u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji.¹²

I - "HERCEGOVAČKI SLUČAJ"

Kao uvod u članak samo nekoliko redaka o "hercegovačkoj aferi", o kojoj je izrađena cjelovita studija za stogodišnje razdoblje od 1881. do 1980.¹³

Pod "hercegovačkim slučajem" razumije se raspodjela župa između otaca franjevaca i dijecezanskih svećenika u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji (danasa: 177.000 vjernika), isključujući Trebinjsko-mrkansku (danasa: 20.000).

Svečana odluka / Decisio solemnis. U trenutku uspostave redovite biskupske hijerarhije u Bosni i Hercegovini, 1881. godine, u ovoj je Biskupiji bio samo jedan svjetovni svećenik, iz Dal-

macije, don Klemo Sumić (1877.-1923.). Kako su oci franjevci uspjeli zadobiti vodstveni monopol dušobrižništva tijekom stoljeća na području koje danas pokriva mostarsko-duvanjska crkvena jedinica - ovdje ne ćemo tumačiti. Na traženje Svetе Stolice, franjevac biskup Paškal Buconjić, OFM, nakon 18 godina oklijevanja, i franjevački provincijal fra Luka Begić, OFM, predlažu raspodjelu župa koju Svečanom decizijom / *Decisio solemnis* odobrava Sveti Stolica, 1899. godine, a službeno se proglašava u Mostaru tek 1908. godine. Po toj raspodjeli:

24 postojeće i boljestojeće župe ostale su redovničkoj upravi / *pro mensa regulari* Provincije, to jest oko 2/3 vjernika i područja same Biskupije;

12 postojećih župa imenito navedenih namijenjeno je budućemu dijecezanskom kleru;

12 župa imenito naznačenih, ali tada nepostojećih, određeno je na slobodno raspolaganje biskupu, tj. biskup ih je mogao povjeriti dijecezanskому kleru.

Dekret. Ispuštajući različite peripetije i otpore te više-manje uspješna izigravanja Decizije, ističemo da Kongregacija za širenje vjere, pod čijom je jurisdikcijom ova Biskupija bila do 2006. (čuvi mišljenje drugih mjerodavnih dikasterija), 6. lipnja 1975. izdaje Dekret *Romanis Pontificibus*, koji je odobrio papa Pavao VI. u posebnu obliku / *sub forma specifica*. Po tom su Dekretu franjevci trebali staviti na slobodno raspolaganje biskupu 8 župa (označenih u Deciziji 1899.), i, osim toga, dopustiti razdiobu župe njima povjerene u Mostaru kako bi se uspostavila katedralna župa. Dekret nije objavljen ni na latinskom ni na talijanskom, samo je objelodanjena "službena verzija na hrvatskom".¹⁴ Tek 15 godina poslije, 1989. godine, Franjevačka uprava u Rimu objavila je latinski tekst u svojim *Actima*.¹⁵ Danas se može naći i na engleskom jeziku.¹⁶

⁹ Prema Vickinu Dnevniku (III.), od 28. veljače 1982., "Gospa" je rekla "vidiocima": "možete mnogo zahvaliti Tomislavu što vas onako ljepo vodi", preslik na Biskupskom ordinarijatu u Mostaru.

¹⁰ P. ŽANIĆ, La posizione attuale (non ufficiale) della Curia Vescovile di Mostar nei confronti degli eventi di Medjugorje, 30. listopada 1984., br. 22.

¹¹ Godine 2012. Tomislav Vlašić, nakon svodenja na laički stalež, najavio je da je dionik skupine, zvane "Nucleo Centrale", od 49 bića odabranih od Boga u svemiru, zajedno sa svojom suradnicom koja se zove Stefania Caterina.

¹² <http://www.versolanuovacreazione.it/> ed anche: <http://www.fortezzadellimmacolata.org/appuntamenti>

¹³ M. PERIĆ, Hercegovačka afera [Il caso erzegovinese], Mostar, 2002. Il link diocesano, in croato:http://www.md-tm.ba/sites/default/files/hercegovacka_afera.pdf

¹⁴ Glas Koncila, 14/1975., str. 4.

¹⁵ Latinski izvornik *Romanis Pontificibus* objavljen u: Acta Ordinis Fratrum Minorum, Rim, II/1989., str. 85-89.

¹⁶ Dekret *Romanis Pontificibus*, engleski: <http://www.cbismo.com/index.php?mod=vijest&vijest=648>

Provincijalna uprava OFM Mostar odgовара 1976. Papi s izričitim *Ne možemo / Non possumus* provesti Dekret iz 1975.¹⁷

Na to Sveta Stolica uklanja Provincijalnu upravu iste godine. Nametnuta uprava bila je samo "ad instar", tj. Generalni ministar Reda upravlja Provincijom iz Rima s pomoću svoga delegata ili subdelegata, a zatim provincijala "ad instar", od 1976. do 2000.

Katedralna župa u Mostaru. Prema Dekreту *Romanis Pontificibus* trebala se uspostaviti u Mostaru katedralna župa diobom jedine gradskе župe sv. Petra i Pavla, koja je i prije i poslije povjerenocima franjevcima. Nakon podizanja katedrale Marije Majke Crkve, koju 14. rujna 1980. posvećuje kard. Franjo Šeper, predstojnik Kongregacije za nauk vjere, značajan dio franjevaca u Provinciji smatra nepravednom i Odluku o katedralnoj župi kao i Dekret iz 1975. Neki franjevci u Mostaru, koje podržavaju skupine pristaša laika, očituju izrazitu neposlušnost zauzimajući kapelice po grobljima koje pripadaju novoj župi, ometajući tako katedralne dijecezanske svećenike u njihovu dušobrižništvu. Među ovima isticala su se osobito dva franjevca mostarska kapelana, fra Ivan Prusina, OFM, (danas dušobrižnik u hrvatskoj pastvi u Švicarskoj) i fra Ivica Vego, OFM, (napustio Franjevački red i svećeništvo 1988.).

II. - "PORUKE" PROTIV BISKUPA ŽANIĆA U MEĐUGORSKIM "UKAZANJIMA"

Biskup je Žanić naslijedio "hercegovački slučaj", i kao koadjutor i kao mostarsko-duvanjski ordinarij. Budući da je imao potpuno povjerenje u odluke i dekrete Svetе Stolice, nastoji riješiti zamršeni slučaj kako bi se posvetio drugim pothvatima u pastoralnom životu. Stoga, preuzimajući upravu biskupije, vjeran Petrovu nasljedniku, inzistira kod Svetе Stolice da se navedene odredbe učinkovito provedu u Hercegovini. Sveti Ivan Pavo II. pokazuje takvo razumijevanje situacije koju je predstavio biskup Žanić, da ulaže svoj auktoritet ovlašćujući Kongregaciju za redovnike da iz Reda manje braće otpusti one koji se ne pokoravaju odredbama redovničkih Poglavora i

Svete Stolice, ne dopuštajući im mogućnost utoka na crkveno sudište.

U redovima otaca franjevaca napose su dva spomenuta kapelana u Mostaru neposlušna crkvenim odlukama. Oni od početka priječne pastoralni život nove župe katedrale u Mostaru. Upravo se ovdje na neobičan način ubacuje glas međugorske "pojave" napadajući biskupa Žanića, vjerna Svetoj Stolici, a štiteći neposluh dvojice kapelana u Mostaru.

- **24. VI. 1981.** - Nakon započete priče o međugorskem fenomenu, u selu Bijakovići, župa Međugorje, oblikuje se skupina od četiri djevojčice: Vicka i Ivanka Ivanković, Mirjana Dragićević i Marija Pavlović - te dva dječaka: Ivan Dragićević i Jakov Čolo, od 10 do 16 godina - tvrdeći da imaju Gospinu ukazanja svaki dan. Međugorski je župnik fra Jozo Zovko, OFM, župni vikar fra Zrinko Čuvalo, OFM. Tako počinje "međugorski fenomen"¹⁸ i ide usporedno s "hercegovačkim slučajem".

Među prvim "porukama" iz tih "ukazanja" bila je i ona koja je odmah dala za pravo franjevcima s obzirom na "hercegovački slučaj". A od prosinca one godine "pojava" se otvoreno svrstala na stranu neposlušnih franjevaca a protiv dijecezanskoga biskupa Žanića, mjerodavna crkvenog auktoriteta.

1° - **Odmah u početku "ukazanja"** - piše biskup Žanić potpredsjedniku Biskupske konferencije Jugoslavije - "Fra Nikola Radić, delegat generala OFM za Hercegovinu, rekao mi je par dana iza početka 'ukazanja' u Međugorju:¹⁹ 'Doletio je jedan fratar na Široki Brijeg i kaže da se ukazala Gospa u Međugorju i rekla da fratri imaju pravo!' Fratri koji brane Međugorje pretvorili su ga u obranu svoga neposluha biskupu i Svetoj Stolici i u obranu svojih materijalnih interesa".²⁰

Unatoč tomu i unatoč raznim drugim nedosljednostima, prijevarama i manipulacijama, biskup je Žanić bio otvoren, prvih mjeseci, navodnim "ukazanjima", ali uvijek oprezan s obzirom na subjektivnost ili nadnaravnost "ukazanja".

Kada je, međutim, ta pojava, nazvana "međugorska Gospa [Madonna]" počela okrivljivati samoga biskupa, koji je uvijek bio marijinski u vrhunskom stupnju, biskup je zauzeo stav otvorena poricatelja vjerodostojnosti "ukazanja". Sli-

¹⁷ Arhiv Hercegovačke franjevačke provincije, br. 160/1976., 10. svibnja 1976.

¹⁸ D. KUTLEŠA, priredio, Ogledalo Pravde, Biskupski ordinarijat Mostar o navodnim ukazanjima i porukama u Međugorju, Mostar, 2001., passim, http://www.cbismo.com/files/file/ogledalo_pravde.pdf

¹⁹ Bilo je to vjerojatno oko svetkovine sv. Petra i Pavla prigodom čestitanja imendana biskupu Pavlu, 29. lipnja.

²⁰ Biskup Pavao Žanić nadbiskupu Aloju Šuštaru, potpredsjedniku BKJ, pismo od 24. XI. 1983, prot. 1172/1983.

jedimo kronološki put napada međugorske pojave na biskupa:

2º - **19. XII. 1981.** - "Vidjelica" Vicka u svojoj *Agendi*²¹ zapisuje: "Pitala sam za hercegovački problem, posebno na ono što se odnosi na Fra Ivicu Vego. Gospa je rekla, da je za sve nerede najkrivlji biskup Žanić, za Fra Ivicu Vegu rekla je, da on nije kriv, ali da Biskup ima svu vlast. Rekla mu je da ostane u Mostaru i da odatle ne ide".

- Pod istim nadnevkom, fra Tomislav Vlašić, u *Kronici župe Međugorje*,²² pita "vidjelicu" Vicku i zapisuje: "Doslovce što je Gospa rekla: je li rekla da je biskup kriv za nerede u biskupiji, ili da u zadnjim slučajevima (vezanim uz Ivicu [Vegu] i Ivana [Prusinu]) pravi pogrešne poteze? Vicka mi je odgovorila da je Gospa rekla da je biskup napravio krive poteze, ali da ona ne može to doslovce ponoviti". Vicka, pazeći na razliku o. Vlašića, priklanja se frazi kako sugerira o. Vlašić. Čuje je od "Gospe", premda ne može "doslovce ponoviti"!

3º - **3. I. 1982.** - U Vickinoj *Agendi* čitamo: "Biskup ne pravi red i zato je on kriv. Neće ni on vazda biti biskup. Pokazat će ja pravdu u kraljevstvu", prijeti "Gospa" dijecezanskemu biskupu preko svoje "vidjelice".

- **Pod istim nadnevkom** u *Kronici* o. Vlašića, zapisano je: "Djeca su imala viđenje. Najvažnije je ono čime se O. Biskup kasnije posebno bavio. Naime, na moj poticaj, da bih provjerio istinitost Gospina odgovora 19.12.81. za kapelane, molio sam vidioce da ponovno za to pitaju.

Odgovori vidilaca:

1. Naša Majka je poručila dragom biskupu da je malo prenaglio u svojoj odluci i da treba da još jednom razmisli i da obe strane presluša. Moli ga da bude pravedan i strpljiv. [...] Biskup pravi ne-red i zato je on kriv. Neće ni on vazda biti Biskup pokazaču ja pravdu u Kraljevstvu".

4º - **11. I. 1982.** čitamo u *Kronici župe*: "Pitali su ponovno za dvojicu mostarskih kapelana i Gospa je ponovila dva puta ono što je i prije njima rekla". Prema tomu i ono što je rekla o Biskupu.

5º - **14. I. 1982.** - "Vidjelica" Vicka izričito laže biskupu Žaniću. U *Dodatku "Informacija-*

ma" Službenoga vjesnika Biskupijā, biskup Žanić, nakon razgovora s "vidiocima", koji je snimljen na vrpci, piše: "Dana 14. I. 1982. došla su djeca k meni, rekoše da ih je Gospa poslala (V.[icka] I.[vanković], M.[arija] P.[avlović], i J.[akov] Č.[olo]).

- Gospa je rekla da ste vi u nekim stvarima prenaglili. To je samo rekla. [...]

- Netko mi je rekao da ste imali neku poruku mostarskim kapelanima [kaže biskup].

- Nismo....

- Niste? [iznenadeno će biskup].

- Kojim kapelanima?

- Mostarskim.

- Nije ništa.

- To valjda meni krivo reknu [dodaje biskup].

- To netko krivo prenese i Vi krivo čujete.

U toku razgovora još nekoliko puta sam dječi postavio pitanje: Ima li još nešto za Biskupa?... Sjetite se još štogod što se mene tiče... Odgovor je bio negativan".²³

6º - **20. I. 1982.** - prema Vickinoj *Agendi*: "Gospe, šta je sa Biskupom? Hoće li on izmijeniti svoje držanje? - Gospa je odgovorila ja neću žuriti. Ja čekam, hoće li popustiti na ove moje poruke, koje sam slala preko vas".

- Prema *Kronici* istoga nadnevka "Gospa" izjavljuje: "Biskup se u odluci prenaglio".

7º - **3. IV. 1982.** - biskup Žanić objavljuje što je snimio na magnetofonu:

"Dana 3. IV. 1982. došli su k meni V.[icka] I.[vanković] i J.[akov] Č.[olo], poslani od Gospe.

- Gospa nas je ukorila da vam zadnji put nismo sve kazali... Govorila je o ovom slučaju i zasmijala se i rekla da će ona sve ovo sama smiriti.... Ja ti nemam pojma o čemu se to radi... i zasmijala se. (...) [kaže Vicka].

- Što niste rekli imena za one fratre što hoće da ih izbace....[pita Biskup].

- Ona rekla o tim fratrima da je drago i njima raditi u Crkvi ko svima ostalima, misu goroviti, svećenici nisu ništa krivi, ona im je imena dala, a ja ih nisam znala i kasnije sam ih vidjela...

Prusina i Vego.

²¹ Agenda (1983.) Vicke Ivankačić, koja upisuje datum 19. XII. 1981. u Agendu iz 1983.

²² T. VLAŠIĆ, Kronika ukazanja u župi Međugorje, 1981.-1983. Radi se Kronici ukazanja u međugorskoj župi, koju je vodio i vlastoručno pisao fra Tomislav Vlašić od 11. kolovoza 1981. do 15. listopada 1983.; izvornik u Župnom uredu u Međugorju, preslik je dostavio p. Vlašić biskupu Žaniću 16. studenoga 1983., a čuva se u Arhivu Biskupskog ordinarijata u Mostaru. O autentičnosti Kronike vidi studiju N. Bulat, Istina će vas oslobođiti, Mostar, 2006., str. 23-33; knjiga na portalu:http://www.cbismo.com/files/file/bulat_istina.pdf

²³ "Dodatak 'Informacijama'", u: Službeni vjesnik, 2/1982., str. 2. Objavljeno kao knjižica na: hrvatskom, francuskom, engleskom, talijanskem, njemačkom; usp. P. ŽANIĆ, Međugorje, na hrvatskom, Mostar, 1990., br. 7, str. 4-5.

Kaže da oni nisu ništa krivi, dva puta ponovila.
I J.[akov] je to čuo, bila je i M.[arija].

- Je li ti to o njima rekla prije nego si ti kod mene zadnji put bila (14. I. 1982.), pa te prekorila zašto mi to nisi rekla? [pita biskup]

- Je! Zato me tri puta prekorila što ja nisam došla, što nisam rekla...

- Opet se nismo razumjeli. (Inzistiram, da se jače utvrdi protuslovje s odgovorom od 14. I. 1982.).

- Zadnji put kad si ti kod mene bila, je li ti još prije toga Gospa rekla da mi to kažeš?...

- Je! Ali ja to nisam rekla, pa me ona prekorila što nisam izvršila dužnost, a ja sam puno pričala, ali se nisam mogla sjetiti.... Onda reče [Gospa], ja mislim da je to velika sramota koja se ne pamti svađa između fratara i popova. Narod se miri ali njima džaba...

- Jakov: Rekla je da je to veliki udarac za Crkvu...

- Vicka: Svaki dan nam nešto govori... i o vama da niste pravo postupili.

- Jakov: Da ste i vi ovo sagriješili što ste učinili.

- Vicka: Da ima nekih grešaka, a šta ja znam....

- U čemu? [pita biskup].

- U ovom franjevačkom slučaju.

- Pa šta ti računaš da sam učinio pa sagriješio?

- Jakov: A ona kaže nešta u franjevačkom slučaju između fratara i popova.

- A je li ti to znaš o čemu se radi?

- Jakov: Ne znam.

- Ja bih htio popraviti kad bih znao u čemu sam pogriješio, ali ja slušam Papu i što Papa naredi ja učinim [kaže biskup].

- Vicka: I vi morate nekoga slušati, ali ja bih više poslušala Gospu nego majku... sigurno da bih ja volila više slušati Gospu nego Papu, sigurno!

- Ne može Gospa govoriti protiv Pape.... Isto tako moraš sebe dobro staviti u oprez i sumnju ako rekne nešto protiv biskupa [dodaje biskup].

- Vicka: Nema tu nikakve sumnje. Ja to čujem isto kao vas sada (snimljeno)."

Zatim nastavlja biskup Žanić: "Kad sam ovo saopćio fra Tomislavu Vlašiću, koji pastoralno

djeluje u Međugorju, rekao mi je da je V.[icka] temperamentna, da se zaleti... 'Tako mi je negdje između Božića i Nove Godine rekla da joj je Gospa rekla da je za sve u Hercegovini kriv biskup.

Rekao sam joj da to ne može biti....'

Rekao sam mu: 'Nisi joj smio ništa govoriti, nego je opremiti biskupu. To je manipuliranje djecom...'²⁴ [kaže biskup o. Vlašiću].

- **Takve laži "vidjelaca" i takve manipulacije manipulatora Vlašića bile su jasan dokaz za biskupa Žanića da zauzme odlučan stav da se radi o neautentičnosti, o izmišljotinama u međugorskem fenomenu.**

8° - 15. IV. 1982. - U *Agendi* od 1983 nalazimo "Gospine" izraze pisane Vickinom rukom: "Biskup je tu kriv, i ima ih puno koji ga podržavaju"²⁵

- U *Kronici* nedostaje nadnevak 15. travnja 1982., nije dostavljeno na Ordinarijat.

9° - 26. IV. 1982. - u *Agendi* Vickinoj čitamo:

- "Biskup - veli ['Gospa'] - nema nimalo prave ljubavi Božje za njih dvojicu";

- "Što Biskup radi, nije po Božjoj volji";

- "Biskup ne radi po Božjoj milosti".

- U *Kronici* nedostaje nadnevak 26. travnja 1982.

10° - 27. VI. 1982. - *Kronika* donosi: "Na pitanje: Biskup se spotiče nad tim što si ti rekla da fra Ivica Vego i fra Ivan Prusina nisu krivi. Osjeća kao da ti nisi prava Gospa jer ne poštuješ odredbe poglavara. Hoćeš li nam objasniti svoj stav? Odgovorila je: 'Poglavar treba poštivati i slušati. Ali i oni prave pogreške; za njih se trebaju kajati i popravljati ih. Biskup, a još više oni koji ga na to potiču, svojim stavom škode vjeri ...'."

11° - Nije posve jasna u cijeloj ovoj aferi koja je uloga slovenskoga isusovca oca Radogosta Grafenauer,²⁶ kojega biskup Žanić navodi u svojoj knjižici:

"**Koncem siječnja 1983.** god. k meni je došao o Grafenauer, DI, s namjerom da istražuje fenomen Međugorja. Preslušao je dvadesetak kaseta i rekao da ne ide u Međugorje, jer tamo nema Gospu. Na moj poticaj je pošao i nakon par dana vratio se kao 'obraćenik' o. Vlašića. Donio mi je par stranica teksta, bacio na stol i rekao

²⁴ Dodatak "Informacijama", u: Službeni vjesnik, 2/1982., str. 2-3; usp. P. ŽANIĆ, Međugorje, hrvatski, 1990., br. 8, str. 5.

²⁵ V. IVANKOVIĆ, Agenda 1983., 15. IV. 1982.; N. BULAT, nav. dj., str. 105-106.

²⁶ Radogost Grafenauer došao je iz Međugorja u Mostar 2. veljače 1983. i dao biskupu Žaniću razne izvatke iz dokumenata dostupnih u Međugorju, a odnose se na "hercegovački slučaj" i na dvojicu mostarskih kapelana. Vidi tekst na hrvatskom N. BULAT, nav. dj., str. 57-59.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

'Evo, biskupe, što Ti Gospa poručuje'.²⁷

Prenosimo iz te knjižice razgovor između p. Grafenauera i "vidjelice" Vicke Ivanković:

"Graf.: Ti si Biskupu rekla da je kriv, a da ova dva (Vego i Prusina) nisu krivi i da mogu obavljati svećeničke dužnosti (službe).

Vicka: Jesam.

Graf.: Mogu li isповijedati, je li to Gospa rekla?

Vicka: Jest.

Graf: Ako je Gospa to rekla, a Papa kaže da ne smiju...

Vicka: Nek Papa govori, ja kažem onako kako jest.²⁸

Iz razgovora o. Grafenauera i "vidjelice" Marije Pavlović:

"'Vidjelica' Marija Pavlović - Ovdje donosimo prijepis magnetofonske snimke razgovora što ga je s njom vodio o. Grafenauer:

Graf.: Je li Gospa rekla da je Biskup kriv?

Marija: Jest!

Graf.: Da li je rekla da Vego i Prusina nisu krivi?

Marija: Da!

Graf.: Čim Gospa kaže da je Biskup kriv, čovjek odmah sumnja da to Gospa nije... To što viđoci naokolo govore da je Biskup kriv...

Marija: To je nama Gospa rekla.

Graf.: To stvara pobunu u Hercegovini i to nisu dobri plodovi. Ljudi će se na Biskupa naljutiti, pa će ga ogovarati, i kako Gospa može tako nešto uraditi... Crkva zna da je Gospa dobra i da ona ne bi takvo što uradila.

Marija: Nama je Gospa tako rekla".²⁹

Zaključak. Iz ovih obrađenih točaka na teme-

lju doslovnih riječi djece koja se do danas predstavlja "vidiocima" iste "Gospe", i iz riječi njihova "duhovnog vođe", rezultira da je međugorska "pojava" napadala smiona navjestitelja istine o istoj Majci Božjoj a, naprotiv, branila razne oblike neposluha i nemoralnosti. Štoviše prosljedila je to činiti sve do 1985. (i to svršetkom kolovoza 1982.; 29. rujna 1982.; 17. siječnja 1984.; 14. studenoga 1984.; 5. siječnja 1985.).

Biskup se Žanić u svoje 23 godine episkopata predstavio kao čovjek potpuna moralnog integrita, rado slušan propovjednik istine, neumoran djelitelj svetih sakramenata i hrabar pastir, spreman umrijeti za istinu i za svoje vjerno stado.

Nije dostoјno Gospe da se njome služe kao "ravnateljicom poštanskog ureda" da odgovara na razna neumjesna i manipulirana pitanja "vidjelaca" i njihova "duhovnog vođe" s obzirom na "hercegovački slučaj" stogodišnje trajnosti.

Ne časti se Gospu ako se nju predstavlja kao onu koja manipulira svojom svetom osobom, miješajući se u redovitu upravu Svetе Stolice i mostarsko-duvanjskoga dijecezanskog biskupa s obzirom na jurisdikciju pastoralnoga djelovanja svećenika.

Nije dostoјno da je Vicka prepravljala svoj dnevnik, pišući svoje maštovite doživljaje iz 1981. i iz prve polovice 1982. u *Agendu* iz 1983.

Nije dostoјno da "vidioc" daju, kao što su davali od prvih dana "ukazanja", vrlo zabrinjavajuće izjave koje ne odgovaraju istini nego obmanjuju vjernike.

Mostar, 2. svibnja 2017.

† Ratko Perić, biskup

²⁷ P. ŽANIĆ, *Istina o Međugorju*, na hrvatskom, Mostar, 1990., br. 9, str. 5.

²⁸ P. ŽANIĆ, *La verità su Medjugorje*, Mostar, 1990., br. 10, str. 6.

²⁹ P. ŽANIĆ, *Međugorje*, Mostar, 1990., br. 12, str. 7.

VIDJELICA SE VICKA UKAZUJE I SMIJEŠI

Talijanski svećenik Michele Barone iz Napulja, "karizmatičar, mističar i ozdravitelj", kako ga predstavljaju mediji, objavio je svoje razgovore s Vickom Ivanković Mijatović u knjizi pod naslovom *U Međugorju s Marijom*, 2015. Knjiga, od 44 kratka poglavlja, izšla je na francuskom u kolovozu 2016.¹ i na njemačkom u listopadu 2017.² u švicarskoj nakladničkoj kući koja jednako objavljuje i priznatu Fatimu i mesta nepriznatih ukazanja kao San Damiano, San Martino di Schio, Međugorje i dr.

Preuzimamo dva autobiografska odlomka Vickina iz izvornoga talijanskog izdanja, gdje samozvana vidjelica anegdotira vlč. Micheleu o svojoj moći bilokacije, nesvesne, o prekrasnoj ljepoti iz mladosti koje sa zadovoljstvom ističe, o svojim "ukazanjima" drugim osobama koje nije poznavao, o svojim "ozdravljenima" drugih osoba i drugim "moralnim čudima". Evo njezinih riječi:

"Rekli su mi da sam se ukazivala nekim osobama, s vremena na vrijeme, kada sam zapravo bila u svojoj kući. Oni su osjećali i primjećivali vrlo blizu moju nazočnost. Ja ipak nisam bila svjesna toga i tako ne mogu to ni potvrditi ni zanijekati. - Jedna talijanska gospođa, koja je bolovala od raka, rekla je da je, dok je spavala, vidjela prekrasnu djevojku odjevenu u bijelo. Kasnije se ispostavilo da je [gospođa] ozdravila i htjela je hodočastiti u Međugorje. Kada je stigla u dvorište moje kuće i vidjela mene, prepoznala je u meni mladu djevojku iz svoga sna".³

Iz ove spontane narcisoidnosti valja izvući nekoliko "vidjeličnih" tumačenja i znamenja:

- Vicka zbog zaljubljenosti u samu sebe kao nekadašnju "prekrasnu djevojku odjevenu u bijelo" ne razlikuje da njezina bliza maštovita nazočnost nekoj talijanskoj gospođi nije uopće u javi nego u sanji, tj. dok je dotična "spavala". Ako je sve u snu, nisu to nikakva vidljiva čudesna, nego snovi ko snovi.

- Samozvana vidjelica ne mora biti svjesna svojionako nikakve odsutnosti s kućnoga praga u sno-

vima drugih osoba, i ne treba to smatrati čudesnim fenomenom, nego običnim noćnim sanjarijama.

- Stoga, Vicka ne treba "ni potvrđivati ni nije-kati" svoju umišljenu nazočnost drugim osobama, jer je sve to bila noćna sanjarija, koja nema veze s čudesnom pojmom bilokacije ili vlastite nazočnosti na dva različita mjesta u ista doba.

- E sada: je li ta gospođa Talijanka, kako se ispostavilo, "ozdravila" zbog nazočnosti "prekrasne djevojke u bijelom" u svom snu ili zbog nekih drugih lijekova u javi, iz anegdote je vjerojatnije ovo drugo.

- Samozvana vidjelica ponizno prenosi vlč. Micheleu snove koje je talijanska ozdravljena odgonetnula tek u dvorištu Vickine kuće: "kada je vidjela mene, prepoznala je u meni mladu djevojku iz svoga sna". Iz ovoga proizlazi da se sve dogodilo kada je Vicka bila "mlada djevojka", i k tomu ljepotica - "bellissima ragazza"!

- I kako sada povjerovati ovakvim bijelim snovima, umišljotinama u vlastitu ljepotu i njihovim maštarijama o nekadašnjoj mladosti?! A Vicka, kojoj su danas 54 godine, čeka toliko vremena da nam ispri povredi ovu svoju anegdotu kada je, prije više desetljeća, bila "prekrasna djevojka"!

Drugi je primjer nešto nedosljedniji zbog prijevoda, a Vicka ga opisuje odmah nakon talijanske ozdravljenice:

Talijanski izvornik: "Isto se dogodilo jednomu Amerikancu, koji je 2006. godine bio ovdje [u Međugorju]. Bio je vrlo bolestan, te se 2008. godine našao u bolnici. Kada mu je žena došla, **on joj je ispričao da me video na pragu sobe kako mu se smiješim**. Bila sam obučena u ružičastu majicu i ništa nisam govorila, **samo sam ga gledala** s osmijehom na usnama. - Ovo iskustvo, kao i njihovo hodočašće, promijenilo je njihov život od samoga početka. Oboje su se ponovo približili Crkvi, članovi su molitvenih skupina i šire poruke Gospe u svom okruženju".⁴

¹ M. BARONE, *A Medjugorje avec Marie: les secrets que la Sainte Vierge m'a confiés* (Vicka), Hauteville, Suisse, 2016.

² Vicka mit Don MICHELE BARONE, *Mit Maria in Medjugorje*, Hauteville, Suisse, 2017.

³ M. BARONE, *A Medjugorje con Maria, I segreti che la Madonna mi ha affidato*, Milano, 2015., p. 174: "Mi è stato detto che sono apparsa ad alcune persone in momenti in cui in realtà mi trovavo nella mia casa. Hanno sentito e percepito la mia presenza proprio vicino a loro, ma io non ne sono cosciente e quindi non posso né confermare né negare. Una signora italiana malata di cancro ha raccontato che mentre dormiva ha visto comparire vicino a lei una bellissima ragazza vestita di bianco. In seguito ha scoperto di essere guarita e ha voluto fare un pellegrinaggio a Medjugorje. E' arrivata nel cortile della mia casa e, quando mi ha vista, ha riconosciuto in me la giovane del sogno."

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

A u njemačkom prijevodu zamijenjene su oso-be, gdje se Vicka "ukazala" njoj, umjesto njemu, i nije se "nasmiješila" njemu nego njoj:

"Isto se dogodilo jednomu Amerikancu, koji je 2006. godine bio ovdje. Bio je vrlo bolestan te se 2008. godine našao u bolnici. Kada je njegova žena došla k njemu, **ona mu je ispričala da me vidjela na pragu njegove sobe kako joj se smiješim**. Bila sam obučena u ružičastu majicu i nisam ništa govorila, **samo sam je gledala** s osmijehom na usnama".⁵

- *Ne treba komplikirati je li se Vicka ukazala njemu ili njoj i je li se smiješila njoj ili njemu. Zna-jući Vickinu osebujnost, može se mirne duše pre-postaviti da ona nije propustila maštovite prilike da se "ukaže" i njoj i njemu i da se "nasmiješi" i njemu i njoj u dalekoj Americi, a da nije nožnim prstom maknula iz Krehina Gradca.*

- *Dà, još je razliku i u tome što se Vicka ukaza-Talijanki "obučena u bijelo", a Amerikancima u "ružičastoj majici"- amerikanski!*

- *Ovdje nije naglasak na čudu "ozdravljenja", jer o tom nije uopće riječ u tekstu, nego o "moralnoj promjeni" da je oboje Amerikanaca odlučilo*

približiti se Crkvi, uključiti se u molitvenu skupinu i širiti Gospine poruke u svojoj sredini.

O, Gospe moja, što to čine od Tebe, propovi-jedaše hrabri biskup Pavao Žanić u Međugorju, 1987.

Gospodine Isuse Kristu, ponizno Te molimo, učini da se pokaže sva istina u vezi s međugor-skim fenomenima i fabuliranjima samozvanih vidjelica i njihovih sljedbenika!

Mostar, 10. siječnja 2018.

Post scriptum: Vlč. Michele Barone, svećenik biskupije Aversa u Južnoj Italiji, 42 godine, pritvo-ren je 23. veljače 2018. pod optužbom da je nad maloljetnicima vršio prisilan egzorcizam, a zapra-vo spolno ih zlostavljaо. Mjesni biskup msgr. An-gelo Spinillo, obaviješten o sudskim mjerama koje su poduzete protiv don Baronea, suspendirao je svećenika *a divinis*, a isti mu je biskup, od 19. pro-sinca prošle godine, zabranio vršenje egzorcizma. Talijanski portali donose vijest kako je vlč. Michele bio čest gost u Međugorju. Biskupa Averse još je u studenome prošle godine upozorio kancelar irske biskupije Ferns o don Baroneovu egzorcizmu u sali nekoga međugorskog hotela.

⁴ Talijanski izvornik, str. 174-175: "Lo stesso è successo a un uomo americano che era stato qui nel 2006. Era molto malato e nel 2008 si trovava in ospedale. Raggiunto dalla moglie, le ha raccontato di avermi vista sulla soglia della stanza che gli sorridevo. Indossavo una polo rosa e non parlavo, lo guardavo con il sorriso sulle labbra".

⁵ Njemački prijevod, str. 168: "Das gleiche ist einem Amerikaner passiert, der im Jahr 2006 hier gewesen war. Er war sehr krank und 2008 wurde er ins Krankenhaus eingeliefert. Als seine Frau zu ihm kam, erzählte sie ihm, dass sie mich auf die Schwelle zu seinem Zimmer gesehen habe, und dass ich ihr zugleigelächelt habe. Ich trug ein rosa Polohemd und sagte nichts, sondern schaute sie mit einem Lächeln auf den Lippen an.

Diese Erfahrung, wie auch ihre Pilgerfahrt haben ihr Leben von Grund auf verändert. Beide haben sich der Kirche wieder angenähert, gehören Gebetsgruppen an und verbreiten die Botschaften der Muttergottes in ihrer Umgebung".

PREDSTAVLJANJE KNJIGA

POSADAŠNJENJE PROŠLOSTI - S NADOM U BOGA U BOLJU BUDUĆNOST

U četvrtak, 15. veljače 2018., u 19.00 sati u katedralnoj dvorani u Mostaru priređena je duhovna kulturna večer u povodu postavljanja Izložbe religioznih artefakata i objekata nevesinjske župe, predstavljanja dviju knjiga koje govore o istoj župi: jedna o samom Nevesinju, a druga o katoličkoj povijesti Foče i Čajniča. Prvu su knjigu priredili župnik don Ante Luburić i njegov sudrug u apostolatu prof. Anton Šarac, a drugu sam A. Šarac. Oni su upriličili i Izložbu s 34 plohe raznih slika, osoba, crkvenih ostataka, čak i zvono od 380 godina i 126 kilograma, koje je nekada resilo toranj crkve Svetе Gospe u Foći. Crkva je funkcionalala od 12. do 17. stoljeća. Na prezentaciji govorili su dr. Marinko Marić iz Dubrovnika, mr. Nino Rotim iz Mostara, biskup Ratko i župnik don Ante. Bili su nazočni župan Nevenko Herceg, ministar za izbjegle i raseljene Davor Čordaš i oko stotinjak zainteresiranih sudionika, među kojima neki i s nevesinjskoga područja.

Objavljujemo ovdje biskupov pregled večeri:

Večerašnja religiozno-kulturalna manifestacija ima pet dijelova, četiri knjiška i peti dio druge vrste umjetnosti. Evo ih po redu.

1. - Katalog: *Župa Nevesinje slikom i riječju*, Mostar, 2018., 34 stranice, 144 slike: crteža, crkve, kapelice, grada, groba, križa, kolibe, objekta, stećka, pejsaža, a osobito osobe: vjernika, redovnika, redovnice, svećenika, biskupa. Ovaj je katalog gotovo preslik, skenirana Izložba. U minijaturnu obliku.

2. - *Izložba*:

a - Dvadeset zidnih ploha, tabla ili panoa iz Foče i Čajniča, a četrnaest iz Nevesinja. Tako da svaka stranica u Katalogu ima jednu ploču na zidu. Ovo sa zida ne možeš nabaviti i ponijeti kući, a Katalog možeš.

b - Dobar dio izvornih uzoraka na našim stolovima uza zid: iz grobne komore Gospine crkve, crkveni grafički lukovi u kripti, kamene škrinje, frizevi i rozete. Čak se spasio i njezino zvono, koje je Boga slavilo, narod na Misu pozivalo, a mrtve oplakivalo, kako stoji na njemu na latinskom jeziku: *Deum laudo, populum convoco, defunctos deploro*. A sudbina mu je, prema članku A. Škegre, ova: najprije na katoličkom tornju, pa na sahat-

kuli, u sarajevskom muzeju, u fočanskom muzeju, sada na Izložbi. Kada bi ono moglo zboriti, a ne samo zvoniti, ispričalo bi nam dramatičnu sudbinu od 1637. s polaskom iz ljevaonice švicarskoga Zuga do dolaska u fočansku kasabu i mostarsku Izložbu (*Katolička crkva u Nevesinju*, str. 643-651). A posebno je dragocjen materijal molitvenici na raznim jezicima: koliko naroda, gotovo toliko molitvenika.

3 - Dvije su monografije iz jedne župe koja se zove Nevesinje:

a - *Katolička Crkva u fočanskom i čajničkom kraju*, uredio A. Šarac, Nevesinje, 2014. - str. 150. Izišla u povodu stoljetnice izgradnje fočanske crkve Presvetoga Srca Isusova, 1914.-2014. Srušena 1954.

b - *Katolička Crkva u Nevesinju i Gornjoj Hercegovini*, uredili A. Šarac i A. Luburić, otiskao A. Suton, Nevesinje, 2017. - str. 670. Ovdje su uglavnom dokumenti raznih arhiva, skoro 150 godina, od 1868. do 2000.

Ima jedna knjiga koja se tiska u Vatikanu svake godine i uvijek s novim podatcima. Zove se *Annuario Pontificio - Papinski godišnjak*, 2017. ima 2.330 stranica. Obuhvaća sve podatke Katoličke Crkve: biskupije, s latinskim nazivima, njihove površine, župe, biskupe, generalne vi-

kare, broj svećenika, mladomisnika, đakona, redovnika, redovnica, sjemeništaraca, bogoslova i krštenika. Ne spominjem ovo radi ovoga nego da kažem kako svake godine Sveta Stolica objavi 2.220 imena pokojnih ili naslovnih biskupija na 200 stranica: na primjer Sarsenterum u Stocu, Bistue u Zenici, Risan i Budvu u Boki, Epidaur i Ston itd. Kao što će i roditelji reći: Rodili smo devetero djece, od kojih je troje umrlo, ne zaboravljajući nikada pokojne, tako ni majka Crkva ne zaboravlja svojih nekadašnjih biskupija. Mi u Hercegovini imamo devet župa ispod 200 vjernika: Drežnicu, Glavatičeve, Gorance, Hutovo, Jabilanicu, Nevesinje, Ravno, Stjepan Krst, Trebinje. Nevesinje je udaljeno od Mostara 40 km, Foča 150, Čajniče 200 km. I župa Nevesinje s udaljenim Čajničem i Fočom, jednako nam je pri srcu kao i mostarske župe svetih apostola i evanđelista. Samo što Nevesinje sa župnikom don Antonom i njegovim pomoćnikom Antonomima ima dvije monografije u tri posljednje godine, a o mostarskih sedam župa čekamo barem jednu temeljitu modernu monografiju.

Ove su krajeve, nevesinjsko-fočanske, nasejavali Kelti, Iliri, Grci, Rimljani, Goti, Ostrogoti, Huni, Avari, Tatari ili Mongoli, Turci i narodi Austro-ugarske monarhije... Stvarale se države, koje su nekada "držale vodu dok majstori odu", a nekada i po više stoljeća, prema onoj narodnoj: "Svaka sila za vremena, a Bog sudi svaku silu".

U ovim se monografijama promatra uglavnom religiozna dimenzija: nazočnost i djelatnost Crkve Kristove, koja je disala i svojim istočnim

i svojim zapadnim plućnim krilom i koja je temeljito i zastalno obilježila ove krajeve. Ako ne u neprekinutu hodu na vidljiv način, a ono svakako poput kakve ponornice, uvijek u službi vremenita boljnika i vječnoga spasenja ljudi. Ta je Katolička Crkva po svojim biskupima, svećenicima i vjernicima slijedila one zdrave naravne pojave u čovjeku kao i one objavitelske u Bibliji, gdje je ljudsko povezano s božanskim, a nebesko sa zemaljskim.

Na tim su prostorima katolici kroz stoljeća bili nerijetko pritisnuti, ali ne pritišeđeni; dvoumili se, ali ne zdvajali; progoljeni, ali ne napušteni; obarani, ali ne oborenici. Dokaz su tomu i ove monografije i ova minijaturna izložbena vremeplovka.

Ono što posebno obilježuje ove knjige jest njihov istinski otvoreni pogled na razne narode kojih su članovi ovdje živjeli ili žive: na Čehe, Slovake, Poljake, Slovence, Mađare, Srbe, Hrvate, Austrijance, muslimane/Bosnjake i sve druge, kao i na različite vjeroispovijesti i religije. Katolička Crkva u svojim predstavnicima i vjernicima uvijek je tražila i traži sebi okrajak prostora, pristojna prostora, radi Boga, bogomolje i bogomolitelja.

Zahvaljujemo poduzetnicima ovih peterih djela: don Antanu župniku, Antonu povjesničaru i Anti tiskaru.

Neka Bog dadne vječni mir svima pokojnim koji su živjeli na tim prostorima, a od kojih se neki i ovdje spominju, a živima život u miru i slozi, te blagoslov i djelu i djelatnicima. Dopro nadaleko katalog i monografije! Čula se njihova izložba, a dobra sreća pratila njihove gledatelje, slušatelje i sudionike!

DAVIDIJADA

Stolac, 26. veljače 2018. - U ponedjeljak, 26. veljače 2018. u Sarsenterumu - biskupijskom centru Trebinjske biskupije u Stocu, biskupski vikar i trebinjski župnik don Ivo Šutalo priredio je predstavljanje knjige dr. Miroslava Palamete Patristička egzegeza i Marulićeva Davidijada. Uz auktora knjigu je prezentirao trebinjski apostolski administrator biskup Ratko Perić. Bili su nazočni profesori i njihovi učenici trećega i četvrtoga razreda srednjih škola u Stocu, koji su popunili dvoranu Sarsenteruma. Vikar je Šutalo najprije pozdravio sve nazočne potom je iznio životopis dr. Palamete, rodom iz stolačke župe, s Borojevića, sveučilišnoga profesora, nekadašnjega veleposlanika BiH pri Talijanskoj vladi i pri Svetoj Stolici.

Donosimo izlaganje biskupa Ratka.

M. PALAMETA, Patristička egzegeza i Marulićeva Davidijada, Split, 2017., 251 str.

Predstavljanje ovoga djela profesora Miroslava Palamete raspoređeno je u četiri dijela, koji sli-

jede logički i kronološki redoslijed, radi boljega praćenja.

1 - Davidov život. Pred nama je egzistencijalni luk od 70 godina života i od toga 40 godina borenja i vladanja židovskoga kralja Davida, 1000 godina prije Isusa. Život prikazan u 42 poglavlju Staroga Zavjeta: u Prvoj knjizi Samuelovoј (glave: 16-31), u Drugoj Samuelovoј (glave: 1-24) i u Prvoj Kraljeva (glave: 1-2) - a uljepšan sažetak svega toga u 20 poglavlja 1 Ljetopisa (10,1-29,30). David je bio osmi sin Jišaja Efraćanina u Betlehemu, iz plemena Jude patrijarha. Imao je i dvije sestre. Čuval ovce i goveda po brdima. Odlikovao se gorljivošću i govorljivošću. On je predstavljen kao onaj koji *umije udarati u harfu, hrabar je junak i čovjek ratnik, vješt je govornik, krasna je stasa, i Gospodin je s njime* (1 Sam 16,18). Nakon što je prvi, nepomazani, kralj Šaul, Benjaminovac, bio odbačen zbog svoje neposlušnosti, Bog je rekao proroku Samuelu da nađe novoga kralja, koji će biti "po srcu" Božjem (1 Sam 13,14). I našao ga u Davidu Betlehemčaninu.

Našavši se na dvoru kralja Šaula, David uzima njegovu kćer Mikalu za ženu, ali od nje nema poroda. Uspostavlja prijateljske odnose s Jonatom, sinom Šaulovim, prijestolonasljednikom. Veličanstvena epizoda okršaja maloga Davida s izazivačem gorostasom Golijatom Filistejcem u Terebinskoj dolini. Bile su bezizgledne šanse za pobjom, ali David, uzdajući se u Boga, uzima pračku s pet piljaka, završi njom, kamen fijukne iz vješte ruke, točno u čelo Golijatu. Pade Golijatova gromada oholosti, željeza i mesa. David pritrča, uzme mač Filistejčev i njime mu odrubi glavu... Kralj Šaul u početku voli Davida, a tijekom vremena dva ga puta pokušava ubiti. Pomaže mu Jonatan da se spasi. David bježi k Filistejcima, pa u Gat kralju Akišu. Priključuju mu se i drugi rođaci i pristaše, jedno 600 boraca. Tu nastupa kao razbojnik, *otima ovce i goveda, magarce, deve i haljine* (1 Sam 27,9). Kada je kralj Šaul poginuo u borbi s Filistejcima, David mu pjeva jedinstvenu tužaljku. Na poticaj Božji, već kao 30-godišnjak, David ide u Hebron gdje je posvećen za kralja Judske kuće. Tijekom vremena stječe sve više područja i vlasti i tako se nameće cijelom Izraelu. Nakon 7 godina u Hebronu, osvaja Jeruzalem, koji postaje "Davidov grad", ne samo politički nego uskoro i religiozni centar Dvanaest plemena. David je slavan, moćan, idealan vladar.

Ali u njegovu životu nije nedostajalo teških grijeha. Najprije čini preljub s Bat-Šebom. Naređuje da se ubije na bojištu njezin muž Urija, jedan od 38 generala, a nju dovodi u svoj dvor. Prorok

ga Natan oštro ukorava zbog dvostruka zločina. Kralj je 51. psalmom oplakao svoje grijehu, tražio oproštenje: *Smiluj mi se, Bože, po velikom milosrđu svome...* I Bog mu se smilovao. Nasljeđuje ga sin Salomon, upravo od te Bat-Šebe. David je pokopan u Jeruzalemu.

Nije bio samo kralj nego i pjesnik. Pripisuje mu se *Psalterij* od 150 psalama, iako je njegova možda samo polovica psalama. To je u ovoj knjizi - BIBLIJI.

2 - Patristika. Taj se Davidov život u svojim krjepostima, osobito velikodušnosti i razboritosti u vladavini kraljevstvom, a ne u njegovim grijesima, uzima kao predstnika, prototip, naznaka budućega Isusova djela. Ne u svakom činu i riječi, nego u nekim značajnim gestama. Isus je naznačen u slici ili alegoriji kralja Davida, osobito u njegovu psaltirskom pjesništvu. Taj je Davidov život i Kristovo djelo, usporedno, bilo tumačeno u ključu spasenja, u prvim stoljećima kršćanstva, u propovijedima papa, biskupa i crkvenih pisaca ili svetih otaca, *sancti patres*, odatle naziv patristika ili književnost svetih otaca, a patrologija je nauk o tim djelima, od I. do VIII. stoljeća, tj. od Klementa Rimskoga do Ivana Damaščanskoga na Istoku, 753.; odnosno do Bede Venerabilisa na Zapadu, 735. godine. A neki produžuju i u daljnja stoljeća. Jacques Paul Migne (1800.-1875.), francuski svećenik, pokupio je svu patristiku - *Patrologiae cursus completus*, i objavio, i to na latinskom 221 svezak, Pariz, 1844.-1845., a na grčkom i ujedno na latinskom prijevodu 165 svezaka, 1857.-1858. U svemu 386 svezaka.

3 - Marulićeva *Davidijada*. Taj Davidov život, napisan u prozi u Svetom Pismu, pretočio je ili prepjevao na latinski jezik pod naslovom *Davidias* u pjesničku klasičnu heksametričku formu Marko Marulić (1450.-1524.), otac hrvatske književnosti, hrvatski trojezični pjesnik (pjesnikovao je na latinskom, talijanskom i hrvatskom). Heksametar je metrička jedinica sa šest stopa ili naglašenih mjesta u stihu. Nije bitan slog jedan, dva ili tri, nego naglasak, dugi ili kratki, arza ili teza. U heksametru mora biti šest naglasaka a može biti i do 17 slogova, a najmanje 13. U tom heksametru, nazvanu herojskim ili junačkim, spjevana su klasična junačka djela grčka i rimska: Homerova *Ilijada* s grčkih 15.696 heksametara i *Odiseja* s grčkih 12.103 stihova, Ovidjeve *Metamorfoze* s 11.995 stihova. Vergilijeva *Eneida* s 9.896... Marulićeva *Davidijada* jest biblijskopovijesna epska poema sa 6.765 heksametara, u

14 knjiga ili pjevanja, dovršena 1517. - prije 500 godina! - posvećena kardinalu Domenicu Grimaniju (1461.-1523.), patrijarhu Akvileje, s dodatkom *Tropologica Davidiadis expositio* - Alegorijsko izlaganje *Davidijade*. Marulić je možda očekivao da će biblijsko-povijesni ep biti otiskan, ali nije ugledao svjetla dana sve do 1954., tj. do 437 godina. *Davidijada* je prvi put objavljena u Zagrebu u redakciji akademika Josipa Badalića (1888.-1985.) godine 1954., zatim nastojanjem Srbina Miroslava Marcovicha (1919.-2001.) u Meridi u Venecueli 1957., pa u redakciji Veljka Gortana (1907.-1985.) s usporednim hrvatskim prijevodom i prepjevom Branislava Glavičića (1926.-2010.) u Zagrebu 1974. te ponovljeno u Splitu 1984. Jesu se pojavila još dva izdanja: kraćeno Marcovicchevo 2006. samo na latinskom, pa ponovno izdanje samo Glavičićeve u Zagrebu 2007. s latinskim izvornikom i hrvatskim prijevodom, komentarom i kazalima. Dakle, u 440 godina nijedno, a u posljednjih 50 godina šest! Evo ovoga posljednjega, šestoga izdanja.

Možda se, velim Marulić uzdao da će ga moćni kardinal pomoći da mu se djelo objavi, ali se "presveti kardinal" Grimani umudrio, pogotovo što Marulić smatra "da David gotovo u svemu predstavlja lik Kristov" (*Davidijada*, str. 383). Marulić je, prepjevavajući biblijski tekst, znao iskititi preko svake mjere pojedine događaje. Tako na primjer Glavičić primjećuje (Uvod, str. XVII.) da u Bibliji stoji: "Šaul mu dade svoju kćer Mikalu za ženu" (1 Sam 18,27), a Marulić to vjenčanje opisuje u 70 stihova (pjevanje II., stihovi 220-290).

4 - Novost Palametina djela. O tom djelu *Davidijadi* govorи knjiga prof. Miroslava Palamete, "Patristička egzegeza i Marulićevo *Davidijada*" - to je ova knjiga na stolu! - koja je nastajala kroz desetak godina, u vremenskim odlomcima od 2005. do 2015. i posebno u četiri književna razlomka "Marulićeve tropologije u svjetlu patrištice alegoreze" ili prenesena tumačenja (str. 243). Kao što su pojedini književni ili filološki znanstvenici kao što su J. Badalić, M. Marcovich, V. Gortan, B. Glavičić, B. Jozić i drugi istraživali koji je utjecaj pojedinih grčkih pjesnika: Homera, Hezioda ili latinskih pjesnika Vergilija, Horacije, Ovidija na Marulićevu *Davidijadu* (Glavičić, *Davidijada*, str. XIX.-XXIV.), tako se Palameta dao na proučavanje utjecaja svetih otaca, patristike na isto Marulićevo djelo.

Koje svete oce i crkvene pisce uzima Palameta? Tertulijana Kartažanina (160.-240.); sv.

Ciprijana Kartažanina (oko 200.-258.); Akvilina Juvenka kojega Jeronim prikazuje među svojim uglednicima - "De viris illustribus" - na 84. mjestu. A taj je Juvenko, Hispanac, prepjevao u 3.219 heksametara četiri Evandelja u četiri knjige, oko 330. godine; zatim auktor navodi sv. Hilarija iz Poitiersa (310.-367.); sv. Ambrozija iz Milana (339.-397.); sv. Rufina Akvilejskoga (345.-411.); sv. Jeronima Stridonskoga (347.-419.); sv. Prospera Akvitanskoga (390.-455.); sv. Grgura I. (540.-604.), papu (590.-604.); sv. Izidora Seviljskoga (560.-636.); sv. Bedu Časnoga (672.-735.). Da spomenemo samo ovih desetak, a ima ih još dvaput toliko. Palameta se osobito uživio u etimološku stranu - podrijetlo i smisao riječi, pa u Marulićevoj *Davidijadi* obražlaže pojedina mjesta, imena, vremena tražeći tumačenja njihova u patrističkim svescima. Na primjer, Bat-Šeba = Bersaba (str. 145).

A da se u tome ne mučiš, auktor se sam pobrnuo i donio "Katalog mističnih značenja uz pojedinačna pjevanja" u četiri stupca na 25 stranica (209-233). Ta su vlastita imena i određeni pojmovi doneseni s doslovnim smisлом, s tradicijom etimologiziranja, s otajstvenim ili duhovnim smisalom, tradicijom obrazlaganja. Navodimo neka imena: Šaul, David, Samuel, Agag, Golijat, Filstejci, Jonatan, Mikala, Akiš, Abijatar, Keila, Engada, Abigajla, Nabal, Gilboa, Abner, Abišaga, Adonija, Natan itd. Takvih ima 225 protumačenih pojmljiva. Trebalо je u svaku takvu knjigu zaviriti, pročitati latinski tekst, prevesti ga i primijeniti ga na *Davidijadu*.

Pročitat ćemo odlomak susreta proroka Nata na i kralja Davida (...).

David je dvostruki počinio zločin, protiv pete Božje zapovijedi, ubivši svoga generala Uriju, i protiv šeste Božje zapovijedi, otevši mu ženu i s njom imao dijete. Kao da se uspavao u svojoj unutarnjoj savjesti, zato mu Bog šalje proroka Natana, vanjsku savjest, da ga pohodi i gromovitim riječima podbode: pjevanje IX., redci: 327-382 (str. 243-245).

Ovo Palameta komentira na str. 146-148, iznoseći u osam točaka ili slova, od **a** do **ha**, značenje riječi Bat-Šeba.

Prije trinaest godina, 2005. objavljena je u Mostaru u biblioteci Crkve na kamenu jedna knjiga duhovnih vježbi ***Ti si taj čovjek*** koja opisuje Davida u njegovu doslovnom značenju i u prenesenom ili mističnom smislu.

Moј je prijedlog vama gimnazijalcima i vašim profesorima hrvatskoga jezika kao mentorima da

netko od vas budućih maturanata, uzme za maturalski rad ovu *Davidijadu* i obradi, na primjer: "Sudbina Marulićeve Davidijade"; ili "Pad Šaula i uspon Davida prema Marulićevoj *Davidijadi*"; ili "Palametina patristička otkrića u Marulićevoj *Davidijadi*"; ili "Davidov zločin i Božja kazna u *Davidijadi*"; ili "Dobar junak da je čovjek taki"; "Davidovo griješenje i kajanje prema Marulićevoj *Davidijadi*". Itd. Evo knjiga za vašu biblioteku.

Na kraju, čestitke auktoru na ovom djelu! Da ga je radio neki svećenik na nekom rimskom papinskom sveučilištu, mogao je zaraditi odličan doktorat. A ovako, kako prof. Palameta već ima doktorat, možemo samo predložiti da se ova njegova knjiga od 250 stranica nagradi s 500 novčanica od "500 kuna s likom Marka Marulića". Ili da se barem njega odlikuje "redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića"!

USNUŠE U NADI USKRSNUĆA

DON VLADISLAV TOMAS

Prečasni **Vladislav Tomas** rođen je u Drinovcima, 20. lipnja 1921. od oca Nikole, zvanog Juka, i majke Ruže r. Bandić. Imao je još brata Petra i sestre Danicu i Janju. Stric mu je don Ilijan Tomas, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije (1901.-1942.), župnik u Klepcima (1928.-1942.). Kada su Vladi bile dvije godine, izgubio je majku, a od sedme godine prešao je stricu don Iliju u Klepcu, gdje je pohađao osnovnu školu (1928.-1932.).

Osam razreda sjemenišne gimnazije polazio je kod isusovaca u Travniku (1932.-1940.), filozofsko-teološki studij također kod isusovaca u Sarajevu (1940.-1944.). Kada mu je poginuo stric don Ilijan, početkom svibnja 1942., Vlado bogoslov došao je u Klepcu, uspio je prebaciti sve crkvene matice u Čapljinu i tako ih spasiti.

Zaređen je za svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije, 29. lipnja 1944. u Sarajevu. Mladu je Misu slavio u Drinovcima, 15. kolovoza 1944. Mladomisničko geslo bilo mu je: *Veliča duša moja Gospodina*. Osuđen je na smrt na komunističkom sudu, 29. prosinca 1944. Uspio se preko Mostara domoci Zagreba. U Usori je preživio napad na vlak kojim se vozio u Zagreb. Došavši u Zagreb bio je neko vrijeme prefekt u Radišinu konviktu. U zagrebačkoj je nadbiskupiji pastoralno djelovao, najprije u Đurđevcu i Kloštru Podravskom, a od 1946. do 1988. bio je u Hrvatskoj Dubici, neko je vrijeme pastoralno držao i Bosansku Dubicu. U Dubici je kao župnik doživio raznovrsna podmetanja, zastrašivanja i poniženja. Neko je vrijeme bio instruktor u privatnoj školi za vozačke ispite. Kroz njegovu je školu prošlo više od 100 kandidata.

Godine 1988. nadbiskup i kardinal Franjo Kuharić pozvao ga je u Zagreb za rektora crkve Krista Kralja na Mirogoju.

Godine 1992. bio je podvrgnut operaciji, nakon koje je ostao oko tri mjeseca u bolnici. Uzeo je malo dulji period oporavka.

Godine 1994. ponovo se vratio na Mirogoj u svojstvu rektora mirogojske crkve. Te je godine proslavio **pedesetu** obljetnicu misništva.

Godine 1998., nakon moždanoga udara, kardinal ga je Kuharić umirovio. Svoje umirovljeničke dane najprije je provodio u svome stanu, a posljedne dvije-tri godine nastanio se u Svećeničkom domu sv. Josipa na Kaptolu.

Godine 2004. proslavio je, zajedno sa školskim kolegama don Đurom Kulašom i don Božom Vučojom, **šezdesetu** obljetnicu misništva u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve.

Budući da je Hrvatska Dubica pripala Sisačkoj biskupiji, sisački je biskup počastio don Vladislava Tomasa imenujući ga 26. ožujka 2012. začasnim kanonikom Sisačkoga kaptola.

A svoju **sedamdesetu** obljetnicu svećeničkoga ređenja don Vlado je proslavio najprije u katedrali u Zagrebu, 29. lipnja 2014. godine, a potom u Sisku u katedrali, 6. srpnja istoga ljeta.

Godine 2016. objavio je knjigu, drugo dopunjeno izdanje, "Život u vjeri, nadi i ljubavi".

Sedamdesetih godina prošloga stoljeća dogovoren je između zagrebačkoga ordinarija nadbiskupa Kuharića i mostarskoga ordinarija biskupa Petra Čule da se don Vlado ekskardinira iz Mostarsko-duvanjske i inkardinira u Zagrebačku nadbiskupiju. Nije nikada zaboravio svoje izvorne hercegovačke biskupije pa se znao obilnim darovima sjetiti sjemeništaraca i bogoslova. Hvala mu!

Preminuo je u Svećeničkom domu u Zagrebu, 23. prosinca 2017. u 97. godini života. Sprovod je predviđen 28. prosinca 2017. u kripti crkve Krista Kralja na Mirogoju.

Počivao u miru Božjem!

DON NEDJELJKO GALIĆ

U subotu, 20. siječnja 2018., u 15.30 preminuo je u Rehabilitacijskom centru u Mostaru don Nedjeljko Galić, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije.

Nedjeljko je rođen u Gorici kod Gruda, 2. kolovoza 1935. od oca Franje i majke Kate rođene Pandžić. Imao je dva mlađa brata, Ivana i don Milivoja, svećenika također Mostarsko-duvanjske biskupije koji je preminuo 28. listopada 2013.

Nedjeljko je kršten 5. kolovoza 1935., a krizman 18. lipnja 1944. u župi Gorici.

Osnovnu je školu polazio, uz ratne poteškoće, u rodnoj Gorici: 1941.-1945. Htio je poći u franjevce, ali Provincija nije primala kandidate 1945. i 1946., pa ga je župnik uputio biskupu Petru Čuli, koji ga je poslao u sjemenišnu gimnaziju u Zagreb: 1947.-1955. Nakon mature predao je biskupu molbu za bogosloviju, ali ga je istoga ljeta vojska unovačila: vojnu je obvezu služio od 1. rujna 1955. do 27. kolovoza 1957. Najprije je pohađao bolnički tečaj u Zagrebu, zatim je služio u Ilirskoj Bistrici, Kopru i Umagu. Nakon vojske obnovio je molbu za bogosloviju biskupu Čuli koji je te godine pušten iz zeničkoga zatvora. Pohađao je filozofsko-teološki studij u Zagrebu, 1957.-1963., diplomirao 19. lipnja 1963. s radnjom "O Kumranskim nalazima".

Sakrament đakonata primio je u Zagrebu, u ožujku 1962., rukopoloženjem pomoćnoga biskupa Franje Salisa-Seewisa.

Red mu je prezbiterata podijelio biskup Čule u Gorici, 29. lipnja 1962. Mladu je Misu slavio 3. kolovoza 1962. Propovijedao fra Zdenko Galić. Mladomisničko geslo: "U Tebe se, Gospodine, uzdam i ne ču se postidjeti dovijeka" (Ps 31,2). Obavljao je ove svećeničke službe:

župni vikar u Kruševu: 1963.-1964.;

u Studencima: 1964.-1965.;

župnik u Vinici: 1965.-1966.;

prvi župnik u tek osnovanoj župi Jare u Širokobriješkom dekanatu: 1966.-1985. Tu je sve počeo s ledine, najprije je podigao župnu kuću, 1966.-1967., zatim župnu crkvu, 1968.-1971. i grobljansku kapelicu, 1967. Negdje je zapisao da je tih godina više "majstorijao i mistrijao" nego li pastorizirao. Najprije je trebalo sagraditi prikladne crkvene objekte, a onda organizirati pastoral.

Župnik je na Gradini od 1985. do 2004., gdje je dovršio novi župni stan, obnovio crkvu Svih Svetih na Biletić-brdu, podigao iz temelja crkvu sv. Petra i Pavla u Biletić-polju i crkvu sv. Jure u Krućevićima.

Ravnatelj je Svećeničkoga doma u Mostaru: 2004.-2008. Umirovljen 2008.

Don Nedjeljko je proslavio Zlatnu Misu u Jarima, 21. travnja 2012.

Posljednjih mjeseci bio je u Rehabilitacijskom centru Biskupijskoga caritasa u Mostaru, gdje je i umro. Sprovod s Misom zadušnicom u Gorici, u ponedjeljak, 22. siječnja u 14.00 sati.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

FRA HADRIJAN SIVRIĆ

U petak, 16. veljače 2018., u našem samostanu na Humcu, okrijepljen sv. sakramentima, blago je u Gospodinu preminuo njegov sluga svećenik i naš brat fra Hadrijan Sivrić u 96. godini života, 79. godini redovništva i 70. godini svećeništva.

Sv. misa zadušnica slavila se u samostanskoj crkvi na Humcu, u subotu, 17. veljače 2018., u 15 sati. Svetu misu je predvodio biskup Ratko Perić, a propovijed je izrekao provincijal fra Miljenko Šteko. Suslavilo je više od 60 svećenika. Na završetku sv. mise je gvardijan fra Dario Dodig izložio pokojnikov životopis i izrekao zahvale. Sprovodne obrede i ukop na Novom groblju na Humcu predvodio je provincijal fra Miljenko.

Fra Hadrijan je rođen 1922. na Služnju, župa Čitluk. Pohađao je osnovnu školu 1929.-1933. u Čitluku. Sjemenište od 1933. do 1942. u Širokom Brijegu. Studij filozofije i teologije od 1942. do 1945. u Mostaru, Humcu, Čerinu, Čitluku, Sarajevu i Zagrebu; 1947.-1949. u Dubrovniku. Za vrijeme studija služi vojni rok 1945.-1947.

Obukao je franjevački habit 29. lipnja 1939. na Humcu, a vječne je zavjete položio 29. lipnja 1944. na Čerini.

Zaređen je za svećenika 18. travnja 1948. u Dubrovniku po rukopoloženju biskupa Pavla Butorca.

Svećeničku službu je započeo 1949. u Mostaru. Nakon toga je kao župnik djelovao u Među-

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

gorju, bio župni vikar u Širokome Brijegu i Mostaru. Godine 1953 postavljen je za gvardijana i župnika u Mostaru, nakon toga župnik u Posušju, gvardijan i župnik u Tomislavgradu i nakon toga župnik u Grudama. Godine 1965.-1972. vodi rade dove diljem provincije, potom postaje ekonom i definitor provincije. Godine 1972 postaje gvardi-

jan i župnik na Humcu, nakon čega postaje župni vikar u Mostaru i župnik u Nevesinju. Preuzima službu voditelja građevinskih radova u Mostaru i Slanom od rujna 1978. do 1992. Godine 1977. postaje savjetnik gen. delegata. U mirovinu na Humac stiže 9. travnja 1992. gdje ostaje do smrti.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

IN MEMORIAM

BUDNOST U VREMENU S POSLJEDICAMA U VJEĆNOSTI

U SPOMEN NA ČETVERO POGINULIH STUDENATA
MOSTARSKOGA SVEUČILIŠTA

Mostar, 19. prosinca 2018. - U mostarskoj katedrali u utorak, 19. prosinca 2017., slavio je večernju sv. Misi za vjerne mrtve biskup Ratko Perić zajedno sa župnikom msgr. Lukom Pavlovićem. Biskup je prikazao Isusovu Euharistiju Ocu nebeskomu za četvero poginulih studenata mostarskoga Sveučilišta: Vjekoslava Božanovića, Domagoja Rosu, Antoniju Šarić i Tenu Vračević, koji su na današnji dan prije dvije godine na povratku u Slavoniju za Božićne blagdane kod Bijele, 20 km od Mostara, stradali u prometnoj nesreći strmoglavivši se desetak metara Škodom niz strminu u Neretvu. Preživio je Stjepan Bošković. Svetoj Misi nazičio je velik broj studenata.

Biskup je izrekao propovijed koju prenosim u cijelosti:

U vrijeme svoga javnoga života Gospodin je Isus iznio više prispodoba kojima nas je ozbiljno poučio kako se ljudska budnost i vjernost u vršenju zadane službe isplati i nagrađuje. I ne samo na ovome svijetu, nego i na drugome. Vjerna i savjesna slugu gospodar postavlja za kućnoga ekonoma da se pravovremeno brine za hranu ukućana, a ako odgovori toj dužnosti, povjerava mu se još veća zadaća nad svim imanjem gospodarevim. Čovjek sa zadaćom raste ili pada. I po tome mu se određuje i nagrada.

1 - Kako u vremenu stječemo vječnost? *Tko li je onaj vjerni i razumni sluga što ga gospodar postavi nad svojim ukućanima da im izda hranu u pravo vrijeme? Blago onome sluzi kojega gospodar kada dođe nađe da tako radi. Zaista, kažem vam, postavit će ga nad svim imanjem svojim (Mt 24,45-47).*

RAZUMAN I VJERAN SLUGA. Isus najprije navodi pozitivan primjer vjerna i razumna sluge. On je vjeran jer odgovorno vrši zadaću u pribavljanju hrane i odjeće gospodarevim ukućanima, bez obzira gleda li ga oko gospodarevo ili ne gleda. Uvijek na vrijeme, sve u redu, uvijek temeljito, s ljubavlju i sasvim strpljivo. I uglavnom svi zadovoljni njegovim poslom. On je razuman upravitelj imanja, budan, jer zna da njegov gospodar može

doći svakoga trenutka i zatražiti od njega račun u sitnice. Ne polaze gospodar računa pred slugom, nego sluga pred gospodarom. Zato je pravi i vjerni sluga uvijek spremna izići pred gospodara da podnese na pregled sve kućne izdatke i primitke. A sva kućna čeljad na broju, zdrava, odjevena i radosna.

PRIMJENA NA NAS. Isusova prispodoba ide dalje od kućnoga godišnjeg proračuna. Naime, i vječni Gospodar nikomu od ljudi ne kazuje kada će doći i pozvati na račun bilo kojega čovjeka, koji je, pa i kada je sve učinio što je morao učiniti, samo "beskorisni sluga" (Lk 17,10). I koga nađe na ovome svijetu budnim i vjernim u malim stvarima, čeka ga nagrada u vječnosti. Isplati se, dakle, biti budan, dobar i pošten i u najmanjim sitnicama, a kamoli ne u velikim zadaćama i misijama.

2 - Kako u vremenu gubimo vječnost? *No rekne li taj zli sluga u srcu: "Okasnit će gospodar moj" pa stane tući sudrugove, jesti i pitи s pijanicama, doći će gospodar toga sluge u dan u koji mu se ne nada i u čas u koji i ne sluti; rasjeći će ga i dodijeliti mu udes među licemjerima. Ondje će biti plač i škrugut zubi (Mt 24,48-51).*

NERAZUMAN I ZAO SLUGA. Živjeti bez budnosti i misli na budućnost, bez spremnosti na pro-

vjeru i vanjski sud, znači riskirati najveću nesreću. I kako se sluga može nerazumno vladati kao da vlasnik ne će nikada doći? Lopov nikada ne će najaviti ili poslati pismo "dobrih namjera" da će provaliti, obiti i orobiti. Njegovo je najjače oružje iznenadenje, kada se čovjek najmanje nada. Nitko ne zna ni u kući ni u svijetu kada će gospodar doći, osim samoga gospodara. On ima pravo od nas tražiti da budemo probuđeni, a ne zaluđeni.

Velika je nesreća zloga sluge što misli da će gospodar zakasniti, da će doći za tri-četiri godine. Ili ne će uopće doći. Zaboravio se. Izgubio osjećaj za vrijeme. Zato počinje tući svoje sluge i sluškinje. Opijati se i svakakve nevaljalštine radići. Misli da nikomu ne mora odgovarati za svoje djelovanje. On se vlada kao da je ovozemni gospodar i vlasnik svijeta.

PRIMJENA NA NAS. Bog, koji jasno i razgovijetno kaže da nikada, nikomu, nigdje, ništa i nikako nije kazao kada će doći, ne zato što bi u njemu bilo i truni nepoštenja, nego zato jer nas želi držati spremne za doček u svaka doba, razbuđene u molitvi i raspjevane njemu na slavu, kako molimo u predslavlju došašća. Kršćanin mora biti spreman: ispovjeden i raskajan, dočekati Gospodina slave, i to u bilo koje vrijeme godine i svakoga trenutka svoga kratka životnoga daha.

Isus govori o Gospodarevu povratku, zapravo o svome Drugom dolasku, Pojavku, ne samo onom o Sudnjem danu, nego i o ovom, rekli smo trećem, privatnom pohodu privatnoj osobi: kucne te po ramenu i naredi: "Diži se, spremi se, idemo na put, na sud ti je Gospodnji." Od nas traži da nam bokovi budu opasani, a svjetiljke upaljene, pune ulja, a mi u očekivanju Gospodara koji dolazi kada on hoće. Nijedan, dakle, čovjek na ovome svijetu ne zna dana ni časa u koje će vrijeme Vječni sudac sići i kada će stići Božja naplata za naše ljudske račune. Isus uzima sliku kradljivca koji se iznenada prikrade i ljude zatekne nespričane. Gospodin nije nikakav kradljivac, ali mu je metoda nenadan dolazak prepuštajući posve nama da budemo budni ili da nebudni. Znamo to po vožnji! I kolika nam je budnost potrebna. I nitko od nas ne može reći da na to nije stotinu puta upozoren. Volimo li uopće razmišljati kako bismo željeli da nas Gospodar nađe u tom posljednjem trenutku?

Svršeno je. - Željeli bismo, prije svega, da nas Bog zatekne s dovršenim djelom, ispunjenim zadatakom. Mnogi između nas nikada ne dovrše što

započnu. Život nam je pun dobrih nakana i postavljenih ciljeva, a nikako da onim priručnim ili pričuvnim sredstvima posve ostvarimo zamišljene i zadane svrhe. Imamo mnogo stvari nikada ni pokušanih, ili tek započetih, ili do pola izvršenih, ili posve odgođenih. A koliko ih imamo posve dogotovljenih? Gospodin Isus reče jednu divnu riječ o tome i o sebi: Oče, "ja te proslavih na zemlji, dovršivši djelo koje si mi dao izvršiti" (Iv 17,4). A na Križu reče: Svršeno je! Voljeli bismo da na kraju svoga života, već prema osobi i službi, možemo izreći ovu i ovakvu rečenicu:

Bio sam otac i izvršio sam očinsku dužnost. Savjesno i odgovorno. Uzdam se u Boga.

Bio sam liječnik i ispunio svaki liječnički zadatak. Vjeran i u malome. U Božje ruke.

Bila sam majka i nisam ništa propustila učiniti što sam trebala učiniti prema ukućanima. Spremna poći u svaka doba na sudište Božje.

Bila sam redovnica i opslužila sve što sam obećala i što je od mene Crkva očekivala. Uzdam se u Božje milosrđe.

Bio sam svećenik i poduzimao sve što je u mojoj službi. Ozbiljno i odlučno, uvijek svjestan Gospodinove riječi: "Kome je god mnogo dano, od njega će se mnogo iskatи. Kome je mnogo povjerenje, više će se od njega iskatи" (Lk 12,48).

Blago takvim studentima i studenticama koji tako nešto mogu reći i u svojoj 23. godini života. A teško onomu zlom sluzi kada gospodar dođe "u dan u koji mu se ne nada i u čas u koji i ne sluti" (Lk 12,46), a on se odao piću i psovci, tučnjavi, svađi i krađi.

Pomirenje sa svima. - Željeli bismo da nas Bog zatekne u miru sa svima oko nas, s našom braćom i sestrama, s našim suradnicima, s dojučerašnjim neprijateljima, sa svim ljudima, koliko je do nas, rekao bi sv. Pavao Rimjanima (12,18). Neka sunce ne zađe nad vašom srdžbom, poručuje sv. Pavao Efežanima (4,26). A pogotovo sunce života. I ne znamo koji će nam zalazak sunca biti posljednji. Zato pomirenje još za vida!

Pomirenje s Bogom. - Željeli bismo da nas smrt zatekne pomirene s Ocem, Sinom i Duhom Svetim. Bitna je razlika osjećamo li se kao da idemo nekomu hladnom strancu ili čak neprijatelju, ili idemo u naručaj Oca nebeskoga kojega smo uvejk voljeli. Želimo li da nas Bog zatekne kako smo pomireni s njime, raskajani, u očekivanja Božjega milosrđa? - Želimo! Onda pripremi se! U takvu uvjerenju ne treba se bojati smrti - ni vječnosti!

18. OBLJETNICA SMRTI BISKUPA ŽANIĆA

Mostarski biskup, msgr. Ratko Perić, 11. siječnja 2018. godine, u prigodi 18. obljetnice smrti svoga predšasnika, msgr. Pavla Žanića (Split, 11. siječnja 2000.), slavio je sv. Misu u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve i tom prigodom održao propovijed koju prenosimo u cijelosti:

STOŽERNA KRJEPOST JAKOSTI

Kada Sveta Stolica o nekom katoliku - vjerniku laiku, redovniku, svećeniku, biskupu ili papi - prihvati i povede kanonski proces beatifikacije i kanonizacije, osnovna je zadaća da se u životu dotične osobe ispitaju stožerne krjeposti: pravednost, razboritost, jakost i umjerenost. Nije dosta ustanoviti da takav kandidat ili kandidatkinja za oltara ima svijetlih trenutaka tih glavnih krjeposti u svome životnom nastupu i djelovanju, nego da su te krjeposti stalno prakticirane i da su prakticirane u herojskom stupnju. Stalno i junački nadprosječno. To je svetost.

Mi bismo večeras, prigodom 18. obljetnice smrti, stavili naglasak na krjepost jakosti u životu i djelu biskupa Pavla Žanića, kojemu ove godine u svibnju obilježujemo 100. obljetnicu rođenja. Sve četiri su krjeposti bitno uzajamno povezane, kao na primjer četiri fizička sustava u čovjekovu organizmu, recimo: živčani, krvni, dišni i probavni. Svaki sustav mora ravnomjerno funkcionirati, u okviru zadanih parametara, da bi ljudi mogli normalno živjeti i djelovati. Ništa se ne može postići s nekim, ako mu živčani sustav nije u redu. Pa da mu je živčani i u redu, a krv otrovana, opet pada. Da mu je i živčani i krvni tečan, ako ne može disati, gotov je u hipu. Da mu je i živčani i krvni i dišni uredan, ako mu ne radi probava, opet smo na granici života i smrti.

Tako i u moralnom životu: ako nisi razuman, razborit, uzalud je što se boriš da budeš pravedan, jak i umjeren. Ne možeš biti osobito jak, osim u pravednu govoru i tvoru, u razboritu vladanju i savjetovanju, u umjerenu snu, prehrani i radu. Nije jak ili hrabar onaj koji vozi 120 km na sat kroz napućeno selo pa pobije troje-četvero djece koja mu nisu mogla uteći. Tu se ne radi o natprosječnoj jakosti, nego o mahnitluku u najvećem stupnju.

Pogledajmo samo dva područja u kojima je biskup Žanić mogao i morao prakticirati krjepost jakosti.

Jakost u duhovnom zvanju? - Pavao je Žanić od dječačke dobi pokazao ljubav prema svećenič-

kom zvanju. Pošao je u splitsko sjemenište nakon četiri osnovne. Kroza svih osam godina male i velike gimnazije u sjemeništu, od 1929. do 1937., uvijek je bio natprosječan učenik, uvijek odlična vladanja. Na ispitu zrelosti oslobođen je usmeno ga ispita, jer je izvrsno izradio školske maturalne zadaće. Nije to pitanje samo naravnoga talenta nego i njegova sustavna žara i mara.

U splitskoj bogosloviji na filozofsko-teološkom studiju bio je pet godina, od 1937. do 1942. Prema Svjedodžbi od 14. svibnja 1944. godine imao je ovakve ocjene: marljivost - vrlo marljiv bez iznimke, najviša ocjena u svim predmetima kroza sve godine; uspjeh u školi od 30 ocjena - 22 odlične, i napredak također od 30 ocjena školskih predmeta - 22 ocjene odličan. Zaređen je za svećenika 1941.

Po svojoj marljivosti i talentiranosti bio je određen za daljnji studij u Rimu, ali kako je Italija pala 8. rujna 1943., nije se moglo putovati preko granice. Uto partizani izišli iz šume i zauzeli vlast 1945. i tako mu je taj poslijediplomski studij propao. Ali on nije prestao pratiti katoličku literaturu.

Kroza sve vrijeme školovanja pokazao je poхvalnu ustrajnost u studiju, savršenu vjernost i točnost u opsluživanju crkvenih pravila u zavodima, stalan napredak krjeposna života. Nije dopuštao da ga oči, misao, želja udalje od zacrtana svećeničkog cilja, a imao je prigode pasti i ne ustati na svakom koraku.

Jak je onaj svećenik koji ne popušta pred uličnom vriskom njezinu prohtjevu, nego se hrabro drži evandeoskih načela i crkvenih propisa u svome govorenju i držanju. Takav je bio biskup Žanić i kao župnik na Šolti i u Rogotinu i u Splitu.

Navodimo samo jedan primjer iz pera jednoga dalmatinskoga fratra:

Prijepis letka, što je 24. VI. 1955., osvanuo na vratima župne kuće u Rogotinu!

"Gospodine, Dana 23. VI, saznali smo da ste se spremili kod nas u Plinu Zap. za 24. VI. Pošto je vreme za nas kratko tako da Vas nemožemo na

drugi način obavestiti. Mi narod Pline već više od 10 (deset) godina da smo napustili praznovjerje i njegovo naturanje mi nitkome ne dozvoljavamo. Pa ni Vama i ako pokušat doć onda će Vam suditi 'KOSOVCI' i lično mi narod ovog kraja. Razmislit o Vašoj sudbini. Na Vašu sreću!

23.VI. 55. Narod."

Ni njega kao rogotinskoga župnika, ni svjedoka fra Karla Jurišića nije ništa spriječilo da se pojave u Plini, inače franjevačkoj župi. Hrabro i junački. Upravo je don Pave probio led. Hrabar svećenik. I junački jak!

Jakost u proživljavanju svećeničke čistoće?
Nikada se nije čulo, niti je išla ikakva nemoralna repina za Pavom ni kao sjemeništarcem, ni bogoslovom, ni svećenikom, a pogotovo ne za biskupom, da ugrožava njegovu celibatarsku čistoću upuštajući se u vratolomije ovoga svijeta ili u perverzije s istorodnim osobama. Nego sedamnaest godina nakon što je preminuo, 6. srpnja prošle godine mogli smo pročitati da su neki klevetnici filmotvorci "Od Fatime do Međugorja", inozemni ili domaći, svejedno, donijeli ovakva nakazna ozloglašenja iz usta nekoga sovjetskoga umirovljenoga generala: "To je bio izvještaj biskupa Žanića. Nakon toga, 4. 10. 1981. otišao sam u Rim sam i imao sastanak s kardinalom Casarolijem. Na sastanku je bio i Sambi. Odnio sam im dokument koji smo dobili, a odnosio se na biskupa Žanića. To je bio vrlo kompromitirajući dokument. Radilo se o intimnom odnosu s jednim kolegom kada je bio vrlo mlad i o još nekim detaljima koji nikako nisu u skladu s onim što je on trebao predstavljati. Moram reći da sam i ja bio iznenađen tim detaljima koji su bili navedeni u dokumentima koji su sadržavali i potpis biskupa Žanića. Njih dvojica [u Vatikanu] bili su vrlo iznenađeni kada su vidjeli što imam. Ja sam im rekao kako imamo jako dobre kontakte s ju-

goslavenskim kolegama, a oni su vrlo precizni i imaju mnogo toga. Imali su mnogo katoličkih i pravoslavnih svećenika na vezi, pa su mnogo toga znali. Razgovarali smo o Međugorju. [...]. Sljedeći put imao sam osobni sastanak s Pietrom Sambijem. Našli smo se u hotelu 'Columbus' u Rimu, 8.3.1982. Razgovarali smo o Međugorju i o cijeloj situaciji. [...] Zahvalio mi je na dokumentima koji su pomogli da se na miran način riješi situacija s biskupom Žanićem koji odlazi s toga mjesta". Najogavnije komunističke laži i u jeku najslobodnije demokracije. Niti je biskup Žanić otišao iz ovoga mjesta, niti mu je iz Vatikana išta o tome itko govorio. I što je bilo više klevete i laži, to je Sveta Stolica biskupa Žanića sve više promicala i nagrađivala! Imenovala ga je redovitim članom Papinskoga vijeća za obitelj i sveti mu je papa Ivan Pavao II. godine 1988. dodao još i Dubrovačku biskupiju na upravu do 1990. godine.

Biskup je Žanić bio natprosječno jak i u isповijedanju vjere i katoličkoga morala, natprosječno jak i u propovijedanju i upravljanju hercegovačkim biskupijama koje su mu povjerene, herojski jak odolijevajući i unutarnjim patnjama i vanjskim izrugivanjima.

Sve je ovo vidljivo ne samo iz ona četiri temeljita odgovora generalnoga vikara,¹ nego i iz do-sadašnjih prouka, objavljenih kao posebni prilози svaki put od 16 stranica u Crkvi na kamenu. "U svijetu imate muku, ali hrabri budite - ja sam pobijedio svijet!" poručuje nam Gospodin svima (Iv 16,33). Biskup je Žanić to osobno i ozbiljno shvatio te obzirno i odgovorno proveo u odličnu stupnju u svome 23-godišnjem kršćanskom životu, u 20-godišnjem svećeničkom djelovanju i 23-godišnjem aktivnom biskupskom svjedočenju: svjedočeći vjeru, obrazlažući nadu i njegujući ljubav koje je stavio u svoj biskupski moto. Bog mu se smilovao duši!

¹ Odgovori: od 8. svibnja: *Službeni vjesnik*, 2/2017., str. 238; od 26. svibnja: *Službeni vjesnik*, 2/2017., str. 239-244; od 7. lipnja: *Službeni vjesnik*, 2/2017., str. 245-248; od 16. srpnja: *Službeni vjesnik*, 2/2017., str. 249-252.

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

DIJECEZANSKI BISKUP RATKO PERIĆ:

PROSINAC 2017.

13.-14. prosinca na poziv rektora vlc. Željka Marića, s tajnikom don Perom pohodio sjemenište i Katolički školski centar "Petar Barbarić" u Travniku i održao predbožićnu duhovnu obnovu. Prvi dan predavanje i sv. Misa s propovijedu za djelatnike škole. Uvečer se susreo s hercegovačkim gimnazijalcima te održao sjemeništarcima predavanje o blaženom Stepincu. Drugi dan, u četvrtak, susreo se s poglavarima Sjemeništa te slavio sv. Misu u sjemenišnoj crkvi u 11.00 sati.

15.-17. prosinca, na poziv vojnog biskupa u RH, mons. Jure Bogdana, u Splitu, u samostanu sestara "Ančela" na Kamenu, održao duhovne vježbe za časnike HV i BiH. Bilo prisutno sedam generala. Tema duhovnih vježbi: bl. Stepinac - život i djelo.

19. prosinca slavio večernju sv. Misu u mostarskoj katedrali za pokojne studente: Domagoja Rosu, Tenu Vračević, Antoniju Šarić, Vjekoslava Blažanovića, koji su poginuli prije tri godine kod Bijele na povratku kućama u Slavoniju za božićne blagdane. Preživio Stjepan Bošković.

21. prosinca priredio Božićno čestitanje svećenika, redovnika i redovnica na Biskupskom ordinarijatu.

- Uputio Božićnu čestitku preko sredstava javnoga priopćavanja.

24. prosinca, nedjelja, slavio sv. Misu u Rehabilitacijskom centru u Mostaru.

25. prosinca, predvodio koncelebriranu Misu, Božićnu polnoćku, u mostarskoj katedrali.

25. prosinca, Božić, predvodio pučku sv. Misu u mostarskoj katedrali. Nakon toga bilo Božićno čestitanje u katedralnoj dvorani. Pohodio svećenike u Domu.

26. prosinca, u dogovoru sa župnikom fra Stjepanom Martinovićem, za vrijeme sv. Mise u župnoj crkvi u Kongori podijelio sakrament reda đakonata dijecezanskom kandidatu Josipu Radušu, župljaninu, i trojici članova Hercegovačke franjevačke provincije: fra Juri Barišiću, fra Jozi Hrkaču i fra Robertu Kavelju.

- Pozdravio don Ivana Kordića, župnika u Čapljini.

30. prosinca, subota, na godišnjem susretu sjemeništaraca i bogoslova, za vrijeme sv. Mise u kapelici Duha Svetoga na Ordinarijatu podijelio službu akolitata bogoslovu Petru Filipoviću, petotečajcu, te službu lektorata bogoslovima Anti Jukiću, Antoniju Krešiću i Mati Peharu, četvrtotečajcima. Primio među kandidate za đakonat i prezbiterat Mostarsko-duvanjske biskupije Branimira Bevandu, Tomislava Rajića i Gorana Žabčića, trećotečajce.

31. prosinca, nedjelja, na poziv s. Zdenke Kožine, provincijalke sestara franjevaka, slavio sv. Misu u crkvi provincijalata u povodu svetkovine Svete Obitelji, Naslovnice Provincije.

- Poslije podne susreo se s kardinalom Vinkom Puljićem, vrhbosanskim nadbiskupom, u Sarajevu.

Siječanj 2018.

1. siječnja, Nova godina, slavio sv. Misu u čast Marije Bogorodice u katedrali, i propovijedao o Gospu i Međunarodnom danu mira.

3. siječnja slavio sv. Misu za i župljane Mostarskoga Gradca, župe koja je posvećena Imenu Isusovu. Susreo se s kardinalom Vinkom Puljićem.

6. siječnja, Bogojavljenje, 25. obljetnica osnutka četiriju župa u Mostaru, pod zaštitom svetih evanđelista: Mateja, Marka, Luke i Ivana.

- Na poziv župnika don Mladena Šutala slavio pučku sv. Misu u 11.00 u župi sv. Ivana u Mostaru.

7. siječnja, nedjelja, predvodio sv. Misu u katedrali i propovijedao o Kristovu krštenju i o našem krštenju.

10. siječnja nazočio godišnjem sastanku građanske "Udruge Marko Milanović" u Stocu.

11. siječnja predvodio koncelebriranu sv. Misu u mostarskoj katedrali u povodu 18. obljetnice smrti biskupa Pavla Žanića, kojemu ove godine pada stota obljetnica rođenja.

12. siječnja obaviješten od župnika don Rajka Markovića da je od nepoznatih počinitelja oskriven kameni križ i oltar na Križevcu u Stocu.

14. siječnja, nedjelja, predvodio sv. Misu u katedrali i propovijedao o Isusovu pozivu apostolima.

16. siječnja predslavio koncelebriranu Misu zadušnicu za pokojnoga fra Otona Bilića u župnoj crkvi sv. Nikole Tavelića u duvanjskoj župi u Tomislavgradu. Propovijedao provincijal fra Miljenko Šteko.

17. siječnja uvečer u Hrvatskom domu Herceg Stjepana Kosače sudjelovao na predstavljanju Zbornika o dr. don Petru Vrankiću, povjesničaru. Održao predavanje o domaćem ekumenizmu.

20. siječnja, subota, preminuo don Nedjeljko Galić, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije. Zajedno s generalnim vikarom i rođbinom posjetio pokojnika i izmolio molitve u Rehabilitacijskom centru. Sv. Misu za njega slavio uvečer u kapelici Duha Svetoga.

21. siječnja, nedjelja, sv. Misa u biskupskoj kapelici, a potom zajedno s don Tomislavom Ljubanom, čeljevskim župnikom, pohodio nadbiskupa Želimira Puljića u Zadru, video rektora don Rolanda Jelića i druge poglavare kao i šestoricu hercegovačkih sjemeništaraca. Govorio im o Božjim darovima - ljudskim sposobnostima: pameti, pamćenju, razmišljanju. Stigao uvečer na Jordanovac i pozdravio rektora o. Blaženka Nikolića i druge poglavare i sedmoricu hercegovačkih bogoslova u Kolegiju.

22. siječnja redoviti godišnji pregledi na Polikliničkom centru "Rebro" u Zagrebu, uz pretoran dogovor s dr. Matom Škegrom. Zamolio generalnoga vikara don Željka Majića da predstavi sprovodnu koncelebriranu Misu za pokojnoga don Nedjeljka Galića koji je toga dana pokopan u groblju u Gorici kod Gruda.

25. siječnja susreo se kod nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića s bivšim članovima bivšega Povjerenstva za prečitavanje povjesne uloge i djela blaženoga Alojzija Stepinca.

26. siječnja, petak, susret s dr. Škegrom u vezi s liječničkim nalazima i povratak u Mostar.

28. siječnja, nedjelja, Misa u kapelici Duha Svetoga.

- Uvečer u Drinovcima nazočio prezentaciji Zbornika u čast dr. fra Bazilija Pandžića, člana Hercegovačke franjevačke provincije, koji ovoga mjeseca obilježuje Stotu obljetnicu rođenja.

VELJAČA 2018.

1. veljače primio don Antu Kutlešu, misionara u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Rottenburgu.

2. veljače slavio sv. Misu u koncelebraciji s 12 franjevaca i karmelićana za sve redovnike i re-

dovnice u mostarskoj katedrali u povodu Dana Bogu posvećena života. Pokorničko bogoslužje imao generalni vikar don Željko Majić. Liturgijsko pjevanje prevodile časne sestre, kao i čitanja. Molitvu vjernika dvojica postulanata.

3. veljače, zadužio biskupskoga vikara za Trebinjsko-mrkansku biskupiju trebinjskoga župnika don Ivu Šutala da bude delegat na svečanosti sv. Vlaha, biskupa i mučenika, u Dubrovniku.

4. veljače, nedjelja, slavio sv. Misu u katedrali i propovijedao o Isusovu čudu. Odredio don Ivu Šutala za delegata na svečanosti sv. Tripuna, zaštitnika Kotora i Kotorske biskupije.

10. veljače podijelio sakrament sv. krizme u katedralnoj kripti sv. Josipa kandidatima iz više župa. Bilo jedanaest krizmanika.

- Uvečer na spomendan blaženoga Alojzija Stepinca, biskupa i mučenika, slavio sv. Misu u čast Blaženikovu u mostarskoj katedrali i propovijedao.

11. veljače, nedjelja, na poziv župnika don Nikole Menala, predvodio sv. Misu u župnoj crkvi na Buni. Za vrijeme sv. Mise krstio maloga Santina.

14. veljače, Čista srijeda, sudjelovao u duhovnoj obnovi na Svećeničkom sastanku u katedralnoj kripti, u Križnom putu i predvodio sv. Misu s 54 svećenika koncelebranta, s kratkom propovijedi. Predavanje svećenicima s ispitom savjesti održao fra Ljubo Kurtović, ljubušački dekan.

15. veljače, uvečer sudjelovao na duhovno-kulturalnoj večeri u katedralnoj dvorani prigodom Izložbe i predstavljanja dviju knjiga Katolička Crkva u Foči i Čajniču te Katolička Crkva u Nevesinju i Gornjoj Hercegovini, koje su priredili župnik don Ante Luburić i prof. Anton Šarac. Knjige su predstavili Marinko Marić i Nino Rotim. Na predstavljanju bilo oko 80 slušatelja.

17. veljače, u župnoj crkvi na Humcu predvodio Misu zadušnicu za pokojnoga fra Hadrijana Sivrića, člana Hercegovačke franjevačke provincije, koji je preminuo 16. veljače. Koncelebriralo više od 60 svećenika.

- Uvečer, na poziv župnika i dekana don Ivana Kordića održao u Čapljinu predavanje zaručnicima o Ženidbenom smislu i podijelio im neke knjige sa sličnom temom.

18. veljače, prva nedjelja korizmena, na poziv župnika don Rajka Markovića, slavio sv. Misu u stolačkoj župnoj crkvi, propovijedao o Isusovim kušnjama u pustinji. Poslije sv. Mise održao predavanje bračnim drugovima, bilo oko 70 parova. Podijelio im knjigu *Kristove poruke Sedmerim Crkvama*.

20. veljače, u organizaciji rektora bogoslovije don Josipa Kneževića, uz auktora, predstavio u Sarajevu u dvorani pape Pavla VI. knjigu msgr. Juraja Batelje *Komunistički zločin i mučeništvo blaženoga Alojzija Stepinca*, Zagreb, 2017.

21. veljače, na poziv župnika i dekana posuškoga, fra Mladena Vukšića, održao predavanje u župnoj dvorani zaručničkim parovima i podijelio im knjige Kristove poruke i Ženidbeni smisao. Bilo oko 40 zaručničkih parova.

24. veljače, subota, u katedralnoj kripti sv. Josipa u Mostaru podijelio sakrament sv. krizme kandidatima iz raznih župa. Bilo ih osmero.

25. veljače, nedjelja, za vrijeme sv. Mise krstio tri djevojčice obitelji Martinović u mostarskoj katedrali. Imena su im: Ana, Izabela, Renea.

26. veljače u režiji don Ive Šutala, biskupskega vikara za Trebinjsku biskupiju, predstavio knjigu dr. Mire Palamete *Patristička egzegeza i Maruliceva Davidijada*, Split, 2017., u Sarsenterumu u Stocu pred profesorima i učenicima 3. i 4. razreda srednjih škola

27. veljače, utorak, predsjedao sastanku članova Vijeća za katehezu u Mostaru. A nakon toga susret s petoricom ministara županija s hrvatskom većinom.

28. veljače prije podne predvodio sjednicu novoga Konzultorskog zbora, a poslije podne sjednicu članova novoga Prezbiterorskog vijeća.

OŽUJAK 2018.

2. ožujka s generalnim vikarom don Željkom Majićem otpotovao u Zagreb na hodočašće. Bio gost kod kardinala Josipa Bozanića.

3. ožujka u 11.30 predvodio hercegovačko hodočašće na Stepinčev grob u zagrebačku katedralu i slavio sv. Misu u čast blaženika Alojzija Stepinca, biskupa i mučenika, s propovijedu u obliku Stepinčeva Križnog puta u ključu Isusova Križnog puta. Msgr. Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački, u ime kardinala Bozanića, pozdravio hodočasnike iz Hercegovine kojima su se priključili i brojni vjernici iz Zagreba i okolice.

4. ožujka u 11.00 predvodio sv. Misu u mostarskoj katedrali, a propovijedao biskup Graza-Seckaua iz Austrije, msgr. Wilhelm Krautwaschl.

Uvečer sudjelovao s ostalim članovima BK BiH i s članovima Austrijske biskupske konferencije u sarajevskoj katedrali u Euharistijskom slavlju.

5. ožujka sudjelovao prije podne u zajedničkom zasjedanju BK BiH i Austrijske BK u Sarajevu. Nadbiskup Luigi Pezzuto ugostio članove obiju Biskupske konferencije.

9. ožujka na poziv braće don Tadije i don Ilijе Ivoša predvodio s tajnikom don Perom Križni put i slavio sv. Misu *ad casum* s propovijedu u župnoj crkvi u Skopljanskoj Gračanici.

10. ožujka, Missa *ad casum*, na poziv župnika trebinjskoga i ravnatelja Biskupijskoga centra Sarsenterumu don Ive Šutala održao predavanje zaručnicima u Stocu o živodajnim moćima i Božjim talentima. Bilo 15 parova. Podijelio im paru knjižice "Smisao ženidbenoga života" i "Naravni porivi i nadnaravni darovi".

11. ožujka, nedjelja, sv. Misa u Dobrom Paštitru u Mostaru, propovijedao o čudesnu Isusovu ozdravljenju slijepca od rođenja.

13. ožujka sudjelovao u Sarajevskoj katedrali u sv. Misi u 18.00 sati, koju je predvodio kard. Vinko Puljić, a propovijedao zadarski nadbiskup i predsjednik HBK msgr. Želimir Puljić.

14. ožujka od 9.00 do 14.30 sudjelovao u zajedničkom godišnjem zasjedanju članova Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i članova Biskupske konferencije Hrvatske.

16. ožujka na poziv vlč. Jakova Kajinića, duhovnika u Bogoslovnom sjemeništu u Sarajevu održao predavanje s ispitom savjeti bogoslovima, predvodio sv. Misu s propovijedu, a poslije večere predstavio knjigu *Sjeti se me kada u raj dođeš!*.

17. ožujka sudjelovao u Jutarnjoj molitvi, a poslije doručka razgovarao s bogoslovima iz Hercegovine. Održao predavanje u 9.00 sati o Nikodemovu rastu u vjeri. Predslavio sv. Misu u 11.00 sati u bogoslovijskoj kapelici Navještenja Gospodnjega.

18. ožujka, nedjelja, u dogovoru sa župnikom don Nedjeljkom Krešićem za vrijeme pučke sv. Mise podijelio sakrament sv. krizme pripravnicima kojih je bilo sedmoro. Koncelebrirali: župnik, don Andelko Planinić iz Hutova i don Ante Čarapina iz Neuma. Priključili se čestitkama don Ivo Šutalo iz Trebinja, don Ivica Puljić iz Neuma, don Pero Pavlović iz Ravna.

19. ožujka 2018., sv. Josip. Svečanu sv. Misu u mostarskoj katedrali predvodio kard. Vinko Puljić, propovijedao msgr. Nikola Kekić, grkokatolički biskup križevački. Koncelebriralo 6 biskupa i 20 svećenika. Na svršetku sv. Mise nuncij nadbiskup Luigi Pezzuto pozdravio misnike i vjernike.

20.-21. ožujka sudjelovao u 72. zasjedanju Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine u Mostaru.

